

გუგული მბელაძე

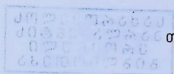
საქართველო
საგარეო
მინისტროს
საგარეო
რეკლამის
სამსახური

ფესვები

გუგული მბელაძე

“О слезы людские...”
Ф. ТЮТЧЕВ

ფესვები

თბილისი
2007

151.655-051(47922) + 821.353.2 - 94

ჩიკვაძე კინოხეყეისიანი

რედაქტორები:

ვახტანგ დოხნაძე
რაზო კვესელავა
ქეთინო მგელაძე

151.655.372

© გუგული მგელაძე. 2007

საქართველოს
პარლამენტის
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მგელაძე გუგული (ყარამან) გიორგის ძე – კინორეჟისორი, ლიტერატორი, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი.

დაიბადა კარგა ხნის წინ, 1927 წლის მაისის თვეში; დაამთავრა თბილისის ვაჟთა პირველი გიმნაზია.

შემდეგ – მოსკოვის კინემატოგრაფიის ინსტიტუტის სამსახიობო ფაკულტეტი (მიხეილ რომის სახელოსნო).

შემდეგ – ამავე ინსტიტუტის სარეჟისორო ფაკულტეტი (გრ. როშალის სახელოსნო).

კინომოღვაწეობა დაიწყო ფილმიდან „გიორგი სააკაძე“ (თამაშობდა სააკაძის შვილს – ავთანდილს).

შემდეგ ითამაშა სერგეი გერასიმოვის, პუდოვკინის, ბრაუნის და სხვათა ფილმებში. 1961 წლიდან მოღვაწეობს „ქართულ ფილმში“, სადაც გადაიღო ფილმები:

„განთიადი“, „ბურთი და მოედანი“, „ბოდბეში, თქვენ გელით სიკვდილი“, „ცისკრის ზარები“, „სინათლე ჩვენს ფანჯრებში“, „განთიადის წინ“, „ძახილი“, (ორი ნოველა „სისხლი“ და „ელადოსი“, ნ. დუმბაძის მიხედვით), „არ დაიჯერო, რომ აღარა ვარ“, „როგორ ვიცხოვრო უშენოდ“, „ფედიკა“, „თეთრი სახლები“, „მაცვივარში ვილაც იჯდა“, „ფესვები“ (საფრანგეთის კინემატოგრაფისტებთან ერთად), „წარსული ყოველთვის შენთანაა“, „ჩაკლული სული“ (გრ. რობაქიძის მოთხრობის მიხედვით), „გაჭედებები“).

შუალედში გადაიღო ორსერიანი ფილმი „ბაგრატიონი“ (ერთ-ერთი დამდგმელი რეჟისორი).

ფილმები პრემირებულია იტალიაში, რუსეთში, ბალტიისპირეთში, ბელორუსიაში, შუა აზიის ქვეყნებსა და მის საყვარელ საქართველოში.

გამოცემული აქვს წიგნები (მოთხრობები, ლექსების რამდენიმე კრებული, მოგონება პავლე ინგოროყვაზე).

ვაჟი გიორგი მგელაძე – კინორეჟისორია, რამდენიმე „გრანპრის“ მფლობელი ევროპასა და ამერიკაში. უფროსი ქალიშვილი ქეთინო მგელაძე ინგლისური ენის სპეციალისტია. თამუნა მგელაძე – მხატვარი. ჰყავს ორი შვილიშვილი – ლუკა და ნინო, და ერთი შვილთაშვილი – პატარა გიორგი.

ავტორისაგან

კარგა ხნის წინათ წავიკითხე ინდოელი მწერლის პატარა მოთხრობა, სადაც ადამიანის ცხოვრება სიბერით იწყებოდა და „უკუსვლით“ მიედინებოდა. ახალგაზრდობის წლებს რომ მიაღწევს, ადამიანი იმდენად არის დაბრძენებული ცხოვრების გამოცდილებით, რომ ყველა ის თვისება, რითიც ცხოვრების ეს ხანა გამოირჩევა, მისთვის აღარ არსებობს. ხორციით ახალგაზრდაა, სულით კი – ბებერი. აღარ არსებობს ჰარმონია, ჰარმონია სხეულსა და სულს შორის.

ეს იგავი, ჩვილი ბავშვის გარდაცვალებით მთავრდება, და ეს არის საზარელი!

ვერ შეცვლი ბუნების წესს და რიგს!

ვიბადებით, ვიზრდებით, ვწვალობთ, ვბერდებით! ბოლოს, ვცხოვრობთ მოგონებებით, თითქოს, ვიმეორებთ განვლილ გზას, და... ყველაფერი ბუნებრივად მთავრდება... იბადება ახალი.

ბევრ საინტერესო ადამიანს შეეხვდი ცხოვრების გზაზე, იყო მზეც და ღრუბელიც, იყო დანდობაც და ღალატიც. მაღლა სვლაც და დაცემაც... იყო, ყველაფერი იყო!

გიამბობთ, რაც დამამახსოვრდა.

ზოგს ღიმილითა და ზოგსაც სევდით.

მზე და ღრუბელი

ჭიათურა ჰქვია იმ პატარა დაბა-ქალაქს, სადაც ბავშვობა გაატარე. ყველაზე ნათლად შავი ყვირილა და ერთი პატარა გოგონა მახსოვს...

ჩვენი ოჯახი ხუთი სულისაგან შედგებოდა: მე, დედა, მამა, ბებია და ჩემი და.

მამა მარგანეცტრესტში მუშაობდა მთავარ ინჟინრად.

ტრესტის ინჟინრებს „ფორდის“ ტენტიანი მანქანები დაურიგეს, მათ შორის ბეთანელსაც, მამას კი რატომღაც არ მისცეს. ბეთანელს, ეტყობოდა, ეს ანუხებდა, თავის ახალშერთულ მეუღლესთან ერთად მეც ჩამსვა მანქანაში და ჭიათურის ქუჩებში გაგვასეირნა. ბეთანელს ცუდად დაჰყავდა მანქანა – კაცი, გვერდით რომ ეჯდა, სულ რაღაც შენიშვნებს აძლევდა...

ერთხელ მამა სამსახურიდან გუნებანამხდარი დაბრუნდა, სადილს არ გაჰკარებია, ოთახში აქეთ-იქით დადიოდა და პაპიროსს პაპიროსზე ეწეოდა.

მითხრა ლადოს მანქანაში არ ჩაჯდეთ.

ნურავინ იფიქრებს, ექვსი წლის ბავშვს არაფერი გაეგება ამ ცხოვრებისა. საერთო სამზარეულოში შემთხვევით შევესწარი მეზობლების ლაპარაკს და გავიგე, რომ მამა ტრესტის საერთო კრებაზე კარგა მაგრად დაემუშავებინათ. ლამის მავნებლობას აბრალებდნენ. ისიც კი უთქვამთ, სამსახურიდან რომ ბრუნდება, ცხენს მათრახს უტყლაშუნებს და თავლაში ამწყვდევსო. ერთ-ერთი ბრალდება ისიც ყოფილა, ბელგიაში აქვს დამთავრებული უმაღლესი და ასეთი კაცისაგან რა სიკეთეს უნდა ველოდეთო (ყვირილა რომ შავი ფერისაა, ალბათ, ესეც იყო მისი ერთ-ერთი დანაშაული).

მთავარი მომხსენებელი ლადო ყოფილა, ბეთანელი (მამას ნამონაფარი).

მე მაშინ თითქოს რაღაცას ვხვდებოდი, ის კი ვერაფრით გამეგო, რატომ გასწირა ასე უმოწყალოდ მამაჩემი კაცმა, რომელ-

საც მამამ ოთახი დაუთმო, უზიარებდა თავის გამოცდილებას და ხშირად მას და ახლადშერთულ მეუღლეს ჩვენთან სადილად პატიჟებდა.

იმ დღის შემდეგ (როცა კრებაზე დაამუშავეს), მამა რალაც-ნაირად შეიცვალა, სულ მუდამ ჩაფიქრებული დადიოდა.

...დღით ლადო ბეთანელის მეუღლის ხმამ გამაღვიძა. დედაჩემს ელაპარაკებოდა. ნაწყვეტ-ნაწყვეტად მესმოდა სიტყვები: „...ბალზამირებაზე ლადო იზრუნებს...“ „...რას იზამთ, ქალბატონო სალომე, რას იზამთ!..“

საძინებლის ნახევრად ღია კარიდან ვხედავდი ჩვენს მეზობლებს. ზოგი შემოდის, ზოგი გადიოდა. ჩემს უფროს დას ნუნუს რომ გაეღვიძა, ტიტლიკანა გავარდა იმ ოთახში...

მერე შემობრუნდა ატირებული...

რამდენიმე დღის შემდეგ ბებია ნუცას კუბო ბეთანელმა და მარგანეცტრესტის სამმა ინჟინერმა ჩვენი ბინიდან გაიტანეს.

მახსოვს, ნისლიანი დღე იყო. მე და ჩემი და ვიდექით ფანჯარასთან და ვხედავდით, როგორ მიჰყავდათ ჩვენი საყვარელი ბებია...

...ერთ დღეს მამამ ოჯახის წევრებს გამოგვიცხადა, თბილისში გადავდივართ საცხოვრებლად!

რამდენიმე დღის შემდეგ ჭიათურიდან წამოვედით... დავტოვეთ იქ ნაწილი ჩვენი სულისა და ბებიის საფლავი.

...ჩამოვედით მთელი ოჯახი თბილისში. სუსხიანი დღე იყო. სადგურის მოედანზე მამამ ფაიტონი იქირავა... ვზივარ გვერდზე გადახრილ ეტლში გავცქერი დათოვლილ ქუჩებს, ჩემკენ მომავალ დიდ სახლებს, მესმის ქვაფენილზე ცხენების ფლოქვების ხმა, მეეტლის შეძახილები და მათრახის ტყლაშუნი... ჭიათურის შემდეგ სულ სხვა სამყაროში აღმოვჩნდი.

დავბინავდით მაშინდელ „საპიორნის“ ქუჩაზე, ერთ პატარა ოთახში. მეორე დღეს მე და ჩემი და მამამ „ალექსანდროვის ბაღში“ წაგვიყვანა. ნაირფერი „ცხენები“, „ლომები“, „ჟირაფები“ და

ზედ შემომსხდარი ბავშვები წრიულად ტრიალებდნენ (ამას თურმე „კარუსელი“ ერქვა). ზამთრის მზიანი დღე, სასულე ორკესტრის ხმები და უგემრიელესი ირისი წარმოუდგენელი ბედნიერება იყო ჩვენთვის, პროვინციიდან ჩამოსული ბავშვებისთვის. როგორც კი გაჩერდა „კარუსელი“ და მშობლებმა ბავშვები გადმოსხეს, მე და ჩემი და მაშინვე შემოვსკუპდით ლამაზ „ჟირაფებზე“. ცალთვალა, გაუპარსავმა კაცმა ბილეთები ჩამოგვართვა და დატრიალდა კარუსელი, დატრიალდა თეთრ სამოსელში გახვეული ბალიც...

ტრიალებდა „კარუსელი“, ჩვენ თვალწინ გაიღვებდა ხოლმე ბედკრული მამაჩემის სახე, და ახლა ვხვდები, რომ ეს მთელი ჩვენი ცხოვრება ერთი გაღვება ყოფილა თურმე...

ერთხელ ახლობლის დაბადების დღიდან ვბრუნდებოდით (რა ბედნიერი იყო მამა იმ საღამოს – მხიარული, ენამოსწრებუ-ლი). „ზემელზე“ მაღაზიის განათებულ ვიტრინაში დავინახე სამი სხვადასხვა ფერის სამი საბავშვო მანქანა. გაგუბედე და და ვთხოვე მამას, ეყიდა. მამა დამპირდა: „ხვალ, გაიღება თუ არა მაღაზია, აუცილებლად გიყიდიო“. სამი ფერიდან, გუნებაში ცის-ფერი ავირჩიე და მთელი ღამე გათენებას ველოდი. მანამდე კი ჩვენს მეზობელ ბავშვებს ვახარე, ხვალ „მანქანა“ მეყოლება და რიგრიგობით გაგასეირნებთ-მეთქი.

მამამ რომ გაიღვიძა, მაშინვე გვითხრა – აბა ჩაიცვით და წავიდეთ მანქანის საყიდლადო.

– ხომ არ გადაირიე გიორგი, პურის ფული არ გვაქვს... რა დროს მანქანაა! თქვა დედაჩემმა – Брось, пожалуйста, эти фордовские замашки! მეგონა ამით ყველაფერი დამთავრდა.

შუადღისას მეკურტნე მუშამ ჩემი არჩეული მანქანა დერე-ფანში შემოგვიტანა და უხმოდ წავიდა.

მამა ფანჯრიდან გვიყურებდა. ვიგონებ მის ბედნიერ სახეს და გული მენწის.

პეტერბურგში მცხოვრებმა მამიდაჩემმა ბაბულიამ, მეუღლის დაპატიმრების შემდეგ (მეცნიერი იყო, ასე მახსოვს) ბინა გადაცვალა და თბილისში გადმოსახლდა. მამიდა განათლებული და მეტად გულმონყალე ქალი გახლდათ. შევეცოდეთ, ამდენი ხალხი ერთ პატარა ოთახში რომ ვცხოვრობდით და თავის

სამოთახიან ბინაში გადაგვიყვანა, ჩერქეზოვის ქუჩაზე. მანვე შემოიკედლა უსახლკაროდ დარჩენილი დეიდაჩემი ელენეც.

...ერთ დღეს ჩემი უფროსი და სადღაც დაიკარგა. დედამ დიდხანს ეძება მეზობლებში, ქუჩებში, მაგრამ ვერსად ნახა.

კუკიის სასაფლაოზე ვინმეს თუ ასაფლავებდნენ, პროცესია ჩვენი ქუჩით ჩაივლიდა ხოლმე. როგორც კი სამგლოვიარო მუსიკის ხმას გავიგონებდით, დიდიან-პატარიანად ფანჯრებში გამოვეფინებოდით. იმ დღესაც ვიღაცას ასაფლავებდნენ. ვდგავართ მე და ჩემი ხეიბარი დეიდა ელენე ფანჯარასთან და გავცქერით ქუჩის სიღრმიდან მომავალ პროცესიას. სულ წინ მიცვალებული კაცის სურათი მოაქვთ, სასულე ორკესტრი შოპენის სევედიან მელიოდias უკრავს. ორკესტრს მოჰყვებიან ყმანვილები გვირგვინებით ხელში. უცებ, მათ შორის დავინახე ჩემი და! მასაც ხელში გვირგვინი ეჭირა და ფეხშიშველა, სამგლოვიარო მუსიკის ტაქტში, სხვებთან ერთად მოაბიჯებდა დამწუხრებული.

„დედა, ნუნუ!“ – გავძახე დედაჩემს, რომელიც მეორე ოთახში მაგიდასთან იჯდა თვალებზე ხელაფარებული. დედაჩემი იმ წუთას ფანჯარასთან მოიჭრა, მერე სწრაფად კარისაკენ გაიქცა.

„ნუნუ!“ – დავუძახე ჩემს დას.

ორკესტრი ისე ხმამაღლა უკრავდა, ვერ გავაგონე.

...დედამ სახლში რომ შემოიყვანა ნამტირალევი, სახემოსვრილი ჩემი და, რატომღაც ძალიან შემეცოდა... ირისის საყიდლად გასულიყო სახლიდან, გზაში ვიღაცა კაცს ხელში გვირგვინი მიუჩენებია და უთქვამს: „მწკრივში ჩადექი და ორკესტრს გაჰყევით!“

მამამ, სამსახურიდან რომ დაბრუნდა და დედამ ეს ამბავი უამბო, ბევრი იცინა. მერე მეზობელი ქალი შემოვიდა ჩვენთან და საზარელი ამბავი გვიამბო – კაცს, რომელსაც ასაფლავებდნენ, თავი მოუკლავს. შინსახკომელები მისულან მასთან სახლში და დაპატიმრების ორდერი რომ უჩვენებიათ, მესამე სართულის ფანჯრიდან გადმოხტარა. მამამ ეს რომ გაიგო, სახე შეეცვალა. მეორე ოთახიდან გავიგონე, დედას უთხრა: ჩემოდანში თბილი საცვლები ჩამილაგე და ყველაფრისთვის მზად იყავით.

სკოლა, სადაც მე და ჩემი და ვსწავლობდით, მაზუთის ქუჩაზე იდგა, ჩვენს სახლსა და მალაკნების ბაზარს შორის.

მაგონდება: ლენინის გარდაცვალების მეცამეტე წლისთავზე (თუ არ ვცდები), მონაფეებს და მასწავლებლებს დიდ დარბაზში მოგვიყარეს თავი და სკოლის დირექტორმა, გვარად გორდელაძემ, ტრიბუნიდან ასეთი სიტყვებით მოგვმართა:

„ცამეტი წელი გავიდა მას შემდეგ, რაც აღარ გვყავს ადამიანი-გენია, ვინც თქვენ, საბჭოთა ბავშვებს, ეს საამური ცხოვრება მოგიტანათ. ცამეტი წელი გავიდა, რაც გარდაიცვალა ჩვენი დიდი ბელადი... სტალინი!“

მე არ შემშლია, მკითხველო, ეს ჩვენი სკოლის დირექტორს შეეშალა და ლენინის მაგივრად, სტალინი თქვა.

(ჩემი თაობის ხალხმა იცის, რას ნიშნავდა მაშინ ასეთი შეცდომა).

დარბაზი გაირინდა. სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა.

დირექტორი მაშინვე მიხვდა თავის საბედისწერო შეცდომას და ფერი დაეკარგა. ათრთოლებული ხელით გრაფინიდან წყალი დაისხა, არ დაუღევია, ტრიბუნიდან ჩამოვიდა, კარებისაკენ წავიდა ფეხარეული. მერე შეჩერდა, კედელს მიეყრდნო. არავინ ნაშველებია...

რამდენიმე დღის შემდეგ ახალი დირექტორი დაგვინიშნეს.

გორდელაძე კი იმ დღის შემდეგ აღარავის გვინახავს...

იდგა ათას ცხრაას ოცდაჩვიდმეტი წელი.

28 დეკემბერი უჩვეულო მზიანი იყო.

სკოლიდან რომ დავბრუნდი და ჩვენს ეზოში შევედი, შევამჩნიე, მეზობლები რაღაც უცნაურად მომჩერებოდნენ და ხმას არ იღებდნენ...

ავიარე ჩვენი ბინის ხის საფეხურები, კარები შევაღე და გავქევადი.

ბინაში ყველაფერი არეულ-დარეულია. იატაკზე წიგნები და კარადიდან გადმოყრილი ტანსაცმელი ყრია. ერთი შინსახკომელი მაგიდას უზის, ფოტოებს ათვალიერებს. საცვლების ამარა, ლოგინზე წამომჯდარ მამას რაღაც შეკითხვებს აძლევს (დილით სკოლაში რომ წავედი, მამა სიცხიანი ავადმყოფი დავტოვე). მერე სქელშავნარბიანი შინსახკომელი ბუხართან არის ჩაცუცქული და იქ რაღაცას ეძებს.

მამას სახე გაფითრებია, მაგრამ ღირსებას არ ჰკარგავს. იც-
ვამს, თან შეკითხვებზე პასუხობს. დეიდაჩემი ელენე და ჩემი და,
რომელიც ჩემზე ადრე მისულა სკოლიდან, კედელს გაკვრიან-
(მამიდა ბაბულია მივლინებაში იყო). მე ეზოში გავვარდი, რა-
ტომღაც ქვა ავილე და ანგარიშშიშეცემლად, მიწაზე რალაცის
ხაზვა დავინწყე. ბოლომდე ვერ გამიგია რა ხდება; გაოგნებული
ვარ და თავს მაღლა ვერ ვწევ... კარგა ხნის შემდეგ ოთახში
ვბრუნდები და იქვე შესასვლელთან კედელთან აკრულ ჩვენი-
ნების გვერდით ვდგები.

მამა უკვე ჩაცმულია და ილღიაში ამოდებული საბნით ელო-
და როდის წაიყვანდნენ.

„საბანს თოკს შემოვაკრავ, გიორგი!“ – ძლივსლა ახერხებს
დეიდაჩემი.

„Нет нужды... Мы на машине“ – ამბობს ერთი შინსახკო-
მელი და მაგიდიდან ქალღმერთის შეკვრას იღებს.

...მამა რიგრიგობით გვეხვევა, გვკოცნის. „მალე დავ-
ბრუნდებიო“ გვეუბნება და ოთახიდან გადის. შინსახკომე-
ლები მიჰყვებიან...

დეიდა უხმოდ ტირის, მექანიკურად ალაგებს არეულ ოთახს.

საყიდლებზე წასული დეიდაჩემი შინ რომ დაბრუნდა და მამა
ლოგინში არ დახვდა, განყრა:

„მე ხომ ვთხოვე, არ ამდგარიყო, რატომ არ დამიჯერა?“

დეიდა ელენე უცებ ხმამაღლა ატირდა და ვერაფერი ვერ
თქვა. ჩვენც, მე და ჩემი დაც, დამუნჯებულები ვისხედით მამა-
ჩემის აულაგებელ სანოლზე.

ნუნუ ხელს უსვამდა ბალიშს, ეფერებოდა.

დეიდა ელენემ ტირილი შეწყვიტა და ჩვეულებრივად, ის კი
არა, მომეჩვენა, ცივადაც კი თქვა:

– გიორგი წაიყვანეს.

და ჩამოწყვა სიჩუმე. იმ სიჩუმის მუხტი დღესაც მახსოვს.

დეიდაჩემმა, ჩვენთვის წაყიდ ფერად ბუშტებს, ხელი უშ-
ვა... ბუშტები მაღლა აფრინდნენ, ჭერის კუთხეში მიიყუ-
ნენ(მერე ეს ბუშტები სულ უფრო პატარავდებოდნენ, იკრუნ-
ჩებოდნენ და ასე მგონია, ისინიც განიცდიდნენ ჩვენს საცო-
დაობას).

გაოგნებულებს არ მოგვაგონდა, რომ, თბილისში დაბადებული ჩემი უმცროსი, სამი წლის და, საბავშვო ბაღიდან იყო მოსაყვანი...

დედა ყოველ ღამეს ძერჟინსკის ქუჩაზე, შინსახკომის კარებთან იდგა და ცდილობდა ამანათი გადაეცა მამასთვის.

ერთ ასეთ ღამეს შინსახკომის ეზოდან საბარგო მანქანა გამოვიდა და დედამ თვალი მოჰკრა რამდენიმე კაცთან ერთად ქარაზე მდგარ წვერმოშვებულ მამაჩემს. დედას შეშინებია, სახელი რომ დაეძახა მისთვის და ჩვენს სახელებს იძახდა რიგრიგობით: „ნუნუ, გუგული, ლამარა!“ (სწორედ იმ ღამეს დაეხვრიტათ მამა). იმ დღის შემდეგ დედას კიდევ რამდენიმე თვე დაჰქონდა ამანათი... უკვე დახვრეტილი კაცისთვის.

იქ კი ღებულობდნენ!

კარზე რაღაც რკინის საგნით დააკაკუნეს.

კარი მე გავალე. ოთახში ორი კაცი შემოვიდა.

– სალომე ბიძინას ასული თქვენა ხართ? – კითხა დედას ერთმა.

– ილიას ასული! – გაუსწორა შემკრთალმა დედამ.

კაცმა ქალადს დახედა. – არა, ბიძინას ასული!

– რა მნიშვნელობა აქვს. – თქვა მეორემ, – შეცდომაა. დიდებულიძე ხომაა და გათავდა! აი დაჭერის ორდერი. დაპატიმრებული ხართ. უნდა წამოხვიდეთ.

დედამ შემოგვხედა და მუხლები ჩაეკეცა.

პირველი მიეშველა და სკამზე ჩამოაჯინა. შეშინებულ ბავშვებს შემოგვხედა – დავაზუსტებთ, ქალბატონო, თქვენს მამის სახელს. წავედით!

– ნათესავია? – ჰკითხა მეორემ (თითქოს ნათესავებს ინდობდნენ).

– წავედით! – ხმას აუწია პირველმა.

წავიდნენ. (მერე აღარც მოსულან), ჩვენ კი სულ ველოდით. ყოველ ფხაკუნზე გული გვისკდებოდა.

ახლალა ვხდები, რა მაგარი ყოფილა საწყალი დედაჩემი.

დროდადრო ვფიქრობ მამაჩემზე. რა უმოწყალო იყო ბედი მისი... დაამთავრა ბელგიაში ინსტიტუტი, შეირთო გერმანელი

ქალი და ჩამოიყვანა საქართველოში. შეეძინათ ვაჟი – ვალოდია. დედა ვერ მოესწრო შვილის დავაუკაცებას, ჭლექით გარდაიცვალა. ვალოდია გაჰყვა მამის კვალს – ჩააბარა ელექტროსაინჟინროზე. 19 წლისა გაცივდა და ისიც გარდაიცვალა იმავე ავადმყოფობით. მამამ შეირთო მეორე ცოლი. გაჴნდით ამქვეყნად ჩვენ – მე და ჩემი ორი და. ახალმა ოჯახმა გადაატანიხა ის დიდი ტკივილი (ახლა უკვე ჩემს მამას), რისი გადატანაც შეუძლებელი ჩანდა. ბედნიერი იყო თითქოს... სულ ცოტა ხანს. აღარ აცალა განგებამ, უფრო სწორედ სისტემამ, 1937 წლის 28 დეკემბერს დაიჭირეს, ორი კვირის შემდეგ დახვრიტეს.

ნათქვამია, კაცი ცოცხლობს სანამ იგონებენ, სანამ ახსოვთ, სანამ ის „არსებობს“ სხვებში.

მამაჩემი რომ დახვრიტეს, ათი წლის ვიყავი. მისი მეგობრები, ახლობლები, ჩვენი ნათესავები ყოველ შეხვედრისას გვიბრუნებდნენ მამაჩემის მიერ მათთვის განუღო სიკეთეს. ეს ხდებოდა ან ჩვენ ოჯახში მოსვლისას, ან ქუჩაში შეხვედრის დროს. მაღაზიაში შეგვიყვანდნენ და რაიმეს გვიყიდიდნენ, ან უბრალოდ ტკბილ სიტყვას გვეტყოდნენ... ასეთ დროს მე ნათლად ვგრძნობდი, რომ მამაჩემმა კაცურად იცხოვრა ამ ქვეყანაზე.

სკოლაში რამდენიმე მოწაფე, როგორც ტროცკისტის შვილები, განცალკევებით ვისხედით უკანა მერხებზე.

...მამიდაჩემმა, ვისთანაც მაშინ ვცხოვრობდით, ლენინგრადიდან რომ გადმოსახლდა, ძვირფასი ავეჯი ჩამოიტანა. ამ ავეჯის წართმევის უფლება თითქოს შინსახკომს არ ჰქონდა (მათ ჰქონდათ ყველაფრის უფლება).

ერთ დღეს, როცა დედა შინ არ იყო, ფორმიანი კაცი და ოთხი მეკურტნე მუშა მოგვადგა აღწერილი ავეჯისა და როიალის ნასაღებად. დეიდაჩემმა ჯერ არ დაანება, რალაც პროტესტისმავარი განუცხადა.

შინსახკომელმა დეიდას უყვირა:

– მაშინ ხელი მომიწერე, ქალო, რომ შენ ქათამაძის წინააღმდეგი ხარ (ქათამაძე შინსახკომის უფროსი გახლდათ) და აკანკალებულ ქალს რალაცა ქალაღდი აუფრიალა თვალწინ.

ერთ მეკურტნეს როიალისათვის თავი აეხადა და თითს უბრაზუნებდა ერთსა და იმავე კლავიშს (ამ ხმამ გონება ამირია).

„ნაილეთ!“ – თქვა ბოლოს დეიდაჩემმა და მომეჩვენა, რომ ეს ხეიბარი, პატარა ქალი, კიდეც უფრო დაპატარავდა.

...დაგვიტოვეს ერთი მაგიდა, სანოლები და რამდენიმე სკამი...

მამიდაჩემი, ინტელიგენტი, ფაქიზი სულის ადამიანი, ცოტა ხანში სისხლის ჩაქცევით გარდაიცვალა.

ჩვენ ბინიდან გაგვყარეს და ისევ ერთ პატარა ოთახში ჩაგვამწყვდიეს თეატრალურ შესახვევში.

დაიწყო ომი.

ძალიან რომ გაგვიჭირდა, მე და დედაჩემი ქართლის სოფელ მერეთში წავედით ტანისამოსის სანოვაგებზე გადასაცვლელად... როცა მამაჩემის კოსტუმის სანაცვლოდ, გლუხკაცი ლობიოსა და ხახვს გვინონიდა, დედას სახეზე ფერი ეცვალა. გლუხკაცმა ეს შენიშნა, ალბათ, რაღაც ინტუიციით თუ იგრძნო, რას ნიშნავდა ეს ტანსაცმელი ჩვენთვის, და თოფრა პირამდე აგვივსო სანოვაგით. დედამ უთხრა: „მეტი მოგივიდათ“. გლუხკაცმა მამას პიჯაკი ხელში ატრიალა, და „შარი მოგვდო“ – „რათ მინდა ეს ჩრჩილნაჭამი... ნაილეთო!“

კოსტუმიც და სანოვაგით სავსე თოფრა, ხელში მიაჩეჩა დედაჩემს.

თან სულ მე მიყურებდა, – ყოფას რა ვუთხრა ჩვენსასო, – ჩაილაპარაკა და თვალეზე ხელი აიფარა. ბოლოსდა შევამჩნიე, – გულთან, სამხედროფარაჯიანი ბიჭის სურათი ეკიდა შავი არშიით.

რამდენმა დრომ განვლო მას შემდეგ...

ნათელში ამყოფე, ღმერთო, იმ გლუხკაცის სული!

ხშირად ვფიქრობ ხოლმე ცხონებულ დედაჩემზე.

მბეჭდავ-მემანქანე გახლდათ. ბავშვები რომ ფეხზე დავეყენებინეთ, ორ სამსახურში მუშაობდა, დილიდან გვიან ღამემდე. დასვენებისას შეირბენდა ბაზარში, იყიდდა სანოვაგეს, მოირბენდა სახლში, დაგვაპურებდა და ახლა უკვე მეორე სამსახურში მიეშურებოდა.

მიკვირს, რამდენს ახერხებდა ეს პატარა ქალი იმ მძიმე ხანაში! იმასაც კი, თბილისიდან, დროდადრო, ჭიათურაში ჩასულიყო და დედამისის (ბებია ნუცას) საფლავისათვის ეპატრონა...

...როგორ არია იმ უკუღმათრმა დრომ ყველაფერი!
საფლავებიც კი!
ბებია ჭიათურაშია დასაფლავებული.
დედაჩემი თბილისში.
მამა კი... სად არის მისი საძვალე, ღმერთმა თუ უწყის!"

წინაპრები და შთამომავალნი. პირველ რიგში: გუზიკა, ნუნუ, მე, ნათელა და ვახტანგი. უკანა რიგებში: მამიდები, ბებია და ბიძები.

ბაბუა ყარამან მგელაძე

ბებია ტასიკო

დედა, სალომე დიდებული-
ძე და ჩემი და ნუნუ.

მამა, გიორგი მგელაძე

მამიდები:
ნინუცა,
თამარა,
ლუბა.
მამიდაშვი-
ლები:
ვახტანგი
და გუზიკა.
შუაში
მამიდა
ლუბას
მეუღლე
ალექსან-
დრე ალა-
დაშვილი

მამიდა ბაბულია

ჩემი ძმა ვალოდია და მე

ჩემი მეუღლე ლეილა და
პატარა თამუნა

ჩემი დები: ლამარა და
ნუნუ

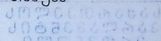
თამუნას-
თან და
ქეთინოს-
თან ერ-
თად

მე და თამუნა

თამუნა

ალიანდრა

(პირველი როლი კინოში)

მეორე მსოფლიო ომი ახალი დაწყებულია. მაღაზიიდან სახლში მოვდივარ წიგნაკებით აღებული ჩვენი ულუფა პურიტ.

ვიღაცა ქალი ამედევნა. ხან მარცხნიდან შემხედავს, ხან მარჯვნიდან. გავჩერდი. მომიახლოვდა – რამდენი წლის ხარო, მკითხა.

– რამდენიც საჭიროა, იმდენის-მეთქი.

თითი დამიქნია, მერე გამიღიმა.

– კინოსტუდია იცი სად არის?

– ვიცი!

– ხვალ იქ მოხვალ. ალიანდრას იკითხავ. შეიძლება კინოში გადაგვიღოთ. – თქვა და წავიდა...

მეორე დღეს მივედი კინოსტუდიაში. ვნახე ალიანდრა. ცივად შემხვდა.

– ეს ჰალსტუხი რა უბედურებაა!.. ახლაცე მოიხსენი!

მოვიხსენი და ჯიბეში ჩავიდე.

– წამოდი, წამოდი – ხელი მომკიდა და პავილიონში შემიყვანა, სადაც „გიორგი სააკაძის“ სასინჯი გადაღებები მიდიოდა.

– მიხაილ ედიშეროვიჩ – მიმართა ალიანდრამ ნახევრად მელოტ კაცს, ბუტერბროდს რომ მიირთმევდა – აბა, ამ ბიჭს შეხედეთ!

შემომხედა და უცებ თქვა:

– ჩააცვით, დაახურეთ პარიკი, დაუნიშნეთ ხელფასი და ხვალე მოიყვანეთ გადაღებაზე!

პავილიონიდან რომ გამოვდიოდით, ალიანდრას ვკითხე, ვინ უნდა მეთამაშა.

– გიორგი სააკაძის უფროსი შვილის როლიო!

– თან ფულსაც მომცემენ?

– ვერ გაიგონე, ჭიაურელმა რა თქვა?

ეს ყველაფერი ისე უცებ და ისე უბრალოდ მოხდა, რომ ვერ დავიჯერე. ფულსაც მომცემდნენ?!

მე კი მეგონა, კინოში რომ გადაგიღონ, ფული იქით უნდა გადაიხადო, როგორც ფოტოგრაფთან. ასე მეგონა.

სახლში რომ მოვედი, სანყალი მამაჩემის ჰალსტუხი ისევ ნაფტალინში ჩავდე.

.....

გადაღებებით ისე ვიყავი მოჯადოებული, სულ სტუდიაში ვეგდე. ყველა გადაღებას ვესწრებოდი, ვიყავი საჭირო თუ არა (სკოლა ვის ახსოვდა!). დღესაც ზეპირად მახსოვს ყველა ეპიზოდის თითქმის ყველა ტექსტი. ერთი სცენა კი განსაკუთრებით დამამახსოვრდა.

პავილიონში აგებულ დეკორაციაში, რომელიც სააკაძის სადარბაზოს წარმოადგენდა, რამდენიმე რიგად გაშლილ მაგიდებს „თავადაზნაურობა“ და „მეფის ამაღლის წევრები“ უსხდნენ. შემწვარ-მოხრაკული ფრინველი, გოჭები თუ ინდაურები უხვად ელაგა სუფრაზე. ეს იმ დროს, როცა ბაზარში, მსახიობის თვითური ხელფასით ჯონჯოლს თუ იყიდდა კაცი.

მიხეილ ჭიაურელმა აკაკი ხორავასთან (გიორგი სააკაძის როლის შემსრულებელთან) რეპეტიცია დაამთავრა და ის იყო გადაღება უნდა დაწყებულიყო... საჭმლის ნასახიცი აღარ იდო მაგიდებზე. „მეფის ამაღლის“ მშვიერ წევრებსა და „თავადაზნაურობას“ სუფრა მთლიანად მოესუფთავენინათ.

...არც ჭიაურელს და არც სურათის დირექტორს, ცირლილადეს, ამ დიდებულ კაცს, ერთი უბრალო საყვედურიც არ დასცდენიათ მსახიობების მიმართ.

ცირლილადემ მარტივად გადაწყვიტა პრობლემა.

გადაღება გადადო.

ორი დღის შემდეგ კი რაღაც სასწაულით, ისეთივე პურმარილი დაახვავა მაგიდებზე. გადაღების წინ ცირლილადემ, მისი ჩვეული, ოდნავ შესამჩნევი ლიმილით, გადახედა სუფრასთან მსხდომ „დიდებულებს“ და პავილიონიდან გავიდა.

...გადაღებამ შესანიშნავად ჩაიარა. არა თუ გადაღებაზე, გადაღების შემდეგაც კი კაციშვილი არ გაკარებია საჭმელს.

...ზღაპრული პურმარილისთვის... ნავთი გადაესხათ.

ეს ამბავი ალბათ იმიტომ უფრო დამამახსოვრდა, რომ ჩვენი დღიური ნორმა ბარათებით მიღებული პურისა 300-400 გრამს შეადგენდა.

ბონდო

დალამდებოდა თუ არა, მთელი ჩვენი ქალაქი უკუნეთ სიბ-
ნელეში იძირებოდა (შუქშენილბვის მკაცრი ნესი მოქმედებდა).

ჩვენი უბნის ბიჭები ერთ-ერთი ეზოს შესასვლელის თაღს
შეფარებოდნენ და მუჭში დამალულ პაპიროსს რიგრიგობით
ენეოდნენ.

სამნი იყვნენ.

ერთს ბონდო ერქვა, დანარჩენ ორს უბანში შერქმეული სა-
ხელები – წრიპა და შაშუბეშა.

ბონდო ყველაზე ჯანიანი იყო.

შაშუბეშა და წრიპა გამხდარ-გაჩხრიკულნი, როგორც უმ-
რავლესობა ომისდროინდელი ჩვენი თაობისა.

ქუჩის ბოლოში ორი სამხედრო პატრული დაილანდა და
კუთხეს მიეფარა. ბონდომ მათ თვალი მოაშორა და შაშუბეშას
ჰკითხა:

– შეგიძლიან ერთი დარტყმით კაცის ნაქცევა?

– ბიჭო, შენ რა სულ იდიოტური აზრები მოგდის მაგ პატა-
რა თავში! – (თავი ბონდოს ზომაზე დიდი ჰქონდა).

– ვინც ერთი დარტყმით ამ ქუჩაზე გამვლელს მიწაზე ტრაკით
დასვამს, – თავისას არ იშლიდა ბონდო, – პურმარილს ვკისრულობ.

– რო მოკვდეს?

– მოკვდეს არა, ტო! ნოკაუტი რა! – ბონდომ თავისი ვეება
მუჭი ლოყაზე მიუცაცუნა შაშუბეშას.

შაშუბეშა ნაბარბაცდა.

– იდიოტობაა!

– ჯო ლუისი იდიოტია?

– არა, ბიჭო, ლევ ტოლსტოია! აბა, რა ჩემი ფეხებია.

– შენ იკისრებ? – ჰკითხა წრიპამ ბონდოს.

– რატომაც არა!

ლოდინი დიდხანს არ დასჭირდათ. შორიდან ქოლგიანი კა-
ცის სილუეტი გამოჩნდა.

ბონდოს შეეცყო, ლელავდა.
ქოლგიანი მათ მიუახლოვდა.

„საფარიდან“ ბონდო გამოვიდა და თავისი ვეება მუშტი
ქოლგიანს ხეთქა.

ქოლგიანი მოცელილივით დაეცა ტროტუარზე.
ბონდო, შაშუბეშა და წრიპა უცებ გაუჩინარდნენ.

გვიან ღამით, ნასვამი ბონდო სახლში რომ მისულა, კარი
მეზობელ ქალს გაუღია და უთქვამს:

– ბონდო!... მამაშენი!..

– რა, მამაჩემი?

– ეს-ეს არის სასწრაფოთი ნაიყვანეს, პატრულებს უნა-
ხავთ... უგონოდ ეგდო ჩვენს სახლთან.

ბონდო ახლალა მიხვდა, რა ჩაიდინა!

სკოლაში აღარ გამოჩენილა.

.....

16 წლის ჩვენი მეგობარი, ომში წავიდა...

აღარ დაბრუნებულა.

პირველი საშუალო სკოლა

მე-9 კლასიდან პირველ საშუალო სკოლაში (ეხლა პირველი გიმნაზია რომ ჰქვია) ვსწავლობდი, რუსთაველზე, ქაშუეთის პირდაპირ. დირექტორის გვარი აღარ მახსოვს. პატარა, დაბალი კაცი იყო. „პეშკას“ ეძახდნენ.

მესამე გაკვეთილის შემდეგ დამლაგებელ ქალს ფუნთუშები შემოქონდა „პოდნოსით“. ორი გაკვეთილი ამ საუზმის მოლოდინში ვიყავით. გიჟებივით ვეცემოდით. ვინც იყოჩაღებდა, რამდენიმე ფუნთუშა შეხვდებოდა. ზოგს არაფერი...

სკოლის ფართო დერეფანში მოწაფეები ერთმანეთს ახტებოდნენ ზურგზე, შეძახილით „ვირი მაჩვენე!“ და მანამ არ ჩამოვიდოდნენ, სანამ ვინმე გამვლელს არ დაენეოდნენ და ხელს არ დაარტყამდნენ – „აი, ვირიო!“ ჯერ ვმორცხვობდი, მერე მარაქაში გავერიე და ერთ მოწაფეს ზურგზე შევახტი ყვირილით – „ვირი მაჩვენე!“-მეთქი. თავი ჩემსკენ რომ მოატრიალა, გავმტერდი. ეს მოწაფე „პეშკა“ გახლდათ, ჩვენი სკოლის დირექტორი.

„ვინ გაჩვენო?“ – მკითხა. ზურგიდან არც ჩამოვსულვარ, ისე გავუმეორე – „ვირი, პატივცემულო მასწ.“

„პეშკამ“ ზურგიდან ჩამომავდო და პანჩური ამომკრა.

კლასში ჩვენი ლიდერები იყვნენ კოტე მახარაძე და მელორ სტურუა. კოტემ ზეპირად იცოდა მთელი მაიაკოვსკი. მელორი პოემას ერთხელ წაიკითხავდა და ზეპირად გეტყოდათ. ექსტერნად დაამთავრა სკოლა და მოსკოვში წავიდა, დიპლომატიურზე ჩასაბარებლად...

(მელორი დღეს ამერიკაში ცხოვრობს. უმაღლესი დონის ჟურნალისტი. ჩვენმა კოტემ წარუშლელი კვალი დატოვა ხელოვნებასა და სპორტის ისტორიაში).

გრიგოედოვის ქუჩა №1

აქ ცხოვრობდა ჩვენი თანაკლასელი თენგიზ ალავერდაშვილი და მისი და – ნამი. უმამოდ დარჩენილებს დედა ზრდიდა. ჩვენთვის დეიდა ანგელინა. მათი მყუდრო, პატარა ბინა იყო ჩვენი ყოველდღიური შეხვედრის ადგილი, ჩვენი თავშესაფარი.

თვითონ გაჭირვებულები, გვინაწილებდნენ ლუკმა პურს და ყველაფერს, რაც გააჩნდათ.

კოტე კითხულობდა ლექსებს, „გოდერძა“ გვიტარებდა მუსიკის გაკვეთილებს, „ჯამბერა“ (ნოდარ ჯამბერიძე) გვანათლებდა ფერწერაში, გვატარებდა გამოფენებზე. „პაპისას“ მოჰქონდა მოპარული შოთის პურები (მამამისი საცხოვრებელში მოუშაობდა), დევდომ „შეგვიკლა“ გალაკტიონით, „ჭუკა“ გვასწავლიდა პოკერს, ჩვენი ზოზო იუმორით გვიხალისებდა ნახევრად მშიერ ცხოვრებას. დეიდა ანგელინას სოფლიდან უგზავნიდნენ ლობიოს, ზოგჯერ ღვინოსაც (აქ ვიგემე პირველად ბახუსის სიტკბოც და სიმწარეც).

ეს იყო ყველაზე მშიერი და ყველაზე ბედნიერი წლები.

თეატრალური შესახვევი

ოპერის გვერდით იყო და არის პატარა ქუჩა, „თეატრალური შესახვევი“. ვინ დაარქვა ნეტა ასე ზუსტად ეს სახელი?!

აქ გავატარე ჩემი სიჭაბუკის წლები. აქ, ამ ქუჩაზე ცხოვრობდნენ ჩვენი ულამაზესი დოდო ჭიჭინაძე, ზურიკო ანჯაფარიძე და მისი ძმა ჯემალი, რეჟისორი გივი სარჩიმელიძე, მისი მამა, რუსთაველის თეატრის ცნობილი მხატვარ-გრიმიორი... რომელი ამერიკელი თუ ევროპელი კინოვარსკვლავი დაუდგებოდა გვერდით ჭაბუკ თენგიზ სიგუას და მის ძმას.

ომის პერიოდში ამ „შესახვევში“ გერმანელი ტყვეები სახლს აშენებდნენ. მახსოვს, ერთმა გერმანელმა ტყვემ ჯიბიდან თავისი ორი ვაჟის გაყვითლებული სურათი ამოიღო – სახეგაფითრებული ხან ჩვენ შემოგვცქეროდა, ხან კი თავის შვილებს... ჯემალისა და ზურიკოს დედას, ჯამით გამოჰქონდა მათთვის ცხელი საჭმელი და აპურებდა. ეცოდებოდა.

(...დარჩა ქუჩა, დარჩა სახელიც... სადღაა ის ხალხი... თითო-ოროლა თუ შემორჩა ამ ცოდვილ ქვეყანას).

ზურა ანჯაფარიძეს ხომ ზღაპრული ხმა ჰქონდა, მას ძმაც, ჯემალიც არ ჩამორჩებოდა. ზურიკომ ჩვენი ქუჩიდან დაიწყო და მილანს მიაღწია; ჯემალმა, „რალა შორს ნავიდეო“ და, ჩვენი ქუჩიდან სულ რაღაც ას მეტრში რომ რესტორანი „დარიალი“ იყო, იქ დაიწყო ქეიფი და სიმღერა გასაოცარი ტენორით.

დოდო ჭიჭინაძემ კი ჯერ არნახული სილამაზით გაიბრწყინა კინო-კაბადონზე.

ზურიკო გახდა მსოფლიო მომღერალი, თენგიზ სიგუა – მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე. ჯემალმა რამდენიმე სპექტაკლი დადგა ოპერის თეატრში. მერე აერია პირადი ცხოვრება, დაიწყო სმა. ბოლოს რომ ვნახე, ჩუმი, ჩახლეჩილი ხმით მითხრა: „კარისკაცმა ოპერის თეატრში აღარ შემიშვაო!“

ჩამწყდა გული...

ცოტა ხანში გარდაიცვალა.

ბუხანკა პურიტ – მოსკოვში

ომს ბოლო აღარ უჩანდა. 18 წლის ვხდებოდი. სულ მალე ჯარში გამინვევდნენ. გაზეთში მოვკარი თვალი განცხადებას:

„მოსკოვის კინოინსტიტუტი აცხადებს მიღებას სამსახიობო ფაკულტეტზე“.

(გია დანელიას დედას ქმრისთვის რომ უკითხავს, გიამ კინოინსტიტუტში ხომ არ ჩააბაროსო? უპასუხნია: А куда его, дурака, еще девать).

ცხონებული დედაჩემიც არასერიოზულ საქმედ თვლიდა კინოში მოღვაწეობს. უნდოდა ექიმი გამოვსულიყავი. არც მკითხა, ისე შეიტანა ჩემი საბუთები სამედიცინო ინსტიტუტში. წიგნი ხელში არ ამიღია, ისე წავედი გამოცდაზე. ჩავიჭერი. გახარებული მოვედი სახლში. მკითხეს – რა ქენიო? – ჩავიჭერი-მეთქი. „– აბა რა გახარებს, შე იდიოტო!“ – მითხრა ჩემმა უფროსმა დამ. – სწორედ ეგ გახარებს-მეთქი!..

.....

მაგონდება ჩემი მეგობრის, კარდიოლოგ ზოზო კაპანაძის სიტყვები (გულმა რომ შემანუხა, კლინიკაში მივედი მასთან):

– Ну что, будем лечить, или пусть живет? – დაეკითხა კოლეგებს.

ჩვენთანებს კი უნდოდათ „მედიკი“ გამოვსულიყავი.

.....

ჯიბეში ერთი ბუხანკა პურის ფულითა და ბიძაჩემის ნახმარი პიჯაკით, მოსკოვში წავედი. საგამოცდო კომისიის წევრებს თითქოს მოვეწონე კიდეც, მაგრამ სამსახიობო ფაკულტეტის დეკანმა, ტავრიზიანმა განაცხადა:

– У него же сильный грузинский акцент?!

– А что, у Сталина армянский? – წამოვროშე.

თქვენ წარმოიდგინეთ ამ ჩემმა გულწრფელმა პასუხმა გაჭრა და გავხდი სამსახიობო ფაკულტეტის სტუდენტი.

ჩვენს კურსზე დავუმეგობრდი ერთ შესანიშნავ ბიჭს, ვიქტორ ორლოვს (ღმერთო, გაანათლე მისი სული!).

ერთად დავდიოდით გოგოებში, ერთად ვყალთაბანდობდით, და პირველი სემესტრის შემდეგ, ორივე ერთად გამოვვაგდეს. თბილისში ვერ დავბრუნდი. დედაჩემი მეცოდებოდა. ხან სადგურში მეძინა, ხან ფოსტაში, ხანაც ორლოვის მშობლების ბინაში. ასეთი იყო ჩემი „მეორე სემესტრი“.

თბილისში „არდადეგების“ დროს რომ დავბრუნდი, ბიჭები რუსთაველზე შურით მიყურებდნენ – მალე, ალბათ, ჩარლი ჩაპლინად დაგვიბრუნდებო. დედა ამაყობდა ჩემით გაუთავებელ წვეულებებზე, ახლო ნათესავები რომ აწყობდნენ მომავალი „ვარსკვლავის“ პატივსაცემად.

ამდენი ველარ ავიტანე და ზაფხულის გაგანია სიცხეში „ზაიჩიკად“ გავემგზარე ისევ მოსკოვში და დაბრუნებას აღარც ვაპირებდი...

ერთადერთი ადამიანი, ვინც მაგრა მეცოდებოდა, დედა იყო.

ბედმა გამიღიმა. დაარღვიეს ყველა წესი და მომცეს გამოცდაზე ხელმეორედ გასვლის უფლება. გამოცდას კუდში მოვუსწარი. მზად მქონდა ლერმონტოვის ლექსი „Смерть поэта“.

საგამოცდო კომისიაში მთელი კინოელიტა მონაწილეობდა: ეიზენშტეინი, რომი, როშალი, იუტკევიჩი...

ეს ის კომისია იყო, რომელმაც მე გამომადგო ინსტიტუტიდან და ვინ იცის, რამდენი ღამე გამათენებინა მშიერ-მწყურვალს მოსკოვის სადგურში...

შევედი გამოცდაზე. ტავრიზიანმა რომ დამინახა, თვალები გადმოკარკლა.

ვიდექი გამომცდელთა წინაშე და, სანამ აბსოლუტური სიჩუმე არ ჩამოვარდა, არ დავინწყე კითხვა.

ქვეცნობიერად ვფიქრობდი დედაზე, დახვრეტილ მამაზე, მეგობრებზე...

უცებ ვიგრძენი ისეთი ძალა, თვითონ გამიკვირდა.

«...А вы, надменные потомки
Известной подлостью прославленных отцов.
დავინყე ჩუმი ხმით.

Пятою рабскою поправшие обломки
Игрою счастья обиженных родов!

Вы, жадною толпой стоящие у трона,
Свободы, Гения и Славы палачи!..

(მევე შემეშინდა ჩემი სიტყვების),
ვუყურებ მათ პირდაპირ თვალებში და ვაგრძელებ:
Тогда напрасно вы прибегнете к злословью:

Оно вам не поможет вновь,
И вы не смоете всей вашей черной кровью
Поэта праведную кровь!»

სამარისებური სიჩუმე, ან დამიჭერენ, არ მიმიღებენ.

– Подойдите! – თქვა იუტკევიჩმა დიდი პაუზის შემდეგ –
Выпейте воды!..

ეს უკვე რალაცას ნიშნავდა.

გავიარე პირველი ტური და მერე როგორ!

ჩემთან ერთად გამოცდებს აბარებდა თათრეთის ცეკას
პირველი მდივნის ვაჟი, რადნერ მურატოვი. მეორე ტურისთვის
ჩვენ ერთად მოვამზადეთ ეტიუდი. ფორტუნა აქაც ჩემს მხა-
რეზე აღმოჩნდა. საბჭოთა კინოს მამამთავრები კვდებოდნენ
სიცილით. თქვენ წარმოიდგინეთ, ტავრიზიანიც კი!

მერე ვიდექით ინსტიტუტის დერეფანში და სიგარეტს ვა-
ბოლებდით.

მოგვიახლოვდა თმააბურძღნული, დაჭმუჭნულკოსტიუმი-
ანი კაცი და დიდის ამბით ჩამოგვართვა ხელი.

– Вы нам доставили большое удовольствие!

– Да ничего особенного! – ვუპასუხე საკმაოდ ფამილია-
რულად, წარმატებით თავბრუდახვეულმა.

რადნერმა კი მხარზე დაჰკრა ხელი. – Курить хочешь?

– Лишен этого удовольствия... Сердце! – არ შეიმჩნია მან
და გაგვშორდა.

– Эй, вы, невежи! – შემოგვძახა იქვე მდგომმა. – Кого по плечу хлопаете?!

– Кого? – ჰკითხა რადნერმა.

– Сергея Эйзенштейна!

შევცბი. რადნერი გაფითრდა.

– Все!.. Можем ехать домой!

რადნერ მურატოვი 30 წელი ელოდა თავის როლს (ბევრი რამ ხომ შემთხვევით ხდება ამ ქვეყანაზე).

ფრუნზიკ მკირტიჩიანს უნდა ეთამაშა ის როლი, რომელიც, ბოლოს და ბოლოს მიიღო რადნერმა. მიიღო კი იმიტომ, რომ ფრუნზიკმა ვერ შეძლო გადაღებაზე ჩასვლა. სხვა გზა არ იყო და გია დანელიას გამჭრიახობით, ამ როლზე რადნერი დაამტკიცეს. ფილმს ჰქვია „ჯენტლემენი უდაჩი“, (სომეხი „თათრად“ გადააკეთეს). გახსოვთ, ალბათ ფილმიდან მისი გმირის სიტყვები: „У тебя мама и папа есть? А если есть, почему ты такой злой?!“ (გია დანელია ამ ფილმის სამხატვრო ხელმძღვანელი გახლდათ).

ეს იყო რადნერის პირველი და უკანასკნელი როლი.

ალარ დასცალდა.

გზა რომ გაეხსნა დიდ კინემატოგრაფიაში, სწორედ მაშინ დაიღუპა ჩვენი რადიკა.

ჩვენი კურსი და კურსელები

ამ მართლაც რომ საოცარ სახელოსნოში გაერთიანებული იყვნენ მომავალში საქვეყნოდ ცნობილი კინორეჟისორები და მსახიობები: ნონა მორდიუკოვა, ვიაჩესლავ (ჩვენთვის – სლავა) ტიხონოვი, გრიშა ჩუხრაი, ვლადიმირ ბასოვი, რეზო ჩხეიძე და თენგიზ აბულაძე.

გვერდს ვერ ავუხვევ ერთ ამბავს, რაც მაშინ მოხდა.

იუტკევიჩმა, ჩვენი კურსის ხელმძღვანელმა, პირველი კურსიდან გარიცხა თენგიზ აბულაძე, როგორც პროფესიულად შეუფერებელი.

გავა წლები, აბულაძე გადაიღებს „სხვის შვილებს“. ჩამოიტანს მოსკოვში, კინო სახლში საჩვენებლად. თენგიზი მთხოვს, მე ვთარგმნო ფილმი რუსულად (მაშინ მე უკვე სარეჟისოროზე ვსწავლობდი).

დაიწყო ფილმი. ვთარგმნი. ვხედავ ჩემს გვერდით ზის სწორედ ის იუტკევიჩი, ვინც ასე მწარედ შეცდა თენგიზში, რომელმაც თვით თავის ყოფილ პედაგოგს იუტკევიჩს „მოუხაზა“ და განაცვიფრა ქვეყანა თავისი შესანიშნავი ფილმებით.

დამთავრდა ფილმი, აინთო სინათლე. სერგეი იუტკევიჩს თვალებიდან ღაპალუპით ჩამოსდის ცრემლები. ხელს მაგრად მართმევს და სწრაფად გადის დარბაზიდან... (თავს არიდებს თენგიზთან შეხვედრას).

მე უკვე მეორე კურსზე ვარ. გერასიმოვი იწყებს „ახალგაზრდა გვარდიის“ გადაღებას. ფილმში აკავებს თითქმის მთელ თავის კურსს... მე და რამდენიმე სომეხ ახალგაზრდას (მათ შორისაა სერგო ფრაჯანოვიც) გვიბარებენ კინოსინჯებზე...

როლზე მე მამტიკიცებენ!

სერგო სასტიკად განიცდის. მეკითხება:

– Объясни! Почему армянина должен играть грузин?

– Чтобы облагородить образ! – ვპასუხობ მოკლედ; იცინის, გულში კი ბრაზობს და ჩემს ჯინაზე მსოფლიოში ცნობილი რეჟისორი ხდება. აი, აქ კი – ნამდვილად მაჯობა. მე ჩემს საყვარელ საქართველოში მიცნობენ. მადლობა უფალს!

„ახალგაზრდა გვარდია“

კადრი
ფილმიდან

მე და
ახალგაზ-
რდა გვარ-
დიელები

ჟორა
არუტუნი-
ანცი,
თამარა
მაკაროვა
და მე

ვიაჩესლავ ტიხონოვი

კადრი ფილმიდან

მე – გადალების წინ

კადრი ფილმიდან (ვკითხულობ განაჩენს)

ევგენი მორგუნოვთან ერთად 50 წლის შემდეგ

ვიაჩესლავ ტიხონოვთან ერთად. (მხ. ფ. „მშვიდობიანი
დღეები“ (კიევის კინოსტუდია)

ნონა მარდიუკავა, მესამე მე, მეოთხე სერგეი გურზო, მეხუთე ტიხონოვი

„ახალგაზრდა გვარდია“ კადრი ფილმიდან

რაზინის ქუჩა №3

ცხოვრობდი კრემლთან ახლოს, სასტუმრო „როსიას“ პირ-
დაპირ, ქართველი სტუდენტების საერთო საცხოვრებელში.

აქ ცხოვრობდნენ რეზო ჩხეიძე და თენგიზ აბულაძე. კონ-
სერვატორის სტუდენტები გიზი ამირაჯიბი და სულხან ცინ-
ცაძე. აქ დაწერა ცინცაძემ თავისი პირველი კვარტეტი, სულ
ახალგაზრდამ მიიღო სტალინური პრემია. აქ ცხოვრობდნენ
გია მარგველაშვილი, ნოდარ მეძმარიაშვილი, ეთერ გუგუშვი-
ლი, გრიშა მარგიანი, გიგა ლორთქიფანიძე...

ამ სახლიდან აიღო „სტარტი“ ბევრმა ხელოვანმა, ისტო-
რიკოსმა, მათემატიკოსმა, ლიტერატორმა... ბევრმა საქვეყნოდ
ცნობილმა პიროვნებამ.

აქ დაიბადა ჩვენი ძმობა და მეგობრობა, რომელიც მერეც
გაგრძელდა (ვაი, რომ ბევრნი უკვე აღარ არიან ამ ქვეყნად).

მახსენდება ხანძარი, რომელმაც კინალამ შთანთქა ჩვენი
მომავალი. ეს მოხდა შუალამისას. ჩვენი საცხოვრებლის ქვედა
სართულს ცეცხლი გაუჩნდა.

გიზი ამირაჯიბის დედა, შვილის სანახავად რომ იყო ჩამო-
სული, დერეფანში გამოვარდა და იყვირა:

– Бросьте все и спасайте пианино!

თამარა სუმბატოვნა

წვიმს. ვდგავარ საერთო საცხოვრებლის ჩემი ოთახის ფანჯარასთან, ფიქრებში წასული. ფიქრები კი ერთობ პროზაულია. მენატრება დედაჩემის გაკეთებული ნიგვზიანი ლობიო; უცებ მაგონდება წერილი, მამიდამ რომ გამომატანა თავის მეგობარ ქალთან, „მოსსოვეტის“ მსახიობთან და დიდი თეატრის მთვარი მხატვრის, ვოლკოვის მეუღლესთან – თამარა სუმბატოვნა ოგანეზოვასთან. ვპოულობ დავიწყებულ ამ წერილს, ვიცვამ ბიძაჩემი დიმიტრის ნაჩუქარ პიჯაკს და მივდივარ მამიდა ლუბას ძველ „პადრუგასთან“.

კარს მიღებს შავგვრემანი, ლამაზი ქალი. ვესალმები. მეპატიჟება ბინაში. ვაწვდი წერილს, კითხულობს. სახე თანდათან უნათდება – Садитесь, пожалуйста! – განაგრძობს კითხვას.

მორიდებით ვჯდები დივანის კიდეზე. თვალს ვავლებ მდიდრულად განწყობილ ბინას, კედლებზე ფერადი ესკიზებით. შემოდის რუსის ქალი. დგება ქერებზე და კრიალა პარკეტზე წმენდს ჩემი გახვრეტილი ბატინკების ნაფეხურებს.

ვგრძნობ უხერხულობას.

– Маша, накрой на кухне стол! – ამთავრებს წერილის კითხვას სუმბატოვნა, კეცავს ფურცელს და ცრემლებს იწმენდს.

– Моего брата тоже в тридцать седьмом арестовали... და პაუზის შემდეგ:

– Как Натела, Вахтанг? Как Александр Степанович?

– Спасибо, хорошо!

ვსხედვართ სამზარეულოში, სადილს გეახლებით, უზომოდ გემრიელს...

მიყურებს ქალი თბილი თვალებით.

– Почаще заходи... почаще!

გამომატანეს ერთი დიდი პაკეტი და ვარდისფერი თასმით გაბანტული კოლოფი. მივხვდი, ფეხსაცმელებია. ერთი სული მაქვს სახლში მივიდე.

...
პაკეტში სანოვაგა: ძვირფასი ძეხვი, შვეიცარული ყველი, ზუთხი...

მთელი საერთო საცხოვრებელი დავაპურე.

ჩვენს გოგო-ბიჭებს რომ მოშივდებოდათ, მეტყოდნენ ხოლმე:

– რას შერები? სასწრაფოდ თამარა სუმბატოვასთან!

მეც მივდიოდი...

კარებს თუ მისი მეუღლე გამიღებდა (რაფინირებული კაცი გახლდათ) ცოლს გასცახებდა – Тамара, Гугуля пришел, мой однофамилец!

საოცარ სითბოს ვგრძნობდი მათგან.

ინსტიტუტი რომ დავამთავრე და სამმაგი სტიპენდია მივიღე (ასეთი იყო წესი), ვიყიდე ვარდების დიდი თაიგული და გავეშურე მათკენ.

გზაში გოგო გავიცანი და...

ეს ლამაზი თაიგული მისი აღმოჩნდა...

გენერალი

მე და ევგენი მორგუნოვი (ჩვენთვის – ჟენია), ყოველ ხუთშაბათ დღეს „სანდუნოვის“ აბანოში დავდიოდით. ეს ხუთშაბათიც არ ყოფილა გამონაკლისი.

...ჯერ ორთქლის აბაზანები მივიღეთ. მერე საერთო განყოფილებაში „მექისეობას“ ვუწევდით ერთმანეთს.

შეუხედავი, პატარა კაცი ჩვენს გვერდით მოკალათდა თავისი ტაშკით და ის იყო ნახევრად მელოტი თავის გასაპენას აპირებდა, ჟენიამ არ აცალა და შეუტია:

– Ну-ка, давай отсюда... здесь положено два человека. Вон там место свободное.

– Я не помешаю, ребята... там дует.

– Давай, давай, – თავისას არ იშლიდა მორგუნოვი.

შეუხედავ პატარა კაცს წინააღმდეგობა არ გაუწევია, თავისი ტაშკი აიღო და წავიდა...

თეთრ, ქათქათა ზეწრებში გახვეულნი გასახდელში გამოვედით, უცებ ადგილზე გავშრიით.

შეუხედავი პატარა კაცი გენერლის მუნდირის უკანასკნელ ღილს იკრავდა. აბანოს ორი თანამშრომელი პირში შესციცინებდა; ერთ მათგანს ხელში ბუტერბროდებიანი თეფში ეჭირა, მეორეს – ქაფქაფა ლუდიანი კათხა.

გენერალს მთელი გულმკერდი ორდენებითა და მედლებით ჰქონდა მოფენილი.

– ე-ე-ე – ენა დაება მორგუნოვს – Генерал!

გენერალმა ლუდი მოსვა და ბუტერბროდიც დააყოლა.

– ბოდიშის მოხდაა საჭირო, – ვთქვი მე.

– საჭიროა ნამდვილად, – დამეთანხმა მორგუნოვი.

კეისარივით მხარზე ზეწარგადაკიდებული გენერალს მიუახლოვდა.

გენერალი მორგუნოს თითქოს ვერ ამჩნევდა. მხრებში გასწორდა, ზურგი შეაქცია და ამაყად გასწია გასასვლელისაკენ.

– Такой маленький, шупленький и уже генерал? – ესლა მოახერხა მორგუნოვმა.

„ახალგაზრდა გვარდია“

ეს ფილმი ფაშისტების მიერ შურფში ჩახოცილ კრასნოდონელებს ეძღვნებოდა. გადაღებებიც ამ ისტორიულ ადგილას მიმდინარეობდა.

ევგენი მორგუნოვი გამცემის – სტახოვიჩის როლს თამაშობდა (მაშინ ჩხირივით გამხდარი იყო).

მოსახლეობა ჩვენ გმირებად გვთვლიდა. მორგუნოვს კი ცუდი თვალთ, უყურებდა.

ერთხელ, შეღამებისას, მოიხელთეს და ისე ურტყეს, რომ გადაღებები რამდენიმე დღით გადაიდო.

უენიას თავზე იარა სიცოცხლის ბოლომდე დარჩა.

კრასნოდონში ნამდვილი ჟორა არუტუნიანცი ჩამოვიდა, ლეიტენანტის ფორმაში (სამხედრო აკადემიაში სწავლობდა, მოსკოვში). ერთი თავით მაღალი იყო ჩემზე და, სულ იმის შიში მქონდა, გერასიმოვმა ერთად არ დაგვინახოს და როლიდან არ მომხსნას-მეთქი.

ზევიდან დამყურებდა.

– Вы меня будете играть?!

მე ქვევიდან:

– Да, я!..

კრასნოდონის ბაზარში მაღალქუსლიანი ბატინკები შევიძინე და იმით დავდიოდი.

მახსენდება ჩემი პირველი გადაღება კრასნოდონში.

ეს იყო საკმაოდ დიდი ეპიზოდი – უკან იხევდა წითელი არმია. მათ მისდევდნენ ევაკუირებულები. მასობრივ სცენაში მონაწილეობდა ორი ათასამდე ადამიანი. ტანკები, თვითმფრინავები... ამ ფონზე მე და ივანე ზემნუხოვს საკმაოდ გრძელი დიალოგი გვქონდა... და უცებ, შუა გადაღებისას, მავინყდება ტექსტი.

ჩემი უნიათობის გამო უნდა გაჩერდეს ეს უშველებელი „მანქანა“.
ხინა“.

– Сапожник! მესმის გერასიმოვის ყვირილი – რუპორში –
Сапожник!

მინა გამსკდომოდა მერჩია! შემრცხვა საშინლად!
მზე ჩადის. გერასიმოვმა რუპორი მინას დაახეთქა...
მაპატია სულმნათმა. დაცხრა:
– Ничего, бывает!

ომგადახდელი

საქართველოს წარმომადგენლობამ მოსკოვში ჩამოსულ ჩვენს თანამემამულეს ჩვენს საერთო საცხოვრებელში ერთი პატარა ოთახი გამოუყო.

საკმაოდ მორიდებული და სიტყვაძუნნი კაცი გახლდათ.

ჩვენ მას, რატომღაც, უდიერად ვეპყრობოდით, ვბაძავდით „სალდაფონივით“ სიარულში, „Раз-два“ – ვიძახდით და ვხარხარებდით. არ წყინდა. ერთ დღეს ავად გახდა. ექთანმა, ფილტვების მოსასმენად საბანი რომ გადახადა – დავინახეთ, მთელი ზურგი ქრილობებით ჰქონდა დასერილი.

...მაღე გამოჯანმრთელდა.

ოთახიდან საპარადო სამხედრო ფორმით რომ გამოვიდა, მუნდირზე სამი ორდენი და ათამდე მედალი ეკიდა.

9 მაისი იყო ის დღე. ფაშიზმზე გამარჯვების დღე.

სამხედრო აღლუმზე ყოფილა მინვეული და იქ მიდიოდა.

შეხვედრიდან ოდნავ ნასვამი და სახეგაბადრული დაბრუნდა. მორიდებით და პატივისცემით შეეხვდით.

კეთილი თვალებით გვიყურებდა.

მერე თქვა:

– თქვენსავით პირტიტველა ბიჭები ვიყავით მაშინ! – მოტრიალდა და თავის ოთახისკენ წავიდა მხრებაცახცახებული.

აი, რა გელით!

„ახალგაზრდა გვარდიის“ გადაღებამდე სერგეი გერასიმოვმა იგივე ნაწარმოები, ჯერ სპექტაკლად დადგა კინოაქტიორთა თეატრში.

ოლეგ კოშევოის როლს სამსახიობო ფაკულტეტის სტუდენტი ვალოდია ივანოვი თამაშობდა. ხმა დაირხა, ივანოვმა სმას მიჰყო ხელიო.

ერთხელ, სპექტაკლის დამთავრების შემდეგ, საგრიმიოროში საშუალო ხნის, ალკოჰოლისაგან დროზე ადრე სახედანაოჭებული და ცხვირანთილებული კაცი შევიდა, ვალოდიას გაეცნო.

– Силкин!

ვალოდია სკამიდან წამოდგა და ხელი ჩამოართვა:

– Иванов!

სილკინმა ერთხანს უყურა ვალოდიას, მერე უცებ თვალები აუნწყლიანდა, უბის ჯიბიდან საფულე ამოიღო, საფულედან – გაყვითლებული ფოტო თავისი ახალგაზრდობისა და ვალოდიას გაუწოდა. ვალოდიამ ფოტოს დახედა. იქიდან სალ-სალამათი კაცი იყურებოდა, ტყუბისცალივით რომ ჰგავდა ვალოდიას.

– Похож на вас? – ჰკითხა სილკინმა, – это я в молодости, в вашем возрасте!

– Удивительно похож, – თქვა ვალოდიამ. – А почему вы плачете?

სილკინმა ცერა თითი თავის დანაოჭებული სახისაკენ გაიშვირა და მწუხარებით წარმოსთქვა:

– Посмотрите, что вас ждёт!

ნათელა, გონდარჩუკი და „კომპოტი“

იმ მშვიერ ხანაში მოსკოვში მივლინებით ჩამოვიდა ჩემი მა-
მიდაშვილი – ხელოვნებათმცოდნე ნათელა ალადაშვილი (დი-
დი ალექსანდრე ალადაშვილის ქალიშვილი). მოვიდა ჩემთან სა-
ერთო საცხოვრებელში, მომესიყვარულა და მომცა რამდენიმე
„ტალონი“, რითაც აკადემიკოსების სასადილოში, გორკის ქუ-
ჩაზე, შემძღლო რამდენჯერმე მესადილა... მერე რედიკულიდან
კონვერტი ამოიღო და გამომიწოდა – ეს გივიმ გამოგიგზავნა!
კონვერტს ეწერა: „გუგული, იცოდე, რომ შენს „გაჩაბლი-
ნებაში“ მეც მიმიძღვის წილი. ავლაბარში შენი ძეგლის დად-
გმას აპირებენ. შენი გივი“.

გამელიმა. გავხსენი კონვერტი, იქ გატკიცინებული ასმა-
ნეთიანი იღო.

– ბილიარდში მოიგო? – ვკითხე ნათელას.

– ალბათ! – გაელიმა.

ჩემი ძმა და მეგობარი გივი მაგარი ვინმე იყო. ყველაფერი
ეხერხებოდა. ჯერ კიდევ სკოლაში, ქიმიის „ზედმეტი“ ცოდნით,
მასწავლებელი კინალამ ააფეთქა. ომის დროს ისეთი შარვალი
შემიკერა, „საშა პარტნოის“ შეშურდებოდა (მერე ის შარვალი
პოკერში ნაგებულებმა, მე და ტიტო კალატოზიშვილმა, ყასაბ
მივყიდეთ, მაღაკნების ბაზარში). იყო პირველი ბილიარდისტი
თბილისში („გამაზულს“ თამაშობდა).

ერთხელ ბიჭებმა უთხრეს „არიფი“ მოგიყვანეთ, მდიდარი
იურისტიო და საბილიარდოში ჩემი ალალი ბიძა და გივის ნათ-
ლია დიმიტრი დიდებულები შემოიყვანეს...

ჩემმა კეთილმა ბიძამ უხერხულობა (ვისი კოსტიუმითაც
ნავედი პირველად მოსკოვში) ერთბაშად გაჰფანტა.

მთელი „შანტრაპა“ რესტორან „დარიალში“ დაგვპატიჟა.

ეს რაც შეეხება ჩემს მამიდაშვილს და ნათელას ძმას – გი-
ვის. ეხლა სასადილოს ტალონებზე მოგახსენებთ.

მივდივარ აკადემიის სასადილოში, გორკის ქუჩაზე მხვდებიან სერგეი ბონდარჩუკი და ინა მაკაროვა (ერთი კურსით წინ იყვნენ ჩემზე). ვუთხარი, სადაც მივდიოდი.

– Гуля, какое ждёт тебя счастье! – თქვა ბონდარჩუკმა

– Какое?

– Он ещё спрашивает! Борщ, котлеты... может и компот!

– Я могу поделиться этим счастьем! – ვუთხარი მე.

– Ты не шутишь?

– Нет!

სულ ცოტა ხანში, მე, ინა და სერგეი აკადემიკოსების სასადილოში ვუსხედით სუფრას.

განცხრომით მივირთმევდით სუპსა და რამშტექსს.

მაგიდასთან მოვიდა თეთრწინსაფრიანი ქალიშვილი და გვკითხა: – На десерт вам кисель, компот, или чай с лимоном?

ინას კინალამ ლუკმა გადასცდა:

– Им по компоту, а мне ещё кисель и чай с лимоном!

მე და ბონდარჩუკს ისეთი სიცილი აგვიტყდა, მთელი სასადილო ჩვენ გვიყურებდა...

გავიდა წლები. ბონდარჩუკმა მიიღო ყველა წოდება და ჩინ-მედალი. სადაც კი შემხვდებოდა, სიცილი აუვარდებოდა:

– Гуля, дорогой, помнишь компот, помнишь, как вкусно мы поели!..

„მემაროჟნე“ ქალი

ჩვენს საცხოვრებელს მთელი მესამე სართული ეჭირა.
ლამის 12 საათზე კარი იკეტებოდა.

დაგვიანებულებს აღარ უშვებდნენ.

ერთმა ჩვენმა მეგობარმა, ამჟამად ცნობილმა რეჟისორმა, სახანძრო კიბით, ჩვენი ოთახის ფანჯრის მოაჯირს რომ ჰქონდა მოდგმული, თეთრხალათიანი ქალი ამოიყვანა. ქალს კისერზე ნაყინის ყუთი ეკიდა.

ქალმა, გადმოდგა თუ არა ფანჯრიდან ფეხი ჩვენს ოთახში, მკითხა – мороженое не желаете?.

– Нет, спасибо! – ვიუარე მე.

გაკვირვებული ვიყავი ჩემი მეგობრის სიმამაცით. ამ სიმალე კიბეზე ცალი ფეხით ამოსვლამ (მეორე ფეხი ხისა ჰქონდა) ჩემი გულწრფელი აღტაცება გამოიწვია. მომავალმა რეჟისორმა ქალი თავის ოთახში შეიყვანა...

...დილით დერეფანში რომ გავედი, ვხედავ, მეზობელი ოთახიდან თეთრხალათიანი, მხარზე ყუთგადაკიდებული, „მემაროჟნე“ ქალი გამოვიდა, თმა შეისწორა და წკრიალა ხმით დაიძახა:

– Кому мороженое, мороженое кому?

იქვე დაიწყო ვაჭრობა.

ეს ყველაფერი სასაცილო იყო, მაგრამ შემდეგ გაირკვა, რომ სახანძრო კიბე მიდუღებული არ ყოფილა და ფაქტიურად ჰაერში იყო გამოკიდებული.

ჩვენდა საბედნიეროდ, ქართულ თეატრსა და კინოს ერთ-ერთი შესანიშნავი რეჟისორი გადაურჩა, მოსკოვის ვაჭრობის ორგანიზაციას კი ერთი ნაყინის გამყიდველი ქალი.

„ძარბუშძი“

მე, ჟენია მორგუნოვი და სერგეი გურზო („ახალგაზრდა გვარდიაში“ ტიულენინის როლის შემსრულებელი) მოსკოვის ქუჩებში დავბორიალობდით.

მწერალთა კავშირის შესასვლელთან ასეთ განცხადებას ნა-ვანყდით:

– В четверг, 20 мая в пять часов, в актовом зале Союза писателей состоится обсуждение романа Эренбурга „Буря.“

– О, это сегодня, – წამოიძახა მორგუნოვმა და „პოხედის“ მარკის ხელის საათს დახედა.

– Но это, наверное, для писателей, – თქვა გურზომ.

– Не только, – თქვა მორგუნოვმა, – Их дети тоже имеют кое-какие права, пошли (თითქოს მამამისი ვინმე დიდი მწერალი ყოფილიყო!).

მორგუნოვმა კიბე აირბინა, მე და გურზო მას მივყევით.

სააქტო დარბაზის კარებში ფაშფაშა კონტროლიორი ქალი ზოგიერთს საბუთს უსინჯავდა, ზოგს კი სახელითა და მამის სახელით მიმართავდა და შეუშინებლად ატარებდა.

ჩვენ ვესტიბიულის მარმარილოს სვეტთან ვიყავით ატუზულნი.

მორგუნოვი ახალშემოსულებს ათვალიერებდა, მე და გურზო კი მორგუნოვს მივჩერებოდით.

ვესტიბიულში დარბაისელი კაცი შემოვიდა და მყისვე იქ მყოფთა ყურადღების ცენტრში აღმოჩნდა. დიდი ამბით ესალმებოდნენ და მის ჯანმრთელობას კითხულობდნენ (ვიღაცა დიდი თანამდებობის პირი უნდა ყოფილიყო). მან ყველას საკმაოდ თავშეკავებულად უპასუხა და სააქტო დარბაზისაკენ გაემართა.

– Пошли! – თქვა მორგუნოვმა, სწრაფად პაპიროსს მოუკიდა და მას გაჰყვა. ჩვენც მივყევით. როცა დარბაისელი კაცი კონტროლიორ ქალს გასცდა. მორგუნოვი ამ ქალის წინ შეჩერდა და დარბაისელ კაცს გასცახა:

– Папа, я сейчас докурю и приду!

დარბაისელმა კაცმა „შვილს“ გამოხედა, მერე, ალბათ იფიქრა, ეს მე არ მეხებაო და გზა გააგრძელა.

მორგუნოვმა პაპიროსი რამდენჯერმე მოქაჩა, მერე იქვე ურნაში ჩააგდო და კონტროლიორ ქალს ჩვენზე მიუთითა:

– Они со мной!

...და მორგუნოვი დარბაზში შევიდა. მე და გურზო მას მიყევით...

...ქანდარაზე ვისხედით, უკანასკნელ რიგში.

ტრიბუნაზე ორატორები ერთმანეთს ცვლიდნენ.

ყველა ერთხმად, უმოწყალოდ აკრიტიკებდა ერენბურგის „ქარბუქს“.

დარბაზი გუგუნებდა და დროდადრო ოვაციებით „ფეთქდებოდა“.

ბოლო სიტყვა ერენბურგს მისცეს.

იგი ნელი ნაბიჯით ავიდა ტრიბუნაზე, ჭიქაში წყალი დაისხა, მოსვა და ჩუმი, მოგუდული ხმით თქვა:

– Здесь беспощадно критиковали мой роман... не знаю... Я немного растерян... прочту вам телеграмму, которую получил буквально перед тем, как идти сюда.

ჯიბიდან რალაც ქალალდი ამოიღო, სათვალე გაისწორა და წაიკითხა:

– Прочёл ваш роман, очень понравился, желаю дальнейших успехов.

აქ ერენბურგმა დიდი პაუზა გააკეთა, და მერე კიდევ უფრო ჩუმი ხმით წარმოსთქვა:

– Сталин!

დარბაზი გაირინდა, სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა, ეს სიჩუმე უსაშველოდ დიდხანს გაგრძელდა. მერე გაისმა ოდნავ გასაგონი ფეხის ხმა.

ერენბურგი გასასვლელისაკენ მიდიოდა.

პარტერი გაქვავებული იყო.

რამდენიმე დღის შემდეგ ლიტერატურულ გაზეთში გამოქვეყნდა ქებათა ქება ამ რომანისა. ავტორები კი უმეტეს შემთხვევაში იყვნენ ისინი, რომლებიც ორი-სამი დღის წინ ასე უმოწყალოდ აკრიტიკებდნენ რომანს და მის ავტორს.

რეჟისორის ბედი

სტალინი, როგორც ნესი, ყველა ახალგადაღებულ კინოსურათს უყურებდა და თავის შეფასებას აძლევდა.

ამჯერად იგი რაიზმანის კინოფილმს „მატარებელი აღმოსავლეთიდან მოდის“ – უყურებდა. ფილმის მოქმედება (სასიყვარულო ამბავი) ძირითადად ერთ კუბეში ხდებოდა. მატარებელი ხან რომელ სადგურზე გაჩერდებოდა და ხან რომელზე. უყურა ერთხანს სტალინმა ფილმს. უკვე მერამდენედ დატენა თავისი განუყრელი ჩიბუხი „ჰერცოგინია ფლორათი“, გააბოლა და... კიდევ რომ გაჩერდა მატარებელი სადგურზე, დარბაზში მყოფ მაშინდელი კინოს მინისტრს, ბოლშაკოვს ჰკითხა:

– Будет еще остановка?

– Да, Виссарион Иосифович, – ღელვისაგან არევია მინისტრს სტალინის სახელი და მამის სახელი.

– Я на этой остановке сойду, – უთქვამს სტალინს და დარბაზიდან გასულა.

ფილმისა და რეჟისორის ბედი გადანყვეტილი იყო!

მუჯღუგუნები

სტალინს ჩვეულებად ჰქონდა, შუალამისას მოეთხოვა, „მაშინ პაევი“ მაჩვენეთო (მისი საყვარელი სურათი გახლდათ). მაშინვე გააღვიძებდნენ პოლიტბიუროს წევრებს და სტალინი ფილმს მათთან ერთად უყურებდა. წინა რიგში დიდი ბელადი მარტო იჯდა. უკანა რიგებში – პოლიტბიუროს წევრები. მათ როგორც წესი, ეძინათ. სტალინმა ეს შესანიშნავად იცოდა, მაგრამ არაფერს ამბობდა. როცა სურათი დამთავრდებოდა, პოლიტბიუროს წევრები იმწამსვე მუჯღუგუნებით აღვიძებდნენ ერთმანეთს.

– Хороший фильм, – იტყოდა სტალინი ისე, რომ არ მოხერხდებოდა.

– Великолепный, – ეთანხმებოდნენ პოლიტბიუროს წევრები.

– Может, посмотрим еще раз?

– С удовольствием, Иосиф Виссарионович, – პასუხობდნენ ერთხმად და მის ზურგს უკან თვალებს იფშვნიტდნენ.

...და უყურებდნენ ფილმს თავიდან.

უძილობა სჭირდა იმხანად ბელადს!

რომელიღაც ახალ ფილმს უყურებდა სტალინი (მაშინ, ჯერ კიდევ, დამდგმელი რეჟისორებიც ესწრებოდნენ ფილმის ჩვენებას). სურათი რომ დამთავრდა, სტალინმა იკითხა:

– Во сколько обошлась картина?

– Пять миллионов, Иосиф Виссарионович!

ფეხზე წამოხტა დამდგმელი რეჟისორი.

სტალინმა თავისთვის ჩაილაპარაკა:

– На ветер брошенные деньги!

რეჟისორი იატაკზე გაიშხლართა.

სტალინმა ერთი დახედა გულწასულ რეჟისორს და მშვიდი, მონოტონური ხმით წარმოსთქვა:

– Если такие чувствительные наши режиссеры, зачем же их сюда звать!

დარბაზიდან გავიდა.

ამის შემდეგ სურათის დამდგმელ რეჟისორებს კრემლში აღარ ეძახდნენ.

ჩხუბი „ავრორაში“

მე და ჟენია მორგუნოვი რამაზ ფანცხავამ, ვისი მამაც ჩაი-
სა და ციტრუსების სამმართველოს უფროსი იყო, რესტორან
„ავრორაში“ დაგვპატიჟა. ეს ის პერიოდია, ხრუშჩოვმა რომ სტა-
ლინზე შური იძია, რა არ დასწამა... ამის შემდეგ ქართველები
სადმი დამოკიდებულება რადიკალურად შეიცვალა. ველარ გვი-
ტანდნენ. შუა ქეიფში ვართ. ატყდა საშინელი ჩხუბი ჩვენს და
გვერდით სუფრაზე მოქეიფე რუსებს შორის.

რამაზი, ყოფილი მოკრივე და მაგარი ჯანის პატრონი, სას-
ნაულად ჩხუბობდა. ჩხუბი ვესტიბიულშიც გაგრძელდა და კაც-
მარ იცის, რითი დამთავრდებოდა, მორგუნოვს რომ არ ეყვირა
ერთი მაგიური ფრაზა:

– Грузия дала нам Сталина!

ეს ისეთი ძალით იყო ნათქვამი, რომ ჩხუბი იმ წამში
შეწყდა... ჩამოვარდა სიჩუმე. ერთ-ერთი ჩხუბისთავი თავის ვე-
ება, დასისხლიანებულ მუშტებზე იყურებოდა და სწორედ მან
დაარღვია ეს სიჩუმე.

– Ребята, извините меня!.. – ყველას მაგივრად მოიხადაბო-
დიში!

არ იკითხავთ ვინ იყო? მარშალ ტიმოშენკოს შვილი.

ყველანი გამოვედით რესტორნიდან, ქართველები, რუსები,
ტიმოშენკოს ვაჟმა ჩაგვტენა უცხოურ მანქანაში (ეს მაშინ იშ-
ვიათობა იყო) და ისეთი სისწრაფით უვლიდა წრეებს დიდი თე-
ატრის გარშემო, ხან კი ცნობილ კოლონებს, რომ მიკვირს, რო-
გორ გადავრჩით.

მერე ის ჟენიას უახლოესი მეგობარი გახდა, და თავის მე-
უღლესთან, მალინოვსკის ქალიშვილთან ერთად, ხშირად ვხე-
დავდი მორგუნოვის სახლში.

დედა

მორგუნოვს სერიოზულად არავინ უყურებდა. „შუტად“ – ჩიტირეკიად თვლიდნენ.

სულ ხუმრობდა, სულ რაღაც ოინებს აწყობდა და თავის ნამდვილ სახეს მალავდა.

ერთხელ წამიყვანა მარტოხელა დედასთან სტუმრად. ქალმა გააწყო სუფრა უგემრიელესი ბლინებით, თაფლითა და არაჟნით. ცოტა არაყიც დაგვალევინა, რაც მე მეყო, რომ გავთამამებულიყავი და რაღაც უკბილო ხუმრობა დამეწყო ჟენიას „სტილში“. როცა ქალი გავიდა სამზარეულოში, ჟენიამ მისაყვედურა:

– Гуля... Я когда у мамы... Я никогда не кривляюсь!

და იყო ამ ფრაზაში, რაღაცა ისეთი, რაც დღემდე ვერ ამომიხსნია... რამაც მაგრძნობინა ცხოვრებული ჟენიას დიდი სული.

როგორ „შთანთქა“ ჩვენი კეთილი სურვილი შიმშილმა

ნონა მორდიუკოვა ყველას აოცებდა თავისი ხალხური იუმორით, უშუალოებითა და გარეგნობით.

მახსოვს, მისაღებ გამოცდაზე, ფანერის მოხატული ჩემოდნით შევიდა (არ მომპარონო) და ფამუსოვის მონოლოგისე ნაიკითხა, ჩემოდანი ხელიდან არ გაუშვია. „ახალგაზრდა გვარდიელებიდან“ ყველაზე ხშირად ნონას ეძახდნენ მაყურებელთან შეხვედრებზე. ას მანეთამდე უხდიდნენ (არაოფიციალურად, რასაკვირველია). ეს მაშინ, როცა ჩვენი სტიპენდია 200 მანეთი იყო.

ერთ ასეთ შეხვედრაზე ნონამ მეც დამიძახა ჩვენთვის განკუთვნილი 200 მანეთი მას წინასწარვე მიეღო). ვზივართ ორნი „პრეზიდენტში“, ნონა მაგიდის ქვეშ მაჩვენებს, დაჭმუჭნულ მანეთიანებს და მიჩურჩულებს:

– შეხედე ამ ფულს!... წარმოიდგინე, რა გაჭირვებით აგროვებდა მას ხალხი... ეტყობა კიდევ. ეს გაჭირვებული ხალხის ფულია... მოდი, დავუბრუნოთ!

დავეთანხმე.

დამთავრდა შეხვედრა. ნონა მეუბნება:

– Слушай, Гуля, жрать хочется!

– Мне тоже – გამოვუტყდი.

– Ну и пошли в столовую, поедим!

ასე ვანაცვალეთ შიმშილს ჩვენი კეთილი სურვილი.

როგორ ურეკავდა მორბუნოვი კრემლიდან ცოლს

„ახალგაზრდა გვარდიის“ გადამღები ჯგუფი კრემლში მიგვიწვიეს.

რამდენიმე ადგილას, თავიდან ფეხებამდე შეგვამონმეს და მხოლოდ მერე შეგვიშვეს. ყველანი საშინლად ვიყავით დაძაბულები, მორგუნოვის გარდა. საოცრად თავისუფალი პიროვნება გახლდათ, იმ რთულ ხანაშიც კი. იქ ხომ ერთ-ერთ კაბინეტში თვითონ სტალინი იჯდა, ჩვენგანსულ ახლოს... შეგვიყვანეს მოსაცდელში. მაგიდასთან ზის მაიორი ჩეკისტის ფორმაში, გამჭოლი თვალებით გვათვალიერებს. ვსხედვართ გარინდებულნი.

სიჩუმეს არღვევს მორგუნოვი:

Товарищ майор, а можно позвонить жене?

მაიორი დაიბნა.

– Звоните.

– Вава, это я, из Кремля звоню – დაიბუბუნა ქენიამ ყურმილში... „Товарищ майор, жена не верит, подтвердите“.

ვფიქრობ, რომ მას ჰქონდა ტრაგიკომედიური მსახიობის დიდი პოტენციალი, რისი რეალიზაციაც, სამწუხაროდ, არ მოხერხდა. თუმცა შესამჩნევი კვალი დატოვა რუსულ კინოში. ამაყობდა, ცნობილი ვარო.

შემხვედებოდა ხოლმე გორკის ქუჩაზე, ოცგრადუსიან ყინვაში ქუდს მომხდიდა და იყვირებდა: „Пусть нас узнают!“

დღეგამოშვებით

სანამ „ახალგაზრდა გვარდია“ ეკრანზე გამოვიდოდა, მოსკოვში ჩინელების მთელი ჯგუფი ჩამოვიდა – ფილმის ჩინურ ენაზე გასახმოვანებლად. გამაცნეს ჩემი როლის გამხმოვანებელი მსახიობი. რომ ილიმებოდა, პატარა თვალები კიდეც უფრო უწვრილდებოდა.

მეორე დღეს თეატრის ვესტიბიულში შემხვდა და ღიმილის ნასახი ვერ შევამჩნიე სახეზე. მესამე დღეს ისევ სახეგაბადრული შემხვდა, დიდის ამბით მომესალმა. ერთ დღეს ისე ჩამიარა, თითქოს არც მიცნობდა, მერე კი ისევ ღიმილად დაიღვარა.

ბოლოსღა მივხვდი – თურმე სულ სხვადასხვა ჩინელს ვხვდებოდი.

შარლ სპააკი და მიმბაძველები

ინსტიტუტში განთქმული ფრანგი კინოდრამატურგი შარლ სპააკი გვესტუმრა. სააქტო დარბაზში სტუდენტებთან შეხვედრისას, სასცენარო განყოფილების პირველკურსელმა სპააკს ჰკითხა:

– Как вы пишете сценарии?

სპააკმა მთელი სერიოზულობით უპასუხა:

– Я пишу сценарии лежа!

ამ შეხვედრას ერთი რუსი კინოდრამატურგი ქალი ესწრებოდა. მას ძალიან მოეწონა ფრანგი კინოსტატის პასუხი და ალტაცებულმა წამოიძახა:

– Я тоже пишу лежа!

– Давайте писать вместе!

სწრაფად მიუგო სპააკმა და დარბაზის ოვაციას ღიმილით შეხვდა. მგონი, მომავალი სცენარისტები შემდგომში სარგებლობდნენ კიდევ ფრანგი კინოდრამატურგის შემოთავაზებული მეთოდით.

მე მაინც ცნობილი რუსი კინოდრამატურგის ევგენი გაბრილოვიჩის გამოცდილებას ვამჯობინებ. სახლში მისვლა თუ დაავადებოდა, ცოლთან თავს იმართლებდა – „საინტერესო ფილმი ვნახეო“ და გზაში შეთხზულ სიუჟეტს უამბობდა. ცოლი თუ ეტყოდა „ხვალ მანახე ეგ ფილმიო“, იმავე წუთს მაგიდას მიუჯდებოდა და მოგონილს ქალაღზე გადაიტანდა.

ცოლი თუ ეტყოდა, „მაგ სისულელეში დრო როგორ დაკარგეო“, „სათაურმა შემაცდინაო“, ეტყოდა და ფიქრს ეძლეოდა.

ერთი ასეთი რამეც გამიგია ამ დიდებულ დრამატურგზე:

როგორც კი ცოლთან კონფლიქტი მოუვიდოდა, გავიდოდა თავის სამუშაო ოთახში და თავის ძველ სიყვარულს დაურეკავდა. მასთან საუბარში პოულობდა შვებას.

საუბრის დროს ცოლი თუ შემოუხსნრებდა, ყურმილს სწრაფად დაკიდებდა და ეტყოდა: „большой тебе привет от Константина Сергеевича!“

ჩესუჩის პიჯაკი

მომავალმა მათემატიკოსმა იური პეტრიაშვილმა თავისი ერთადერთი ჩესუჩის პიჯაკი გარეცხა, საერთო საცხოვრებლის სამზარეულოში გაფინა და გაშრობას დაელოდა (არდადეგების დროს ხდება ეს ამბავი). კოსტიუმს არა და არ ეღირსა გაშრობა.

თურმე, ხან რეზო და ხან თენგიზი, სამზარეულოში შევიდოდნენ, ნახევრად გამშრალ პიჯაკს წყალში ამოავლებდნენ და ისევ თოკზე ჰკიდებდნენ. შეწუხებული იური ყველას ეკითხებოდა: „ჩესუჩის პიჯაკის გაშრობას რამდენი ხანი უნდაო?“ ყველას პირი ჰქონდა შეკრული და ზოგი ეუბნებოდა სამი-ოთხი დღე სჭირდებაო, ზოგი კიდეც – ერთი კვირაო. ერთმა ისიც კი უთხრა, ჩესუჩის კოსტიუმი საერთოდ არ შრებაო. მოდი და ნუ გადაირევი კაცი, როცა ერთადერთი კოსტიუმი გაქვს, შეყვარებულთან პაემანზე ხარ წასასვლელი და წარამარა გადაგაქვს ეს პაემანი. ბოლოს იურიმ უთოთი გააშრო პიჯაკი და ნახევრად სველი გახეურასთან გაბმულ თოკზე ჩამოკიდა.

...როცა შევიდა სამზარეულოში და ნახა, რომ პიჯაკს ნურ-ნურით ჩამოსდიოდა წყალი... მართლაც კინალამ გადაირია. ჩქარი ნაბიჯით წავიდა აბულაძის ოთახისაკენ, შევიდა, გამოაღო კარადა, აიღო თენგიზის საგარეო პიჯაკი, მოიზომა... სამწუხაროდ, სახელოები მოკლე აღმოაჩნდა! მაშინ რეზო ჩხეიძის ოთახისაკენ გაემართა... რეზოს ბუკლეს პიჯაკი მოიზომა...

და იმით წავიდა პაემანზე, იმით გაატარა მთელი სტუდენტობა.

ლევ კულიჯანოვი

ლევ კულიჯანოვი (შემდგომში ცნობილი კინორეჟისორი და ერთ დროს კინოკომიტეტის თავმჯდომარე) ჩვენი საცხოვრებლის ხშირი სტუმარი გახლდათ.

გია მარგველაშვილს (შემდგომში ცნობილ კრიტიკოსს) სტუმრობდა ხოლმე.

კულიჯანოვი აიღებდა გიას ბიბლიოთეკიდან რომელიმე წიგნს, კითხვა-კითხვით გამოვიდოდა ოთახიდან, ასევე კითხვა-კითხვით გაივლიდა საერთო საცხოვრებლის დერეფანს, კუბი-შევის ქუჩას... გორკის ქუჩას და... ბუკინისტების მაღაზიას მიადგებოდა.

...რამდენიმე ხნის შემდეგ, პელმენებით ან „ნახევარფაბრიკატებით“ დატვირთული კულიჯანოვი გია მარგველაშვილთან ბრუნდებოდა. გია პელმენს ან შემწვარ კატლეტებს მიირთმევდა და აქებდა კულიჯანოვს:

– Какой ты добрый, Левушка!

ასე გრძელდებოდა კარგა ხანს.

გია გემრიელად შეექცეოდა და სულ ერთსა და იმავეს იმერებდა:

– Какой ты добрый, Левушка!

– Добрый не я... добрые наши классики! – გამოტყდა ბოლოს კულიჯანოვი.

თბილისში გაზრდილ ჩვენს კეთილ მეგობარს პელმენზე მეტად ლიტერატურა უყვარდა. განსაკუთრებით – ლევ ტოლსტოი – თავისი პედაგოგის, სერგეი გერასიმოვის რჩეული მწერალი.

ლექციებზე თითქმის არ დადიოდა (რეჟისურის გაკვეთილებს თუ არ ჩავთვლით). უთმენდნენ, რადგან გერასიმოვის გამჭრიახე თვალი მასში არაორდინარულ პიროვნებას ხედავდა.

გამოცდების დრო ახლოვდებოდა.

დეკანატში დაიბარეს და მკაცრად გააფრთხილეს, რომ „ნაწყვეტების“ გარეშე (სასწავლო სცენაზე რომ უნდა დაედგა) ინსტიტუტიდან გარიცხავდნენ.

კულიჯანოვმა, გამოცდის წინა დღეს მე, რეზო ჩხეიძეს და რამდენიმე თანაკურსელს გვთხოვა, ლექციების შემდეგ აუდიტორიაში შევეკრებილიყავით. „ჰაჯი მურატი“ ნაგვიკითხა თავიდან ბოლომდე, როლები გაგვინანილა და აქვე დაიწყო რეპეტიცია (უფრო სწორედ – ჩვენი წამება), რაც მთელი ღამე გაგრძელდა.

გვამეორებიანებდა ყოველ ფრაზას, ჟესტს, მიზანსცენას გაუთავებლად. მე, რომელიც ჰაჯი მურატის შვილს ვთამაშობდი და „ტყვეობაში“ ვიმყოფებოდი, ბარე ორმოცდაათჯერ მაინც დავემხე მუხლებით „იმამის“ წინ... გათენებისას შევამჩნიე, ერთადერთი ჩემი შარვალი მუხლებთან დახეული იყო. დამლაგებელმა მომცა თეთრი ძაფი და იმითი ამოვკემსე.

ჰაჯი მურატის როლის შემსრულებელი მუხამედოვი, უძილო ღამემ ისე გამოაშტერა, რუსულის მაგივრად თავის მშობლიურ ენაზე – თათრულად დაიწყო ტექსტის ლაპარაკი.

– Это гениально! – იყვირა კულიჯანოვმა – так и говори! А сейчас немного поспим, чтобы на экзамене выглядеть свеженькими!

– Какими?

– Свеженькими!

და აქ ყველას აგვიტყდა სიცილი... მერე სკამებზე ჩაგვეძინა.

გავიღვიძეთ პირველ საათზე, გავვარდით ტუალეტში. ცოტა მოვნესრიგდით და...

ორ საათზე დაიწყო გამოცდა.

დაიწყო „ნაწყვეტების“ ჩვენება.

გავედით სცენაზე... რას ვბოდილობდით თვითონ არ ვიცოდით.

ჰაჯი მურატი – რუსულს და თათრულს ერთმანეთში ურევდა... დასრულდა ბოლო ნაწყვეტი.

და მოხდა სასწაული.

აპლოდისმენტებმა გააყრუა იქაურობა.

კომისიის წევრები ფეხზე ამდგარი უკრავდნენ ტაშს.

– Это четыре маленьких шедевра, – დაასკვნა გერასიმოვი.

ვმა.
ყველაფერი რომ მიწყნარდა, მივედი კულიჯანოვთან. ლექ-
სად ვუთხარი:

„Лева, у тебя успех,
а у меня других брюк нет!“

გავიდა წლები. კულიჯანოვმა გადაიღო პირველი ფილმი,
„Когда деревья были большими“.

თბილისელი კაცი ჩამოვიდა თბილისში, მნახა ძველ კინოს-
ტუდიაში. მოვძებნეთ რეზო ჩხეიძე, თენგიზ აბულაძე, რეზო
თარხან-მოურავი და ერთად წავედით უნივერსიტეტში, შეპირე-
ბული შარვლის საყიდლად.

გზად რესტორან „რუსთავს“ გვერდი ვერ ავუარეთ და იქ
შევედით.

მოვიგონეთ ჩვენი სტუდენტობა.

ვიმხიარულეთ, ბევრიც ვიცინეთ. განსაკუთრებით, თარ-
ხან-მოურავის ამბავზე. მოკლეთ გეტყვით, საინტერესოა.

თარხანა მოსკოვის კინოინსტიტუტში სამხატვრო ფაკულ-
ტეტზე აბარებდა რამდენიმე წელი. ბოლოს, როგორც იყო, მი-
იღეს. პირველივე ლექციაზე დაიგვიანა. თავისუფალი სკამი არ
აღმოჩნდა და ლექტორს უთქვამს: „შენთვის სკამი მოიტანე“.
წავიდა რეზო სკამის მოსატანად და აღარ დაბრუნდა. ერთი კვი-
რის შემდეგ ლექტორმა რომ იკითხა „Куда девался Тархан-
Моурави?“, ერთ-ერთ სტუდენტს უთქვამს: „Он за стулом в
Тбилиси уехал?“-ო.

მოკლეთ, მაგარი დრო გავატარეთ.

ვიოლინოს სიმი

ისევ ჩვენს საერთო საცხოვრებელზე მოგახსენებთ.

სულხან ცინცაძე საშხაპე ოთახიდან მხარზე პირსახოცზე დაკიდებული გამოვიდა და თავის ოთახში შევიდა. პიუპიტრზე ნოტები გაშალა, ვიოლინოზე დაკვრას აპირებდა; გაშტერდა, ინსტრუმენტს ერთი სიმი აკლდა.

კინალამ შეიშალა.

ოთახიდან ოთახში დარბოდა და სიმს ეძებდა.

ბოლოს „ბოლოკას“ ოთახში შევიდა და რას ხედავს – იატაკზე დაგებულ ლეიბთან (რომელზეც „ბოლოკას“ მშვიდად ეძინა), ფეხსაცმელებს, თასმის მაგივრად, ორად გაყოფილი... სიმი ჰქონდა გაყრილი.

სულხანმა მძინარე შეაჯანჯლარა. „ბოლოკამ“ თვალი გაახილა.

– ეს რა ქენი, შე იდიოტო!.. – უყვირა – ხვალ გამოცდა მაქვს!.. როგორღა დავეუკრა, შე ეთიოპიელო შენა!

– პაგანინი, სხვათაშორის, ერთ სიმზეც შესანიშნავად უკრავდა, – აუღელვებლად მიუგო „ბოლოკამ“ თვალების ფშვნეკით, წამოჯდა და ფეხსაცმლიდან ვიოლინოს სიმის გამოძრობა დაიწყო.

– პაგანინი, პაგანინი! – არ ცხრებოდა სულხანო – შენ იცოდე შე ვირო, ვინ იყო პაგანინი?

„ბოლოკამ“ იცოდა ვინ იყო პაგანინი, მაგრამ ისიც იცოდა, რომ ფეხსაცმლის თასმები მოსკოვში იმჟამად დიდი დეფიციტში იყო.

ვაინშტოკი

ერთი პატარა ტანის, გაჩხიკინებული ბიჭი სწავლობდა ჩვენს ინსტიტუტში. ვაინშტოკი იყო გვარად. ქარი საითაც დაუბერავდა, იქით წაიღებდა ხოლმე. კრებებზე უყვარდა გამოსვლა. რა სერიოზულ თემაზეც არ უნდა ყოფილიყო ბჭობა, ის სულ გაჭირვებაზე ლაპარაკობდა. „სასადილოში გაყინულ კარტოფილს გვაჭმევენ“, „საერთო საცხოვრებელს არ ათბობენ“, „სტიპენდიას გვიგვიანებენ“ და სხვა ამდაგვარზე. ერთი სიტყვით, სულ სიმართლეს გაიძახოდა ვაინშტოკი.

ერთხელ, მეტრო „არბატსკაიასთან“ შემხვდა სახეგაბადრული. ზომაზე დიდი პიჯაკის ბორტზე ოქროსფერი მედალი უბრწყინავდა, ხელში რაღაც საქალაქისმაცვარი ეჭირა. – ჩემპიონი ვარო – მითხრა.

– რის ჩემპიონი? – გავიკვირვე.

– კრივში. ქალაქის სტუდენტთა ჩემპიონატზე გავიმარჯვე!

– მისდევდი კი როდისმე კრივს?

– არასოდეს. ფიზკულტურის კათედრის გამგემ, როსტის-ლაშვა მთხოვა, ერთეული გვეკარგება მჩატე წონაში და რა გენალღვლება, გამოდიო – დიდი-დიდი გაგლახონ, სამაგიეროდ ტრუსი და მაისური ფეშქაშად წაიღეო. უარი ვერ ვუთხარი. ხუმრობაა ტრუსი და მაისური?

– არა, ხუმრობა როგორაა!.. გალახულს რომ არ ჰგავხარ?

– ჩემს გარდა ერთადერთი კაცი იყო ჩემს წონაში და...

– გალახე?

– არა, არ გამოცხადდა და გამარჯვება მე მომანიჭეს. ტრუსი, მაისური და ჩუსტები უკვე ჩემია!

– ყოჩაღ! – ვუთხარი მე და მხარზე ხელი დავკარი.

წაბარბაცდა, კინალამ წაიქცა. ხელი შევაშველე.

– ნელა, რას შვრები! – მითხრა, – დილიდან არაფერი მიჭამია და... კარგი კაფე ვიცი... ცოტა ფული თუ გაქვს, ალენიშნოთ! გამეცინა გუნებაში, ერთი ხუთმანეთიანი მებადა. დავეთანხმე, რასაკვირველია.

„ავლნიშნეთ“.

სანყალი სუმ-ხუ!

კინოინსტიტუტის საერთო საცხოვრებელში („ლასინკაში“) ერთი კორეელი ბიჭი ცხოვრობდა. საოპერატორო ფაქულტეტის სტუდენტი – სუმ-ხუ.

ერთ მშვენიერ (უფრო სწორედ – დანყევლილ) დღეს, მისი მეზობელი ოთახიდან ფოტოაპარატი „ფედი“ დაიკარგა.

დაზარალებული სტუდენტი დერეფანში გამოვარდა და ყუროილი ატეხა:

– სად ვცხოვრობთ, ხალხო!... პაპიროსის საყიდლად გავედით, რომ დავბრუნდი, ფოტოაპარატი ადგილზე აღარ დამხვდა!

დერეფანში გამოსულმა შუააზიელმა ქალიშვილმა ყურში ჩასჩურჩულა:

– ნელან დავინახე, შენი ოთახიდან სუმ-ხუ გამოვიდა და თვის ოთახში შეცუნცულდა.

დაზარალებული სტუდენტი კორეელის ოთახში შევარდა (ის ტრუსების ამარა იდგა და შარვალს აუთოებდა). ისტერიულად იყვირა:

– მოპარული აპარატი ახლავე დამიბრუნე!

კორეელი დაიბნა. სახე აელენა, მერე თავი იმართლა:

– მე ჩემი უთო გამოვიტანე, აპარატი თვალით არ მინახავს. ოთახი ცნობისმოყვარეებით გაივსო.

ერთხანს ჩუმად იდგნენ. მერე ერთმა მათგანმა წამოიძახა:

– რას ვეცერემონიებით ამ კორეელ მაიმუნს, ოთახი გავჩხრიკოთ!

რამდენიმე წუთში ოთახში ყველაფერი ყირაზე იდგა.

რომ ვერაფერი ნახეს, ვიღაცამ თქვა:

– ცოტა ხნის წინ ეს კორეელი საპირფარეშოში ვნახე და ალბათ იქ გადამალა!

ყველა საპირფარეშოში გავარდა. იქაც ვერაფერი ნახეს ოთახში შებრუნდნენ.

კორეელი სტუდენტი დუმდა. ბოლოს თქვა:

– თვის ბოლოს წარმომადგენლობიდან ფულს მივიღებ და ვიყიდი აპარატს.

„თუ შენ არ მოგიპარავს, რატომ იყიდი?“ – მიახალა ყველაზე აქტიურმა და კორეელს სილა გაანნა.

სუმ-ხუ გაუნძრევლად იდგა და სტუდენტების განრისხებულ სახეებს მისჩერებოდა. ჩალურჯებული ტუჩები უთრთოდა.

დაიწყო გაუთავებელი კრებები, ამორალური სტუდენტის დამუშავება.

კრება საერთო საცხოვრებელში.

ინსტიტუტში.

კრება კორეის წარმომადგენლობაში.

არსად, არც ერთ კრებაზე ეჭვმიტანილს თავი არ უმართლებია.

ინსტიტუტის რექტორატი წერილს უგზავნის კორეის შესაბამის ორგანიზაციას და რიცხავს სუმ-ხუს სტუდენტების რეგებიდან.

კორეის მთავრობა უკან იწვევს თავისივე წარგზავნილს.

ერის შემარცხვენელი კაცი სამშობლოში გაასამართლეს და მიუსაჯეს სასჯელის უმაღლესი ზომა – დახვრეტა.

განაჩენი სისრულეში მოიყვანეს.

გავიდა რამდენიმე ხანი.

დაკარგული ფოტოაპარატი საერთო საცხოვრებელში მცხოვრებ ერთ-ერთ საბჭოთა სტუდენტს უპოვეს.

მთელი ინსტიტუტი მხოლოდ ამ ამბავზე ლაპარაკობდა.

თანაკურსელებმა დამნაშავე სასადილოში მოიხელთეს და დაუნდობლად სცემეს.

სახედასისხლიანებულმა თავის ოთახში ძლივს შეაღწია.

რამდენიმე დღე ოთახიდან გამოსული არავის უნახავს (მარტო ცხოვრობდა).

მიაკითხეს ბოლოს თანაკურსელებმა. ოთახის კარები დაკეტილი დახვდათ. დიდხანს აკაკუნეს, არავინ გამოხმაურებიათ. ეძებეს კომენდანტი, ვერსად ნახეს (კვირა დღე იყო). კარების საკეტს ვერც ერთი გასაღები ვერ მოარგეს. ბოლოს, კარები შეამტვრიეს.

შემზარავი სურათი დახვდათ!

მათ თანაკურსელს სარეცხის თოკი ქალზე გამოება და ... თავი ჩამოეხრჩო...

...დაფერფლეს მოსკოვის კრემატორიუმში, თითქოს არც ყოფილა ამქვეყნად.

მიშა კალიკი

სიცოცხლის ბოლო წლები ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ნიუ-იორკის გარეუბანში გაატარა. პროფესიით კინორეჟისორი იყო.

1960 წლამდე ცხოვრობდა საბჭოთა კავშირში. „მოსფილის“ კინოსტუდიაში გადაიღო ფილმი „ადამიანი ისწრაფავს მზისკენ“ – ფილმი, რომელმაც აალაპარაკა მთელი ჩვენი კინემატოგრაფიული საზოგადოება. რამდენიმე წლით ადრე სასიკვდილოდ იყო განწირული – მისჯილი ჰქონდა დახვრეტა.

მივყვეთ თანმიმდევრობით.

1953 წელია.

მიშა კალიკი მოსკოვის კინემატოგრაფიის ინსტიტუტის სარეჟისორო ფაკულტეტზე სწავლობს. გამოირჩევა გონიერებითა და ნიჭიერებით.

ერთ საღამოს მომავალი კინემატოგრაფისტები მეგობრის ბინაში შეიკრიბნენ. მოგესხენებათ შემოქმედი ხალხის „უცნაურობანი“. მიშა კალიკმა „გართობა“ შესთავაზა მეგობრებს.

„მოდით, დავირიგოთ დიდი თანამდებობანი და ყველა ჩვენ განმა თქვას, რას მოიმოქმედებდა ამ პოსტზე“.

შეკრებილთ მოენონათ წინადადება.

ჯერ თანამდებობები გაინაწილეს:

ერთი კულტურის მინისტრად აირჩიეს.

მეორე – მშენებლობის კომიტეტის თავმჯდომარედ.

მესამე – უშიშროების მინისტრად...

ერთიც – საგარეო საქმეთა მინისტრად.

სიტყვა მისცეს კულტურის მინისტრს. მან თქვა:

– ყველას, ჩემს მეგობრებს, მოგცემდით იმ ფილმების გადაღების უფლებას, რაც თქვენ გულით გნადიათ.

მშენებლობის მინისტრმა განაცხადა:

– ავაშენებდი ჰოლივუდის მსგავს კინოსტუდიას ყირიმში და ყველა ნიჭიერ კაცს იქ მოვუყრიდი თავს – მინისტრმა კალიკს გახედა – შენც, ჩემო მიშა!

საგარეო საქმეთა მინისტრმა კი დაამატა:
– მე კი მოგცემდით უფლებას მოგენვიათ უცხოელი კინემატოგრაფისტები და გადაგელოთ ფილმები... ვივიენ ლისაც ჩამოგისკუპებდით... თუ კი მოისურვებდით!

– შენ მიშა, შენ რას შემოგვთავაზებდი? – ჰკითხეს მიშა კალიკს, რომელსაც უშიშროების მინისტრის თანამდებობა ერგო.

– მე... – ერთი ნუთით ჩაფიქრდა კალიკი – მე, ამ „უღირსი“ საქციელისათვის არცერთს არ დაგაპატიმრებდით!

კალიკის ნათქვამმა ტაში დაიმსახურა.
რამდენიმე დღის შემდეგ „თანამდებობის პირები“ ინსტიტუტში აღარავის უნახავს.

ყველა დააპატიმრეს. ცოტა ხანში ერთი მათგანი გაანთავისუფლეს...

როგორც მერე გაირკვა, გაანთავისუფლეს ის სტუდენტი, ვის სახლშიც მომავალი კინემატოგრაფისტები იყვნენ შეკრებილნი და ვისაც მთელი მათი საუბარი მაგნიტოფონის ფირზე ჩაენერა და უშიშროების კომიტეტში (უკვე ნამდვილში) წარედგინა. იქ კი, როგორც მოგეხსენებათ, ხუმრობა არ უყვარდათ.

ყველა დაპატიმრებულს 14-15 წელი მიუსაჯეს. ყველას, გარდა მიშა კალიკისა. მას, სასჯელის უმაღლესი ზომა – დახვრეტა შეუფარდეს.

განაჩენი სისრულეში 15 მარტს უნდა მოეყვანათ.
5 მარტს გარდაიცვალა სტალინი...
რამდენიმე თვის შემდეგ სტუდენტები გაანთავისუფლეს. მიშა კალიკი და მისი მეგობრები კინემატოგრაფიის ინსტიტუტში აღადგინეს.

...კალიკმა დაამთავრა ინსტიტუტი და მიუხედავად კინოკომიტეტის ხელმძღვანელობის სასტიკი წინააღმდეგობისა, მაინც გადაიღო თავისი სანუკვარი ფილმი:

„Человек идет за солнцем“.

გრიშა მარგიანი და სვეტლანა ჯუღაშვილი

საერთო საცხოვრებელში ჩვენთან ერთად ზორბა სვანიძე, გრიშა მარგიანი ცხოვრობდა (შემდეგში ცნობილი ისტორიკოსი). უნივერსიტეტში მისი თანაკურსელი იყო ი. სტალინის ქალიშვილი სვეტლანა ჯუღაშვილი (შემდგომში ალილუევა). სვეტლანამ გრიშა დაბადების დღეზე დაპატიჟა.

გრიშა მორცხვი კაცი გახლდათ და წვეულებაზე არ მივიდა.

მეორე დღეს უნივერსიტეტში რომ შეხვდა, სვეტლანამ გრიშას უსაყვედურა:

– Гриша, почему не пришёл?

– Я постеснялся, – უპასუხა გრიშამ.

– Чего ты постеснялся – გაიკვირვა სვეტლანამ, – никого постороннего не было. Папа и Ворошилов!

„პაპას“ გაგონებაზე გრიშა ადგილზე შექანებულა და კინაღამ ცუდად გამხდარა.

... ღიმილით იგონებდა ჩვენი მეგობარი გრიშა ამ ამბავს მაშინ კი... მაშინ, ამ ამბის გახსენებაც კი ჟრუანტელს გვრიდა.

მსახიობის დიპლომით – კინოსტუდიის შტატში

დავამთავრე ინსტიტუტის სამსახიობო ფაკულტეტი და თბილისში წამოვედი. იქ დავტოვე ჩემი ნინა კრაჩკოვსკაია, ჩემი დიდი სიყვარული.

მწერდა საოცარ წერილებს.

დავკარგე...

ჩამრიცხეს თბილისის კინოსტუდიის შტატაში. მაძლევდნენ ხელფასს – როლებს კი არა.

დავინყე სმა. თითქოს ჩაკვდა ჩემში რაღაც მთავარი, რისთვისაც ღირდა ცხოვრება.

ერთ დღეს ელბაქიდის დაღმართზე ვხვდები მოსკოველ ნაც-ნობს, ვარ გაუპარსავი, სმისაგან სახეშეშუპებული. მოსკოველი რაღაც სხვანაირად მიყურებს. მერე ამბობს:

– У тебя такой вид, будто создал что-то значительное, или махнул рукой на все...

მივედი სახლში და დავინყე სცენარის წერა (გამოცდილება კი – არავითარი!). მოსკოვში ტარდებოდა კონკურსი. იქ გავაგზავნე. მივიღე „ნამახალისებელი“ პრემია. ეს კი ნიშნავდა – სცენარი პროფესიულად იყო დასამუშავებელი.

ძველი კინოსტუდიის დერეფანში, ძველ სავარძელში, უსაშველო განიერმხრებიან ბუკლეს პალტოთი, ზის ჩემი მეგობარი, იმუამად უმუშევარი სულიკო ჟღენტი. შევთავაზე სცენარზე ერთად მუშაობა. იმ წამში დამეთანხმა და პაპიროსის ნამწვავიდან ახალ პაპიროს მოუკიდა (ბევრს ეწეოდა).

დაგვიდეს ხელშეკრულება, მოგვცეს ავანსი 1200 მანეთი (ეს მაშინ დიდი ფული იყო), ვიქირავეთ სასტუმრო „თბილისში“ ლუქსი!

გაჩნდნენ ახალი მეგობრები. ჩვენი სამუშაო ოთახი კაზინოს დაემსგავსა.

ლამით ვწერდით სცენარს, დღისით ვქეიფობდით, ვთამაშობდით პოკერს...

ვსხედვართ მაგიდასთან ხუთნი, ვთამაშობთ პოკერს და ყველა ველით „ფლემს“. ჩვენს შორის არის დათო მილანდელი, ყოფილი ჩვენი სკოლელი, იმჟამად კი თბილისის მილიციის უფროსი. დათო ტანით პატარაა, მაგრამ სულით ძლიერი. მის ზურგს უკან, როგორც წესი, ორი ებრაელი ზის. როგორც კი დათოს ფული მოაკლდება, ისინი ამარაგებენ. თამაშის დამთავრების შემდეგ, ჩავდივართ რესტონაში, სადაც გაშლილი სუფრა გველის. ფულის გადახდას ებრაელებს ვერავინ ასწრებს, რაც უფრო დიდია დანახარჯი, მთ უფრო სიამოვნებით იხდიან. ერთხელ დათოს ვკითხე, – ვინაა ეს ორი ტიპი, სულ უკან რომ დაგდევს, მიპასუხა: „მე რომ უნდა დავდევედე – ისინიო!“

გაქანებული „საქმოსნები“ ყოფილან თურმე, რაც მაშინ კანონით ისჯებოდა, ისევე როგორც კარტის ფულზე მოთამაშენიც.) ჩვენ კი ყველას თავი ქუდში გვექონდა – დათო გვმფარველობდა, – ჩვენი უღალატო მეგობარი.

დამთავრებული სცენარი კინოსტუდიის იმჟამინდელ დირექტორს, გოგი გიგოლაშვილთან შევიტანეთ. მას, მგონი, არც წაუკითხავს, სასცენარო განყოფილებაში შეუტანია და მაგიდაზე დაუგდია.

„ნაიკითხეთ და ყურადღება მიაქციეთ წითელი ღვინის ლექებსო“.

განხილვის თაობაზე სიტყვაც არ დაუძრავს (აბა, რას ნაიკითხავდნენ)!

დაგვანერინეს განცხადება, რომ გარკვეული მიზეზების გამო, უარს ვამბობთ სცენარის შემდგომ დამუშავებაზე. მიღებული ავანსის გადახდაც დაგვაკისრეს.

„ლუქსიდან“ ისევ ჩემს პატარა ბინაში გადავსახლდი.

ფიასკო თეატრში

კინოსტუდიისაკენ გახედვაც აღარ მინდოდა.

მარჯანიშვილის თეატრში დავინწყე მუშაობა შტატგარეშე თანამშრომლად.

ვზივარ მსახიობთა ოთახში, ვითვლი ბუზებს და ველი როლს.

ლილი იოსელიანმა, ღირსებითა და ნიჭიერებით სავსე ქალ-ბატონმა, რეზო თაბუკაშვილის პიესაში, სადაც რაიკომის მდივანი, სერგო ზაქარიადეს უნდა ეთამაშა, მძლოლის როლი შემომთავაზა (როგორი ტანდემია?! – ბატონი სერგო – რაიკომის მდივანი, მე – მისი მძლოლი).

დაიწყო რეპეტიაციები.

სპექტაკლის მეორე მოქმედებაში რაიკომის მდივანი ატარებს თათბირს. ზაქარიადის ყოველ სიტყვაში, რომელიც თითქოს არც ეხება მის ოჯახურ ტრაგედიას, იგრძნობა დიდი გულისტკივილი.

ბოლოს ის ასკვნის:

„ადამიანს და მის სიცოცხლეს მოფრთხილება უნდა ამ-ხანა-გე-ბო!“

ამ დროს, მე უნდა შევვარდე თათბირზე და ადგილზე გავქვავდე. ასე, უსიტყვოდ, უნდა გამოვხატო მისი მეუღლის გარდაცვალება.

რეპეტიციებმა ნორმალურად ჩაიარა.

დადგა პრემიერის დღე... მიდის სპექტაკლის მეორე მოქმედება – მდივანი ატარებს თათბირს. (დარბაზში დაძაბული სიჩუმეა). ახლოვდება ჩემი სცენაზე „შეჭრის“ დრო..

„ადამიანს და მის სიცოცხლეს მოფრთხილება უნდა ამ-ხანა-გე-ბო!“ – ამბობს ზაქარიადე.

კულისებიდან ვხედავ ცრემლებს მის თვალებზე. ვლელავ, განვიცდი.

დიდი პაუზა.

ზაქარიადე იმეორებს:

„ადამიანს და მის სიცოცხლეს მოფრთხილება უნდა ამა-
ნა-გე-ბო!“

მივჩერებივარ აღტაცებული.

ზაქარიადე უკვე მესამედ იმეორებს:

„ადამიანს და მის სიცოცხლეს... – და უცებ ყვირის:

– სად არის შოფერი?!!

– აქა ვარ! (ხარ და აღარ იქნები – მესმის ჩემი შინაგანი ხმა).

უშვებენ ფარდას...

* * *

მარჯანიშვილის თეატრში იყო უშესანიშნავესი ქალბატონი მზია მახვილაძე, თენგიზ აბულაძის მეუღლე. სწორედ მას უამბნია თენგიზისთვის, როგორ ჩავშალე პრემიერა.

თენგიზს ბევრი უცინია, მერე გაუგია, თეატრიდან გამოგდებული რუსთაველზე რომ უსაქმოდ დავბორიალებდი და შემომითვალა – აუცილებლად მნახოსო.

სულ მალე მის ასისტენტად დავინყე მუშაობა ფილმზე „სხვისი შვილები“, რომელიც, ის იყო, ჩაეშვა წარმოებაში.

ოპერატორი გახლდათ მეტად საინტერესო პიროვნება, უმაღლესი კლასის პროფესიონალი, ლევან პაატაშვილი.

მხატვრები: გივი გიგაური (ჩვენი გიგო) და კახი ხუციშვილი... (მათთან ერთად შექმნეს თენგიზმა და რეზო ჩხეიძემ „მაგდანას ლურჯა“, საეტაპო ფილმი ქართულ კინოში). დიდი ბედნიერება იყო ასეთ ხალხთან მუშაობა.

თენგიზი მაქსიმალისტი გახლდათ მუშაობის პროცესში და ამასვე მოითხოვდა სხვებისგანაც. იყო გაუთავებელი ბჭობა, სცენარის დამუშავება, ათობით ვარიანტი. გაშლილ სუფრასთანაც მხოლოდ მომავალ ფილმზე იყო საუბარი.

ეს იყო შემოქმედებითი სიხარულის დაუვინყარი დღეები. თენგიზი, ისეთი ტაქტიკით „მართავდა“ ამ პროცესს, ყველას გვეგონა (ყოველ შემთხვევაში – მე) რომ უჩვენოდ ვერაფერი შეიქმნებოდა. ნიჭიერებას მისას თან ახლდა უზადო გემოვნება.

დიდი მხატვრებისა და მათი შედევრების ცოდნამ, ვფიქრობ, განაპირობა ის იშვიათი სახვითი მხარე, რაც ახასიათებს ყველა მის ფილმს.

„სხვისი შვილები“ ჯერ არ იყო დამთავრებული, მე რომ ისევ მოსკოვში გავემგზავრე, უკვე – „საქორწილო მოგზაურობაში“...

მოსკოვში ვიყავი მოწმე „სხვისი შვილების“ წარმატების
რის შესახებაც უკვე გიამბეთ.

იმის მოწმეც ვიყავი, რა არნახული წარმატება ხვდა მის
„მონანიებას“ მოსკოვში. გარდა იმისა, რომ ეს იყო მაღალმხატ-
ვრული ნაწარმოები, ფილმი იმ ტოტალიტარული სისტემის
რღვევის დასაწყისიც იყო, რომელშიც ჩვენ დიდი ხნის განმე-
ლობაში ვცხოვრობდით.

შეხვედრა მატარებელში

მოსკოვიდან თბილისში მოვემგზავრები.

მატარებელში სერგეი გერასიმოვს ვხვდები. მასთან არიან ელა ბისტრიცკაია და პიოტრ გლებოვი.* ბელორეჩენსკაიაში მიდიან „წყნარი დონის“ პრემიერაზე. საოცრად კარგ ხასიათზე არიან. თავიანთ კუპეში მიწვევენ, გაშლილ სუფრაზე. ვუყვები ჩემს პატარა ნოველებს. მისმენენ, იცინიან.

– Это же в кино надо снимать! – ამბობს ულამაზესი ელა.

– Правильно! – ეთანხმება აჭარხლებული გლებოვი.

– Надо! – ასკვნის გერასიმოვი.

– Так в чем же дело? – კითხულობს ელა.

– Дело в режиссерском дипломе! – ვეშმაკობ მე.

– Ты его получишь, Гугули – ჭიქას მივსებს ეს ღვთისნიერი კაცი, სარეჟისორო ფაკულტეტის კათედრის გამგე და გამოჩენილი პიროვნება – სერგეი გერასიმოვი.

.....

უგამოცდოდ ვხდები „ვგიკის“, სარეჟისორო ფაკულტეტის მე-3 კურსის სტუდენტი.

ჩემს ასაკში ბონდარჩუკი სახალხო არტისტია, თენგიზი და რეზო კანის ფესტივალის პრიზიორები, სულხან ცინცაძე სტალინური პრემიის ლაურეატი გახდა. მე, მარჯანიშვილის თეატრში, მასობრივ სცენებში მონაწილეობისათვის 10 მანეთს მიხდიდნენ...

ყველაფერი თავიდან უნდა დამეწყო.

* ბისტრიცკაია და გლებოვი გერასიმოვის „წყნარ დონში“, მთავარ როლებს ასრულებენ.

ЗДРАВСТВУЙ, ЛОМАКИН!

...ჰოდა – გავხდი ისევ სტუდენტი.

ვცხოვრობ საერთო საცხოვრებელში, უკვე „ლასინკაში“, სადაც შემთხვევით ვხვდები სამსახიობო ფაკულტეტზე ჩემს ყოფილ კურსელს – ვიქტორ ლომაკინს, შავ კოსტიუმშია გამოწყობილი და ჰალსტუხი უკეთია.

მხარზე ხელს ვურტყამ – Здорово, Ломакин!

– Здравствуйте! – მპასუხობს ოფიციალურად. – Мгеладзе, что ли?

– Не узнаешь?

– Вы что здесь делаете?! – ჩემს ფლოსტებს დასცქერის ლომაკინი.

– Он здесь живет, Виктор Макарович – უხსნის ერთ-ერთი მისი მხლებელი, ჩვენი კომენდანტი.

– Как это?!

– Да так! Учусь на режиссерском!

– На каком основании, на каких правах?

– На правах советского студента!

– Сколько можно!.. Вот куда летят наши денюжки!

მეორე მხლებელი მაჯის საათს დასცქერის.

– Виктор Макарович, опаздываем!

– Так, так! – ისევ ფლოსტებზე მიყურებს ლომაკინი. მიდიან.

– Ты что, обалдел! – ფერი არ ადევს სახეზე ჩვენს კომენდანტს. – Как ты разговариваешь с представителем ЦК? Он же нас курирует!

(არ მესიამოვნა, მაგრამ არ შევიმჩნიე).

– Ну и пусть курирует!

– Товарищ Мгеладзе!

– Что, товарищ Зайцев?

– Что, что... ничего! Ведите себя поскромнее... – ჭკუას მა-
რიგებს კომენდანტი.

ერთი თვის შემდეგ ლომაკინს ჩვენი ინსტიტუტის დირექტორად ნიშნავენ.

რეზო ესაძე მხვდება კიბეებზე (ერთი კურსით წინ იყო ჩემზე).

– ბიჭო, ინსტიტუტიდან გრიცხავენ!

– როგორ, მრიცხავენ?!

– ლომაკინმა პარტიულ კრებაზე დასვა შენი საკითხი.

(აღარ მორჩა, აღარ დამთავრდა, გაუსაძლისი ცივ-ცხელი შხაპი)!

მეორე დღეს საკურსო ნამუშევრებს ვუჩვენებდით ინსტიტუტის სამხატვრო საბჭოს. ჩემი ერთნაწილიანი ფილმი რომ დასრულდა, ივანოვ-ვანოს (გამოჩენილი მულტიპლიკატორი გახლდათ) უთქვამს: „Я ему ставлю пять с плюсом, за революционную целеустремленность“.

რამდენიმე დღის შემდეგ გამოცდა გვექონდა მარქისზმ-ლენინისზმში.

მაგარი ორიანი მგლიჯეს.

ორი თვის შემდეგ ლომაკინი მოხსნეს და ინსტიტუტის დირექტორად ვლადიმერ გოლოვნია დანიშნეს – განათლებული, ღვთისნიერი კაცი, გერასიმოვის დიდი მეგობარი.

კიბეებზე ლომაკინი შემხვდა. ინსტიტუტში საბუთების ნასაღებად მოსულიყო.

– Здравствуйте, товарищ Ломакин! – მივესალმე დიდის ამბით.

ჯერ არ მიპასუხა. ჩაიარა კიბეები და იქიდან გამომძახა:

– До свиданья, товарищ вечный студент!

ჰა ბურთი და ჰა მოედანი!

დავამთავრე მეოთხე კურსი და ჩამოვედი თბილისში სადის-
ლომო ფილმის გადასაღებად.

მივედი სტუდიაში. დირექტორის მისაღების ფანჯრიდან
გავყურებ ეზოს. გარეგნულად არაფერია შეცვლილი. ისე
ისეა, როგორც ორი წლის წინათ იყო. „პიტაჩოკზე“ შეკრებუ-
ლან სტუდიის თანამშრომლები. ჭადრაკის გადაღებულ პარ-
ტიას მაგონებს. ეს ასეა – გარეგნულად, ისე კი – ცვლილება
საგრძნობია. თბილისში არ დარჩა ნიჭიერი მწერალი, მხატ-
ვარი, კომპოზიტორი კინოსტუდიასთან რომ არ თანამშრომ-
ლობდეს და ეს მოხდა ახალი დირექტორის, მიშა კვესელავის
თაოსნობით.

(აქედან იწყება ქართული კინოს „ოქროს ხანა“).

სწორედ ბატონი მიშას წყალობით გადავიღე „ბურთი და
მოედანი“, რომელმაც ლამის ნახევარ საუკუნეს გაუძლო.

იპოლიტე ხვიჩიაც მისი კანდიდატურა იყო.

ფილმის ერთი ასლი ბატონმა მიშამ „მიისაკუთრა“, და დი-
რექტორის საპროექციო დარბაზიდან ხშირად ისმოდა ფელიქს
ლლონტის მუსიკა, რომლის დაწერასაც მან ერთი თვე და 10 წე-
თი მოანდომა.

ერთი თვე ის წერდა დიდებულ მუსიკას (ხომ გახსოვთ „ალა-
ვერდობაში“, – რაღაც იმდაგვარს).

რომ მოეუსმინე და ჩემი ალტაცება გამოვთქვი, მითხრა:

– აბა რა გეგონა! მაგარია, არა?

– მაგარია, მაგრამ არ ვარგა! – ვუთხარი ბოლოს.

კინალამ გადაირია! – თუ მაგარია, როგორ არ ვარგა?! და
თუ არ ვარგა, მაგარი როგორაა?! მე რა, ერთი თვე ტყუილად
ვიშრომე!

რა გინდა, მითხარი. – აი ე-ეს?! ცალი თითით დააბრახუნა
ფორტეპიანოზე ფეხბურთის მარშის მელოდია.

– ეს, სწორედ ეს! – ვიყვირე გახარებულმა.

– კი ბატონო! – თქვა ირონიით და ზუსტად 10 წუთი გან-
უწყვეტილ მასმენიან ფეხბურთის მარშის ვარიაციები, რომე-
ლმაც კიდევ უფრო გაახალისა ჩემი სადიპლომო ფილმი „ბუ-
რთი და მოედანი“.

(შემდეგ „ქართულ ფილმში“ ერთმანეთის მიყოლებით გა-
დავიღე ფილმები „ბოდიში, თქვენ გელით სიკვდილი“, „ცისკრის
ზარები“, „სინათლე ჩვენს ფანჯრებში“ (რომელიც 1969 წლის
ერთ-ერთ საუკეთესო ფილმად იყო აღიარებული), „არ დაიჯე-
რო რომ აღარა ვარ“ და სხვა ფილმები.

უცებ დავმუხრუჭდი!..

გაქანებულ ტოტალიტარიზმის პერიოდში გადავწყვიტე
სატირული კომედია გადამეღო.

სცენარი დანერა რეზო ჭეიშვილმა, პოლიკარპე კაკაბაძის
პიესის „ცხოვრების ჯარას“ მიხედვით. ჩვენდა გასაკვირად,
სცენარი მოსკოვმა დაამტკიცა და ჩაგვიშვეს წარმოებაში.

მომავალი ფილმის სახელწოდება იყო: „ციცინათელა“).

ვახტანგ ნინოია

იპოლიტე

ოთარი ზატუბიძე

კადრი ფილმიდან

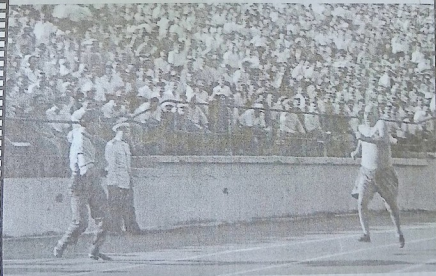

იპოლიტე

იმ დროის ყველაზე მაღალი კალათბურთელი ანზორ
ლეჟავა („ძია, შეგვიყვანე რა ფეხბურთზე!“)

„გურთი და მოედანი“

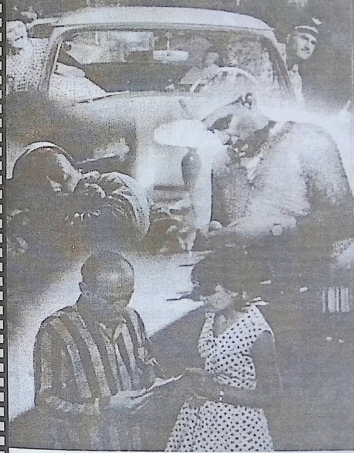

ფოტოგრაფი: — ჯან მინდია ჟურნალისტი

ბოდიში თქვენ გულით
სიყვდილით

მამაშვილი თამარს ქაჩა დედას

იპოლიტე, ეროსი მანჯგალაძე და ნანი რატიანი. (ზემო ფოტოზე სესილია თაყაიშვილი).

აბრეკ ფხალაძე და იპო-
ლიტე

იპოლიტე და ჯემალ ლა-
ლანიძე

გადასაღებ
მოედანზე (მარცხ.
პირველი სერგო
ორჯონიკიძე.
აპარატთან ნანი
რატიანი. გამნა-
თებელ აპარატუ-
რასთან – მე).

გადასაღებ
მოედანზე

„გოდვი, თქვენ გელით სიკვდილი“

გადასაღებ მოედანზე: მე, დალი რატიანი, სერგო ორ-
ჯონიკიძე და ოპერატორის ასისტენტი

მხ. ფ. „ქახილი“ (ნოველა HELLADOS)

ლია კაპანაძე

ვასილი პაპაიანიდი

ფინალური სცენა

განშორება

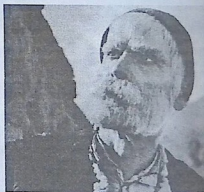
გადასაღებ
მოედანზე:
მე, გივი
რაჭველიშ-
ვილი
(ოპერატო-
რი), სპარ-
ტაკ ბალაშ-
ვილი

მანანა ცხოვრებოვა (მატი-
სა)

გადასაღებ მოედანზე

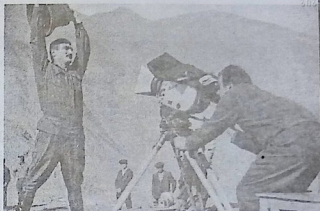

სპარტაკ ბალაშვილი

„ცისკრის ზარები“

საქართველოს
ფილმების
სახელმწიფო
არქივი

ზურა
ქაფიანიძე
და მე

ზოიძე,
გოგი
გოცირიძე,
მე და
გრიშა
ნიტაიშვი-
ლი

გრიშა
ნიტაიშვი-
ლი, მე,
ნელი
ბაქრაძე და
ზურა
ქაფიანიძე

„ციცინათელა“

დასაწყისი ერთობ მხიარული გახლდათ – ჯგუფი მოსამზადებელ პერიოდში იმყოფებოდა. ფოტოსინჯების დროს, ერთმა მსახიობმა, მთავარ როლზე პირადი ინიციატივით რომ ესინჯებოდა, გვერდზე გამიყვანა და მითხრა:

- გნებავთ, ბიძაჩემს დავარეკინებ?
- სად დაარეკინებ? – ვერ გავიგე მსახიობის ნათქვამი.
- კინოსტუდიის დირექტორთან!
- კი მაგრამ, რატომ?
- როლზე რომ დამამტკიცოთ... მინისტრია ბიძაჩემი, იცით

ხომ?

- კი მაგრამ, დირექტორი რა შუაშია?
- მინისტრი მას დაურეკავს, ის კი თქვენ.

– აჰა! – ვთქვი და დაკვირვებით შევხედე. მსახიობს ისეთი მლიქვნელური გამომეტყველება ჰქონდა, მივხვდი, რომ ეს სწორედ ისაა, ვისაც ვეძებდი – ზედგამოჭრილი იასონია! (ფილმის გმირი).

– არა! – ვუთხარი მე, – ნუ შეაწუხებ მინისტრს, შენ, ალბათ, ამის გარეშეც აგიყვანთ როლზე.

...ესკიზები მზად იყო, მსახიობები თითქმის შერჩეული და ის იყო, ნატურის ასარჩევად ვაპირებდით გამგზავრებას, რომ მინისტრის ძმისწულმა შემომთავაზა, ჩემი მანქანით წავიდეთო. მერე ისიც დასძინა, რომ საჭესთან აუცილებლად მე დავმჯდარიყავი.

- ტარებას ახლალა ვსწავლობ-მეთქი – ვუთხარი.

– მე მითხრეს, ძალიან კარგად ატარებსო! – ისეთი მინაზებული ხმით მითხრა მსახიობმა, მომეჩვენა, რომ სამოსელის ქვეშ დაიკლაკნა.

გამოცხადებული იასონია!..

მეორე დღესვე ჩვენ ორნი აჭარისაკენ გავემგზავრეთ. მანქანა საშინლად დამყავდა. მსახიობი მთელი გზა ილიმებოდა.

რამდენჯერმე კინალამ ავარია მოვახდინე. ის მაინც ილიმეზო-
და. – მანქანის დედა არ ვატირეო! – ამბობდა – ჯართია, მეტოქეა,
ხომ არაფერიო!

ჩავედით ქობულეთში, მოვენყვეთ სასტუმროში. მეორე
დღეს დეპეშა მივიღეთ თბილისიდან:

„დაბრუნდით, „ციცინათელა“, იხურებაო“.

მხატვარი და ოპერატორი დათქმული რეისით არ ჩამოფ-
რინდნენ. ესეც რალაცას ნიშნავდა!

გუნებანამხდრებმა ავიღეთ ჩვენი ბარგი-ბარხანა და ჩავ-
სხედით მანქანაში. საჭესთან ისევ მე ვიჯექი. როგორც იყო ჩხა-
კუნით ჩავრთე სიჩქარე და მანქანა ბორძიკით დავძარი ადგი-
ლიდან. მსახიობს გავხედე. სახეზე ფერი არ ედო. იმ წუთშივე
მიეხვდი, რასაც ფიქრობდა:

„ისე დაძრა ამ შეჩვენებულმა ჩემი მანქანა, თითქოს მისი სა-
კუთრება იყოს!.. მთლად არ ჩამიმტვრია სიჩქარის კოლოფი?!“

ქალაქიდან გასულები არც ვიყავით, რომ კინალამ ავტო-
ბუსს შევასკდი.

– ხედავ, როგორ დადის? – ავტობუსის მძღოლს გადავაბ-
რალე ჩემი დანაშაული, – ხედავ როგორ დამიმუხრუჭა?

– არაფერია, ბატონო ყარამან... რა უჭირს. მანქანის დედა
არ ვატირე! – ეს კი თქვა მსახიობმა, მაგრამ გაიფიქრა სულ
სხვა. აშკარად ვკითხულობ ამას მის სახეზე: „დაგიმუხრუჭეს
არა, ის! ტარება არ იცი და ეგ არის!.. მეტი არაა ჩემი მტერი, ეს
კინოს გადამღები იყოს!“

გავაგრძელეთ გზა. ცოტა ხანში მანქანა ისევ დავამუხრუ-
ჭე. ეხლა კინალამ ტრაქტორს შევასკდი.

და უცებ იყვირა მსახიობმა.

– გააჩერეთ!

მანქანა გავაჩერე.

– ბატონო ყარამან, მე დამაჯინეთ საჭესთან.

– კი ბატონო!

გავცვალეთ ადგილები. მანქანა დაიძრა.

მსახიობს სახის გამომეტყველება თანდათან ეცვლება.

ისევ მესმის მსახიობის შინაგანი ხმა.

„დავუშვათ და დახურეს ეს სურათი... რა... სხვა სურათის გა-
დაღებას აღარ აპირებს ეს კაცი?! – მანქანის დედა არ ვატირე!“

ბოლო სიტყვები მსახიობმა ხმამაღლა წარმოსთქვა.

– მე მითხარით რამე? – შევეკითხე.

– მანქანის დედა ვატირე-მეთქი!

– არა, რატომ? – წარმოვთქვი უაზროდ.

მსახიობმა მანქანა გააჩერა.

– ცოტა მუხლები გავშალოთ!

გადმოვიდა მანქანიდან, გადმოვედი მეც.

– ინებეთ! – მსახიობმა „მალბორო“ შემომთავაზა.

გავაბოლეთ.

მერე ისევ გავაგრძელეთ გზა.

ალარ მახსოვს, ამჯერად რომელი ვიჯექით საჭესთან...

მგონი ისევ მე!

დიდი ქართველი დრამატურგის პოლიკარპე კაკაბაძის ნაწარმოებს, სადაც მხილებულია ტოტალიტარული სისტემა და „ვოჟდიზმი“, ეკრანული სიცოცხლე არ ეწერა. სამოციანი წლების ხელმძღვანელობას (და ზოგიერთ კინემატოგრაფისტსაც) ხელს არ აძლევდა პოლიტიკური სატირის კინოენაზე ამეტყველება. ერთნი სკამებს უფრთხილდებოდნენ, სხვები, ეშმაკმა უწყის, რას...

რომ არ დაეხურათ, შეიძლება ის ჩემი საუკეთესო ფილმიც ყოფილიყო. ვინ იცის!

წითელ სტენდთან

„მოსფილმში“ გახლდით. ჩემი ფილმის რუსულ ენაზე დუბლირება მიმდინარეობდა. ერთ-ერთ პავილიონთან გასაოცარი სცენის მომსწრე გავხდი. წითელ სტენდთან, სადაც გამორჩეული კინემატოგრაფისტების ფოტოები იყო გაკრული (მათ შორის ორი ქართველის – გია დანელიასი და მხატვარ ლევან შენგელიასი), წევს უზომოდ მთვრალი ლენინი და გამვლელ-გამოვლელს თვალებს უბრიალებს. ერთმა ქალმა უცებ შეჰკივლა – Какой ужас-ო და გაიქცა. თან უკან იყურებოდა. პავილიონიდან მარქსი გამოვიდა, გაღეშილი ლენინი რომ დაინახა, უყვირა: – Встань сейчас же, мерзавец, ты же позоришь вождя и нас, актеров!

ლენინმა კარგა ხანს უყურა მარქსს და ჩახლეჩილი ხმით დაუღრიალა: – Иди на х.й!

შეშინებული მარქსი წამში გაუჩინარდა.

ამ შემთხვევის შემდეგ სამინისტროს ბრძანებით, ლენინის როლზე მსახიობებს დიდი სიფრთხილით არჩევდნენ.

„როგორ ვიცხოვროთ უბენოდ“

კიბეზე: გოგი მარგველაშვილი; სხედან: ლევან თუთბერიძე, ნიკუშა შენგელია, ქეთინო მგელაძე, ყარამან ქუთათელაძე, რეზო ებრაელიძე

ნიკუშა შენგელია, გოგი მარგველაშვილი

ნანა ყუფარაძე

ერეკლე კუხიანიძე

„როგორ ვიცხოვროთ უბედოდ“

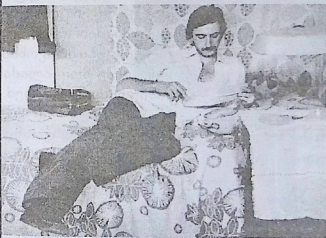
საქართველოს
ფილმების
სახელმწიფო
არქივი

გოგი მარგველაშვილი

ერეკლე კუხიანიძე, ნანა
ყუფარაძე.

გოგი
მარგვე-
ლაშვილი

გოგი
მარგვე-
ლაშვილი,
ნანა პირ-
ველი,
ერეკლე
კუხიანიძე

ნინო
სარჩიმელიძე

ნანა
ყუფარაძე,
ერეკლე
კუხიანიძე

უკანასკნელი შეხვედრა ბერასიმოვთან

რეჟისორი უფრო დიდი იყო თუ პედაგოგი – ვერ გეტყვით. ერთი რამ უდავოა სამოციანი წლების საბჭოეთის კინო მისმა მოწაფეებმა ასახელეს. ესენი იყვნენ სერგეი ბონდარჩუკი, ტატიანა ლიოზნოვა („Семнадцать мгновений весны“), ვიარესლავ ტიხონოვი, ნონა მორდიუკოვა, ნიკოლაი რიბნიკოვი, ალა ლარიონოვა... ათობით ცნობილი რეჟისორი და მსახიობი.

არც ქართულ კინოს დაჰკლებია მისი ზრუნვა.

„ბოდში, აქვენ გელით სიკვდილის“ გადაღება შემიჩერეს „გოსკინოს“ ბრძანებით (რალაც ანტისაბჭოური მოელანდათ). გერასიმოვთან სპეციალურად ჩამოვიდა თბილისში, ჩემი ფილმის მასალა რომ ენახა. (დიდი პედაგოგის თვისება ჰქონდა, მეტს ხედავდა მოწაფეების გადაღებულში, ვიდრე სინამდვილეში იყო).

დამთავრდა მასალის ჩვენება და დირექციის გასაგონად თქვა: „ვისაც რამე ეეჭვება ამ ფილმში, თვითონ ჩამოვბრძანდეს თბილისში“.

მისით გადარჩა ეს ჩემი ფილმი. მისი დიდსულოვნებით გავხვდი რეჟისორი. მისი მოწაფეა ჩვენი მიშიკო კობახიძე, ჩვენი საშა რეხვიაშვილი, ოთარ აბესაძე – „მალე გაზაფხული მოვა“-ს დამდგმელი რეჟისორი და სხვები.

ჩემი სიმამრის, პავლე ინგოროყვას ბიბლიოთეკაში შემთხვევით წავაწყდი უნიკალურ წიგნს „Смерть Толстого“. მოსკოვში მივემგზავრებოდი სცენარის დასამტკიცებლად და თან წავიღე, რომ მისთვის მეჩუქებინა. ვიცოდი გაუხარდებოდა. (ახალი დამთავრებული ჰქონდა ფილმი „ლევ ტოლსტოი“, სადაც თვითონვე ითამაშა დიდი მწერლის როლი).

ჩავედი მოსკოვში, მოვეწყე სასტუმროში. ავიღე ეს წიგნი და გავემართე მათი სახლისაკენ.

დავიგვიანე!..

სასტუმრო „უკრაინას“ უკანა მხარეს, პატარა მოედანი და
დატენილი იყო ხალხით. ელოდებოდნენ გერასიმოვის გამო-
ვენებას...

ერთ დროს ულამაზესი მისი მეუღლე თამარა მაკაროვა
ფითრებული და დაბერებული მოჰყვებოდა ქმრის ცხედარს.

„გოსკინოში“

ეს ის პერიოდია, როდესაც, ვერც ერთი ახლად გადაღებული ფილმი, მოსკოვის კინოკომიტეტის ვიზის გარეშე, ეკრანს ვერ იხილავდა. ჰოდა, ვზივარ ამ კომიტეტის მისაღებში და ველოდები დასკვნას წინა დღეს ნაჩვენები ჩემი ახალი ფილმისას, რომელიც რედაქტორებმა სიცილით კი არა, დუმილით მიიღეს. ამას იმიტომ მოგახსენებთ, რომ ჩემი ფილმი კომედია გახლდათ, სათაურით – „ბოდიში, თქვენ გელით სიკვდილი“.

ცოტას გადავუხვევ: როდესაც ეს ფილმი საქართველოს მაშინდელ ცეკას მდივანს ვაჩვენეთ, პატარა კურიოზი მოხდა.

სანამ ფილმის ჩვენება დაიწყებოდა, ცეკას მდივანმა მკითხა:

– რა ჰქვია ამ თქვენ ფილმს?

დავიბენი. ენა მუცელში ჩამივარდა.

– თქვენ რა, არ იცით, რა ჰქვია თქვენს მიერ გადაღებულ ფილმს?! – სასტიკად გაიკვირვა ცეკას მდივანმა, ხელქვეითებს გადახედა და საჩვენებელი თითი სამკუთხა ულვაშზე მიიღო.

– ვიცი! – ნავილულულე.

– ჰო და, თქვი! – თავი გვერდზე გადახარა ცეკას მდივანმა. ოფლმა დამასხა, არ გინდა ცეკას მდივანს უთხრა – „ბოდიში, თქვენ გელით სიკვდილი?“ ბოდიში გიშველის?

ქართული კინოს მინისტრს, მივაპყარი მზერა: „ვიღუპები, თუ კაცი ხარ, მიშველე რამე-მეთქი“.

აჭარხლებულმა მინისტრმა ჩუმად ჩაილაპარაკა:

– ცოტა უცნაური სათაური აქვს. – ისე შემომხედა, თითქოს რაღაც დამეშავებინოს.

– რა სათაურია ასეთი! – იკითხა ცეკას მდივანმა, და თავი ეხლა მეორე მხარეს გადახარა, ისე რომ თითი ულვაშისთვის არ მოუშორებია.

ბოდიში... დაიწყო მინისტრმა და ველარ დაამთავრა.

– ბოდიშების დრო არ გვაქვს – თქვა ცეკას მდივანმა და მაჯის საათს დახედა.

– „ბოდიში, თქვენ გელით სიკვდილი“ – როგორც იყო მოხერხა მინისტრმა და სულელურად გაიღიმა.

– მე, კაცო?! – შეიცხადა ცეკას მდივანმა.

– არა, თქვენ, არა! – შეცბა მინისტრი, – სათაური აქვს ასეთი! – მე გამომხედა და თვალები დამიბრიალა.

– დავიწყოთ! – უკვე წყრომით თქვა ცეკას მდივანმა და დაიწყო ჩემი წამება... სიცილი კი არა, ღიმილის ნასახიც ვერ შემეშინებოდა ვერც ერთს, სანამ იპოლიტე არ გამოჩნდა ეკრანზე გადავრჩი...

ეს გადახვევა იმიტომ გავაკეთე, რომ აქაც, მოსკოვის კინოკომიტეტშიც, იგივე გამეორდა.

ჰოდა, ვზივარ მე ამ კომიტეტში და ველოდები განაჩენს.

მისაღებში, უსაშველოდ მაღალი, ზორბა კაცი შემოვიდა; მინახა თუ არა, მეცა, გადამეხვია და აღტაცებით წამოიძახა:

– Ну ты брат, молодец! Какой прекрасный фильм снял! Это же эпоха целая... Такое бывает в двадцать лет раз!

საიდანღაც მეცნობოდა, მგონი, ინსტიტუტიდან.

ტელეფონს ეცა, დარეკა და აღელვებულმა ყურმილში ჩასძახა:

– Маня! Я сейчас приведу к нам такого человека, ты обалдеешь! Накрой стол, барский стол, и чтобы было все лучшее, что есть в Елисеевском магазине... Весь мой гонорар от статьи “Грузинское кино на вершине”, под моим матрасом.

რამდენიმე ხანში მის სახლში სუფრას ვუსხედით. იმდენ ქება-დიდებას ვისმენდი ჩემი მისამართით, რომ შეზარხოშებულმა, თავი ეიზენშტეინად წარმოვიდგინე და დავიჯერე, რომ მართლაც დიდი ხელოვანი ვარ. მერე ჩემს ადამიანურ ღირსებებზე იმდენი რამ გავიგე, რაზედაც აქამდე წარმოდგენაც არ მქონდა, და სუფრაზე ამაყად მჯდომმა ვკითხე:

– საიდან იცი ეს ყველაფერი-მეთქი?

– როგორო! – გაიკვირვა – მე ყველაფერი ვიცი, რაც ქართულ კინოს ეხება, და შენ ეგეთ რაღაცეებს თავი დაანებებო გამიწყრა.

მადას არ ვუჩიოდი. დილიდან მშიერმა გავაჩანაგე, რაც კი სუფრაზე იყო; იყო კი ყველაფერი, რისი წარმოდგენაც კი შეიძლება. უმთავრესად ხიზილალას და „ბალიგს“ ვანვებოდი, ფრან-

გულ „ნაპოლეონს“ იმპერატორის სიღინჯით ვწრუპავდი და ვიყავი რა, განცხრომაში. როცა კარგა მაგრად შეთვრა, ქართული კინოს დიდმა ქომაგმა, ჩემმა მასპინძელმა, მხარზე დამადო თა-ვისი უშველებელი ტორი და მორიდებით მითხრა.

– У меня одно-единственное замечание к твоему фильму...

Можно скажу?

– Говори.

– Не обидешься?

– Какие глупости!

– მას აღარც ვუყურებდი სმა-ჭამით გართული.

– Скажу! Вот в том месте, когда у моста на стене написано:

“Здесь прошли танки Годердзи Махарашвили”, у тебя немного затянуто.

ჩანგალი ხელიდან გამივარდა.

– Обиделся!

– Да нет, пустяки! – აღმომხდა და ერთბაშად გამოვფხიზლდი.

– Мы с женой по телевизору с таким удовольствием смотрели, уже в который раз!..

ვაი შენს ყარამანს!

ჩემს კეთილ მასპინძელს შევუსანსლე მთელი მისი ჰონორარი, გავიჟღინთე „ნაპოლეონით“ და ამ კაცს თურმე რეზო ჩხეიძე ვგონივარ!.. გეტყვით, გულწრფელად. კი დამწყდა გული რომ ქება-დიდება, მე არ მეკუთვნოდა, მაგრამ სადღაც გულის სიღრმეში მაინც გამეხარდა – ამ კაცის აღსარება, ჩემს ქართულ კინოს ეკუთვნოდა. ამან ცოტა დამამშვიდა, გონება მოვიკრიბე და სანამ ჩემი ვინაობა გამჟღავნდებოდა და პანჩურის კვრით გამაგდებდნენ სახლიდან, მტკიცედ შევპირდი ჩემს მასპინძელს, რომ ფილმის იმ გა-ჭიანურებულ ადგილს, თბილისში ჩასვლისთანავე შევამოკლებდი. კბილის ტკივილი მოვიმიზეზე და მოვცოცხე იქიდან.

ზურა ქაფიანიძე

გურამ ფირცხალავა

ვასილ ჩხაიძე, გურამ
ფირცხალავა

მანანა ცხოვრებოვა, გუ-
რამ ფირცხალავა

თენგიზ არჩვაძე,
გურამ
ფირცხალავა

გურამ
ფირცხალა-
ვა, თენგიზ
არჩვაძე

ბიძინა ჩხეიძე, ვანიჩკა
საყვარელიძე

ბიძინა ჩხეიძე, მაკა მახა-
რაძე

ბიძინა ჩხეიძე

რუსლან მიქაბერიძე

მაკა მახარაძე, ბიძინა
ჩხეიძე

რუსლან მიქაბერიძე

მაკა მახარაძე, დოდო აბაშიძე, ბიძინა ჩხეიძე

ფარაჯანოვი

ფენომენალური პიროვნება იყო.

რა არ გადახდა თავს.

პირველი ცოლი ბოშა იყო. თავი მოიკლა. „ელექტრიკას“ ჩა-
უვარდა.

მეორე ცოლი – რომელიღაც ელჩის ქალიშვილი გახლდათ
(ვაჟი დარჩა მისგან).

ევროპაში – 21-ე საუკუნის რეჟისორი უწოდეს.

იჯდა ციხეში. იქ საოცარ ნივთებს აკეთებდა.

შეეძლო ბრილიანტის ბეჭედი თითიდან მოეხსნა და მეგო-
ბრისთვის ეჩუქებინა.

განსხვავებულად ხედავდა სამყაროს.

ცხოვრობდა თავისუფლად, თავისებურად.

არაფრისგან (უსახო საგნებისაგან) შედევრს შექმნიდა.
მშობლებიც ძალიან თავისებური ჰყავდა.

მამა – ავეჯით ვაჭრობდა.

(მაშინ ეს აკრძალული იყო).

სამოთახიანი ბინა ჰქონდათ მთანმინდის ქვემოთ. ორი ოთა-
ხი მდიდრულად მოწყობილი. ერთ ოთახში კი ლოგინი, მაგიდა
და ერთი სკამი იდგა, სხვა არაფერი.

ცოლ-ქმარი ფორმალურად გაყრილები იყვნენ (ხშირად
იჭერდნენ იოსკას).

ქონების აღსაწერად ობეხეესი რომ მოვიდოდა, ერთი ლო-
გინი, მაგიდა და ერთი სკამი დახვდებოდა.

ინსტიტუტში სწავლის პერიოდში, ზამთარში შემხვდა და
მთხოვა ქალაქგარეთ გავყოლოდი სასყიდლებზე. მივედი ერთ
პატარა მაღაზიაში. ოთხ და ათ შაურად იყიდა: ასი ქინძისთა-
ვი, პატარა, შავი მრგვალი თავებით, ასი – მოზრდილი თავე-
ბით. თბილისში, მამას გაუგზავნა. მერე მოსდიოდა ფულადი
გზავნილები. 2000, 3000 მანეთი, ხან უფრო მეტიც.

თურმე იმ ქინძისთავების თავები ჩერნაბურკის მოსასხამის „თვალეები“ ყოფილა. უფრო მოზრდილები კი – ამ მოსასხამის შესაკრავები.

თბილისში თითო ასეთი „ქინძისთავი“ 20 და 50 მანეთი ღირდა. რეალიზაციას მამამისი იოსკა უკეთებდა.

სერგო კიევიდან რომ ჩამოვიდოდა (სადაც რამდენიმე ფილმი გადაიღო), სახლში გვეპატიუებოდა. მხატვრები, მწერლები, მსახიობები იყვნენ მისი მეგობრები. პირველად რომ ჩამოვიდა, იყიდა ბატკანი, თვითონ დაკლა, თვითონ გაატყავა, თვითონვე აქცია ზღაპრულ შეჭამადათ. ოთხი დღე გადაბმულად ვქეიფობდით.

ბატკანი რომ გათავდა და ღვინო დარჩა, ბატკანი იყიდა, მერე ღვინო რომ გათავდა, ღვინო დაამატა.

ასე გაუთავებლად ამატებდა ხან ერთს, ხან მეორეს. იოსკა იჯდა გასასვლელ ოთახში, ახალ, ფერად ხალათში და თურქული ქუდით თავზე, თვლემდა და დუმდა. მეოთხე დღეს რეზიკო თარხან-მოურავმა ჰკითხა: „ძია იოსკა ხომ არ შეგანუხეთო?“. „არა შვილო, მაგრამ ამდენი სალაპარაკო რა გაქვთო!“

ქალების სადღეგრძელო რომ ისმებოდა, იოსკას, ახალგაზრდობაში ქალების დიდ მოყვარულს, რეზომ თხოვა, რამე თქვიო; სუფრაზე მოიწვია და ჭიქა შეუვსო. იოსკამ თვალეები მოიფშვნიტა, კარგა ხანს იფიქრა, და ყოველგვარი შესავლის გარეშე თქვა: „ქალს რომ გახადო, ჯერ უნდა ჩააცვაო!“. ბევრი გვაცინა.

სერგო რომ სახლში უცხო სტუმრით მოვიდოდა, დედა შვილს უჩურჩულებდა: „ნიჭიერია?“ შვილი თუ არაფერს ეტყოდა – სუფრა არ გაიშლებოდა. თუ ეტყოდა „ისე-რა!“ – ერბოკვერცხით უმასპინძლდებოდა. თუ ეტყოდა – „ნიჭიერია სედრაკ-ჯან!“ სომხური კონიაკის გარდა, ნითელი ბროწეულიც გაჩნდებოდა (ბროწეული ხომ რეფრენივით გასდევს ფარაჯანოვის ყველა ფილმს).

მოკვდა ჩვენი სერგო. მოკვდა ერთი დიდი სამყარო.

თბილისში დაბადებული, მრავალი ეროვნული კულტურის მატარებელი გახლდათ თავის შემოქმედებაში. შექმნა განუმეორებელი კინოენა.

მან, როგორც ხელოვანმა ვერ აიცდინა ის ხვედრი, რაც საბჭოთა ტოტალიტარიზმის პირობებში განსაკუთრებული ნიჭისა და ბიოგრაფიის ბევრ ხელოვანს ერგო.

მიუხედავად ამ მძიმე ხვედრისა, ფარაჯანოვმა სიცოცხლის
 ბოლომდე შეინარჩუნა ის განსაკუთრებული ხედვა, რომლითაც
 იგი ყველა დროში იქნება გამორჩეული.
 ის იყო წმინდა წყლის შემოქმედი. პირადი ცხოვრება არაფ-
 რად მიაჩნდა.

მან მთლიანად შესწირა თავი შემოქმედებას.

P.S. ბიჭვინთაში, „დომ ტვორჩესტვას“ მწვანე მინდორზე,
 შედგა ფეხბურთის მატჩი (ახალგაზრდა და ასაკოვან კინემა-
 ტოგრაფისტებს შორის). ახალგაზრდების გუნდს ერქვა
 „Чучуце бему“, „ბებრებისას“ – „Тебя занытых предков“. მსა-
 ჯობდა ტიტო კალატოზიშვილი.

„ბებრები“ ხშირად ეცემოდნენ, ხშირად ისმოდა ტიტოს სას-
 ტვენის ხმა, ჩიტების ჭიკჭიკს რომ წააგავდა, რაც მაყურებლის
 თავშეუკავებელ სიცილს იწვევდა. იდგა ზაფხული, იყო მზე და
 მზიარული განწყობილება.

ამ დროს ჩვენი სერგო ფარაჯანოვი ციხეში იყო გამომ-
 წყვდეული.

დავით რონდელი

განათლებული, ინტელიგენტი კაცი გახლდათ ბატონი დავითი. კინოსტუდიის ეზოში მისი ახალი ფილმისათვის მსახიობთა სინჯების გადაღებას ვესწრებოდი.

რონდელი კინოაპარატში იყურებოდა.

ვიღაც უცხო ქალი პირდაპირ კადრში იდგა და მზესუმზირას კვნეტდა. ბატონმა დავითმა თავი ასწია.

– ქ-ქ-ქალ-ბა-ტო-ნო... ქ-ქ-ალ-ბბ-ატონო!

ქალი მზესუმზირის კვნეტას განაგრძობდა.

– ქ-ქ-ქალ-ბატონო!.. თ-თუ-შეიძლება...

არავითარი რეაქცია.

– ქ-ქალბატონო!.. თ-თქვენი დედა მ-მოვ.....ყან – ნონასწო-რობიდან გამოვიდა ზრდილობით ცნობილი დავით რონდელი. ჯგუფის წევრები ჩაბჟირდნენ.

იქვე მდგარ ფილმის დირექტორს ვკითხე:

– Сусана Капитоновна, он что, заика?

– Вы что, не знаете?..

სუსანამ (სხვათა შორის – ლავრენტი ბერიას დისშვილმა) ასეთი რამ მიაშპო:

ომის პერიოდში რონდელს სამინისტროდან დაურეკეს და ჰკითხეს: „ჯურღალის ფარი“ ხომ თქვენი გადაღებულიაო?!

შეშინებულ რეჟისორს უპასუხია:

– კი ბატონო! ჩავარდნა ვის არ ჰქონია?! შტროჰაიმსაც კი! უკვე, რამდენი მაკრიტიკეს. უნდა, მაპატიოთ!

– პირიქით!

– რა პირიქით?

– სტალინურ პრემიაზე ხართ წარდგენილი.

– როგორ?!

– სტალინს უნახავს თქვენი ფილმი და ძალიან მოსწონებია! რონდელი შექანებულა:

– ს-ს-ს-ს-ტალინს?!!

სწორედ აქედან იღებს სათავეს დავით რონდელის, ამ შე-
სანიშნავი პიროვნების, ენაბლუობა...

„ჯურღალის ფარით“ რონდელი ს-ს-ს-ტალინ-ნ-ნური პრე-
მიის ლაურეატი გახდა, ხოლო მისი შედეგრად აღიარებული
„დაკარგული სამოთხე“ მსოფლიო კინემატოგრაფიის ოქროს
ფონდს ამშვენებს.

სპარტაკი

ბატონი სპარტაკ ბალაშვილი, მის დიდ განათლებაზე რომ არაფერი ვთქვათ, საოცრად ენამოსწრებული პიროვნებაც გახლდათ.

ერთხელ კინოდარბაზში ფილმის სანახავად შევიკრიბეთ. იყო ბატონი სპარტაკიც. დარბაზში ერთი მსახიობი შემოვიდა და ფამილიარულად მოუთათუნა სპარტაკს მხარზე ხელი (ამ პერიოდში ბატონ სპარტაკს ფილმებში ნაკლებად იღებდნენ, დარბაზში შემოსული მსახიობი კი „გაფურჩქენის“ ხანაში იყო).

სპარტაკს არ ესიამოვნა მხარზე ხელის მოთათუნება და თავისი განუმეორებელი ხმით, ოდნავ გასაგონად ჩაილაპარაკა:

„ცას ვარსკვლავები სცვივა და დედამიწას კენჭიც არ გავარდებავ“.

დარბაზში მყოფთა შორის მრავლისმეტყველი სიჩუმე ჩამოვარდა.

ბატონ სპარტაკს ჩვეულებად ჰქონდა, ეგრეთ ნოდებული „დღესასწაულების“ შემდეგ, პირველი მაისი იქნებოდა ეს თუ შვიდი ნოემბერი, მეგობრების შინ მიპატიჟება. მანავის მწვანე და მისი უერთგულესი მეუღლის, ქალბატონ მერის მიერ დაზადებული ზღაპრული პურმარილი ამშვენებდა მუდამ სუფრას.

ერთ-ერთ ასეთ წვეულებაზე ჩვენმა მეგობარმა, სტუმრად ცოტა ნასვამი რომ მობრძანდა ამ ტრადიციულ ოჯახში, რაღაც სკაბრეზული ანეკდოტი მოჰყვა.

არავის გაცინებია. ყველამ სპარტაკს შეხედა.

როდესაც ჩვენმა მეგობარმა კიდევ რაღაც ამდაგვარი რამ თქვა, სპარტაკმა ველარ მოითმინა და სტუმარს მიუგო: „თავი ცარიელ ქარქაშს მიგიგავს და ენამახვილობ!“

ჩვენს მეგობარს ამის შემდეგ სიტყვა აღარ დაუძრავს.

ქეიფის ბოლოს ბატონი სპარტაკი მივიდა მასთან, თავზე ხელი გადაუსვა და უთხრა:

– სანყენად არ დაგრჩეს, ივერიელო!

კონო ამაშუკელი

კინოსტუდიაში ბევრი მეგობარი ჰყავდა, ხშირად მოდიოდა და იქ გავიცანი. ლინზიანი სათვალეები ეკეთა. ვინ იცის, იქნება ჩვენზე უკეთესადაც ხედავდა ამ გაუსაძლის გარემოს. დავით გამრეკელი, ხომ დიდი მომღერალია, ზოგი კონოს ხმას ამჯობინებდა (ერთ დროს პაჭკორიას გუნდში ყოფილა სოლისტად).

ცხოვრობდა ჩუღურეთის უბანში, მეგობრები არ მოჰკლებია მის პატარა, მყუდრო ბინას ნავთის სანყობის თავზე. გაზაფხულზე, დიდი წვიმების დროს, ჩერქეზოვის ქუჩაზე ნიაღვარი ნამოვიდოდა ხოლმე და პატარა მდინარეს დაემსგავსებოდა. ჩვენი კონო მუხლებამდე აიკაპინებდა შარვლის ტოტებს, გაიხდიდა ფეხსაცმელს, აიკიდებდა ზურგზე ბავშვს თუ მოხუცს და გადაჰყავდა ერთი ტროტუარიდან მეორეზე. ერთხელ, ადრიან გაზაფხულზე, ავად გახდა კონო. ხმაც დაკარგა, გუნდში მომღერლის ადგილიც, შემოსავალიც და, რასაკვირველია. სტუმარიც. არადა, უყვარდა კონოს ძმაცაცებთან ყოფნა, პურმარილის დროის მასლაათი, ნათელი დღეების გახსენება... დრო გადიოდა, ხანი ემატებოდა კონოს, მომსვლელი კი აკლდებოდა მის სტუმართმოყვარე სახლს. ბოლოს, თითქმის აღარავინ დადიოდა მასთან. ჰოდა, ერთ ოინს მიმართა ჩვენმა კონომ. პლენხანოვის გამზირზე, თავის ძველ ამხანაგებს რომ ნააწყდებოდა, ეტყოდა: „ბიჭო, სად დაიკარგეთ... გადასარევი ღვინო მაქვს, ცოტა პურმარილი მოიტანეთ და დღეს სალამოს ჩემთან ამოდიეთ“. მერე სხვებს ნახავდა, ახლა იმათ ეტყოდა: „პატარა პურმარილი მაქვს, ცოტა ღვინო მოიტანეთ და მოდიეთ, ძველებურად შევუბეროთ“.

...ჰოდა, ნანილს ამხანაგებისას ღვინო მიჰქონდა, ნანილს პურმარილი... ისხდნენ უბნის ძველი ამხანაგები კონოს მყუდრო ბინაში, მასლაათობდნენ ქვეყნის ავ-კარგზე, ცოტა ღვინოსაც მიირთმევდნენ და მომავლის იმედს უსახავდნენ ერთმანეთს.

მიშა კობახიძე

(Первый блин комом)

მიშა კობახიძემ ჩემს სამონტაჟო ოთახში უცხოელი ქალი შემოიყვანა, ლამაზი, გრძელი თმებითა და ხელზე სამაჯური. სკამიდან წამოვხტი და მის ხელს ვეცი საამბოროდ.

შეცბა და ხელი გამომტაცა.

– რას შვრები! – იყვირა მიშამ, – კაცია ბიჭო, კაცი!

მერე, ამ ამბავს სხვებს რომ ვუყვებოდით, სიცილით ვიგუ-
დებოდით.

ქართული კინოს აღმავლობის დრო იყო მაშინ, და ვიყავით
ბედნიერები...

კინოსტუდიაში გადაღებული პირველი ფილმი, მიშას არ გა-
მოუვიდა. ასე მხოლოდ მათ ემართებათ, ვინც ეძებს რაღაც
ახალს. ფილმი ჩაუვარდა. იქნებ სწორედ ამ „ჩაუვარდნამ“
განაპირობა „ქორწილის“ დაბადება? იქნებ არის ამაში რაღაც
კანონზომიერი?!

ობერჰაუზენიდან სამი პრიზი ჩამოიტანა (1965 წ.). იმავე
წელს მეოთხე პრიზი ჩამოიტანა კანიდან.

მიშიკოს ფილმებს დღემდე ატრიალებენ არც მეტი არც ნაკ-
ლები – პარიზის კინოთეატრებში.!

დიმა

ერთდროულად ორ სპექტაკლზე, სამ ფილმზე და ოთხ ტელეგადაცემაზე მუშაობდა. თუ კინოში გადაღებას შესთავაზებდით, არც ამაზე გეტყოდით უარს. გასაკვირია, როგორ ასწრებდა ამას ყველაფერს?! არადა ასწრებდა. სცენარისა და პიესის წაკითხვას კი – ვერა, ვერ ასწრებდა.

კინოსტუდიაში რომელიღაც ფილმის პროექტის დაცვის დროს (კოსტიუმების ესკიზების გაკეთებაც ჰქონდა დავალებული), შეეკითხნენ: „საშას (ფილმის მთავარ გმირს) როგორი ჩაცმულობა ექნებაო“.

დიმამ ჩვეული ექსპანსიურობით მოახსენა აუდიტორიას:

„საშას ჩვენ ჩავაცვამთ მუქ ქვედატანს, „კლოშით“, რასაკვირველია... ზედატანი იქნება ცისფერი, რომელიც შექმნის განსაკუთრებულ კოლორიტს და ხაზს გაუსვამს ქალის ხასიათს, მის სინაზეს, ღრმად ამოჭრილი დეკოლტე კი...“

– კი მაგრამ, საშა ხომ კაცია?! – შენიშნა ვიღაცამ.

– მაშინ ჩოხა! – ყოველგვარი პაუზის გარეშე განაგრძო დიმამ.

დარბაზი რომ ახარხარდა, არ გაკვირვებია.

ხიბლიანი კაცი იყო ჩვენი დიმიტრი თაყაიშვილი.

იპოლიტე

ეკრანიდან დალხინებული კაცის შთაბეჭდილებას ტოვებს და. იყო კი ასეთი?.. ხშირად მინახავს, გადაღებებს შორის, ფიქრიანი... დამწუხრებული.

ერთი კაცი მისულა ფსიქიატრთან – სევდამ წამილი იქნება მიშველოთ რამეო. ფსიქიატრმა ურჩია: „ჩამოსულია დიდებული ჯამბაზი, მიბრძანდით ცირკში. იმხიარულებთ, იცინებთ... არ არსებობს უკეთესი მკურნალი, ვიდრე სიცილიაო“. კაცს გაღიმებია – ის ჯამბაზი მე გახლავართო.

დიდი არტისტი იყო იპოლიტე ხვიჩია.

ჩარლი ჩაპლინს, გენიათა-გენიას, კინოკარტოთეკამ „ბურთი და მოედანი“ ჰქონია, უყურებდა ხოლმე. გინდ დიდურეთ, გინდ არა.

თქვენ კი ამბობთ – ლუი დე ფიუნესიო!

1965 წელს ამერიკიდან ნუგზარ შარია ჩამოვიდა (ტურისტად იყო მაშინ). კინოსტუდიის ეზოში ვნახე, მანქანას რეცხავდა. – კაი რაღაცა უნდა გითხრაო! მოვდივარ ბროდვეიზე. კინოთეატრის თავზე ვხედავ რეკლამას. ხატია კოვბოი ფართულაპით. იპოლიტეა ზედგამოჭრილი. ერთი კი გავიფიქრე, იპოლიტეს რა უნდა ბროდვეიზე-მეთქი. ვკითხულობ ნარნერას „ბურთი და მოედანი“. იპოლიტეა!

უკანასკნელი გროშებით ვყიდულობ ბილეთს, შევდივარ კინოთეატრში, სეანსი უკვე დაწყებულია, და რომ გამორჩეული იპოლიტე და ინგლისურად დაილაპარაკა, ამივარდა ხარბარი.

დარბაზი იცინოდა. მე ვხარხარებდი.

თქვენ კი ამბობთ – ფიუნესიო!

კინოსტუდიის თანამშრომლებს, მათ შორის იპოლიტეს, ლოჭინის ხეობაში გვექონდა რაღაც აგარაკების მაგვარი. კახეთში მიმავალი მატარებელი ჩვენს კარმიდამოს რომ ჩაუვლიდა, მემანქანის საყვირი ხეობას აყრუებდა.

გარდაიცვალა იპოლიტე. გაქრა საყვირის ხმა, რომლითაც მემანქანეები მათ საყვარელ მსახობს ესალმებოდნენ...

ბოლო რამდენიმე წელი, სახლიდან ველარ გამოდიოდა. და-მბლადაცემული, ფეხზე ველარ დგებოდა. გადაღებაზე ხელში აყვანილი წავიყვანეთ (ხელით სატარებელი მანამდეც იყო თურმე).

მძიმე ავადმყოფმა ფილმში – „მაცივარში ვილაცა იჯდა“ მესაათის ეპიზოდი ითამაშა. სიტყვა არ შეშლია. ტექსტი კი მთელს ფურცელს იტევდა.

სახლში წასაყვანად ხელში რომ უნდა აგვეყვანა, არ დაგვანება.

დამბლადაცემულმა გაიარა! თვითონ გავიდა ინტერიერიდან.

ბუნების შედეგრი იყო იპოლიტე ხვიჩია – ნიჭით და წარმოიდგინეთ, აღნაგობით!

ბედნიერება და მწუხარება

მარლენ ხუციევის ფილმი „ზასტავა ილიჩა“ კინო-ელიტა მოვლენად აღიარა.

დიდი ფელინი და ანჟეი ვაიდაც ამავე აზრისა იყვნენ.

სწორედ ამ დროს მარლენს, მის მშობლიურ ქალაქში, თბილისში, დედა გარდაეცვალა.

სასწრაფოდ ჩამოფრინდა.

შემხვდა კინოსტუდიასთან, სადაც სიყმანვილეში გამნათებლად მუშაობდა და ახლა თანამშრომლებისათვის უნდა ეუნყებინა ეს სამწუხარო ამბავი... გადავეხვიე, მივუსამძიმრე ერთად შევედით კინოსტუდიის ეზოში. ვინ აცალა სიტყვის თქმა... ეცნენ, კოცნიდნენ, ულოცავდნენ ფილმის დიდ წარმატებას. მისი ცრემლები კი სიხარულის ცრემლებად მიიჩნიეს.

ხშირად ერთად არის, ბედნიერება და მწუხარება ამ ცოდვილ ქვეყანაზე!..

დიდი რეჟისორი ბოლომდე ისეთივე თავმდაბალი დარწმუნოებით იყო ადრე.

ვამაყობ, რომ ჩემი ძველი მეგობარია, უანგარო, ხალასი.

დღეს მარლენი ცოცხალ კლასიკოსად არის აღიარებული

ეროსი

რუსთავის მეტალურგიულ ქარხანაში ვილებდით სცენას ფილმისთვის „ბოდიში, თქვენ გელით სიკვდილი“, სადაც აბჯარასხმულ ეროსის მაგნიტი აიტაცებს.

ეროსი თოკით მივაბით ხუთტონიან მაგნიტზე. ზედა მხრიდან დავსვით ჩვენი ასისტენტი, რომელსაც გადაღებისას უნდა გაეჭრა თოკი, ქვევით დავაფინეთ ათამდე ლეიბი და დავიწყეთ ეგრეთწოდებული „ობრატნაია სიომკით“ გადაღება (ქვედა რაკურსიდან ვილებთ ეროსის ლეიბებზე ვარდნას, რაც ეკრანზე „ავარდნათ“ აღიქმება).

დავინწყეთ გადაღება. ეროსი „მიკრულია“ მაგნიტზე, ასისტენტი ჭრის თოკს, ეროსი ვარდება ლეიბებზე ათი მეტრის სიმაღლიდან (ეს უკვე, თავისთავად, რისკთან იყო დაკავშირებული). მაღლობა ღმერთს, ყველაფერმა კარგად ჩაიარა.

– გადაღებულია! – ვიყვირე გახარებულმა.

ოპერატორმა მიჩურჩულა: – თავი დავიზღვიოთ, ფირის ნუნი არ იყოს, ერთიც!

ეროსიმ გაიგონა მისი ჩურჩული და წაიბუბუნა:

– ფირისა არ ვიცი, მე კი დაზღვეული ვარ ხუთას მანეთად. გადაიღეთ!

გამეღიმა, მაგრამ ვაი ამ გაღიმებას.

გადავიღეთ ერთი დუბლიც.

– ერთიც! – თქვა ენის ბორძიკით ოპერატორმა.

– გვეყოფა! – ვთქვი მე.

ოპერატორმა მუდარით შემომხედა და ყანყრატოში ორი თითი წაივლო: – კადრიდან გამომივარდა.

– გადაიღეთ, სანამ არ გადავიფიქრე, – ისევ წაიბუბუნა ეროსიმ.

ისევ მიაბეს ეროსი მაგნიტზე...

ვერ მოვასწარი „მოტორის“ თქმა და მომესმა საშინელი ყვირილი.

– რას ჩადიხართ, გაგიჟდით! – ეს მექანიკური ქარხნის მთავარი ინჟინრის ხმა იყო, რომელიც, ეს-ეს არის შემოსულიყო გადასაღებ მოედანზე – სინათლე რომ გამოირთოს უცებ, მაგნიტი ჩამოვარდება და ჩვენს ეროსის ლავაშივით გააბრტყელებს!

სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა.

– წნევამ ამინია ხალხო – ყვირის ზევიდან ეროსი – გადაღეთ, თუ იღებთ!

– გადავიღებთ! – შევძახე ქვევიდან ეროსის – ოღონდ შენ მაგივრად, ჩვენს ოპერატორს... – და გავეცი ბრძანება – ჩამოსენით ეროსი და მის მაგივრად მიაბით გივი რაჭველიშვილი! დაძაბული პაუზა სიცილმა განმუხტა.

ჟანი მიქაძე

(წითელი ფარდები)

თეატრალური ინსტიტუტი დაამთავრა.

კინოქრონიკაში მუშაობდა რეჟისორად.

გამოირჩეოდა კეთილი გულითა და ფიზიკური სიძლიერით, რასაც ბოროტად არასოდეს იყენებდა. იყო ყველა სუსტი ადამიანის დამცველი. იცოდა მეგობრობის ფასი. „გაბრექილებს“ ვერ იტანდა.

ერთხელ თქვა: „ისე მომესალმა, თითქოს მისი დადგმული სპექტაკლი ნანახი მქონდეს და აღტაცებული ვიყო!“

მოზრდილი თავი ჰქონდა უშველებელი შუბლით. ლენინი ჰქონდა ნათამაშები სადიპლომო სპექტაკლში. თავმდაბალი გახლდათ და ამით არასოდეს ტრაბახობდა!

ჩვენი დიდი მეგობარი დიტო წვერავა სულ „აფრთხილებდა“:

„ჟანი, შენ ეგ „სკრომნობა“ დაგლუპავს, ძმაო!“

აფთიაქებში, პირამიდონი რომ გაქრებოდა, ბიჭები იძახდნენ – ალბათ ჟანის თავი სტიკავო! არ წყინდა, იღიმებოდა.

ადრე დაცოლშვილდა. მეუღლეს წითელი ფარდები მოჰყვა მზითევში. გაქრებოდა მათი ბინის ფანჯრებიდან ეს ფარდები, ვხვდებოდით, ჟანი ცოლს გაეყარა.

დავინახავდით თუ არა ამ წითელ ფარდებს – მისალოცად ავრბოდით მათთან.

ასე მეორდებოდა საკმაოდ ხშირად... სანამ უფარდოდ არ დარჩა ჩვენი მეგობარი, ჟანი.

სვამდა უზომოდ...

სადღა ნახავთ სხვა ჟანი მიქაძეს!.. მშვენიერი ლექსით რომ მოიგონა პოეტმა ემზარ კვიტაიშვილმა.

ალექსანდრე რაქვიაშვილი

არ მახსოვს ვინ თქვა:

„Грустно, когда твои мысли сгорают на чужих кострах.“

მართლაც სევდიანი ფრაზაა.

თითქმის ყველა ჩემი ფილმის კომპოზიტორი ნუგზარ ვა-
ნაძეა. ჩემთვის ის ქართველი ნინო როტაა. ბევრი შემატა მისმა
მუსიკამ ჩემს ფილმებს.

საშა რაქვიაშვილი ფილმებისთვის მუსიკას არ წერდა. ის
არანაირებას უკეთებდა სხვების დაწერილს.

არ ვიცი რატომ, მაგრამ ინტუიციამ მიკარნახა, რომ სწო-
რედ მას უნდა დაეწერა „ფესვებისთვის“ მუსიკა. ვაჩვენე გა-
დაღებული მასალა. მკითხა – როგორი მუსიკა გინდაო? – კარ-
გი-მეტეი, ვუთხარი. გაელიმა – არა, სერიოზულადო!

სმენით ვერ დავიტრახებ, თუმცა ორი კლასი მქვს მუსი-
კის მასწავლებელთან გავლილი, წავუმღერე მოტივი ფილმი-
დან „ერთხელ ამერიკაში“. რაღაცა სულ სხვა გამომივიდა.

რამდენიმე დღეში დამირეკა და მთხოვა სტუდია „მელო-
დიაში“ მივსულიყავი მუსიკის ჩანერაზე. როგორც ყოველ-
თვის – დავაგვიანე. კიბეებზე რომ ამოვდივარ, მესმის ორკეს-
ტრის ხმები („მელოდიაში“ პარალელურად, რამდენიმე დარ-
ბაზში მიდის ხოლმე ჩანერა) და გავიფიქრე. „აი, ასეთი გულ-
ში ჩამწვდომი მელოდია, როგორ მოუხდებოდა ჩვენს „ფეს-
ვებს“. ვკითხულობ სადა აქვს ჩანერა საშა რაქვიაშვილს, მი-
მითითებენ სწორედ იმ კარისკენ, საიდანაც ისმის ეს საოც-
რება. ფეხაკრებით შევდივარ დარბაზში, ვუსმენ და... ღაპ-
ღუპით ჩამომდის თვალებიდან ცრემლები. უცებ წარმოვიდ-
გინე მთელი ფილმი, რომელსაც რეჟრენად უნდა გასდევდეს
ეს მელოდია.

დამთავრდა ჩანერა. მივედი საშასთან, გადავეხვიე... ვი-
თომც აქ არაფერიო. საოცრად თავმდაბალი კაცია – რაქვიაშ-
ვილი საშა. თავმდაბლობა კი სიდიადის ნიშანია (უან-უაკ რუსო).
120

P.S.

რომ არა სულიკო ულენტი, რომ არა დოდო, რომ არა ლევან
აბაშიძე, გოგი გეგეჭკორი, ფრანგი ლორანსი, საშას ზღაპრუ-
ლი მუსიკა, შევიდოდა კი, "ფესვები" ათ საუკეთესო ქართულ
ფილმთა სიაში?!

(„კვირის პალიტრა“ 23/VII 2001)

სიხარული გადებს სიხარულს

მშვენიერ ზღაპრებს წერდა. რუსებს ვერ იტანდა. რუსი ცო-
ლი კი გაგიჟებით უყვარდა.

ზღაპრების წერას თავი ანება და კინორეჟისორობა და-
იწყო.

ერთხელ, ვხედავ, მოდის კინოსტუდიის დერეფანში, კისერ-
ზე ფირგადაკიდებული. სახეზე ფერი არ ადევს.

– ცუდად ხომ არ ხარ-მეთქი? – ვკითხე

– გმირები ხართ! – იყვირა პასუხის მაგივრად.

– ვინ არის გმირი-მეთქი?

ისევ იყვირა.

– ყველანი! ყველანი, ვინც ამ საგიჟეთში მუშაობთ!

მახსენდება ჩემი მეგობრის, ფელიქს ლლონტის მონათხრობი.

„– ერთ ჩემს კოლეგასა ვკითხე – სადა ხარ ბიჭო, რატომ
არ ჩანხარ-მეთქი?

– ნუ მკითხავ, ძმაო, ორი წელიწადია დიდ წვალებაში ვარ,
სიმფონიას ვწერო!

– თუ ასე წვალობ, მაშინ რაღას წერ, მოეშვი-მეთქი – ეურ-
ჩიე!

დავკარგე!.. დამინახავს და ქუჩის მეორე მხარეს გადადის“.

ოცი წლის უკვდავ

(ჩემი და დოდო აბაშიძის უკვდავად
შორა არუტუნიანცთან)

მე და დოდო მიგვინვიეს მოსკოვში „სინათლე ჩვენს ფანჯრებში“ პრემიერაზე, კინოთეატრ „როსიაში“. ფილმის დანყების წინ უკვდავად გვქონდა მაყურებელთან. ვსხედვართ პრეზიდენტში. ვპასუხობთ შეკითხვებზე. ვიღებთ მაყურებლის წერილს:

„После сеанса жду вас у входных дверей. Жора Арутунианц“.

თავდება ფილმი. გავდივართ მასთან შესახვედრად. ვეძებ გამხდარ ლეიტენანტს (როგორიც მახსოვდა კრასნოდონიდან), ვერ ვხედავ ასეთს. ვხედავ ზონზროხა პოლკოვნიკს, ჭალარათმიანს. მიყურებს. მერე მეკითხება:

– Не узнаёшь?

– Жора!

გადავებხიეთ ერთმანეთს. გავაცანი დოდო.

დიდხანს გველაპარაკა ფილმზე...

დაგვპატიჟა სახლში.

– „Завтра жду вас с нетерпением,“ – მანვდის სადარბაზო ბარათს.

მეორე დღეს „როსიას“ ბუფეტში დოდო თხოულობს ფრანგულ „ნაპოლეონს“, რომელიც 40 მანეთი ღირს. გამყიდველ ქალს ბოთლი ხელიდან უვარდება. იმსხვრევა. გაფითრებული ქალი დახლიდან იღებს მეორე ბოთლს. აწვდის დოდოს. დოდო იხდის 80 მანეთს.

– „Здесь восемьдесят?!“ – უკვირს ქალს.

.....

ვრეკავ ზარს არუტუნიანცის ბინაში. კარს გვიღებს ის უორა, კრასნოდონში რომ ვნახე პირველად. გამხდარი, ელეგანტური 20 წლის ვაჟი.

– Не удивляйтесь, это мой сын – გვესმის უორას ხმა ბინიდან.

.....
სუფრას თამადობდა ჟორა – კაცი, რომელსაც ფაშისტებმა
შურფში ცოცხლად დაუმარხეს თითქმის ყველა სიყრმის მეგო-
ბარი.

კედლებიდან შემოგვცქეროდა ჩვენი წარსული – ფოტო-
ბი „ახალგაზრდა გვარდიიდან“.

სუფრა იყო დიდებული. დაიწყო სევდიანად, მერე სასმელ-
მა და დოდოს იუმორმა ისე გაგვახალისა, რომ სუფრიდან
ადგომა არ გვინდოდა.

ერთი თვის შემდეგ მომიწია მოსკოვში ჩასვლა.
დავურეკე.

– Гугули это вы? – მეკითხება მისი მეუღლე მწუხარე ხმით.

– Как вы, как Жора? – ვეკითხები შეშფოთებით.

– Жору мы похоронили на прошлой неделе!

მერე მომესმა ჩუმი ქვითინი.

რალაცა ჩამწყდა.

რა აღარ ხდება ქვეყნად შემთხვევით!

შემთხვევით გავჩნდი ამ ქვეყანაზე (ტრაგიკული შემთხვე-
ვით).

შემთხვევით დაიღუპა ჩემი ნაცნობის მეუღლე (ყინულის
ლოლო დაეცა თავზე ზამთრის მიწურულს, ჩვენს მზიან ქალაქ-
ში).

შემთხვევით ჩამოვარდა ვაშლი ხიდან და დაიბადა მიზიდუ-
ლობის კანონი.

ჩემი ვაჟი, გიო მგელაძე პარიზში იყო ფილმის გადასაღე-
ბად. წასვლის წინ ვის არ შეეხმიანა, მიშა კობახიძის პარიზის
კოორდინატები რომ გაეგო. ვერავინ უთხრა. არადა, მაგრა უნ-
დოდა მისი ნახვა...

ერთ მზიან დღეს, გელა წულაძემ – ცნობილი ფსიქიატრისა
და მთარგმნელის, სერგო წულაძის ვაჟმა, გიოს პარიზის ქუ-
ჩებში მოტოროლერით გასეირნება შესთავაზა. გზად, „პომპი-
დუს ცენტრში“ შეიარა საღებავების საყიდლად.

ზის გიო მოტოროლერზე და გასცქერის პარიზის ლამაზ
სკვერს. კაცი დგას ზურგით, პარკის შესასვლელთან და გაზეთს
კითხულობს. ნახევრად მელოტი თავი და ტანის კონფიგურა-
ცია მიშას აგონებს, კობახიძეს. ამდენი ხნის მონატრებულს.
ისე, ჰარი ჰარად შესძახა – მიშა! კაცმა მოიხედა. – მიშაა! მიშა
კობახიძე.

.

ერთი ძმაკაცი მყავდა, მხატვარი. ლექსების კრებულის გა-
საფორმებლად ვეძებდი, ოთხი წელი არ მენახა. მხატვართა კავ-
შირში მისი ტელეფონი მითხრეს. რამდენი ვრეკე, არავინ მიპა-
სუხა.

ამერიკაში ვიყავი ტურისტად და სასტუმროს კიბეებზე შემ-
ხვდა:

– სად ხარ, სად დაიკარგეო?

– გირეკე, ვერაფრით გაგაგონე-მეთქი.

– ბინა შევიცვალე, ოთხი წელია გოგებაშვილის ქუჩაზე
გადმოსახლდიო, 41-ე ნომერში.

გოგებაშვილის 43 ნომერში მე ვცხოვრობ! არასდროს შე-
ხვედრია.

და ვხვდები აქ, ოკეანის გაღმა, ათმილიონიან ქალაქში!

დიდი ალბათობა იყო, ჩემთვის ძვირფასი ფილმი „სინათლე
ჩვენს ფანჯრებში“ ვერ გადამელო და მუშაობის დასაწყისი -
დასასრულად ქცეულიყო... ჩემი და სულიკო ჟღენტის მუშაობა
ფილმზე ტრაგიკულად დაიწყო. ლიკანში მივდიოდით
სარეჟისორო სცენარის დასამუშავებლად. მანქანის საჭეს გე-
ვუჯექი. შემოგვალამდა. გზაზე ქვიშის გორა ვერ შევამჩნიე და
შევასკდი. მანქანიდან რომ გამოვედი, თურმე, საჭე ხელში მ-
ჭირა. ჩვენს ირგვლივ ხალხი მოგროვდა (დასახლება იყო), ბო-
ლოს მანქანას ხელი დაავლეს და ერთ-ერთი სახლის ეზოში შე-
ტანეს, ჩვენ კი სუფრა გაგვიშალეს, მაგრამ, ვაი, ამ ქეიფს – ყვე-
ლაფერი მტკიოდა... ღვინომ, ჩვენდამი ყურადღებამ და პატი-
ვისცემამ ცოტა გვიშველა. დილით რომ გავიღვიძეთ, მანქანა შე-
კეთებული დაგვხვდა. გზა გავაგრძელეთ, მაგრამ ისე ვიყავით
შეშინებულები, საათში 30 კილომეტრი სიჩქარით მივდიოდით.
კიდევ კარგი, თორემ, როგორც შემდეგ აღმოჩნდა, მანქანა
მთლად კარგად არ იყო შეკეთებული და შეიძლებოდა მეორე ავ-
რია მოგვსლოდა. მოკლედ, გადავრჩით...

ბედი და – ისევ ბედი.

ფესვები

ფესვები

32322

მისი პოეზიაში
დღისათვის მისი სურათი
სიღრმე ეჭმის
იმავე რუკისა
ნუგეზი
აღსანიშნავი
მისი
გონიერების

ლორანს რაგონი გ. ზაქარეიშვილის მეუღლის როლში.
ალიკ მემძარიაშვილი, გოგი გეგეჭკორი და დოდო აბა-
შიძე

ლორანს რაგონი
კ.ფ. „ფესვებში“

საქართველოს
საზოგადოებრივი
ტელევიზია

აბესალომ მაისურაძესთან ერთად „ფესვების“ გადაღებისას პარიზში

გადასაღებ
მოედანზე:
მე, გოგი
გეგეჭკორი,
სოსო
ჯაჭვლიანი

კადრი
ფილმიდან:
სოსო
ჯაჭვლიანი,
ია ფარუ-
ლავა

კადრი
ფილმიდან:
სოსო და ია.

ლორანს
რაგონი,
გიორგი
ჯიბლაძე

მერაბ
ნინიძე,
მაკა
მახარაძე

დოდო
აბაშიძე,
ლორანს
რაგონი

ლორანს
რაგონი,
რუსუდან
კიკნაძე

ლევან
აბაშიძე.
კადრი
ფილმიდან

ლევან
აბაშიძე.
კადრი
ფილმიდან

ლევან აბაშიძე გადაღების დროს

დოდო აბაშიძე

რაინდი

ჩვენი პირველი შემოქმედებითი შეხვედრა 1961 წელს შედგა „ბურთი და მოედნის“ გადაღების დროს. ეს იყო მხიარული ფილმი მხიარული დასასრულით. ჩვენი ბოლო შემოქმედებითი შეხვედრა კი კინოფილმი „ფესვები“ გახლდათ – 1987 წელს. აქ სამხიარულო ნაკლები იყო – სურათი დრამაა ტრაგიკული ფინალით.

დოდო აბაშიძემ გიორგი ზაქარეიშვილის როლში, ყოველგვარი „თამაშის“ გარეშე გამოხატა თავისი გულის წუხილი. მას ისევე უყვარდა თავისი ქვეყანა, როგორც მის გმირს, ისევე ნაიღებდა ხოლმე წარსულზე ფიქრი, შეიპყრობდა სევდა... ზუსტად იმავე ავადმყოფობით დაიღუპა, რომლითაც იღუპება მისი გმირი „ფესვებში“, ოღონდ იმ დასანანი განსხვავებით, რომ გიორგი ზაქარეიშვილი 80 წელს გადაცილებული წავიდა ამ ქვეყნიდან, ჩვენი დოდო კი – 65 წლისა.

...„ფესვების“ გადაღების დროს, პარიზის სასტუმროში დილაადრიან დაგვირეკა ბატონმა ვიქტორ ხომერიკმა და გვითხრა, რომ ორი საათისათვის მე და დოდო დაპატიჟებული ვართ ქართულ რესტორანში.

...ოცამდე დარბაისელი, ჭარმაგი ემიგრანტი უსხდა სუფრას. თამადობდა დოდო. ეხვეწებოდა ყველას, ახლა უკვე შეიძლება ჩვენთან ჩამოსვლა, თქვენს მონატრებულ საქარვეთლოს დაუბრუნდითო.

ცრემლიანი საღამო გაჟღენთილი იყო ერთი აზრითა და ვნებით – სიყვარულით! სიყვარულით იმ პატარა ქვეყნისადმი, რომელსაც ათეული წლების მანძილზე მოწყვეტილი იყვნენ სუფრასთან მსხდომი ქართველი ემიგრანტები.

ძნელი იყო განშორება...

იქნებ, სწორედ ამ შეხვედრას მიუძღვის ლომის წილი, უცრემლოდ რომ ვერავინ უყურებს „ფესვებს“ და მის გმირს – გიორგი ზაქარეიშვილს.

არ შემიძლია არ გავიხსენო კინოფესტივალის ქალაქ ფრენ-
ზეში, სადაც დოდო აბაშიძეს მიენიჭა პრიზი მამაკაცის როლის
საუკეთესო შესრულებისათვის „პირველ მერცხალში“ (ჟიურის
წევრი გახლდით).

დოდოს ფესტივალზე ჩოხა წამოეღო; ქილები კი შინ და-
ვინყებია. სადღაც ჰავანური სიგარები იშოვა და იმით შეცვა-
ლა... როცა ჟიურის თავმჯდომარემ მისი გვარი გამოაცხადა,
დასჭედა მუსიკამ და თეთრ ჩოხაში გამოწყობილი დოდო აბა-
შიძე, შესაშური პლასტიკითა და ღირსებით აღვსილი, სცენის
სიღრმიდან პრიზის მისაღებად გამოემშურა...

ფესტივალის შემდეგ გამართულ ბანკეტზე მოგვიახლოე-
და ცნობილი კინოკრიტიკოსი როსტისლავ იურენევი და
გვითხრა: ბევრ ცერემონიალს დავსწრებივარ, მხოლოდ ორ-
ჯერ მახსოვს ცრემლი ჩემს თვალებზე. ერთხელ ვენეციის
ფესტივალზე, როდესაც ცნობილი იაპონელი მსახიობი ტო-
სირო მიფუნე პრიზის მისაღებად სცენაზე ავიდა სამურაის
ტანსაცმელში, და მეორედ ახლა, თეთრ ჩოხაში გამოწყობი-
ლი დოდო რომ დავინახეო.

...დოდოს პოპულარობა განუზომელი იყო მთელს საქარ-
თველოში. ნებისმიერ კაცს ნებისმიერი ქვეყნიდან ბარათი რომ
გამოეგზავნა მისამართით: „თბილისი, დოდო აბაშიძეს“, დო-
დო ამ ბარათს მიიღებდა!

საქართველოში არ იყო კაცი, ვინც მას არ იცნობდა. ქუთა-
ისში, „ფედიას“ გადაღებისას, შეუძლებელი იყო მანქანაში მას-
თან ერთად მგზავრობა. ყოველ ნაბიჯზე ვიღაცა გვაჩერებდა
და თავისთან გვეპატიჟებოდა.

ყველა კეთილ თვისებასთან ერთად გმირული სულის პატ-
რონი გახლდათ.

აბა, წარმოიდგინეთ: ზამთარი, შუადღე, წელი 1968. ვერის
ხიდზე უამრავ ხალხს მოუყრია თავი. მტკვარში ვიღაც იხრჩო-
ბა...

მეორე დღეს გაზეთები იუწყებიან – „გუშინ შუადღისას,
მსახიობმა დოდო აბაშიძემ გადაარჩინა...“

უნიჭო დრამატურგის დაწერილს ჰგავს... მაგრამ ეს ასე იყო!
რომ გავიცანი, 25 წლის იყო. ეს მოხდა კინოექსპედიციაში,
სოფლის სასაფლაოში („ჭრიჭინას“ გადაღების დროს, სადაც მე

მხატვრის ეპიზოდურ როლს ვთამაშობდი). რა სასწაული ვარ-
ჯიშით მიაღწიე ტანის ასეთ დაკუნთვას-მეთქი, – ვკითხე.

„– ბავშვობაში არცთუ ძლიერი ვიყავი. პირიქით, უფრო
სუსტი მეთქმოდა. მამა რომ დამიჭირეს, სულ იმის შიში მქონ-
და, დედა არავის შეეგინებინა და ორფუთიანი გირებით
დავინყე ვარჯიშო.“

უდარდელი კაცი ჩანდა გარედან.

ასე ჩანდა... დარდმა მოუსწრაფა სიცოცხლე!

„ჩაკლული სული“

ერთ-ერთი მოტივი, რისთვისაც გადავწყვიტეთ გამოჩენილი მწერლის გრიგოლ რობაქიძის რომანის „ჩაკლული სული“- გადაღება, ისიც იყო, რომ აქამდე ამ მწერლის ლიტერატურულ მასალაზე ქართულ კინემატოგრაფს არაფერი შეუქმნია. ამსა-პატიო ამოცანის შესრულება ბედმა ჩვენ დავაკისრა (სცენა-რი დაიწერა რეზო კვესელავასთან ერთად).

რომანი გვამცნობს სამშობლოს ბედზე დაფიქრებული ემიგრანტი მწერლის განცდებსა და აზრებს. მაგრამ იმისათ-ვის, რომ შესაბამისი კინოსცენარი შეგვექმნა, საჭირო გახდა სიუჟეტური ცვლილებების შეტანა, ახალი სცენებისა და დია-ლოგების მოფიქრება; გადაღების პროცესშიც მოითხოვა შემ-დგომი კონკრეტიზაცია.

ფილმი, ისევე როგორც რომანი, წარმოგვიდგენს 30-იანი წლების საქართველოს ინტელიგენციის იმ თაობის მწარე ხვედრს, რომელიც ტრადიციისა და სულიერი წყობის გამო ვერ შეეგუა ახალ იდეოლოგიურ დესპოტიზმს. მეტროპოლია თა-ვის მიზნის განსახორციელებლად პერიფერიაში აგზავნიდა სა-იდუმლო სამსახურის გაქნილ თანამშრომლებს, რომლებიც ად-გილობრივ ჯალათებთან ერთად ეწეოდნენ ბნელ საქმეს – ცდი-ლობდნენ ათასი ხრიკებით დაეთრგუნათ ურჩი პიროვნება, წა-ეშალათ მასში ხსოვნა ეროვნული თავისთავადობისა, ექციათ იგი სატელიტად ან ჩაკლულ სულად. თუ ამას ვერ მოახერხებ-დნენ – ფიზიკურად გაენადგურებინათ.

ძალადობა პიროვნებაზე და ამით გამოწვეული ტრაგედია – აი ჩვენი ფილმის თემა. რამდენადაც დაუნდობლად მოქმე-დებს „სულის ჩამკვლელი“ მანქანა, მით მეტია წინააღმდეგო-ბაც. ძლიერი სულის მატარებელი პიროვნებანი არ ნებდებიან.

ჩვენი განსაკუთრებული ყურადღება მიიქცია უშიშროების კომიტეტის მაღალი ჩინის მუშაკმა – ბერზინმა, რომელიც თბი-ლისში ხელოვნების საქმეებს განაგებს. თავდაპირველად იგი

გვევლინება უხეშ, ცინიკურ, თითქმის მექანიკურ პერსონად, რომელსაც აქვს მხოლოდ სამსახურეობრივი მიზანდასახულობა, მაგრამ თანდათან ვხედავთ, რომ მისთვის უცხო არ არის ადამიანური გრძნობები, რომ ის თავის მხრიდანაც ჩაკლული სულია. ის წუხს, ფიქრობს, განიცდის, და ჩვენ ვგრძნობთ, რომ უკვე ამ ადამიანური თვისებათა გამო ის განწირულია.

ქალაქში იქმნება შიშის ატმოსფერო. შიში ეუფლება ქუჩებს, იჭრება დანესებულებებში, დარბაზებში, ოჯახებში. შიში ლამის ფილმის პერსონაჟად იქცევა.

ამ სულთამხუთავი ატმოსფეროს მსხვერპლი გახდა ფილმის მთავარი გმირი თამაზ ენგური – პოეტი და ლიტერატორი. უშიშროების კომიტეტმა მოახერხა ენგურის მწყობრიდან გამოყვანა, დააშვებინა საბედისწერო შეცდომა, მაგრამ საბოლოოდ მაინც ვერ ჩაკლა მასში უმთავრესი – სინანულის და სინდისის ქეჯნის გრძნობა. იგი გულწრფელად ეწამა და ღმერთი მის წამებულს სულს იხსნის.

ასეთია პათოსი ფილმისა.

ფილმში დედის როლი შეასრულა ჩვენგან ადრე წასულმა ზეინაბ ბოცვაძემ. თუ არ ვცდები, ეს მისი უკანასკნელი როლი იყო, უკანასკნელი და ღრმად გაცნდილი. ასევე დიდი სევდით ვიგონებ ფილმის ოპერატორს გენო ჩირაძეს, რომლის გამოკვეთილმა ინდივიდუალობამ დიდად განსაზღვრა ფილმის გამომსახველობითი მხარე და საერთო სტილისტიკა.

მადე მადეფე

მეგრული სული

მურმან ჯინორია გოგი მარგველაშვილი, ლიკა ქავთარაძე, ნუგზარ ყურაშვილი და ზურა ყიფშიძე.

სესილია თაყაიშვილი

ვალოდია წულაძე

სტუმრად ემიგრანტთან

... 1976 წელია, ნიუ იორკის გარეუბანში, სამი ტურისტ-სტუმრად ვართ ძველ ქართველ ემიგრანტთან, ბონდო კეკელიასთან. ერთსართულიანი სახლის პატარა ეზოს ნაწილი ბოსტანს უჭირავს. მასპინძელმა იქ საგანგებოდ გაგვიყვანა. პამდორი მონყვიტა – ჩვენი ჯიშისააო – გვითხრა – ნერგები საქართველოდან ჩამოგვიტანესო. – რაღაც უფრო მეტს ხედავდა ამ წითელ პამიდორში.

– მისი გემო ჩემს სოფელს მაგონებსო!..

მერე გაშლილ სუფრას ვუსხედით მის გერმანელ მეუღლესთან, ქალბატონ ბარბარასთან ერთად, ქმარს სულ თვალეზი რომ შესცქეროდა.

ბონდოს ვკითხე: – რით შეგვიძლია პატივი გცეთ, საქართველოდან ხომ არაფერი გამოგიგზავნოთ-მეთქი.

„ჩვენ ყველაფერი გვაქვს. იმას კი, რაც ჩვენ გვაკლია, ვერა კაცი ვერ გამოგიგზავნისო...“

და ატირდა ეს მუხასავით კაცი.

„ფესვების“ გადაღებაზე პარიზში

საფრანგეთში თერთმეტი დღით ვიყავით წასული თეთრმეტი კაცი. ჩვენი სასტუმროს პირდაპირ იტალიელების რესტორანი იყო. ალბათ, იფიქრეს, კინოს იღებენ, მილიონერები იქნებიანო და ორი-სამი დღის განმავლობაში უფასოდ გვეპატიუებოდნენ იმ იმედით, რომ მერე თვითონ დავიწყებდით იქ სიარულს. მაგრამ, რომ დარწმუნდნენ, ჯიბეგაფხეკილი საბჭოთა კინემატოგრაფისტები ვიყავით, ხელი ჩაიქნიეს... თუმცა, მერე მაინც გვეპატიუებოდნენ ხოლმე... მოეწონათ დოდო აბაშიძე. სოსო ჯაჭვლიანი ბოლოს ისე გაშინაურდა, უკვეთავდა და უკვეთავდა ღვინოს, ფული კი არ გვქონდა. მერე ფულიც გაგვიჩნდა.

გადაღებაზე ორი-სამი კაცი მივდიოდით – მე, ოპერატორი და მსახიობი, დანარჩენები კი საყიდლებზე დარბოდნენ. ერთადერთი ლევან აბაშიძე არ გაჰკარებია მაღაზიებს. ფრანგი გოგონები წაიყვანა რესტორანში და მთელი ფული იქ დახარჯა. წარმოუდგენლად კარგი პიროვნება იყო...

აეროპორტში გადაღებისას, ერთი საინტერესო რამ მოხდა. ის-ის იყო ზაქარეიშვილის ქართველ ტურისტებთან შეხვედრის სცენის გადაღება უნდა დაგვეწყო, გამოგვიცხადეს, სასწრაფოდ დაგვეცალა იქაურობა.

ატყდა განგაში. რამდენი წუთში სირენების გამაყრუებელი ხმაურით, შესასვლელს სახანძრო მანქანები მოადგნენ. პოლიციელებით გაივსო ლამის მთელი აეროპორტი.

გამოიძახეს სპეციალური რაზმი, განაღმვა უნდა მოეხდინათ ჩემოდნისა, რომელიც შესასვლელთან იდო და რომელშიც ასაფეთქებელ ნივთიერებას ვარაუდობდნენ (იმ პერიოდში, პარიზში გახშირდა ტერორისტული აქტები).

ამ დროს საპირფარეშოდან გამოვიდა ორმეტრიანი შავკანიანი კაცი, მოჰკიდა ჩემოდანს ხელი და გზა გააგრძელა...

ნახევრად დრამატული აეროპორტის სცენა სიცილ-ხარ.
ხარში გადავიღეთ.

მეორე დღეს, პარიზის ერთ-ერთ ცენტრალურ ქუჩაზე გვექონდა გადაღება. ბაბუას შვილიშვილი მიჰყავს მანქანით სკოლაში.

აეროპორტში თუ „ტერორისტის“ მიზეზით შეფერხდა გადაღება, აქ მანქანების უწყვეტმა ნაკადმა შეგვიშალა ხელი. გადაღება რომ უნდა დაგვეწყო, დოდომ კატეგორიულად განაცხადა, „ასეთ მოძრაობაში მანქანას ნიკი ლაუდა ვერ წაიყვანს და მე როგორ ვატაროო!“. თან ბაბუას და შვილიშვილს კრიმინალური უნდა ემღერათ და ეს უფრო ართულებდა საქმეს.

ჩვენს ოპერატორს, ცხონებულ აბიკო მაისურაძეს, ერთი სომეხი ასისტენტი ჰყავდა, პატარა ტანის კაცი. მივიდა დოდოსთან და ეუბნება: „დოდოჯან, სამშობლოზე ფილმს ვიღებთ და შენ რას შვები? რას აკეთებ? სირცხვილია, ახლავე ჩაჯექი მანქანაში! რისთვის წამოვედით ამდენი ხალხი პარიზში?“

თქვენ წარმოიდგინეთ, დოდომ დაუჯერა, ჩაჯდა მანქანაში, გვერდით მოისვა შვილიშვილი, რომლის როლს 7 წლის ნიაზ დიასამიძე ასრულებდა (ცნობილი ნიაზის შვილიშვილი და დღეს უკვე ცნობილი მომღერალი) და ისე რიხიანად ატარა დოდომ მანქანა, და ისეთი სიმღერა დასჭექეს ზაქარეიშვილებმა, რომ... იტალიელების რესტორნის მფლობელი იმ ღამეს მგონი, ავაშენეთ კიდეც! ფული უკვე, მადლობა ღმერთს გვექონდა.

ნებაყოფლობითი პატიმრობა

(წერილი ფლორიდიდან)

*„ო! იმას, ვგონებ, ახელილი დარჩა თვალები!
ო, რა ძნელია უცხოეთში გარდაცვალება!“*

ლევან გოთუა
ბიისკი, 1935

ექვს წელზე მეტია, ამერიკაში ვარ. ჩვიდმეტი შტატი შემოვიარე. ბევრი რამ ვნახე და განვიცადე, ავიც და კარგიც. მესამე წელია, ფლორიდას შემოვრჩი. სამოთხისდარი მხარეა, თუმცა არც პრობლემები გვაკლდა. ხუთჯერ „გადაგვიარა“ გრიგალმა. ხან „შარლი“ გვიტევდა, ხან „ფრენსისი“, ხანაც „აივენი“, თუ ათასი დოზანა, მაგრამ ბიჯი ვერ მოგვაცვლევინა, რადგან ათამდე ქართველი ერთად ვიყავით, ჭირშიც და ლხინშიც.

„ქართველების ერთად ყოფნა დამილოცე, ღმერთო!“ – ჩვენი დევიზი იყო.

ამან გაგვაძლებინა.

ჩვენს მეგობარს, შოთა მიშველიანს, ქართული ფილმების იმდენი კასეტა ჰქონდა, ხუმრობით „კულტურის მინისტრს“ ვეძახდით.

„ისეთ ხუმრობას რა ვუთხარი, ნახევარი სიმართლე არ იყო-სო“ – ნათქვამია.

არადა, საქართველოდან იმდენად დაუფერებელი, გამაოგნებელი ამბები მესმოდა, კულტურის მინისტრზე არანაკლებ ეროვნულ საქმეს, მგონი შოთა მიშველიანი აკეთებდა, – ფლორიდაში...

შოთასგან რიგრიგობით მიგვქონდა „დათა თუთაშხია“, „ყვარყვარე“, „არაჩვეულებრივი გამოფენა“, „დაკარგული სამოთხე“, „ფესვები“, „უძინართა მზე“...

უბედნიერესი კაცია შოთა მიშველიანი!

ველარ გაუძლო ამერიკულ „საამურ ცხოვრებას“, პირველი
რი გადაიწერა და სამშობლოსკენ გაუტია!

პირველად გაუჭირდა თურმე, მაგრამ მიუხედავად მწირი რე-
ალობისა, ქვეყნად გამეფებული საყოველთაო სილატაკისა, სი-
დუხჭირისა, უნესრიგობისა და ათასი სხვა პრობლემისა, თავს
ბედნიერად თვლის! ის ხომ თავის სამშობლოშია, თავის მინაშენსა,
თავის ოჯახთან, ნათესავებთან, ახლობლებთან, მეგობრებთან...
რომელთაც ექვსი გრძელი წელიწადი მონატრებული იყო...

საქართველოში დაბრუნების წინ შოთამ კასეტების ნაწი-
ლი დამიტოვა. სამშობლოში რომ წამოვალ, მეც სხვას დავუ-
ტოვებ. დაე, იტრიალოს ქართულმა სულმა ამერიკის მინაშენსა,
ზოგჯერ დაგვამწუხროს, ცრემლებიც გვადინოს, ხანაც გაგ-
ვახაროს, ნაღველი გაგვიქარვოს, ბევრ რამეზე დაგვაფიქროს...

გუგული მგელადის „ფესვები“ პირველად თბილისში ვნა-
ხე. ბედის უკუღმართობით სამშობლოდან გადახვეწილი, დღე-
მუდამ საქართველოზე მეოცნებე, მაგრამ სამუდამოდ საფრან-
გეთში ჩარჩენილი ემიგრანტის გიორგი ზაქარეიშვილის როლს
დაუვინყარი დოდო აბაშიძე ასრულებს.

ცხადია, ფილმი თბილისშიც მომეწონა, მაგრამ აქ, უცხო-
ობაში, სულ სხვა თვალთ შევხედე. უფრო მძაფრად განვიცა-
დე ემიგრანტის ნაღვლიანი, გაუხარელი ცხოვრება.

მუხლს ვიყრი ბედის უკუღმართობით სამშობლოდან გა-
დახვეწილი ადამიანების ხსოვნის წინაშე. რომლებმაც ათეუ-
ლი წლები ქედით ატარეს მძიმე ლოდი – ნოსტალგია, – სა-
მშობლოს მონატრება...

იმ სასტიკ დროში, როცა ქვეყნებს შორის ურთიერთობა
უკიდურესად გაძნელებული იყო, მათ არ ეღირსათ შინ დაბრუ-
ნება. ამიტომ, სამშობლოზე გაუნელებელი ფიქრი და დარდი
სამარეში ჩაიტანეს...

დროება შეიცვალა. დღეს მსოფლიოს ნებისმიერ ქვეყანა-
ში შეგიძლია წასვლა. სამშობლოშიც უპრობლემოდ დაბრუნ-
დები. თუ, რა თქმა უნდა, საშუალება გაქვს. მაგრამ, სამწუხა-
როდ, დღეს სწორედ ესაა უმთავრესი, – სა-შუ-ა-ლე-ბა! ამი-
ტომ, ადამიანების უმრავლესობა სამშობლოდან „ნებაყოფლი-
ვით პატიმრობაში“ მიემგზავრება, რათა მოიპოვოს „პური არ-
სობისა“...

„უთხარი, სიმღერით გამასვენონ, იქ რომ ჩამიტანენ, სატი-
რალი აღარ ვიქნები“, – ანდერძს უბარებს გიორგი შვილიშ-
ვილს, უფლისწულივით წარმოსადეგ ახალგაზრდას, რომელიც
მზადაა, უკანასკნელი სურვილი აუსრულოს სვეგამწარებულ
ბაბუას...

...მერამდენედ ვუყურებ „ფესვებს“, მაგრამ ფინალური
კადრების ხილვისას მუდამ თვალები მენამება...

ეტყობა, მართლა დავბერდი. გულჩვილობა შემომეპარა...
დროა, ავიკრა გუდა-ნაბადი, თორემ ისე შორს ვარ გადმოხ-
ვენილი, რამე რომ მომივიდეს, მკვდარიც ვერ ველირსები სამ-
შობლოს მიწას.

– იქნებ, ცოტაც მოვითმინო. ვინ იცის, რამე სასიკეთოდ შე-
იცვალოს-მეთქი, – გავიფიქრებ ზოგჯერ, მაგრამ როგორ ჯო-
ჯოხეთგამოვლილი ბრძენკაცი ბატონი ლევან გოთუა იტყოდა,
– „დღეები დამხრჩვალ კატებივით ჰგვანან ერთმანეთს“, და
ვგრძნობ, – ამაოა რამე სასიკეთო ცვლილებების ლოდინი...

ცხოვრება ისეა მოწყობილი, აქედან მიცვალებულის წას-
ვენება ათჯერ ძვირი ღირს, ვიდრე სამგზავრო ბილეთი...

ამიტომ, კაცმა აქედან დროზე უნდა გაასწროს, ვიდრე ფეხ-
ზე დგას, თორემ... მერე – მშვიდობით!

– უფალო! იესო ქრისტე! ძეო ღვთისაო, შემინყალე მე ცოდ-
ვილი...

– გამაძლებინე, ვიდრე მშობლიურ მიწას ვეამბორები...

ჯუმბერ ჯიშკარიანი, ფლორიდა, აშშ.

2006.

პავლე ინგოროყვა

აბაშელი,
ინგოროყვა,
გამსახურდია,
კოტეტიშვილი

ალექსანდრიელი

როგორ გაახარა სტამბის თანამშრომლები

მისი წიგნი რომ იბეჭდებოდა, ოცდაოთხი საათი სტამბაში იჯდა, მაშინაც კი, როდესაც სისხლს ანთხევდა. მთელი თავისი ცხოვრება ტუბერკულოზით იყო ავად. მაშინ ეს სენი ჯერ კიდევ განუკურნებლად ითვლებოდა.

სტამბის თანამშრომლებმა მიაბეს: ერთხელ გახარებული შემოვარდა ჩვენთან („მერჩულეს“ გამომცემის პერიოდში) თავისი განუყრელი, უზარმაზარი პორტფელით ხელში და გვითხრა:

– უნდა გაგახაროთ! ველაპარაკე გამომცემლობის დირექტორს და მან კვირა დღეს მუშაობის ნება დაგვრთო!

ბატონ პავლეს ოდნავი ეჭვიც კი არ ჰქონდა, რომ ეს ამბავი ყველას ძლიერ უნდა გახარებოდა!

კვირა დღეებში მუშაობის „საზღაური“ „გიორგი მერჩულეს“ – 1000-გვერდიანი წიგნის ჰონორარი რომ უნდა მიეღო, გამომცემლობაში უთხრეს: ამ თანხას რომ მიიღებთ, ჩვენი გამომცემლობა უნდა დაიხუროს – ეკოტრდებითო. მომეცით ფურცელიო – უთხოვნია პავლეს, მისცეს, რაღაც დანერა; რომ წავიდა, წაიკითხეს: „რადგანაც თქვენს გამომცემლობას უჭირს, ამ წიგნში ასაღებ ჰონორარს მთლიანად გიტოვებთ“.

ეს მაშინ, როდესაც თვითონ ძალიან ხელმოკლედ ცხოვრობდა. პენსია 120 მანეთი ჰქონდა (ჩამოსახლებული გენერლების ქვრივებს 160 მანეთს უხდიდნენ).

ჰალსტუხი

ერთხელ, დილით, სახლიდან რომ უნდა გასულიყო, შევამჩნიე... ორო ჰალსტუხი ეკეთა.

ვკითხე, ორი ჰალსტუხი რა უბედურებაა-მეთქი.

– რა ორიო? – გაიკვირვა.

სარკეში ჩავახედე.

– ვინ გამიკეთა? – მკითხა.

დავიფიცე, რომ მე არ გამიკეთებია.

გაიღიმა.

ეტყობა, ჩვეულებისამებრ, ღამე მუშაობდა და სავარძელში ჩაეძინა.

დილით მეორე ჰალსტუხი გაიკეთა (სარკეში არასოდეს იხედებოდა) და ასე აპირებდა მწერალთა კავშირში წასვლას (სულ ორად-ორი ჰალსტუხი ჰქონდა – მენშევიკების დროინდელი).

შემაქო, რა კარგი მხედველობა გაქვსო.

ისევ გაეღიმა და... რატომღაც ორივე მოიხსნა.

უჰალსტუხოდ წავიდა.

სულაც არ უპყირდა

ხშირად იყო ჩვენს ოჯახში საუბარი ექვთიმე თაყაიშვილზე. ბატონ პავლესა და ექვთიმეს ახალგაზრდობაში დიდი მეგობრობა ჰქონიათ.

ან განსავენებულმა, მაშინ საფრანგეთიდან ახლად ჩამოსულმა სერგი ნულაძემ ჩვენთან სტუმრობის დროს გვიამბო, თუ როგორ გაიღო ფრანგმა მეცენატმა ქალმა ფული, რათა ექვთიმე თაყაიშვილს თვალებისათვის ემკურნალა (სინათლეს ჰკარგავდა), ექვთიმემ კი ამ თანხით პარიზის ბუკინისტებში წინასწარ გადანახული ქართული მანუსკრიპტები შეიძინა.

კიდევ ბევრი რამ ითქვა მაშინ.

ბატონი პავლე დიდი პატივისცემით ლაპარაკობდა ექვთიმე თაყაიშვილზე, მაგრამ ისიც მინდა გითხრათ, რომ მას საესეებით ნორმალურად მიაჩნდა განძთან დაკავშირებული ისტორია. ერთხელ, გაკვირვებით თქვა კიდევ: „აბა, სხვანაირად როგორ უნდა მოქცეულიყო?!“

გაშიფრული ნოტები და გაუშიფრავი გაუჩინარება

უცნაურობაც სჩვეოდა ბატონ პავლეს.

კარგა ხნის წინ, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიაში სწავლულ მეცნიერებთან შეხვედრა ჰქონდა დანიშნული (ძველისა-

გალობლების სანოტო სისტემის გაშიფვრასთან დაკავშირებით), თავშეყრილი აკადემიკოსები ძალიან ღელავდნენ ამ სასწაულებრივი აღმოჩენის გამო. ბატონი პავლე იგვიანებდა, ბოლოს, როგორც იყო, გამოცხადდა თავისი უშველებელი პორტფელით, მაგიდაზე ამოალაგა განსახილველი შრომა, გადაშალა და უცებ რაღაც იდუმალმა ძალამ შეკრა ადამიანი. რა აზრი დაუტრიალდა მეცნიერს თავში, ძნელი წარმოსადგენი იყო. ერთხანს იჯდა, მერე პაპიროსი ჩაიდო პირში და რამდენჯერმე ზედიზედ ნერვიულად აანთო და ჩააქრო ასანთი. ყველა იქ მყოფი მდუმარებამ მოიცვა... მერე ბატონმა პავლემ ოლიმპიური სიმშვიდით ჩაალაგა თავისი ნაშრომი პორტფელში, კრებას ბოდიში მოუხადა და სხდომა გააუქმა. რა მოხდა, ვერავინ გაიგო – წავიდა და წავიდა...

სულ ცოტა ხანში, იუნესკოს პერიოდული ჟურნალი „კურიერ იუნესკო“ ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი აღმოჩენის შესახებ მსოფლიოს აუწყებდა (მაისი, 1962 წ.): პავლე ინგოროყვამ ამოხსნა იეროგლიფებად შემორჩენილი ნოტური სისტემა, რის შედეგადაც უამრავი საგალობელი ახმოვანდა.

მარადი სახსოვარი...

ახალგაზრდობაში ბატონი პავლე ისე თავდავიწყებით ყოფილა შეყვარებული ქალბატონ ქეთევანზე, რომ ერთხელ, სასოწარკვეთილს, თავის მოკვლის მიზნით ტყვია უსვრია. მერე ეს ტყვია ექიმებს სხეულიდან არ ამოაღებინა. საფლავში ჩაიტანა.

ძალა სიტყვისა

რა საოცარი ძალა აქვს ნაწერს, რამდენი რამის ამოკითხვა შეიძლება სტრიქონებს შორისაც.

ბატონი პავლეს არქივში წავანყდი ერთი ბენო ქალაღდს, სადაც ისტორიული მნიშვნელობის რამდენიმე სიტყვა წერია: „პავლე! ჩემთან მოსვლა უკვე საშიში აღარაა, შენი ექვთიმე“.

ამას თარიღი არ აწერია. მას თარიღი არ სჭირდება, არც ახსნა. ერისკაცი, თავის დროზე გუშაგად რომ გაჰყვა საქართველოს აურაცხელ ქონებას, მის საგანძურს, სულს, მის ისტორიას, რათა ათე-

ული წლები ეშიმშილა უცხო მხარეში და შემდეგ ღრმად მოხუცდებულს, კიდევ უფრო გამდიდრებული დაებრუნებინა ეს განძი თავისი ქვეყნისათვის, ეს კაცი სწერდა პავლე ინგოროყვას, რომ მასთან მისვლა უკვე საშიში აღარ არის, რომ ამისთვის მას არ დაიჭერდნენ, არ აწამებდნენ, სიკვდილით არ დასჯიდნენ.

ძერჟინსკის „ძნელად“ იტანდა, ძერჟინსკის ქუჩა კი ენატრებოდა.

ბოლო ხანებში, თითქმის 90 წელს მიღწეულმა, შვილიშვილს, გიორგის უხმო და უთხრა:

– ბიჭო, შენ იცი... მგონი, მე ჩემ სახლში არა ვარ! პეტრე დიდის ქუჩაზე წამიყვანე!

(ასე ერქვა ძერჟინსკის ქუჩას უნინ, სადაც ბატონი პავლე ახალგაზრდობაში ცხოვრობდა).

– კი, ბაბუ! – იმ წუთში დაეთანხმა გიორგი.

– შენ რომელ გიმნაზიაში სწავლობ? – ჰკითხა პავლემ.

გიორგი არ დაიბნა:

– პირველ გიმნაზიაში.

– აბა წავიდეთ!

გიორგიმ ლოგინიდან წამოაყენა.

– ფაიტონი მომგვარე! – უთხრა მერე პავლემ (რის ტაქსი!).

– კი ბაბუა... ჯერ ჩავიცვათ.

ჩააცვა პალტო, დაახურა ქუდი, ხელმკლავი გამოსდო და მეორე კარიდან ისევ იმ ოთახში შეიყვანა.

– აგაშენოს ღმერთმა! – უთხრა პავლემ მადლიერებით.

– რა არის სიბერე?! – ვამბობდით ჩვენ მეორე ოთახში.

ცოტა ხანში პავლემ მიხმო და თვალებაცრემლებულმა მითხრა – ძალიან კეთილშობილი და ჭკვიანი ბიჭი გვეზრდებო (ის ყველაფერს მიმხვდარიყო, რასაკვირველია).

ძერჟინსკის ქუჩას დღეს ინგოროყვას სახელი ჰქვია.

1938 წელი

თითქმის ყველა საშინელებამ ჩაიარა, მაგრამ... არა!

პავლე ინგოროყვა ერთ ოფიციალურ დაწესებულებაში დაბარებული. სანამ კაბინეტში შევა, კარებში კაცი შეეფეთა.

ის კაცი სიმონ ყაუხჩიშვილია.
შუბლზე ოფლი, ხელების ოდნავ შესამჩნევი კანკალი,
შეხედეს ერთმანეთს!
რამდენი რამაა ამ შეხედვაში!
ერთი უკვე იყო იმ კაბინეტში!
ჯოჯოხეთი ახლა მეორეს ელის.
...ნახევარი კაბინეტი სიბნელეშია. ლამპა გამხდარი და გა-
ფითრებული კაცის სახეს ანათებს.

ეს კაცი პავლე ინგოროყვაა.
სიბნელეში მუშტად შეკრული სატანა ზის. მხოლოდ პენ-
სნეს შუშებმა გაიღვეს რამდენჯერმე. საოცარი კონტრას-
ტია... სიბნელე და სინათლე.

„სტალინს მოხსენდა თქვენი მოღვაწეობის შესახებ. სტა-
ლინმა თქვენ გაპატიათ!“ – გაისმა ამაზრზენად (ეს ზუსტი
სიტყვებია, პავლე ინგოროყვასაგან რამდენჯერმე მოსმენილი).

„სტალინმა თქვენ გაპატიათ!“

ვინ ვის რა აპატია?!

„საძარტველოს მოუარე“

ოთხმოცდახუთის რომ შესრულდა, დაგვირეკეს, ედუარდ
შევარდნაძეს სურს თქვენთან მოსვლაო. იმ დღეებში, როცა შე-
ვარდნაძეს ველოდით, სადარბაზო შეგვიღებეს, კიბე დაგვიკ-
რიალეს, გოგებაშვილის ქუჩას ყოველ დილას მოსარწყავი მან-
ქანა ჩაუვლიდა ხოლმე. მოკლედ, ვცხოვრობდით რაღაც საო-
ცარ სისუფთავეში. მერეც, როცა დაბინძურდებოდა იქაურო-
ბა, სახლმმართველს ვურეკავდით, „კაცო, მგონი, ისევ აპირებს
მოსვლას“ და... ისევ დაფაცურდებოდნენ.

ბატონ ედუარდს ბატონი პავალესათვის საიუბილეო თა-
რილი უნდა მიელოცა. დღე-დღეზე ველოდით. ჩემი მეუღლე
ლეილა ინგოროყვა, რამდენჯერაც საჭმელს შეუტანდა ბატონ
პავლეს, იმდენჯერ ეუბნებოდა (მისი მეხსიერების იმედი მა-
ინცდამაინც არ ჰქონდა – 85 წელი ხუმრობაა?!):

– შენთან რომ მოვა ედუარდ შევარდნაძე, მოგიკითხავს, გა-
გესაუბრება; ბოლოს, ალბათ, გკითხავს, ხომ არაფერი გიჭირს,
ხომ არ დაგეხმარო. შენ უნდა უთხრა: ჩემს შვილიშვილს,

გათხოვილს, ბინა არა აქვს და თუ შეიძლება დაგვეხმარეთ-თქო! მანქანაც არ დაგავინყდეს გუგულისთვის (ჩემთვის)... გაიგე?

შემდეგ შესვლაზე ლეილა ეკითხება?

– ხომ იცი, შევარდნაძეს რა უნდა უთხრა?

– რა უნდა ვუთხრა? – აქეთ ეკითხება პავლე.

– ადამიანო, წელან, არ გითხარი? – და ლეილა უმეორებს ნათქვამს... „ჩემს შვილიშვილს ბინა არა აქვსო...“

მოკლედ, ასე გაგრძელდა შვიდ თუ რვა დღეს. ბოლოს, ლეილა ეუბნება:

– აბა, ახლა გენერალური რეპეტიცია გავიაროთ, ვითომ მოვიდა შევარდნაძე.

შევარდნაძის მაგივრად ბატონი პავლეს ოთახში შევდივარ მე. იწყება გენერალური რეპეტიცია.

– როგორ ბრძანდებით, ბატონო პავლე?

პავლე (მისუსტებული ხმით):

– გამარჯობა... რომელი ხარ?

– მე ვარ შევარდნაძე... ვერ მიცანით!

– გიცანით.

– როგორ ბრძანდებით, ბატონო პავლე?

– ლომივით!

(კინალამ გამეცინა, თავი შევიკავე).

– ხომ არაფერი გნებავთ... სათხოვარი ხომ არაფერი გაქვთ?

– კი.

– მიბრძანეთ.

პავლემ გახედა ლეილას და ქეთინოს (ჩემს ქალიშვილს), მერე მე (შევარდნაძეს) შემომხედა და წაიჩურჩულა:

– საქართველოს მოუარე, საქართველოს!

– სულ გამოპრუტუნდა! – ჩაილაპარაკა ლეილამ.

აი, ჭეშმარიტი პავლე ინგოროყვა!

„საქართველოს მოუარეო“.

ეს იყო მისი ყველაზე დიდი სათხოვარი ხელისუფლები-სადმი.

არც ჩაცმა.

არც ბინა.

არც ჭამა.

არც მანქანა.

მხოლოდ პური და წყალი. ქერი, სანერი მაგიდა, წიგნები...
წიგნები... წიგნები... და ხელნაწერები.
როცა კი მის სამუშაო ოთახში შეიხედავდი... სულ ერთთა-
ვად ან წიგნს, ან ნაწერს ჩაჰკირკიტებდა... როდის ეძინა?
90 წელს ისე მიაღწია, ერთხელ არ დაუნუნუნია, არ უთ-
ქვამს, შეუძლოდ ვარო. ხანდახან კი იცოდა, ჩანვებოდა ლო-
გინში და ერთ-ორ დღეს არ დგებოდა. თანაც გამუდმებით რა-
ღაცას ფურცლავდა, კითხულობდა, ასწორებდა. ერთხელ, მხო-
ლოდ ერთხელ მითხრა:

– სიბერე მჭირს ჭირთა უფრო ძნელიო – და ხელი ხელზე
დაარტყა: „ტაქ“.

ვკითხე:

– გრძელი იყო თქვენი ცხოვრების გზა?

– საოცრად გრძელი! – მიპასუხა.

(ასიდან ასი ხომ იტყოდა – „ერთი გაელვებო!“)

სულიერ ძმებთან

ერთხელ მისი ოთახიდან გავიგონეთ:

„შენ დიდად-დიდო, მაგრამ საოცრად საცოდაო კაცო... რამ-
დენი რამ გადაგხდენია თავს... რამდენი გინვალია, გიბოგინია
(ეს პავლეს მწუხარებით სავსე ხმა იყო), როგორ გაუძელ ამდენ
ტანჯვას, ამდენ წამებას? შენ ხომ ყველაფერი ეს გამოიარე...
სხვანაირად ხომ ვერ დანერდი „ვეფხისტყაოსანს“.

კარი შევაღე.

ოთახში ციოდა და პავლე მაგიდას პალტოჩაცმული უჯდა, წინ
„ვეფხისტყაოსანი“ ედო და შოთა რუსთაველს ესაუბრებოდა.
ამან შემზარა, შემზარა, ღმერთმანი...

„...და ალბათ ასე საუბრობდა მერჩულესთანაც
და ალბათ ასე საუბრობდა გრიგოლ ხანძთელთან,
ბარათაშვილთან, ილიასთან და კიდევ სხვებთან.
შორეულ და მისთვის ახლობელ სულიერ ძმებთან.
არა, სულმნათი არასოდეს ყოფილა მარტო.
მძიმე დღეებში არ ტოვებდნენ წარსულთ ლანდები.
სწორედ ისინი უგრძელედნენ მოხუცს ცხოვრებას.
და სიკვდილამდე სდევდა მათი შარავანდედი.

სიკვდილამდე რამდენიმე დღით ადრე თქვა: „დედაჩემო, კარგი სხეული მოუციაო“.

მხოლოდ ერთი რამისა ეშინოდა ცხოვრებაში – ორპირი ქსრის (ალბათ ორპირი ხალხისაც). სულ იძახდა: – კარი დაკეტეთ, კაცო, ფანჯარა დაკეტეთ...

...თვალები მე დავუხუჭე. ცუდად გავხდი. პირველად ვხედავდი ჩემს სიცოცხლეში ადამიანის გარდაცვალებას. არა სიკვდილს, სწორედ გარდაცვალებას. არც ახლა დაუკენესია, გარდაცვალების წინ.

...ბალზამირებას რომ უკეთებდნენ, ჩემდა უნებურად, კარი გავაღე... ძვალი და ტყავი, სახე თეთრი წვერით მოსილი, ხელ-ფეხი ზუსტად ისეთი – ქრისტესი – სურათებში რომ გვინახავს: ჩონჩხი – ხელები, ჩონჩხი – ფეხები, ოდნავ მოხრილი.

(სიმონ ყაუხჩიშვილი, მისი ახლო მეგობარი, ორი თუ სამი წლით უფროსი გახლდათ მასზე. პავლე სულ იმეორებდა: „რამდენი ხანია მოგდევ და ვერაფრით ვერ დაგენიეო“).

დაენია! დაენია თავის ძველ მეგობრებს და სულიერ ძმებს.

დასაფლავება

კუბო მწერალთა კავშირიდან დიდუბის პანთეონამდე სტუდენტმა-ახალგაზრდობამ სულ ხელით ატარა, მანამდე კი ქაშვეთის ტაძართან შეაჩერეს და ეკლესიის ზარების რეკვით კედელზე ერთხელ შეარხიეს მგლოვიარეთა გულები. ყოველ ას მგლოვანებაში ოფიციალური პირები აფრთხილებდნენ ახალგაზრდებს, რომ კუბო კატაფალკზე დაედოთ და ასე გაეგრძელებინათ გზა პანთეონისაკენ. რატომღაც ეშინოდათ, დასაფლავებას სხვაგვარი არ მიეღო და რაიმე „ნაციონალურში“ არ გადაზრდილიყო.

პანთეონთან შავებში ჩაცმულმა ახალგაზრდა ქალებმა შევალეს ვაჟები, მხრებით შეუდგნენ კუბოს და რალაცა განსაკუთრებული ელფერი მოჰფინეს ამ დიდი ბერიკაცის დასაფლავებას.

(ასე ყოფილა ნიკოლოზ ბარათაშვილის ნეშტის გადმოსვენებისას. ასე იყო ახლაც).

დაასაფლავეს ექვთიმე თაყაიშვილის გვერდით.

არ ვიცი, რა ზეციურმა ძალამ იწება ასე. ეს არც არავის ჩა-
უფიქრებია. უბრალოდ, ასე მოხდა.
მათი ცხოვრებაც რა საოცრად გავდა ერთმანეთს.
მათი მრწამსიც.
გატაცებაც და ბრძოლაც.
შეუდრეკელობაც და შეუპოვრობაც.
სულ რაღაც სანტიმეტრები ყოფდა ორი დიდი მამულიშვი-
ლის სადა, უბრალო საფლავებს.

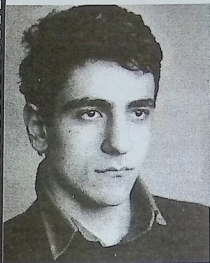
„გადამეტებით, ტანჯულ დღეებით,
წარსული ჰკივის უკუღმართული,
ჩვენ კი უტკბილეს სამოთხეებით
გვინდა გავმართოთ მხარე ქართული.
დაგვიბრუნდება ის ნეტარება
ამაყ დღეების გადაჩვეულებს,
თუ პოეზია შეედარება
ჯვარზე გასაღთულ წმინდა რჩეულებს.
ძმავ, ინგოროყუ! პოეტო ადრე
და მერე დარდო წარსულ დიდების:
გულს პოეზია იჭვებით ანგრევს
და სურს დაპყრობა პირამიდების“.

ეს პაოლო იაშვილის სიტყვებია.

„საუკუნის აღმართზე ჯვრის ზიდვა ასე ხანგრძლივად და ქედ-
შეუხრელად მხოლოდ ერთეულებმა შესძლეს... ისინი წარსულით
საზრდოობენ, მაგრამ მათი უპირველესი საზრუნავი მომავალია!“
ეს სიტყვები კი ჩვენს განუმეორებელ გურამ ასათიანს ეკუ-
თვნის.

„ალექსანდრიელიც“ მანვე უწოდა.

გიო ფილმში „ძახილი“
(ნოველები „სისხლი“ და
„ელადოს“)

გიო მგელაძე

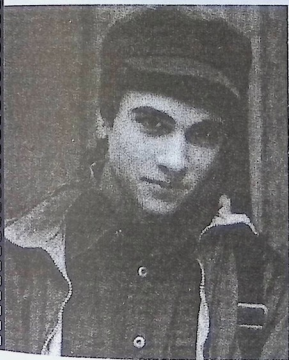
გიო და
ევგენი
მორგუნო-
ვი

გიო ჭაბუკ
ბაგრატიონის როლში,
მარჯვნივ
ლია ელიავა

ჩემი ვაჟი გიო მგელაძე და შვილიშვილი ნინო ახვლე-
დიანი

შვილიშვილი
ლუკა

მე და გიო ფრუნზეში, კინოფესტივალზე პრიზის მიღების დროს. (ფილმი – „დახილი“)

გიო და ქეთინო

მე და
შვილიშვი-
ლი ლუკა

შვილთაშ-
ვილი
გიორგი

გიო მბელაძე

ხუთი წლისა „ჩინგაჩგუკის“ სერიალს უყურებდა ტელევიზიით. ალაფრთოვანებდა მისი გმირობა. ერთხელ მკითხა: „მა, შენ ბონდარჩუკს ხომ იცნობ?“

– კი, ვიცნობ!

– კარგად?

– კი, კარგად.

– ბანდარჩუკი ჩინგაჩგუკს არ იცნობს?

გამელიმა – ვთქვათ და იცნობს, მერე?

ჩემი ღიმილი არ მოეწონა, და გაჩუმდა (ეტყობა გაცნობა უნდოდა, მაგრამ რალაცას მიხვდა და ამით დამთავრდა ამ თემაზე საუბარი).

...

ბავშვებმა კოცონი დაანთეს ეზოში. ყველაზე „ჭკვიანს“ უკითხავს – ცეცხლში ფეხს ვინ ჩაყოფსო?

– მეო – უთქვამს გიოს... იმდენი ხანი გააჩერა ფეხი ცეცხლში, სანამ შარვალზე არ წაეკიდა...

53-ე – სკოლის ახალგახსნილ სააქტო დარბაზში კომკავშირლების სანიმუშო კრება ტარდებოდა. პრეზიდენტში ისხდნენ კომკავშირის ცეკას წარმომადგენლები. ტრიბუნაზე ერთმანეთს ცვლიდნენ „აქტივისტები“.

სკოლის დირექტორი „ტატულია“ (ასე ეძახდნენ) გიოს გამოსასვლელად აქეზებდა.

– გიო გამოდი, გიო გამოდი, გიო გამოდი.

და გიოც გამოვიდა.

– არ მოგბეზრდათ ამდენი ყალბი სიტყვების რახა-რუხი?!

– დაიწყო გიომ გამოსვლა.

– გიო, ჩამოდი, გიო ჩამოდი! – ფერი არ ედო სახეზე ტატულიას.

გიო არ ჩამოსულა, და რაც მან იქ ილაპარაკა – სულმნათი მერაბ კოსტავა თუ გაბედავდა.

მეორე დღეს მოსულა ჰალსტუხიანი კაცი შავ კოსტიუმში, გით-
დაუბარებია, და სულ „შვილო-შვილოს“ დართვით ყოველ წინა-
დადებაზე, ვრცელი ნოტაციის ნაკითხვა განუზრახავს. გიოს უთ-
ქვამს „ერთი ნუთით, საპირფარეშოში გავალ, ძალიან გთხოვთ,
არსად ნახვიდეთო“ და... – შეყვარებულთან პაემანზე ნასულა.

ვერ გეტყვით, რატომ, მაგრამ სკოლიდან გიო არ გაუგდიათ.
მერე ქუჩაში მისი დამრიგებელი შემხვდა და მითხრა: – გუ-
გული, იცით ხომ?

„ვიცი, ქალბატონო, ვიცი“.
„როგორ ეკადრება ასეთი რამ პავლე ინგოროყვას შვილიშ-
ვილს?“

– სწორედ ასეთი რამ ეკადრება პავლეს შვილიშვილს –
ვუთხარი მე.

ცოტა ხანს მიყურა, მერე, ალბათ, იფიქრა – ესეც ვერ არის
კარგადო და გამშორდა.

9 აპრილის ღამეს, გიოს გულგახეთქილები ვეძებდით ქუ-
ჩებში. მერე რუსთაველის თეატრიდან დაგვირეკეს, გოგი ხა-
რაბაძის შვილს და კახი კავსაძეს თეატრში შეუგდიათ და სას-
წრაფოს ელოდნენ, რადგან სისხლს არწყევდა. შუალამისას
დაგვირეკეს – ნუ იღელვებთ, აქ არისო!

სახლში ცალი ბოტასით მოვიდა დილაადრიან. ჭყლეტვაში
მოყოლილა, სადაც ყველა ყველას აწვებოდა. გათიშულა. მერე
ამბობდა: „დრინის“ თავში ჩარტყმამ მიშველა, გამომაფხიზლა,
მადლობა იმ რუს ჯარისკაცსო. რასაც სულ ვუშლიდი, იმან გა-
დაარჩინა მონამვლას – ნასვამი ყოფილა.

• • • • •

„არა მეგობარო“, გიოს სადიპლომო ფილმი იყო. რაც განი-
ცადა, იმაზე იღებდა. ლევანი იყო, აბაშიძე, მთავარ როლში. ნა-
თელზე-ნათელი პიროვნება. გადაღება დაიწყო 1992 წელს. შუა
გადაღებისას ლევანი ომში წავიდა და მეორე დღესვე აფეთქდა
მეგობრებთან ერთად. იმ დღეს დასრულდა სილალე მათი, და
ყველა ოცნება (ყველას მიერ განწირული და „უმონყალოდ დახ-
ვრეტილი თაობის ოცნება“).

ფილმი უნდა გაგრძელებულიყო. ყველა ურჩევდა (მათ შო-
რის მეც) ენახა ლევანის გარეგნობის მსახიობი, და დაესრულე-

ბინა ფილმი. არავის უგდო ყური... გავიდა თვე, ორი თვე. ფილმის გადაღება გააგრძელა ოპტიმალური ვარიანტით. ლევანს „სუბიექტური“ კამერა „თამაშობდა“, უფრო მარტივად – ლევანს ვერ ვხედავთ, მის „როლს“ ობიექტივი ასრულებს. ფილმის ასეთმა გადანყვეტამ განაცვიფრა ობერჰაუზენის ფესტივალის ჟიური და მიიღო კიდევაც „გრან-პრი“.

ქართველი მაყურებლის გარდა, ფილმი ნახა ამერიკელმა, გერმანელმა, ფრანგმა, ინგლისელმა, რუსმა...

(რალაც, ძალიან ვაქებ შვილს, მაგრამ არა უშავს... თვითონ მას ხომ სიტყვას ვერ დააცდევინებ... არა უშავს!)

მერე გიომ გადაიღო რამდენიმე ფილმი და მიიღო იმდენი პრიზი (მათ შორის სამი „გრან-პრი“), რამდენი ფილმიც მაქვს მე სულ გადაღებული. თითქმის ყველა ფილმის სცენარის ავტორი თვითონაა. არც სარეჟისორო დაუმთავრებია და არც სასცენარო. საოპერატორო დაამთავრა. დიდი როლი ითამაშა მისი კურსის ხელმძღვანელმა ლევან პაატაშვილმა, რომელიც თავის მონაფეებს კინოსაოპერატორო ხელოვნებას ასწავლიდა. მან მოიწვია ვახო რურუა და თამრიკო ფოცხიშვილი, რომლებმაც „ვასშიორკის“ გარდა, კომპოზიცია და ფერის დრამატურგია ასწავლეს. რეჟისურას კი მათ ოთარ იოსელიანი უხსნიდა. გაუმართლათ! გიომ და მისმა ჯგუფელებმა უსერიოზულესი სკოლა გაიარეს. გიო როგორც ამბობს, პაატაშვილი უდიდესი პედაგოგია – როცა თვითონ იღებდა ფილმს, პროცესში მონაფეები ჰყავდა ჩართული და თეორიულად ნასწავლის, პრაქტიკაში რეალიზაციას ასწავლიდა.

კინო პაატაშვილმა მასწავლაო, იძახის გიო, თითქოს მე არც ვარსებობდე.

ლუკა

გიოს 16 წლის ვაჟს, ლუკას კომპოზიციის, განათების და ფერის საოცარი ხედვა, რაც მის მიერ გადაღებულ ფოტოებში ჩანს, ალბათ გიოსგან დაჰყვა.

ფოტოსთან ერთად ვიდეოსაც იღებს, მერე კომპიუტერში მანევრირებს, ამონტაჟებს, აფაქტურებს და ა.შ. ჯერ არ ვიცი, რას აირჩევს პროფესიად, მაგრამ ის ურჩევნია მამულსა, რომ შვილიშვილი ჯობდეს მამასაც და ბაბუასაც.

ჩემი მეორე შვილიშვილი ნინო, უკვე 6 წლის გიორგის დედაა. ნინო გერმანისტია, მაგრამ გენმა არ მოასვენა და ტელევიზიაში „მზეზე“ რეპორტაჟებს აკეთებს კულტურაზე, ხელოვნებაზე.

ნინოს დედა, ჩემი უფროსი ქალიშვილი ქეთინო, ინგლისურის სპეციალისტია, მაგრამ ბოლომდე პოეზიაში იხარჯება, ლექსებს წერს. რაც შეეხება თამუნას, ჩემს შუათანა შვილს, აქ თამამად შემოიძლია ვთქვა, რომ სამყარო, რაც მან ფერადი პასტელებით შექმნა – გაცეცხლდა.

ბენჯი

ნათქვამია: „Чем больше узнаю людей, тем я больше люблю собак“.

სიმართლესთან არც თუ შორსაა.

გერმანიაში გიოს ფეხის ოპერაციას რომ უკეთებდნენ, იქაურმა მეგობრებმა „ლაბრადორის“ ჯიშის ძაღლი აჩუქეს. ბენჯიც მათ შეარქვეს. ამ საოცარმა არსებამ ჩვენ სიცოცხლე გვაჩუქა.

გადაგვარჩინა.

ეს ასე იყო.

გიოს ეძინა. ოჯახის სხვა წევრები სამზარეულოში ვსადილობდით. ბენჯი შევარდა გიოს ოთახში და ყეფა ატეხა. აიკლო იქაურობა. არ მოეშვა. გიო წამოდგა... ბენჯიმ ჩემს ოთახში შეიყვანა, სადაც სამუშაო მაგიდას ცეცხლი ეკიდა. კიდევ რამდენიმე წამი და არა თუ ორი საუკუნის ხის მაგიდა და ჩემი ოთახი, რომელიც თაროებითა და წიგნების რაოდენობით სკოლის ბიბლიოთეკას აღემატება – აღარ იარსებებდა. იმასაც ვერ გეტყვით, საერთოდ იქნებოდა თუ არა გოგებაშვილის 43 ნომერში მწერალთა სახლი – ვერ გეტყვით!

როგორ არ მოვიკლო ლუკმა, და არ გავუყო მას, ჩვენი ოჯახის სრულუფლებიან წევრს, ჩვენს ბენჯის, რომელმაც ჩემი უნიათობა (ანთებული სანთებელა დამიტოვია წიგნებით „დახუნძლულ“ მაგიდაზე) ტრაგედიად აღარ აქცია.

როგორ არ დავუხარო თავი გიოს გერმანელ მეგობრებს, ვინც გიოს ეს საოცრება აჩუქა!

ეს ზღაპრული კინოსამყარო

ფილმების რეტროსპექტივა რომ ტარდებოდა საზღვარგარეთ, სიაში იყო ჩემი ფილმი – „სინათლე ჩვენს ფანჯრებში“.

„ფესვები“ რომ გადავიღე, რეზო ჩხეიძემ დამირეკა – შენი ეს ფილმიც შევიტანეთ პარიზში საჩვენებლად, ასე რომ, იქ შენს ორ ფილმს უჩვენებენო.

გამეხარდა. პარიზი ემიგრანტების ცენტრია და მათზე გადაღებული ფილმი, პირველ რიგში, მათ უნდა ენახათ, აბა ვის!

„სინათლე ჩვენს ფანჯრებში“ – ცნობილი ინგლისელი კრიტიკოსის მეშვეობით მოხვდა ლონდონში, „ფესვები“ ჩემი ძველი მეგობრის, რეზო ჩხეიძის დაუჩინებელი მოთხოვნით – როგორ არ გამიხარდეს!

საქართველოს ერთ კინოდანესებულებაში კი ოდნავ სხვანაირად უფიქრიათ. მათ, არა თუ შეიტანეს „ფესვები“ პარიზში საჩვენებელ ფილმების სიაში, „სინათლე ჩვენს ფანჯრებშიც“ ამოაგდეს იმ სიიდან. საყვედური რომ ვუთხარი – „რა ვქნათ ძმაო („ძმაო!“) უცხოელებს რომ ვუჩვენებთ „ფესვების“ დასაწყისს, სახეზე აღფრთოვანებას ვერ ვატყობთო (ბნელ დარბაზში მართლაც რომ ძნელი შესატყობია, განსაკუთრებით – „უფესვოებისათვის“).

მე მათ ვუთხარი: „თქვენ დალოცვილებო, რაღა დასაწყისს უჩვენებთ, ბოლო უჩვენეთ-მეთქი“. ფეხზე წამოდგომით მაგრძნობინეს, რომ ბჭობა ამ საკითხზე დამთავრებულია.

ერთი უპირატესობა ნამდვილად აქვს ჩვენს დღევანდელ „კაპიტალიზმს“. ტელევიზია იმ ფილმებს უჩვენებს მაყურებელს, რომელიც დასაწყისსაც და ფინალსაც უყურებს. აბა, ზევიდან კარნახით, ვინ ნახავს მათ რეკლამებს.

დღეს ჩემს ფილმებს ისე ხშირად უჩვენებენ ტელევიზიით, რომ თანმიხარია, თან ვშიშობ, არ მოაბეზრონ მაყურებელს თავი-მეთქი.

მადლობა ჩემს ქართველ მეგობარს, რეზო ჩხეიძეს, ღვთისნიერ კაცს.

მადლობა ინგლისელ გილეტს, მაღალი რანგის კრიტიკოსს,
ოთარ იოსელიანის თქმით – ორმოცი წუთი რომ ილაპარაკა
ფილმზე „სინათლე ჩვენს ფანჯრებში“, და უჩვენა ინგლისელ
მაყურებელს.

თუ ტრაბახია – ტრაბახი იყოს!

ხმა გავრცელდა – ჩარლი ჩაპლინს კარტოთეკაში „ბურთი
და მოედანი“ ჰქონდაო. ბევრ ჩემს კოლეგას ამაში ეჭვი ეპარე-
ბა. ეს ხმა თვითონ გუგუღიმ გაავრცელაო!

ასეთი რამ, მართლაც ხდება.

ერთ მაგალითს მოგიყვანთ.

ჩემი სტუდენტობის დროს, გრიგორი როშალის ახალი ფილ-
მის მიღება-არმიღებაში კომიტეტის რედაქტორები ყოყმანობ-
დნენ. ფილმის ბედი მაღალი თანამდებობის პირებს უნდა გადა-
ეწყვიტათ. ესენი იყვნენ კულტურის განყოფილების გამგე ცეკა-
ში – დემიჩევი და კინოკომიტეტის თავმჯდომარე – რომანოვი.

ფილმის ჩვენებას ესწრებოდა რეჟისორი გრიგორი როშალიც.
ის იყო, ფილმი უნდა დამთავრებულიყო, სიბნელეში ვილა-

ცამ თქვა:

– Хороший фильм!

აინთო სინათლე.

რომანოვს უფიქრია, ეს საქებარი სიტყვები დემიჩევმა თქვაო.
დემიჩევს კი უფიქრია – რომანოვმაო.

ცეკას წარმომადგენელი კინოკომიტეტის თავმჯდომარის
გემოვნებას ენდო.

კინოკომიტეტის თავმჯდომარე – ცეკას წარმომადგენე-
ლის ავტორიტეტს.

– Хороший, хороший! – უთქვამთ მერე ორივეს ერთხმად
და ფილმის ბედი არა თუ გადანყდა, იქვე მიანიჭეს უმაღლესი
კატეგორია.

როგორც მერე გაირკვა, ფილმზე ეს საქებარი სიტყვები,
თვითონ მის დამდგმელ რეჟისორს უთქვამს.

აბა, რა გარანტიაა, რომ ჩაპლინისა და „ბურთი და მოედ-
ნის“ ამბავი თვითონ მე არ გავავრცელე?!

არავითარი.

ოღონდ, საქმე ისაა, რომ მე ხომ ვიცი, არ მითქვამს.

ლონდონის ფესტივალზე

...ბედნიერებაა! პირველად ჩემს ცხოვრებაში მივემგზავრები საზღვარგარეთ, და ისიც სად? – ლონდონში! იქ, სხვა ქართულ ფილმებთან ერთად, ჩემი ფილმიც იქნება ნაჩვენები!

რეზო ჩხეიძე, მიხეილ კობახიძე და მე მოსკოვში ჩავფრინდით რეზო სასტუმრო „მოსკვაში“ დაბინავდა. მე და მიშიკო „როსიაში“... გავეშურეთ კინოკავშირის სპეციალურ განყოფილებაში, სადაც ჩვენი გამგზავრების უკანასკნელი, ფორმალური მხარეები უნდა მოგვარებულიყო. დღეს პარასკევია, ხვალ კი, ესე იგი შაბათს, ლონდონში მივფრინავთ. კინოკავშირში რეზო ჩხეიძე, ჩვენი სამკაცრიანი დელეგაციის ხელმძღვანელი, აგვარებს ვალუტის და საზღვარგარეთული პასპორტების მიღების საკითხს. მე და მიშიკო მოწმებებივით ვართ მასთან ერთად „სპეცოთახში“ და ჩვენს გუნება-განწყობილებას იმით გამოვხატავთ, რომ ყოველ შემთხვევას ვაძლევთ თუ გამსვლელს ვუღიმიით, ზოგს მეტად, ზოგს ნაკლებად; გააჩნია სუბიექტს და ჩვენს ინტუიციას, თუ რამდენად არის დამოკიდებული ამ „სუბიექტზე“ ჩვენი გამგზავრება.

შემოდის ქერათმიანი ქალი, ჩვენი დოკუმენტების შესამოწმებლად სხვა ოთახში რომ იყო გასული და მიშიკოსაკენ იშვერს საჩვენებელ თითს:

– Вы не едете!

– Я?! – ფითრდება მიშიკო.

– Не получено решение – ქალი სიტყვა „რეშენიე“-ს უსვამს ხაზს. მერე ეს ქერა ქალი ისევ გადის ოთახიდან, ცოტა ხნის შემდეგ ბრუნდება და ახლა ჩემსკენ იშვერს თითს:

– Не едете вы! – ამჯერად სიტყვა „Вы“-ს უსვამს ხაზს, მერე მიშიკოს უყურებს – А вы едете!

ახლა მე ვკარგავ სახის ფერს (ალბათ), მიშიკოს კი ფერი უბრუნდება.

ოთახიდან რომ გამოვდივართ, რეზო ჩემს გამხნელებას ცდილობს:

– ასე იცინან... თუ არ ამოგხადეს სული, ისე რას გაგიშვებენ!
სიამოვნებასაც კი ღებულობენ ამაში. დააკვირდით ამ ქალის სა-
ხის გამომეტყველებას?! ამ ქალის მხრიდან ეს უფრო ადამია-
ნური შურია, ვიდრე პოლიტიკური რეპრესია.

...სასტუმრო „როსიას“ ნომერში გაუხდელად ვგდივარ ლო-
გინზე და დაბადების დღეს ვინყევლი. მაგონდება ორი წლის წი-
ნანდელი ამბავი.

საფრანგეთში უნდა წავსულიყავი ტურისტად. იმხანად,
ფრანგებთან ერთად, ექვთიმე თაყაიშვილზე მხატვრული ფილ-
მის გადაღებას ვაპირებდი. პროდიუსერიც გვყავდა, ვინმე ჟორჟ
შეიკო, რომელიც ნანილობრივ ფილმის დაფინანსებას და მერე
იმ ფილმის თითქმის ნახევრ მსოფლიოში „პროკატსაც“ კი
გვპირდებოდა (ჟორჟ შეიკო გახლდათ უკრაინელი ემიგრანტის
შვილი, ყოფილი ფეხბურთელი საფრანგეთის მეორე ლიგისა, სა-
შუალო შეძლების ბიზნესმენი და გიორგი მდივნის ახლო მეგო-
ბარი). რადგანაც საფრანგეთში მივემგზავრებოდი, ვიფიქრე,
მომავალ ფილმის თაობაზე შეიკოსაც ვინახულებ-მეთქი. საქარ-
თველოს ცენტრალურ კომიტეტში ნებართვის ასაღებად რომ მი-
ვედი, მითხრეს: „კი ბატონო, ეს თქვენი ნებააო“. მოკლედ, მომ-
ცეს ჟორჟ შეიკოსთან შეხვედრის სიტყვიერი ნებართვა. მოსკოვ-
ში რომ ჩამოვედი და სწორეთ იმ სპეციალურ განყოფილებას მი-
ვაკითხე, სადაც ახლა ჩვენ ვისხედით, მაშინ, თქვენ წარმოიდ-
გინეთ, ამ ოთახში არც კი შემომიშვეს: მითხრეს „На вас визы
нет“-ო. როგორც კეთროვანს, ისე შემომხედეს და კარი ცხვირ-
ნინ მომიჯახუნეს. გავშრი. რალცა ჩამწყდა შიგნით. იმ მდგო-
მარეობის აღწერა შეუძლებელია. რა უძლური ხარ ამ დროს, რა
საცოდავი! (რა აზრები არ მომივიდა: „იქნებ არ უნდა მივსული-
ყავი ცეკაში – იქ, ჩვენთან!“).

მოკლედ, მაშინაც ვერ მოხერხდა ჩემი საზღვარგარეთ წას-
ვლა და ახლაც იგივე მეორდებოდა.

რეზო ჩხეიძე სასტუმრო „მოსკვადან“ წამდაუნუმ რეკავს
ჩვენთან „როსიაში“ და მიშა კობახიძეს ელაპარაკება, თათბირო-
ბენ ლონდონში წასვლის თაობაზე, მე კი...

მე კი ვგდივარ ლოგინზე და ჭერს მივშტერებივარ.

წარმოიდგინეთ, რა ხასიათზე ვარ! მეორედ ასეთი გაბითუ-
რება, მართლა რომ ძნელი ასატანია. ვაპირებ თბილისში, სახლში

დარეკვას, მაგრამ სირცხვილის გრძნობა მაკავებს. პირველი ჩემი „გამგზავრების“ დროს, ცოლის ნათქვამი: „არა შეჯდა მწყერი ხესა“ სულ თავში მიტრიალებს. ამის გარდა, მიშიკოც მაჩერებს: „მოიცა, ჯერ კიდევ დროა, შეიძლება რაიმე გაირკვესო“. რა უნდა „გაირკვეს“, როცა უკვე ოთხი-საათი სრულდება, ხვალ კი შაბათია, ე.ი. არასამუშაო დღე, ნაშუადღევს კი თვითმფრინავი ლონდონისაკენ აიღებს კურსს! შენ კი ეგდე ამ „როსიაში“ სანამ თბილისის ბილეთს იშოვი!.. თუმცა „როსიაშიც“ ვილა გაგაჩერებს!

კიდევ ერთხელ დარეკა ტელეფონმა, კიდევ ერთხელ აიღო ყურმილი მიშა კობახიძემ. მე ლოგინზე არც კი გავნძრეულვარ.

– Как так! – იძახის ყურმილში მიშიკო – А когда я еду? – და უცებ ჩემკენ: – შენ მიდიხარ! – მერე: – сейчас – და მე მანიშნებს, რომ ტელეფონთან მივიდე.

– მე-ე? – ვეკითხები მიშიკოს.

– ხო-ო, შენ!

ვართმევ ყურმილს:

– Мгладзе? (მგლადე) – მესმის იქიდან კაცის ბოხი ხმა.

– Да я!

– Сейчас же поезжайте в Английское посольство и возьмите ваш заграничный паспорт – виза только что поступила. Потом поезжайте на Каляевскую ул., д. 6, там вам поставят печать. Завтра едете в 12.45. Должны успеть до пяти часов... Сегодня пятница, сотрудники могут уйти и раньше.

ლეღვისაგან ორიენტაციას ვკარგავ. საიდან დავიწყო? ხო! პირის გაპარსვიდან!.. რა დროს პირის გაპარსვაა! ფეხსაცმელებს ვიცვამ, პერანგს ვიცვლი, მიშიკოს ვაიმედებ (ისე როგორც ის მაიმედებდა) – ნუ გეშინია, შენიც ყველაფერი მოგვარდება: მეთქი და ოთახიდან დერეფანში გავრბივარ. ლიფტთან ვჩერდები, საათს დავცქერო. ხუთია დანყებული. ღილაკს თითი კი დავაჭირე, მაგრამ ლიფტი რატომღაც იგვიანებს... როგორც იყო შევდგი ლიფტში ფეხი, მეჩვენება, რომ ყველა მე მიყურებს – ალბათ, სახეზე ბედნიერება მანერია და იმიტომ! სასტუმროდან ქუჩაში გავდივარ. იქვე შესასვლელთან ერთადერთი ტაქსი დგას: ეტყობა, ვილაცას ელოდება. ვფიქრობ – ორმოცდაათ მანეთს მივცემ, ოღონდ ინგლისის წარმომადგენლობამდე მიმიყვანოს! აქვია, სანაპიროზე, სულ რაღაც 5 წუთის სავალია.

- Слушай, заплачу, подвези - ვეუბნები მძღოლს.

- Ладно, садись.

ვჯდები მანქანაში - Английское посольство! - ვამბობ და ვგრძნობ როგორ იღვიძებს ჩემში სიამაყის გრძნობა. მანქანა ადგილიდან იძვრის. მე ვფიქრობ: „სულ რაღაც 60 კაპიკს დანერს ალბათ, 50 მანეთი რა ამბავია. ვითომ, 20 არ კმარა? ცოტა ხნის შემდეგ ვამჩნევ ჩემს თავს რომ ლორდის „ასანკით“ ვზივარ ტაქსში. ახლა ვფიქრობ: „ვითომ ათი მანეთი არ ეყოფა?“

- Вот вам Английское посольство - ამბობს მძღოლი და მანქანას აჩერებს. ვიღებ ჯიბიდან საფულეს, საფულედან ხუთ მანეთიანს და ვანვდი მძღოლს.

ინგლისის წარმომადგენლობის ჯიხურთან მილიციის მაიორი დგას.

- Вам куда? - მეკითხება.

მე ვუხსნი. მთხოვს პასპორტს. ვუნვდი, სინჯავს, მიბრუნებს.

- Их, по-моему, уже нет! - მეუბნება, - Пойдите, посмотрите все-таки!

შევდივარ რკინის ალყაფიან ეზოში. მერე ერთსართულიან შენობაში. ღია ფანჯრებში ორპირი ქარი რაღაც ქაღალდებს აფრიალებს. ოთახში არავინაა. ვბრუნდები მაიორთან.

- Никого.

- Ну-ка, посмотрите вот в том помещении, - სხვა, გვერდით შენობაზე მიმითითებს, ხელმარცხნივ. შევდივარ იმ შენობაში. წასასვლელად გამზადებულ ორ კაცს ვეფეთები.

- Мгладзе? (ისევ მგლადე) - მეკითხება ერთი დამტვრეული რუსულით, მეორე ილიმის.

- Мгеладзе! - ვპასუხობ და მეც ვილიმი.

პირველი თანამშრომელი სეიფიდან იღებს დაბეჭდილ კონვერტს, თვალწინ მიტრიალებს, მერე კონვერტს ხსნის... სანატრელი პასპორტი ჩემს ხელთაა, მადლობას ვუხდი და გარეთ გამოვდივარ... მაიორსაც ვუხდი მადლობას და ვგრძნობ, როგორ ასხივებს სიხარულს მთელი ჩემი არსება. საათზე ვიყურები. ხუთს თხუთმეტი წუთი აკლია. თავში ხელს ვირტყამ: „რატომ გავუშვი ის მანქანა!“ ტყუილად ვღელავ. ფორტუნა უკვე ჩემკენაა. ვხედავ, მოდის ცარიელი ტაქსი. ვაჩერებ, ვჯდები. მისამართს ვეუბნები. მძღოლი მაგარი არასიმპატიური ვინმეა. ვეკითხები:

– За десять минут досдем?

– За пять!

ვა, რა სიმპატიური ვილაცაა!

მართლაცდა, ხუთ წუთში ადგილზე ვართ. მძღოლს სამ მანეთიანს ვუწვდი. ის დიდ მადლობას მიხდის. იქვე სადარბაზოსთან მილიციელი დგას. ვეკითხები, მპასუხობს. შევდივარ შენობაში. ოთახში ისევ ორი კაცი მხვდება.

– Мгеладзе? – აქ უკვე სწორედ გამოთქვამენ ჩემს გვარს. პასპორტში ბეჭედს მირტყამენ... გარეთ გავდივარ. თუ აენყო ხომ აენყო და ისაა. იმ წუთშივე გამოჩნდა ტაქსი. ვაჩერებ, სად მივდივარ, მე თვითონ არ ვიცი. შტამპჩარტყმული უცხოური პასპორტი ჩემს ხელთაა, თვითმფრინავის სამივე ბილეთი წინასწარ არის აღებული და რეზოს ჯიბეში უდევს. რაღა მაკლია? ხო! ხეირიანი შარვალი. უცებ თვალი მოვკარი წარწერას „Мужская одежда“. მძღოლს მანქანას ვაჩერებინებ და მაღაზიაში შევდივარ. თუ აენყო ხომ აენყო და ესაა! ვყიდულობ ჩემი ზომის ორ შესანიშნავ უცხოურ შარვალს, ისევ ვჯდება მანქანაში და...

სალამოს სასტუმროში ჩემი და მიშიკოს როლები შეცვლილია – ის ლოგინზეა წამოწოლილი, მე და რეზო განუწყვეტილ ტელეფონით ვლაპარაკობთ.

...თენდება, გადასარევი მზიანი დარია.

რეზო სადეპუტატო მანქანით სასტუმროსთან გვხვდება. მე და მიშიკო მანქანაში ვსხდებით (მიშიკო გვაცილებს) და შავი „ვოლგა“ მიჰქრის შერემეტევოს მიმართულებით. გული მწყდება მიშიკოზე, ძალიან მწყდება... მე ხომ ვიცი, მისი გუნება-განწყობილება. მე ხომ გამოვცადე! (ადამიანი მაინც ეგოისტია!) აეროპორტში მიშიკო ღიმილით გვემშვიდობება: „ორ დღეში დამხვდითო!“ მისი ღიმილი ისეთივე გულწრფელია, როგორც მისი „ქორწილი“.

...აფრინდა, როგორც იყო, ასხლტა მინიდან თვითმფრინავი და ლონდონისკენ აიღო კურსი. დარი მზიანია, განწყობილება გაციკროვნებული. მე რეზოს არ დამაშორეს და დიპლომატთა სალონში ვზივარ მასთან ერთად (რეზო ხომ დეპუტატია). თვითმფრინავი კი არ მიფრინავს, მიცურავს. მზის სხივები ირეკლება ვერცხლისფერ ფრთებზე. სტიუარდესას წამდაუნუმ გამოაქვს წყალი, ხანცვი „წინანდალი“, უცხოური ლუდი და კიდევ რა ვიცი რა...

ჩავფრინდით ლონდონში.

აეროპორტში დარბაისლური სინყნარეა, წესრიგი.

„წესრიგი აზრს ათავისუფლებს!“ – უთქვამს დეკარტს.

ხალხი ლამაზად და ყველა თავისებურადაა ჩაცმული; სხვა-დასხვა რასისა და ეროვნებისა. შავკანიანებიც საკმარისად არიან. ჯერჯერობით ვერ ვხედავ ვერავისგან მათ დისკრიმინაციას.

გვხვდება ჩვენი საელჩოს წარმომადგენელი მაიკლი (მიშას ინგლისელები მაიკლს ეძახიან. მიშა კობახიძეში რომ არ აგვე-რიოს, ჩვენც ასე დავუძახოთ).

მაიკლმა იცის ჩვენი ამბავი და აქვე გვიცხადებს, რომ კინო-აკადემია, ვისი მიწვეულებიც ვართ, გვიხდის მივლინების 100 ფუნტს, უზრუნველყოფს სასტუმროს, კვებას, ტრანსპორტს და სხვა ყველა სიკეთეს.

აეროპორტიდან გავდივართ ქუჩაში.

მიჰქრიან უამრავი მანქანები და არც ერთ მათგანში, წინა მარცხენა მხარეს, არ ზის მძღოლი?! ის ადგილი ან თავისუფა-ლია ან მგზავრი ზის. უმძღოლოდ მანქანები! მერე უცებ ვხვდე-ბი, რომ მანქანებს საჭე მარჯვენა მხარესა აქვთ. მაიკლი მახსე-ნებს, რომ ინგლისში, ისევე როგორც იაპონიაში, ინდოეთსა და ზოგიერთ სხვა ქვეყანაში, მანქანებს საჭე მარჯვენა მხარეს აქვთ.

მივდივართ პირდაპირ კინოაკადემიაში.

მაიკლი იქ გვტოვებს და რაღაც გადაუდებელ საქმეზე გარ-ბის.

მე და რეზო უცებ დავმუნჯდით.

არც რეზომ იცის ინგლისური ან რომელიმე სხვა უცხო ენა, არც მე. „თარჯიმანი ნახევარ საათში მოვაო“, – ეს იმედილა დაგ-ვიტოვა მაიკლმა წასვლის წინ.

ვსხედვართ დამუნჯებულები ჭალარა ინგლისელი კაცის კა-ბინეტში. ეს კინოაკადემიის დირექტორი გახლავთ. აქვეა შესა-ნიშნავი პიროვნება და ხიბლიანი კაცი, სახელად გილეტი. ეს ის კაცია, რომელმაც ჩვენი ფილმები შეარჩია ლონდონში საჩვენებ-ლად. მათ შორის ჩემიც! (რასაკვირველია, შესანიშნავი კაცია!). აკადემიის დირექტორს ელეგანტურად აცვია. გილეტს, მიუხე-დავად მისი დარსაბისლური წლოვანებისა, დარდიმანდულად.

ძველი ჯინსის ტოტებს ბოლოები დაძონძილი აქვს. ქუთუნი გაცრეცილი.

„– ამ ექვსი თვის წინ ჩვენთან რომ ჩამოვიდა ფილმების შესარჩევად, მაშინაც ეგ ეცვაო“ – მეუბნება რეზო.

არც დირექტორმა და არც გილეტმა რუსული არ იცინა და ამიტომ იძულებული ვართ ერთმანეთს ღიმილითა და ჟესტიკულაციით „ველაპარაკოთ“, შევექმნათ ილუზია, ვითომ ვსაუბრობთ. რეზო ამ სიტუაციას სასტიკად განიცდის. ამას ვატყობ, აშკარად ვატყობ! ის კი არა და, ისიც ვიცო, რაზე ფიქრობს რეზო მთელი იმ ნახევარი საათის განმავლობაში, რაც ჩვენ, აკადემიის დირექტორი, მისი მოადგილე და მთელ ინგლისში ცნობილი კინოკრიტიკოსი გილეთი, ერთმანეთის პირისპირ ვსხედვართ ხმის ამოუღებლივ.

რეზო ფიქრობს: „რად მინდოდა ეს „პოლიგლოტი“ რომ წამოვიყვანე. წამომეყვანა კორა წერეთელი, ინგლისურის შესანიშნავი მცოდნე! (ასე იყო თავდაპირველად განსაზღვრული)... იყავი ახლა ასე დამუწეხებული და უყურე ამ შენ უენო ყარამან მგელაძეს...“

სწორედ მისი ფიქრების ამოცნობაში ვარ და რეზომ უცებ ისე გამომხედა, ჩემი ნაფიქრალის სისწორეში ეჭვიც აღარ მეპარება. მაინც არხეინად ვგრძნობ თავს. იმის შიში მაინც აღარ მაქვს, რომ საიდანლაც ქერა რუსის ქალი გამოხტება, თითქმის ჩემსკენ გამოიშვერს და საღისტივით წამოიძახებს: „На вас нет визы!“

რადგანაც ამისაგან დაზღვეული ვარ, სხვას ყველაფერს გაუძღვება კაცი – ამ კოკა-კოლასაც, ამ გემრიელ ბუტერბროდებსაც და ინგლისურ სიგარეტსაც, რომელსაც წამდაუნუმ გვანოდებს ბატონი გილეთი, ჩვენი სიჩუმე რომ რაღაცით შეავსოს.

ბოლოს, როგორც იყო გვეშველა და მოვიდა თარჯიმანი. პატარა ტანის ქალი იყო, მაგრამ დიდი შვება კი მოიტანა თან. ჩვენ სიხარულს ცოტა ვისკის გრადუსიც დაემატა და დაიწყო ჩვენი ნორმალური (უფროს სწორედ „არანორმალური“) ცხოვრება, რომელიც დღემდე ზღაპარივით შემორჩა ჩემს მეხსიერებას.

მესამე დღეს, საღამოს, მიშა კობახიძეც ჩამოფრინდა – სწორედ იმ დროს, ლონდონის ერთ-ერთ საუკეთესო კინოთეატრში ჩვენი ფილმების რეტროსპექციული ჩვენების ცერემონიალი

რომ უნდა დაწყებულიყო. ეს კინოთეატრი ჩამონტაჟებულია ლე-
გენდარულ ვატერლოოს ხიდში და მისი დარბაზი 600 კაცს
იტევს. შესასვლელთან უშველებელი რეკლამაა: „ფრანგული,
იტალიური, ინგლისური და ქართული ფილმების ფესტივალი“.
ეს ხომ საოცრებაა! ჩვენი პატარა ქვეყნის კინემატოგრაფი წარ-
მოდგენილია მსოფლიოს კინოელიტარულ ქვეყნებთან ერთად,
როგორც თანატოლი და სრულუფლებიანი!

...ბანკეტის შემდეგ, იმ დაუვინყარ საღამოს, ჩვენ ყველანი
ვიდექით ხიდთან, ბატონი გილეტი კი ლამაზი ინგლისური ენით
ყვებოდა: „აი, სწორედ ამ ადგილას, „ვატერლოოს ხიდს“ გადა-
ლების დროს, იდგნენ ვივიენ ლი და რობერტ ტეილორი... ეს იყო
ერთ-ერთი საუკეთესო ეპიზოდი ფილმში...“

რეზომ უცებ წამოიძახა: – მოდით, ვივიენ ლის საფლავზე
წავიდეთო! (ასე ალბათ ქართველ კაცს თუ შეუძლია!), – ანგა-
რიშში კი მარქსის საფლავი ჩავწეროთო!

ჩვენმა ინგლისელმა მასპინძლებმა ჯერ ვერაფერი გაი-
გეს... ეუცნაურათ რეზოს ეს გამოხტომა... ვერავინ გვითხრა,
სად იყო ორმოციანი წლების მსოფლიო კერპის საფლავი. მხო-
ლოდ რამდენიმე დღის შემდეგ, კინოაკადემიის თანამშრომლე-
ბის მეშვეობით გავიგეთ, რომ ვივიენ ლი მამაპაპეულ სოფელ-
ში ყოფილა დასაფლავებული (მისივე ანდერძის თანახმად). გა-
ვიგეთ აგრეთვე, რომ მთელი ცხოვრების მანძილზე იშვიათი
ერთგულებით ჰყვარებია თავისი მეუღლე ლორენს ოლივიე. მი-
უხედავად იმისა, რომ ქმარმა იგი მიატოვა, ქალმა მეუღლის სა-
ხელი და გვარი „ლორენს ოლივიე“ სიცოცხლის ბოლომდე და-
ტოვა თავისი ბინის კარის აბრაზე.

ფესტივალის გახსნის მეორე დღეს რეზო, მიშიკო და მე ქა-
ლაქში გამოვედით.

რეზომ იტალიური სასაუზმე დაინახა. აიტეხა „სპაგეტი“
ვჭამოთო (რა გვენაღვლებოდა, ას-ასი ფუნტი ჯიბეში ხელუხ-
ლებელი გვედო).

გიახელით მაკარონი პამიდვრის წვნით და თითო ბოთლი
„კოკა-კოლა“. რეზომ თავი მოიკლა, არ დაგვანება და დანახარ-
ჯი ექვსი ფუნტი თვითონ გადაიხადა. მერე ლონდონის ქუჩებში
გავისეირნეთ. მიშიკო დანინაურდა. უცებ გვესმის მისი ხმა:

– მოდით, აქ მოდით!

მიშიკო მაღაზიის ვიტრინაში იყურებოდა, თან ჟესტიკულიზმობდა. მივედით ვიტრინასთან.

– შეხედეთ! – მიშამ ვიტრინაში ქალის ფეხსაცმელზე მიგვანიშნა – შეხედეთ ფასს! – შევხედეთ. ფეხსაცმელი ორი ფუნტი ღირდა.

– ესეთი ფეხსაცმელები ჩვენთან 200 მანეთი ღირს! ესე იგი – დაასკვნა მიშიკომ – 600 მანეთის მაკარონი შეგვიჭამიაო!

ერთ დღეს სასტუმროსთან ვიდექით და მანქანას ველოდებოდით კინოთეატრში მაყურებელთან შეხვედრაზე ნასასვლელად. მოგვიახლოვდა ხანშიშესული, მელოტი, ცოტა უცნაური გარეგნობის ქართველი კაცი, გაგვეცნო (მარტო სახელი გვითხრა – აკაკი!) და ყოველგვარი ცერემონიის გარეშე გამოგვიცხადა: „ყველა თქვენი გამოსვლა მაყურებელთან შეხვედრის დროს მე უნდა ვთარგმნო“. ჩვენ, რასაკვირველია, ძალიან გაგვახარა ამ შორეთში ქართველი კაცის გაცნობამ, მაგრამ თარჯიმანი, რუსულის მცოდნე ქალი, უკვე მომაგრებული გვყავდა და ეს მოვახსენეთ ბატონ აკაკის.

– ა-პა-პა-პა! – უცებ აპილპილდა ბატონი აკაკი. – არავითარ შემთხვევაში! – თქვენ ქართველები ხართ და ქართულად უნდა ილაპარაკოთ, მე კი უნდა ვთარგმნო!

– კი მაგრამ, იმ ქალს რა ვუყოთ? – შევეკითხეთ.

– ა-პა-პა-პა, – ისევ განყრა ბატონი აკაკი, – რაც გინდათ, ის უყავით“.

– ხნიერია! – ვუთხარით.

– რა უჭირს მერეო! – გაელიმა.

მოვიდა მანქანა. გვაგვიანდებოდა. მანქანაში ადგილი არ იყო. თავაზიანად მოვუბოდიშეთ ბატონ აკაკის და გზას გავუდექით. ცოტა ხნის შემდეგ უკან რომ მოვიხედეთ, შუშიდან დავინახეთ, ბატონი აკაკი ტაქსში იჯდა და უკან მოგვდევდა...

...რა შესანიშნავად თარგმნა ბატონმა აკაკიმ ჩვენი გამოსვლები! პირდაპირ აღტაცებული იყო მაყურებელი. ჩემი გამოსვლის დროს კი ლამის „დაინგრა“ ტაშით და სიცილით დარბაზი. ის იყო გაყოყოჩებას ვაპირებდი (ხუმრობაა? ტაშს გიკრავს 600 „ლორდი“) რომ რეზომ ეჭვი გამოთქვა: – ბიჭო, ეგ მგონი სულ სხვა რაღაცეებს ლაპარაკობსო! ეს ეჭვი მიშიკომაც გაიზიარა. ბატონ აკაკის შევეკითხეთ ამის თაობაზე.

– ა-პა-პა-პა, – იუარა ბატონმა აკაკიმ, – როგორ გეკადრე-
ბათ, ბატონო, აზრს ვტოვებ, მაგრამ ცოტას „ვაფერადებო!“
ამაზე რეზოს სიცილი წასკდა. ბატონ აკაკისაც გაელიმა.

– ინგლისური იუმორი თავისებურია, ასე რომ ცოტა „სინო-
ნიმიზაცია“ (სწორედ ასე ბრძანა) საჭიროაო.

ბატონმა აკაკიმ მეორე დღეს მანქანით მოგვაკითხა და თა-
ვისთან სახლში წაგვიყვანა. ბინის კარი რომ შეაღო, გავშტერ-
დით. შესასვლელთან მოქარგული დროშა „შემოგვეგება“, თეთრ
ცხენზე ამხადრებული წმინდა გიორგი!

დამოუკიდებელი საქართველოს დროშა!

– „მე მოვქარგეო“ – ბრძანა ბატონმა აკაკიმ.

ერთ-ერთ ოთახში რომ შევედით (ბინა სამი ოთახისაგან
შედგებოდა) თვალში გვეცა ჩარჩოში ჩასმული ნოე რამიშვი-
ლის პორტრეტი. უცებ, რაღაც სხვა განწყობილება დაგვეუფ-
ლა.

– ეს ვინაა, ბატონო აკაკი? – ფრთხილად იკითხა რეზომ.

– მამაა, ბატონო, ჩემი! – თქვა ბატონმა აკაკიმ და ვითომც
არაფერი, მეორე ოთახში გავიდა.

წარმოიდგინეთ, რა დაგვემართა!

ეს უცნაური კაცი, რომელიც ჩვენ ცოტა არ იყოს არასერი-
ოზულად აღვიქვით, ნოე რამიშვილის ვაჟი გახლდათ (რეზომ
ჩაგვჩურჩულა: თბილისში რომ ჩავალთ, სამივეს „ერთ ადგილას“
დაგვიბარებენო, და რატომღაც გაელიმა).

მერე იყო სუფრა. ქართული საცივი, რომელიც ბატონ აკა-
კის მეუღლეს, შესანიშნავ ქართველ ქალბატონს, სპეციალურად
ჩვენ პატივსაცემად მოემზადებინა.

ინგლისური ღვინით დაილია. ქართული სადღეგრძელოები,
რომელმაც ბატონი აკაკი ბავშვივით აატირა.

– ჩამოდით ბატონო აკაკი თქვენს საქართველოში – უთხრა
რეზომ.

– ა-პა-პა-პა! – წამოიძახა უცებ ბატონმა აკაკიმ და ისევ
ცრემლი მოერიო. – ჩემი ჩამოსვლა იქ როგორ შეიძლება! თქვენ
არ იცით, მე ვინა ვარ!

„ვიცით ბატონო აკაკი, ვიცით! თქვენ ხართ ვაჟი ნოე რამიშ-
ვილისა, რომელსაც ისევე უყვარდა თავისი ქვეყანა, როგორც
გვიყვარს ჩვენ და თქვენ, და ეს არის, ალბათ, თქვენი და მისი

ერთადერთი დანაშაული". მგონი, ასე გავიფიქრე მაშინ, მაგრამ თქმით, ნამდვილად არ გვითქვამს. არ გვითქვამს იმიტომ, რომ შიშში გაზრდილებს ეს მონური შიში თან გვდევდა იქაც კი, იმ შორეულ ქვეყანაში, სადაც უკვე რამდენი ხანია არსებობს „პაიდ-პარკი“, სადაც ნებისმიერ კაცს შეუძლიან ხმამაღლა გამოთქვას ნებისმიერი აზრი და მერე მშვიდად იძინოს მთელი ღამის განმავლობაში. თუმცა, ეს თავისუფლებაც შედარებითია.

ლონდონში ჩასვლის პირველივე დღეს მე და რეზო გახლდით ამ პარკში, ვკოტრიალობდით მწვანე მდელოზე, მერე მახსოვს, ცას მივაპყარი მზერა და დიდხანს ვიყავით ასე გაჩუმებულები. „ყარამან, აზრზე თუ ხარ!“ – მკითხა რეზომ. მე ცრემლი მომერიო... ცა იყო თეთრღრუბლნარევი სილურჯისა და რაზე იფიქრებდა აქ კაცი, თუ არა მხოლოდ ამაღლებულზე... და უცებ საიდანლაც შორეთიდან შემომესმა რუსი დედაკაცის გამჭოლი ხმა: „На вас нет визы!“

ცნობილ „მადამ ტუსოს“ მუზეუმში თქვენ შეხვდებით სანთლისაგან გაკეთებულ ადამიანების ფიგურებს, რომლებიც საოცრად გვანან თავიანთ პროტოტიპებს. ნატურალური ზომითა და ჩაცმულობით ისინი ადგილზე გაქვავებულ, ნამდვილად ადამიანების შთაბეჭდილებას ტოვებენ. თითქმის ყველა ცნობილი, ისტორიული თუ თანამედროვე პიროვნების ფიგურაა ამ უნიკალურ მუზეუმში. არის აქ თანამედროვე გამოჩენილი ინგლისელი მწერლების განყოფილებაც. სწორედ აქ გახლდით ჩვენ სამივენი, როდესაც ჩემი ყურადღება მიიპყრო ერთმა ხანშიშესულმა, ჩია ტანის ქალმა, რომელიც დიდი გულისყურით ათვალიერებდა თანამედროვე კოსტიუმებში ჩაცმულ ინგლისელი მწერლების ფიგურებს. აკვირდებოდა ხან ერთს, ხან მეორეს, მესამეს... და ბოლოს ერთ ფიგურასთან გაჩერდა, კუთხეში. მერე უცებ თვალები გაუფართოვდა, რალაც განსაკუთრებულად დაუნყო ყურება ამ კუთხეში მდგარ ფიგურას. მერე აღტაცებულმა თავი გააქნია: „ეს რა ხელებმა შექმნეს ასეთი შედევრიო“. უცებ გაშეშებულმა „ფიგურამ“ ხელი ქალის სახისაკენ წაიღო, საჩვენებელი თითი ცხვირთან მიუტანა, მიაჭირა და „კუ-კუ“-ო დაიძახა. ქალი შეხტა და... გონებამიხდელი იატაკზე დაეცა. ალბათ ძნელი წარმოსადგენია, მაგრამ ფაქტია, რომ ამ „კუ-კუს“ დამძახებელი „ფიგურა“ – მიშა კობახიძე გახლდათ

(იგი ნახევრად განათებულ კუთხეში დამდგარიყო და მანეკენით ხელებგაშეშებული ელოდა ქალის მიახლოებას. მერე რაც მოხდა, ზემოთ მოგახსენეთ).

აქვე გაჩნდა ორმეტრიანი პოლიციელი. შეშინებულმა მიშამ, რუსულითა და ჟესტებით დაუწყო ახსნა პოლიციელს, რომ არ ეგონა, მის ხუმრობას თუ ასეთი შედეგი მოჰყვებოდა. ამასობაში ქალი გონს მოვიდა, მაგრამ მიშას რომ შეხედა, ისევ კინალამ გული წაუვიდა. მე ხელი მივაშველე. მერე ქალმა უცებ გაიღიმა, მიშიკოს თითი დაუქნია და გერმანულად რაღაცა უთხრა: ალბათ „შე ეშმაკოო!“ ქალს იუმორის გრძნობა ჭარბად ჰქონია და უცებ აპატია მიშას ეს არცთუ მაინცდამაინც უსაფრთხო ხუმრობა. ბოლოს, ყველაფერი იმით დამთავრდა, რომ მიშიკომ გერმანელ ქალბატონს მუხლზე დაუჩოქა და ხელზე ემთხვია.

მაიკლმა დაგვპატიჟა წარმომადგენლობაში.

მშვიდრები მივედით.

მაგიდაზე ვისკის მოზრდილი ბოთლი იდგა. იქვე საინზე პატარ-პატარა ბუტიერბროდები. „ალაფურშეტს“ რომ ეძახიან, ის იყო სწორედ. მაიკლი ერთი წუთით ოთახიდან გავიდა და შემოვიდა. საინი ცარიელი დახვდა. ისევ შემოიტანა ბუტიერბროდები. გავიდა, რომ შემოვიდა საინი კვლავ ცარიელი დახვდა. გაშტერდა.

მიშიკომ წაუხახლურა:

– სლუშაი, მიხაილ, ბროს ტი ეტი ანგლიისკიე შუტკი, დავაი პო-ნაშემუ, მი ყე ჰალოდნიე!.

...და მაიკლმა შემოიტანა ბუხანკა პური, მთლიანი ძეხვი და ერთი თავი ყველი.

– ვოტ ეტო პო-ნაშემუ! – კიდევ უფრო გამოკვეთილად წაუხახლურა მიშიკომ.

გადავკარით ვისკი, მივაყოლეთ ძეხვი და რაღაც „მშობლიური“ ვიგრძენით მთელს ჩვენს არსებაში.

(ფანჯრიდან ჩანდნენ მწვანე მინდორზე თეთრ სპორტულ ტანსაცმელში გამონწყობილი ახალგაზრდები. ბეისბოლს თამაშობდნენ).

დარეკა ტელეფონმა. ეს მაიკლს, ჩემი თხოვნით, თბილისი ჰქონდა შეკვეთილი.

– ალო, ქეთინო ხარ?
– მამა, შენ?! საიდან?
– ლონდონიდან.
– ლონდონიდან? არ გადამრიო! ასე კარგად რომ ისმის? იცო, როგორ ისმის, თითქოს აქვე იყო გვერდით ოთახში... როგორია ლონდონი?

– გადასარევი!
რეზო და მიშკო ხელებით მანიშნებენ, არ გინდა ეგეთები, ყველაფერი ფირზე იწერებაო.

(არ დაგავიწყდეთ – 1976 წელია!)

– ისე რა! არა უჭირს. – ვასნორებ შეცდომას, – გადასარე-
ვია-მეთქი რომ გითხარით წელან... მუზეუმებს ვგულისხმობდი.
მართლა რალაც არაჩვეულებრივად ისმოდა ყურმილში ჩე-
მი მშობლიური ენა.

მაინც რა დონეზე აქვთ ყველაფერი ამ ოხერ კაპიტალის-
ტებს!

ჩვენმა მასპინძლებმა გახმაურებულ ლ. ვებერის როკოპე-
რაზე („იესო ქრისტე – სუპერვარსკვლავი“) აგვიღეს ბილეთე-
ბი. ამ სპექტაკლის სანახავად საგანგებოდ მარტო ინგლისის
სხვა ქალაქებიდან კი არა, სხვა ქვეყნებიდანაც ჩამოდიოდნენ
(მგონი იაპონიიდანაც კი!). მასპინძლებმა მოგვიბოდიშეს, რომ
ბილეთების დეფიციტის გამო მეგზურობას ვერ გავგინევდნენ
(თანაც მათ სპექტაკლი უკვე ნანახი ჰქონდათ) და გვითხრეს,
რომ ჩვენი გიდი, ახალგაზრდა თარჯიმანი ქალი იქნებოდა. მი-
უხედავად არნახული სიცხისა, ვიცოდით რა ინგლისელები
ტრადიცია და მტკიცე წესები, შავ კოსტიუმებში გამოვენწყვთ,
გავიკეთეთ ჰალსტუხები და ზუსტად დანიშნულ დროს ჩვენი
სასტუმროს შესასვლელთან თარჯიმანს შევხვდით. ქერა, მწვა-
ნეთვალეზიანმა ქალიშვილმა სამივე ღიმილით აგვათვალ-ჩაგ-
ვათვალა (თანაც, რაც შეიძლება დელიკატურად) და თეატ-
რისაკენ გაგვიძღვა. მანამდე სულ „როლს-როისით“ ვმოგზა-
ურობდით ქალაქში, თუ ქალაქგარეთ, ამჯერად კი თეატრისა-
კენ მეტროთი გავემგზავრეთ. მეტრომ ჩვენზე მოდერნიზებუ-
ლი შახტის შთაბეჭდილება დატოვა. არავითარი მარმარილოს
კედლები თუ მდიდრული სვეტები, რომელსაც ჩვენს მეტროში
შეხვდებით, იქ არ იყო. კედლები ნოტიო, მოუპირკეთებელი, მა-

ტარებელი ძველი, ბრახუნა; როგორც აუშენებიათ წინა საუკუნის მიწურულში, ეტყობა, მერე აღარც გაუახლებიათ. ამან, ცოტა არ იყოს, გაგვაკვირვა. მართალია, გემოვნებით შესრულებული ფერად-ფერადი რეკლამები თავისებურ იერს აძლევდნენ აქაურობას, მაგრამ დიდებულ ფეშენებელურ ლონდონთან ეს მეტრო ვერაფრით ვერ მონტაჟდებოდა. გამოვთქვი ამის თაობაზე ჩემი შეხედულება. აი, ჩვენი მეტრო კარგია, ამათი მეტრო გასარემონტებელია-მეთქი. მიშიკომ იმნამსვე მიპასუხა:

– ბიჭო, ამათი მართო მეტროა გასარემონტებელი!

ჩვენმა მწვანეთვალეზიანმა გიდმა, ამაზე ბევრი იცინა. მოსკოვში ყოფილა თურმე ნაცხოვრები და ცოტათი იცნობდა ჩვენს ყოფას.

მიუხედავად საღამო ხანისა, ლონდონში ისევ უჩვეულოდ ცხელოდა. კოსტიუმში ჩაცმულნი ოფლად ვიდვრებოდით. რას იზამ? ამ კონსერვატული ტრადიციების ქვეყანაში, უკოსტიუმოდ ოპერაში შესვლა ხომ წარმოუდგენელი თავხედობა იქნებოდა. ის კი არა და, როცა თეატრში შევედით, (წუთი წუთზე მივედით, – სპექტაკლის დაწყების წინ), თეატრის თანამშრომელმა ქალმა რაღაც უცნაური ღიმილით შემოგვხედა.

– ბიჭო, ამ ქალმა ისე ირონიულად ჩაგვათვალიერა, მგონი, აქ მხოლოდ სმოკინგებით თუ დადიანო! – თქვა მიშიკომ.

...და როცა თეატრის დარბაზში შევედით, უცებ რა დავინახეთ?! კაცები იყვნენ პერანგებში, ქალები კი მოკლესახელოებიან ზაფხულის კაბებში! ჩვენ სამნი ვიყავით მხოლოდ კოსტიუმებში „ჩაშმოტკილნი“ და კისერზე ჰალსტუხმოჭერილები.

– გაიხადეთ! – წაგჩურჩულა რეზომ და ჩვენ წამში თავისუფლად ამოვისუნთქეთ. დავსხედით ადგილებზე. ჩვენი მწვანეთვალეზი თარჯიმანი თვალს არ გვაშორებდა და სულ გვიღიმოდა. განსაკუთრებით მიშიკოს (მგონი, მოეწონა).

დასტეჯა მუსიკამ. აიხადა ფარდა და ჰოი, საკვირველებავ! მუსიკოსები მაისურებით ისხდნენ თავიანთ პიუპიტრებთან. ის კი არა და თვითონ მაესტროსაც კი, ტრადიციული ფრაკის მაგივრად, მოკლესახელოებიანი მაისური ეცვა.

– აბა, სიცხეს ხომ არ შეენირებიათ! – გაგვანათლა ჩვენმა მეგზურმა ქალიშვილმა.

– ხედავ შენ? – თქვა რეზომ და თვალები ისე დაგვიბრიალა, თითქოს მე და მიშიკოს ბრალი ყოფილიყოს ყველაფერი! მერე ჩვენს ხელებზე გადაკიდებულ კოსტიუმებს გადმოხედა და სიცილი აუტყდა. მწვანეთვალება ქალიშვილმა საჩვენებელი თითი ტუჩებთან მიიტანა და სერიოზული სახე მიიღო.

დაიწყო ლეგენდარული დასის საოცრება, განუმეორებელი იან გილანის თაოსნობით.

სპექტაკლმა გამაოგნებელი შთაბეჭდილება დატოვა.

განსაკუთრებით – ქრისტეს წამების სცენამ.

რიტმული მუსიკა თანდათან ძლიერდება.

ერთიმეორის მიყოლებით, წითლდება, სისხლით იღებება იატაკზე დახაზული კვადრატები.

ხან აქ, ხან იქ წითლდება კვადრატი.

რიტმი იცვლება, მუსიკა კიდევ უფრო ძლიერდება.

ქრისტე ზეცისკენ მიემართება... ჯვარცმული ქრისტე!

სისხლით იღებება ყველა კვადრატი... მთელი იატაკი.

ქრისტე უკვე ზეცაშია...

და აქ მუსიკა კულმინაციას აღწევს.

შთაბეჭდილება მართლაც გრანდიოზულია! (ეს ის დასია, რომლებმაც პირველად ითამაშეს მსოფლიოში ეს ლეგენდარული როკ-ოპერა).

...ინჟურობდა ჩვენი ფესტივალზე ყოფნის დრო.

არ დაგვკლებია მასპინძლების პატივისცემა.

ერთ სუფრაზე წამომცდა – რა მშვენიერია ეს თქვენი ინგლისური ღვინო-თქო! ჰოდა, როცა დადგა დრო ჩვენი გამომგზავრებისა, კინოაკადემიის მესვეურებმა რეზოს და მიშიკოს საჩუქრად მშვენიერი ჯინსის კოსტიუმები მიართვეს; მე კი ერთი დიდი ბოთლი ინგლისური ღვინო. „ათნლიანიო“, გამახარა ბატონმა გილეტმა.

...აეროპორტში, ჯიბეები მთლად გადმოვიტრიალე და ვერა და ვერ აღმოვაჩინე ჩემი ბილეთი. არა და რეზო და მიშიკო უკვე საბაჟოს მეორე მხარეს იყვნენ გასულნი, მოხელემ მიმითითა რომ გვერდზე გავმდყარიყავი და სხვა მგზავრების შემონმებას შეუდგა.

(ჩვენი მასპინძლები უკვე წასულები იყვნენ).

მე გამალბებით ჯიბეებში ვიქექებოდი, მაგრამ ბილეთს ვერ ვპოულობდი.

– რჩები ყარამან?! – მესმის რეზოს ხმა საბაჟოს იქითა მხრიდან.

სულ ცოტა დრო რჩება გაფრენამდე.

საშინელ დღეში ვარ, ვრჩები რა!... თანაც სად? უცხო ქვეყანაში! უკაპეიკოდ, უსახლკაროდ, „უენოდ“. არა, ყველაფერს ეშვებოდა. არსებობს წარმომადგენლობა, ჩვენი მასპინძლები – ბოლოს და ბოლოს, მაგრამ ენა? უცხო ენის გარეშე აქ ხომ ერთ ნაბიჯსაც ვერ გადადგამ...

– ნახე, კარგად ნახე ყარამან! – ხუმრობის ხასიათზეა საბაჟოს იქით გასული რეზო. მე კი ჩემი ბოთლი ღვინო ხან ერთ ხელში გადამაქვს, ხან მეორეში და გამწარებული ვეძებ დაკარგულ ბილეთს.

– ეს რა უბედურებაა, – ვფიქრობ მე, – ჯერ იყო და აქეთ ვერ მოვდიოდი, ახლაა და იქით ველარ მივდივარ! – და უცებ შარვლის უკანა ჯიბეში, ჩემი ხელის თითები პრიალა ქაღალდს შეეხო. ესაა!!! ენით აუნერგელი სიხარული ვიგრძენი. იმაზე მეტი სიხარული, ვიდრე მაშინ „როსიაში“, ბოხმა ხმამ რომ ჩამძახა ყურმილში „Вы едете“-ო.

რა ბედნიერებაა!..

სულ რამდენიმე დღეში შვილებს ვნახავ.

მერე შევიკრიბებით შემორჩენილი კლასის მეგობრები, გრიბოედოვის პირველ ნომერში, ჩვენს თენგიზ ალავერდაშვილთან, დავლევთ მის დაწურულ ღვინოს, მოვიგონებთ დეიდა ანგელინას, ჩვენს მშობლებს, წარსულს, ჩვენს გოგო-ბიჭებს...

წამოვალ სახლისაკენ ფეხარეული, გვერდს ვერ ავუვლი ჩემი ბავშვობის ქუჩას, თეატრალურ შესახვევს... ვიდგები იქ დიდხანს...

.....

ან როგორ იტევდა ამ სიყვარულს ქუჩა პატარა, სადაც მე მყავდა ბავშვობაში ბევრი ძმობილი, მერე ცხოვრებამ სად იყო და სად არ მატარა, მათი ბედი კი აღარ იყო ჩემთვის ცნობილი.

უცხო მხარეში გადახვენილს დიდი ხნის წინათ, მაგონდებოდა ჩვენი ქუჩა ოპერის ზევით, მაგონდებოდა ერთი გოგო სახელად ცირა,

აღმოდებულს რომ ჩამივლიდა ამაყი მზერით,
ხშირად ვიდექი მის სარკმელთან წვიმაში, ქარში,
და ვიოლინოს ნაღვლიანი მესმოდა ხმები,
ეს მელოდია მე თან მდევდა სიზმარში, ცხადში,
რამდენი წელი მე სხვა ცირას ველარსად ვხვდები.
ინება ბედმა, სამშობლოსკენ მიბრუნა პირი,
უზომოდ მთვრალი მონატრებულ ქუჩაზე ვდგავარ,
ჩემი ბავშვობის მეგობრების სახელებს ვყვირი:
– სადა ხარ ცირა... საშკა, ლევან, სადა ხარ თამარ!
მოხუცმა ქალმა გამოაღო სარკმელი ბინის:
„შუალამისას ვის დაეძებთ?.. დაგვიფრთხეთ ძილი!“
ო, მომიტევეთ, ქალბატონო... თუ შეგანუხეთ,
მე ჩემს დაკარგულ სიყვარულს და მეგობრებს ვტირი.

.....

არა, დიდებული ქვეყანაა ინგლისი, დიდებული!.. მაგრამ რა
გასაკვირია, ქართველ კაცს რომ მისი პატარა დუნია ერჩივნოს.
და, ალბათ, არც ისაა გასაკვირი, ყველაზე მძაფრად ლონდონის
შთაბეჭდილებებიდან უსამშობლოდ დარჩენილი კაცის ხე-
ლით მოქარგული „წმინდა გიორგი“ რომ აღიქვა გონებამ და სა-
მუდამოდ შერჩა მეხსიერებას!

სოხუმი. დრო სანატრელი...

თანაკლასელ მეგობრებთან (მარცხნივ თენგიზ ალა-
ვერდაშვილი, მარჯვნივ ზოზო კაპანაძე)

პირველი გიმნაზიის თანაკლასელებთან და პედაგოგებთან ერთად. (ათნლედის დამთავრების 40 წლის იუბილეზე).

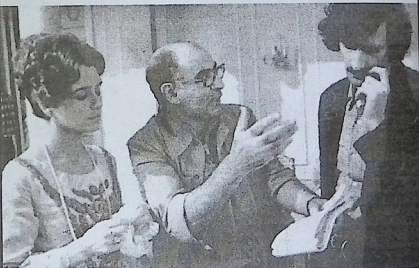
ფრიჩინსკი და მე

მე და
ჟანრი
ლოლაშვილი
„ბაგრა-
ტიონის“
გადაღების
დროს

მხ. ფ. „ბაგრატიონი“. ირინა ალფიოროვასთან ერთად

მხ. ფ. „ბაგრატიონი“. ირინა ალფიოროვასთან და კინო-ოპერატორ ვლადიმერ კლიმოვთან ერთად

სხვადასხვა ფილმებიდან

გადაღების
წინ

(კ.ფ. „ბაგ-
რატიონი“)

კ.ფ. „ფედია“ – დ. აბაში-
ძე

კადრი საკურსო ფილმი-
დან „განთიადი“

გიორგი
იუმატოვი,
მე, იური
სარანცევი
და პანიჩი
კიევის
კინოსტუ-
დიაში. კ.ფ.
„ვარსკვლა-
ვები
ფრთებზე“
გადაღების
შუალედში

გურამ
ლორთქი-
ფანიძე
ფილმში „არ
დაიჯერო,
რომ აღარა
ვარ“

იპოლიტე
(„ბოდიში,
თქვენ
გელით
სიკვდილის“
ფინალური
სცენა)

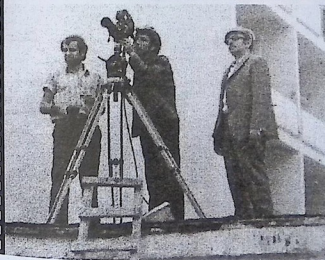

გიორგი
მაჩაიძე და
სოფიკო
ჭიაურელი
კ.ფ. „ძახი-
ლი“ (ნოვე-
ლა – „ელა-
დოსი“)

გადასაღებ
მოედანზე –
„სინათლე
ჩვენს ფან-
ჯრებში“.
(რეზო ჭარბა-
ლაშვილი,
გივი რაჭვე-
ლიშვილი და
მე.

ოთარ
ანდრონი-
კაშვილი,
მე, ბოლოს
– ლეომერ
გუგუშვილი

„თეთრი
სახლების“
გადაღების
დროს

კინოინსტიტუტის დაუფინყარ მეგობრებთან: მარცხ-
ნიდან მეორე მე, მესამე ნინა კრაჩკოვსკაია და მეოთხე
ნინა აგაპოვა

„ენკი-ბენკი-სიკლისადან“ – „გაჭედოილეგამდე“

გიორგი შენგელაიას „ფიროსმანი“ ჩემთვის დიდი ფილმია. ამიტომ მისი დამდგმელის აღტაცება სცენარით, „ენკი-ბენკი-სიკლისას“ წაკითხვის შემდეგ, მარწმუნებდა, რომ ტყუილად არ მიშრომია. „ქართულ ფილმს“ იმ პერიოდში ფინანსური გაჭირვება ჰქონდა, მაგრამ ფილმი წარმოებაში ჩაუშვეს.

ოთარ მელვინეთუხუცესს მივეცი სცენარი წასაკითხად და ერთი პატარა როლი შევთავაზე. ასე მითხრა, ეს ისეთი სცენარია, ნებისმიერ ეპიზოდსაც კი სიამოვნებით ვითამაშებო.

მთავარ როლზე ვვარაუდობდი კომედიური ჟანრის მსახიობს, მარტივად რომ ვთქვათ, „სასაცილო სიფათს“, მაგრამ ვერაინ ვერ მივუსადაგე. გამახსენდა ცნობილი რუსი კინომცოდნის სიტყვები: „Смешно, когда умный человек попадает в смешное положение, ибо глупый всегда находится в нем“. ოთარს შევეცი თხე – რამე რომ იყოს, მთავარ როლს ხომ არ ითამაშებდი-თქო! – „ურამოთ“ ვითამაშებ დიდი სიამოვნებითო! ჰოდა, ითამაშე-მეთქი.

შევუდექი გადაღებას.

მაგრამ „ვარდი უეკლოდ ვის დაუკრეფია!“. და დაიწყო „ეკლი-ანობა“. ჯერ კინოაპარატი წაგვართვეს „პროფილაქტიკისათვის“. მერე – ვილაცეები გვაფინანსებდნენ. ნათქვამია „გაჭირვებამ დედოფალთან დამანვინაო“. და მეც დავიწყე დედოფლის ძებნა. ეს „დედოფალი“ კი აღმოჩნდა კუნთმაგარი პიროვნება გივი სიხარულიძე. მაქსიმალურად გავამარტივე სცენარი, შევუცვალე სათაური და როცა იმ დიდებული სცენარიდან აღარაფერი დარჩა, მე და გივიმ მათხოვრობა დავიწყეთ კუს ტბაზე (თან ვვარჯიშობდით). ხან ერთ ბიზნესმენს ამოვუდგებოდით გვერდით და მასთან ერთად ვარტყამდით კუს ტბაზე წრეებს, და ვუყვებოდით სცენარის შინაარსს, ხან მეორეს. თუ გაელიმებოდა, 200 დოლარს ვთხოვდით, თუ გაეცინებოდა – 400-ს. ხარხარს თუ დაიწყებდა – 600 დოლარზეც

ყაბულს ვიყავით. ღამე ვწერდი ეპიზოდებს, დღე ვიღებდი. რადგან „პროფილაქტიკაზე“ ჩაბარებული კინოაპარატი სხვა ჯგუფში იყო „გაქრთამული“, ნათხოვარი ვიდეოკამერით ვიღებდით ფილმს, ერთხელ უკვე სხვის მიერ გადაღებულ ფირზე. მასობრივ სცენებში უსასყიდლოდ მონაწილეობდნენ ლამის მთელი კუს ტბის მოვარჯიშეები. ყველაზე მასობრივი ეპიზოდის გადასაღებად კი, ემ. მაკობას მივმართე. გივიმ დააბეჭდინა მოსაწვევები და კინოსახლში გავმართეთ ჩემი ძველი ლექსების ხელმეორე „პრეზენტაცია“. მოსაწვევში კი დიდი ასოებით ჩავწერეთ, რომ იქნებოდა ჯერ არნახული „ალა-ფურშეტი“. კინოსახლს უამრავი ხალხი მოაწყდა და „რისი პრეზენტაცია, რა პრეზენტაცია“. გადავიღეთ ლამის ფილმის მეოთხედი. თუმცა „ალა-ფურშეტი“ მაინც შედგა.

და ასე გაგრძელდა ექვსი წელი. ვისაც თმები გაუთეთდრა – ვუღებავდით. სახის ნაოჭებს გრიმით ვუფარავდით, დაბერებულებს კი ლინზიანი ობიექტივით ვიღებდით შორიდან... რაღა ბევრი გავაგრძელო და, ვალიდოლებით ჯიბეში მოვედით კინოსახლში პრემიერაზე.

და რაც იმ საღამოს იქ მოხდა, ვერაფერს დაარქმევ, თუ არა სასწაულს. ფილმი რომ დამთავრდა, იყო ისეთი ტაშის გრილი, რომელიც არც ერთ ჩემს სხვა ფილმზე არ გამიგია. დღემდე არ ვიცი, ეს რას მივანერო.

ფილმი კი დაჯდა სულ რაღაც 30 ათასი დოლარი (გინდ დაიჯერეთ, გინდ არა). ტელეფონის ზარი ჩემს სახლში რამდენიმე დღე არ შეწყვეტილა... მე კი, გამოშტერებულს, ამ ფილმის ხსენება, ჩემ ფილმებს შორის ხშირად მავინყდება რატომღაც

...მიუხედავად „გაჭედილების“ გარკვეული წარმატებისა, მე მჯერა, რომ „ენკი-ბენკის“ სცენარიც კი, ამ ფილმზე ბევრად მაღლა დგას. ვიცი, ზოგი ამას „პოზად“ ჩამითვლის, ამიტომ გთხოვთ ნაიკითხოთ წინამდებარე „ენკი-ბენკის“ კინოსცენარი, „გადილოთ“ ის თქვენს წარმოდგენაში და ვფიქრობ, დამეთანხმებით.

შავ-თეთრი გახდა ჩვენი ცხოვრება,
და ველარ ვილებთ სანუკვარ ფილმებს,
აპარატს ტენი ფერადი ფირით,
ის კი ჯიუტად შავ-თეთრად იღებს.

„ენკი-პენკი-სიკლისა“

კინოსტუდიის პავილიონი.

მიმდინარეობს მზადება გადაღებისათვის. დეკორაცია, რომელიც წარმოადგენს „მატარებლის კუპეს“, ნავისებურ საყრდენებზე დგას.

იასონის როლის შემსრულებელი, ზედა თაროზე წევს, თავს იმძინარებს.

აბესალომის როლის შემსრულებელი „კუპეს“ ფანჯარასთან მოკალათებულა და თავისთვის ბუტბუტებს:

„ლომით განვლე გზა საპატიო, მწვერვალებიდან ლოდით მოსკდი,

მრავალ წელს ქუხდი, როგორც რადიო, მერე დროებით დატოვე პოსტი...“

ოპერატორი უკანასკნელ მითითებებს აძლევს გამნათებელს. მოძრაობენ იუპიტერები. ერთმანეთს კვეთენ პროექტორის სხივები. უცებ გამოირთვება სინათლე.

– ვა-ა-ა! – იყვირებს ხალხი.

სიბნელეში აბესალომის როლის შემსრულებელი აგრძელებს ლექსს:

– „შენი ვარსკვლავი როდი ჩამქვრალა, ისევ მოგელის მშრომელთა ტაში, დიდხანი რაც ტრიბუნაზე, არ მდგარხარ შენი ჩინური პლაშით“.

ინთება სინათლე.

– ურა-ა-აა!!

ყვირიან გახარებული თანამშრომლები და მსახიობები. რეჟისორი გიგო რატიანი აპარატთან დგას.

– თაზო, რამდენი კაცი აქანავებს კუპეს? – ეკითხება ასის-ტენტს.

– ოთხი, კაცი, ბატონო გიგო.

– საკმარისია?

– ტურაზოვი მივაშველოთ!
– ჯანიანია?
– ეს ისაა, ახალგაზრდობაში დათვს რომ ყური მოაკვნიტა!
– ტყუის! – ამბობს გიგო რატიანი და ყვირის – ტურაზოვი!
კუპატივით კაცი იმწამსვე მის გვერდითაა.
– იმ ოთხ კაცს ხომ ხედავ, დეკორაციას რომ უდგანან?
– დიახ, მიხაილოვიჩი!
– კუპე იმათ უნდა აქანაონ. მიეხმარე!
ტურაზოვი შურდულივით გავარდება მითითებული ადგი-
ლისაკენ.

– აბსოლუტური სიჩუმე! – ითხოვს რეჟისორი – მოვემზა-
დეთ! აბა დავიწყეთ... ვაქანავებთ კუპეს!.. იასონს ძინავს, აბე-
სალომი სევდიანად იყურება ფანჯარაში. „მატორ!“

ჩაირთო კინოკამერა.

– დუბლი პირველი!

მემონტაჟე ქალი აპარატის წინ პატარა შავ დაფას ატკა-
ცუნებს წარწერით: „ძეგლი“.*

– აქანავეთ! აქანავეთ! უფრო ენერგიულად! – „სტოპ!“ არ
ვარგა, არ ვარგა! – ყვირის რეჟისორი – ცუდად ანძრევთ, ცუდად!

– ვა, რა ვჭამეთ, რო კარგად ვანძრიოთ! – ცხარობს ტურა-
ზოვი – კარტოშკა და პური... ეგ არის და ეგ!

– მოვემზადეთ! „მატორ!“

მემონტაჟე ქალი ისევ ატკაცუნებს დაფას. ეხლა უკვე მთე-
ლი ძალით ქანაობს მატარებლის კუპე.

ქანაობს მძინარე იასონი თაროზე...

(ამ კადრის შემდეგ ეკრანზე ვხედავთ ფილმის ფრაგმენ-
ტებს (კინოში – კინოს) რომლის სახელწოდება, „ძეგლი“, დარო-
მელსაც ჩვენი გმირი გიგო რატიანი იღებს).

კინოში – კინო

შარაგზის გზაჯვარედინზე პიედესტალი ქანაობს, პიედეს-
ტალზე იასონის ბიუსტია.

* „ძეგლის“ ზოგიერთ სცენაში გამოყენებულია რეზო ჭეიშვილის დიალოგები.

კუპე.
ქანაობს იასონი თაროზე.

გზაჯვარედინი.
უფრო მაგრად ქანაობს პიედესტალზე ბიუსტი.

კუპე.
იასონი გადმოვარდნაზე (ისმის მუხრუჭების ღრჭიალი).
მძინარე იასონი საშინელი ხმაურით ეცემა იატაკზე.
– რა მოხდა? – კითხულობს გაოგნებული.
– გადმოვარდით!
– საიდან?
– იქიდან! – თითს მაღლა იშვერს.

გზაჯვარედინზე ცარიელი პიედესტალი.
ორი კაცი იასონის ბიუსტს თოკს ხსნის.
– კინალამ თავზე არ დაგვეცა! – ამბობს ერთი.
– ძალიან გადავრჩით! – პასუხობს მეორე.

ისევ კუპე.
აბესალომი იასონს სველ პირსახოცს ადებს შუბლზე.
– ჩამოვედით, თუ რა არის? – კითხულობს იასონი.
– ერთი გაჩერებალა დაგვრჩა – პასუხობს აბესალომი.
– კიდევ კარგი, ჩემს სოფელში გამომიშვეს სამუშაოდ.
– კიდევ კარგი – ამბობს აბესალომი.
– როგორი თვალით შემხედავენ მოხსნილ კაცს?
– კარგი თვალთ.
– რა იციან. რომ ვიჩივლე და აღდგენას ველი?
– შიში და მორიდება ხალხში უცებ არ ქრება!

შარაგზა. მტვერიდან ტენტახდილი „ვილისი“ გამოვარდება.
მანქანაში უკანა სავარძელზე სხედან გრიშა და ხუტა. სა-
ჭესთან – შერმადინი.

მგზავრები ენერგიულად ყაყანებენ. ერთდროულად ინე-
ვენ საზაფხულო პალტოების სახელოებს და საათებს დას-
ცქერიან.

მანქანა დამუხრუჭდება, მგზავრები ერთმანეთს მისაკდებიან...
მოჩანს ცარიელი პიედესტალი...

მგზავრები უყურებენ პიედესტალს.

– დაა! – იძახიან ერთხმად და ერთმანეთს მისჩერებიან.

– ახლა რომ სადგურში დავხვდეთ, ვიღაცა თვალში ამოგვივლებს – ამბობს შერმადინი.

– მითხარით, რა გზას დავადგე! – ოფლს იწმენდს გრიშა.

ერთხელ კიდევ აათვალიერებს ცარიელ პიედესტალს და მოტორს გამორთავს...

ყველანი ისევ ცარიელ პიედესტალს უყურებენ.

– სამგზის გმირი როგორ ჩამოაგდეს?! – უკვირს ხუტას.

– დროება იცვლება! – დაასკვნის ფიქრიანად შერმადინი.

– სტო-ოპ! – ისმის რეჟისორის ხმა.

დამთავრდა შავ-თეთრი გამოსახულება, იწყება ფერადი გამოსახულება.

(დამთავრდა კინოში – კინო).

გზაჯვარედინი, პიედესტალთან „ვილისი“.

– გადალება დამთავრებულია! – გამოაცხადა ცივად რეჟისორმა.

ეტყობოდა, ხასიათზე არ იყო.

შერმადინის, გრიშასა და ხუტას როლის შემსრულებლები „ვილისიდან“ გადმოდიან, რეჟისორს შემოეხვევიან (ალბათ, საქებარ სიტყვებს ელოდებიან).

გრიმიორი ქალი მივიდა მსახიობებთან და დაიწყო მიწეებულის უღვაშების ნაძრობა.

ერთ მსახიობს წააძრო უღვაში, მეორეს, მესამეს...

მხარზე ხურჯინგადაკიდებულმა გლეხმა, ინტერესით რომ ადევნებდა თვალყურს გადალებას, დაინახა რა, რომ თეთრხალათიანი ქალი რიგრიგობით აძრობდა მსახიობებს უღვაშებს, შეშინებულმა, ჯერ საკუთარ უღვაშებზე იტაცა ხელი, დაიფარა, მერე კი ისეთი სიჩქარით მოკურცხლა გადალების ადგილიდან, რომ თვალის დახამხამებაში გაუჩინარდა.

ყველას გულიანად გაეცინა, რეჟისორს და მის ასისტენტს თაზოს, არც კი გაღიმებიათ.

– რა ექნათ, გიგო, გავაგებინოთ ხალხს? – ჰკითხა თაზომ რეჟისორს.

– მეტი რა გზაა! – თქვა გიგომ ფიქრიანად.

– მეგობრებო! – გამოაცხადა ხმამაღლა თაზომ – არც თუ სასიამოვნო ამბავია. უსახსრობის გამო ჩვენი გადაღებები წყდება!

ყველას წაუხდა ხასიათი. ყველა აფორიაქდა.

გიგო ჩაფიქრებული იდგა კინოაპარატთან.

თაზოს, როდენის ქანდაკებასავით, თავზე ხელი მიედო და ფიქრს მისცემოდა.

უცებ თვალები გაუნათდა, ტაში შემოჰკრა და სიხარულით წამოიძახა:

– არის გამოსავალი!

გიგო ფიქრებიდან გამოერკვა, თაზოს შეხედა.

სხვებიც თაზოს მიაჩერდნენ.

– ჩვენ გავაგრძელებთ გადაღებებს, ჩვენ დავამთავრებთ ფილმს! – თქვა დარწმუნებით თაზომ.

– ეგ როგორ?!

– რუსთავში არის ერთი ჩემი ნაცნობი ბანკირი, კინოზე გადარეული კაცი, დღესვე მივიდეთ მასთან, დღესვე! ის დაგვაფინანსებს!

– არ დაიჯერო! – თქვა გიგომ.

ჩამოვარდა სიჩუმე.

– ვცადოთ, ბატონო გიგო! – ხვეწნით მიმართა მემონატყე ქალმა, ფუმფულამ, გიგოს.

გიგომ მხრები აიჩეჩა.

– ვცადოთ!

„მაზოკი.“

რუსთავი. ბანკის შენობასთან.

გუნებანამხდარი რეჟისორი და ასისტენტი, ბანკის შენობასთან „ჟიგულს“ მიყრდნობოდნენ:

– „და-ა“, „და-ა“ – იძახდა თაზო.

ბანკის წინ ხალხს მოეყარა თავი. გამწარებულები ლანძღვა-გინებით იკლებდნენ „კინოხელოვნების მოყვარულს“.

– შხამად შეგერგოს სიმწრით დაგროვილი ჩემი ფული! – მოთქვამდა დედაკაცი – შხამად!

– ღმერთო, ეს რა დღეში ჩავვარდი! – ჩიოდა თეთრწვერა ბერიკაცი, – ერთ ბანკში შევიტანე ჩემი დანაზოგი, იმის თავ-კაცს ესროლეს და საავადმყოფოში წევს უგონოდ. ეს არის და – ხელი ორსართულიანი შენობისკენ გაიშვირა – სადღაც და-საკარგავში გაქცეულა, ოკეანის გაღმა! – მიდი შენ და სდიე რევმატიზმიანი ფეხებით!

– კაპიკებს რომ მისტირი – აყვირდა ახალგაზრდა ქალი, – მე სახლი გავყიდე, საგვარეულო სახლი და ქუჩაში დავრჩი ბავ-შვებიანად!

რეჟისორი შეწუხებული უყურებდა ამ ხალხის საცოდაო-ბას. თაზო კი რეჟისორს მისჩერებოდა.

– და-აა – ამ ერთ სიტყვას იმეორებდა წამდაუნუმ – „და-აა“.

– ტრაკში ქვა! – ველარ მოითმინა მათ გვერდთი მდგომმა წითელპერანგიანმა, – რა დაგიჩემებია „და-ა, და-ა-ა... მიდი რა, საქმე ნახე.

– ხედავ, რამდენს ბედავს! – წამოიძახა თაზომ.

– დაანებე თავი, ხომ ხედავ გამწარებულია – თქვა გიგომ.

– მერე რა ჩემი ბრალია! – გაცხარდა თაზო. „და-ა“!

წითელპერანგიანმა შეიგინა და იქაურობას გაშორდა.

– ეს რა, მე მეხება?! – იკითხა თაზომ.

– არა კაცო, შენ რატომ გეხება – თქვა გიგომ.

– აბა, ვის?

– იმ შენ ბანკირს... „კინოს მოყვარულს,“ წავედით.

თაზომ მანქანის კარი გამოაღო.

– არა, არა! – თქვა გუნებანამხდარმა გიგომ – საჭესთან მე დავჯდები... შენ აღელვებული ხარ!

– თქვენ რა... არა?

– საჭესთან მე დავჯდები, თაზო! – უკვე კატეგორიულად თქვა გიგომ. შენ ეხლად რაღაც საშინელებას მოახდენ!.. ავარია გვაკლია?!

– კი ბატონო! – თაზომ სახელურს ხელი გაუშვა, მანქანას შემოუარა, ჩასხდნენ.

მანქანა დაიძრა და დიდი სიჩქარე განავითარა... კუთხეს რომ მოეფარა გაისმა საშინელი ჯახანი...

დასტაქრის მისაღები.

საქვეყნოდ ცნობილი დასტაქარი, ბატონი ბიჭიკო თაზოს ნაღრძობ ფეხს უხვევდა; შენობაში ფეხმონგრეულები და ხელმოტეხილები თავიანთ რიგს ელოდებოდნენ. პოლიციის ვეება პოლკოვნიკს მოტეხილი ხელი ფიცარზე ჰქონდა გაკრული და კენესოდა.

- რას დაეჯახეთ? - იკითხა ბიჭიკომ.
- ჩვენ დაგვეჯახნენ - იცრუა თაზომ და გიგოს ახედა.
- ერთი კაცი მაინც მანახა აქ მოსული, თითონ ვინც აჯახებს, - თქვა ბიჭიკომ.
- სანამ ქალაქის მერი არ მოიტეხს კისერს, ჩვენს გზებს საშველი არ დაადგება! - თქვა ყავარჯნიანმა ქალმა.
- მერი სხვა გზით დადის! - თქვა პოლკოვნიკმა.
- მაინც რა თანხაა საჭირო, ფილმი რომ დაამთავროთ? - ჰკითხა ბიჭიკომ გიგოს.
- ასი ათასი ლარი მაინც! - თქვა გიგომ.
- ევროპაში მაგდენს მგონი გამნათებლებს უხდიან - გაეღიმა ბიჭიკოს.
- ხომ არ დაგვაფინანსებდით? - გაეღიმა თაზოსაც, მაგრამ ეს უკვე სიმწრის ღიმილი იყო.
- რატომაც არა! - თქვა ბიჭიკომ - ოცი ათას კაცს მოტეხეთ ხელ-ფეხი, ჩემთან მოიყვანეთ და გენაცვალეთ ჩემი თავი. მერე დაამატა - ოღონდ იმ ოც ათასში, არც ერთი ინტელიგენტი არ უნდა იყოს!
- ეგ რატომ? - მოეწონა ბიჭიკოს ნათქვამი თაზოს.
- ინტელიგენტი ხალხს ფულს არ ვახდევინებ!
- რატომ ვითომ?! - არ მოეწონა პოლკოვნიკს ბიჭიკოს ნათქვამი.
- არა აქვთ და იმიტომ.
- ყავარჯნიანმა ქალმა ფრანგულად რაღაც ნაილაპარაკა (მეც ინტელიგენტი ვარო).
- ბიჭიკომ მას გახედა და ეშმაკურად თითი დაუქნია.
- და-ა - თქვა თაზომ.
- თაზო, მოეშვი მაგ „და-ას“, თქვა გიგომ და პოლიციის პოლკოვნიკს გახედა.

პოლიციელმა თავისთვის რაღაცა ჩაილაპარაკა (არტიკულაციით წითელპერანგიანის ნათქვამს ჰგავდა).

კინოს მინისტრის კაბინეტი.

გიგო კინემატოგრაფიის მინისტრის მოსაცდელშია. კაბინეტიდან მდივანი ქალი გამოვიდა და მაგიდაზე რაღაცა ქაღალდებს დაუწყო ძებნა. ისე, სხვათა შორის, თქვა:

– სერიოზული საკითხი წყდება... თუ სურს დაესწროსო. მდივანმა მაგიდიდან ყაისნალი აიღო, ქსოვას შეუდგა და გიგოს გასაგონად წაიბურტყუნა:

– არ წაიღეს ტვინი ამ თავისი იდიოტური ფილმებით!

გიგომ თავი მოიყრუა და კაბინეტში შევიდა.

გიგო შესასვლელთან სკამზე ჩამოჯდა.

– მე ეს წინადადება ფრიად საინტერესოდ მეჩვენება – თქვა მინისტრმა.

– რომელი? – იკითხა ვილაცამ.

– პირველი, ქართულ-ფრანგული ფილმის დაწყებასთან დაკავშირებით, ეიფელისებური კოშკის აგება!

– კინოსტუდიის ეზოში?

– რატომაც არა?!

შავგვრემანმა ქალბატონმა ტაში შემოჰკრა:

– „ეტა პრეკრასნაია იდეა“. არაჩვეულებრივია! თანაც ნატურალური ზომისა უნდა იყოს, არა?! ამით ჩვენ მისიე პიერსაც რაღაც ფრანგულისმაგვარ კლიმატს შევუქმნით, რაც გაუადვილებს ჩვენს ქვეყანაში მუშაობას, თორემ გარბის ხალხო, გაიგეთ, გარბის!.. მოგვეჭრა თავი ევროპაში!

– ახლა, მეორე საკითხი – თქვა მინისტრმა. – როგორ ვხვდებით ბელგიის კულტურის მინისტრის ჩამოსვლას? (მინისტრი ლაპარაკობდა, თან მაგიდაზე და ჯიბეებში რაღაცას ეძებდა).

განყოფილების ხელმძღვანელები (ამ როლებს და იასონის ამფსონებს ერთი და იგივე მსახიობები ითამაშებენ) საქმიანი იერიით კითხულობენ ქაღალდზე დაწერილს.

პირველი: – მაცივარი სავსეა ნაირ-ნაირი სასმელებით, ხილითა და გამაგრილებელი წყლებით, „მეტეხში“ შეკვეთილია საუკეთესო საბანკეტო დარბაზი.

მეორე: - შეკეთებულია და თითქმის მზადაა ასამუშავებ-
ლად კინოსტუდიის შადრევანი... ალბათ, იქნება წყალიც!
რეჟისორი ჩაფიქრებული უსმენდა გამომსვლელებს.

მესამე: - ტუალეტში წყლის ჩამოსაშვები იმუშავებს რე-
გულარულად... ბელგიური სისტემით!.. იმუშავებს აგრეთვე ონ-
კანი... ხელების დასაბანად, ნაყილია უცხოური საპნის დიდი
პარტია.

- რატომ ცრუობთ! არავითარი საპონი ტუალეტში არ არის.
მე იქ გახლდით! - თქვა მინისტრმა.

- ჯერჯერობით არ შეგვიტანია.
- რატომ?

ერთმანეთს გადახედეს.

გიგომ - მინისტრს.

მინისტრი: - გასაგებია, სუფთა ხელები სხვის ხარჯზე, არა?!
(მინისტრმა, როგორც იყო იპოვა სათვალე, გაიკეთა და სა-
თითაოდ შეხედა ხელქვეითებს).

უხერხული პაუზა.

- ეზოს ტუალეტი რა დღეშია?

(ქვეშევრდომებმა ერთმანეთს გადახედეს).

მინისტრი: - ხომ შეიძლება მინისტრმა სტუდიის ტერიტო-
რიის დათვალიერება მოითხოვოს, ხომ შეიძლება მას ფისი-ფი-
სი მოუნდეს! მინისტრიც ხომ ადამიანია?

- შეიძლება, რასაკვირველია! ისიც ადამიანია?!

- მთელი სტუდიის ტერიტორია საგანგებოდ უნდა დასუფ-
თავდეს. განსაკუთრებით ტუალეტი. გესმით - ტუალეტი!
მკაცრად გააფრთხილეთ დაცვის უფროსი ტურაზოვი. სწორედ
მან უნდა იკისროს ეს საპასუხისმგებლო საქმე...

კინოსტუდიის არცერთი თანამშრომელი ტუალეტში აღარ
შეუშვათ. ამით მოვრჩით!

თანამშრომლებმა კაბინეტიდან გასვლა იწყეს.

- ბატონო ბესო, როგორ იქნება ჩვენი ფილმის დაფინანსე-
ბის საქმე - შეეკითხა გიგო მინისტრს.

- ამ მხრივ, ძალიან ცუდი მდგომარეობაა, ძალიან?!.. გა-
თავდა ის დრო, ყველა გამვლელ-გამოვლელი ფილმს რომ იღ-
ებდა. ჩვენ ახლა კაპიტალიზმში შევდივართ, მას კი თავისი მკა-
ცრი კანონები აქვს, აბა! - მინისტრი სავარძლიდან წამოდგა,

„დიპლომატი“ აიღო და გიგოსაკენ გაემართა – ბევრი შემთხვევაა, ადამიანებს შიმშილისაგან გული უწუხდებათ... უბრალოდ, ქუჩაში ეცემიან – მინისტრმა ხელი გადახვია გიგოს.

– ბელგიის კულტურის მინისტრი ჩამოდის, იქნება საუბარი ერთობლივი ფილმის გადაღების თაობაზეც. ჩემს რეჟერენტს ვეტყვი, ჩაგწეროთ დამხვედრთა სიაში... ცოტა აქტიურობაა საჭირო! – და ბატონი ბენო გაუჩინარდა.

გიგო კაბინეტში მარტო დარჩა. ერთხანს იდგა. მერე გაიარა მანძილი კარებიდან მინისტრის მაგიდამდე, მერე სავარძელში ჩაჯდა. ჯერ მორიდებით, მერე სავარძელს თანდათან შეეჩვია, მაგიდიდან სათვალე აიღო. გაიკეთა, წელში გასწორდა და ზარის ლილაკს თითი დააჭირა.

შემოვიდა გაკვირვებული მდივანი ქალი.

– დანერეთ ბრძანება! – თქვა გიგომ.

– რა ბრძანება! – კინალამ გადაირია ქალი.

– დანერეთ ბრძანება! – უკვე კატეგორიულად გაიმეორა რეჟისორმა – გაუქმდეს ფრანგული „ეიფელის კოშკის“ მშენებლობის საკითხი და ეს სახსრები მოხმარდეს ფილმების გადაღებას!

– რომელი „ეიფელის კოშკი?“ – მთლად დაიბნა მდივანი. რა ფილმის გადაღება?

– ჩვენი ფილმების გადაღება, ქალბატონო ვერა, ქართული ფილმების!

გიგომ უცებ გადაიხარხარა, სავარძლიდან წამოდგა და ცეკვა-ცეკვით მდივანს მიუახლოვდა.

– გეხუმრეთ ქალბატონო ვერა, გეხუმრეთ! მე ხომ ყოფილი მსახიობი ვარ.

– თქვენ მსახიობი კი არა, ჯამბაზი ბრძანდებით, ბატონო გიგო.

– ჯამბაზისა რა მოგახსენოთ, ქალბატონო ვერა, მაგრამ ილუზიონისტი ნამდვილად გახლავართ... თუ გნებავთ, ახლავე დაგიმტკიცებთ.

– მაინც როგორ?

– სულ უბრალოდ.

– სცადეთ! – გამომწვევად თქვა, ქალბატონმა ვერამ.

– ახლავე, ქალბატონო, ახლავე! – გიგო კუთხეში მდგარ

მრგვალ მაგიდასთან მივიდა. ოქროსფერი, ძვირფასი სუფრა
ფაქირივით ხელში აიტაცა, თვალები დახუჭა.

იდუმალეებით სავსე ხმით წარმოთქვა:

– სასწრაფოდ მაკრატელი!

მდივანი ქალი არ განძრეულა.

გიგომ ცალი თვალი ოდნავ გაახილა და იყვირა:

– სას-წრა-ფოდ! ფლუიდები იხარჯება!

მდივანი ქალი კაბინეტიდან გავარდა. მობრუნდა მაკრატ-
ლით ხელში.

– ვკეცავთ! – გიგომ სუფრა რამდენჯერმე დაკეცა, შუა-
ლედი ხელში მოიმწყვდია, თვალები ისევ დახუჭა და მდივანს
უთხრა:

– გადაჭერით!

– რა-ა? – გაიკვირვა ვერამ.

– ჩქარა, ფლუიდები! – იყვირა გიგომ.

ქალმა გიგოს მუშტში მომწყვდეული სუფრის ნაწილი გა-
დაჭრა და მოემზადა სასწრაფოს სანახავად.

და სასწრაფო მართლაც მოხდა.

სუფრის შუაგული მთლიანად ამოჭრილი იყო.

ქალმა შეხედა სუფრას და კინალამ გონება დაკარგა.

მისუსტებული, ნაზი ხმით, წარმოთქვა:

– ეს რა ჰქენით, ბატონო გიგო? მე ხომ გამაგდებს მინის-
ტრი.

– დღეს, რაღაც... არ გამომივიდა!

– ეს ხომ უძვირფასესი სუფრაა... ჩინური!

– ჩინური?! ეგრე გეთქვა, ქალო! აი, ამიტომაც არ გამოვი-
და! – გიგომ სუფრა მაგიდაზე დადო, ძველი ოფიცირივით ქუს-
ლი ქუსლს შემოჰკრა და კაბინეტიდან გავიდა.

ქალმა სუფრა აიღო, გაშალა. ამოჭრილი შუაგულიდან ქალ-
ბატონი ვერას სახე, ჩარჩოში ჩასმული აღმოსავლურ „პორ-
ტრეტ-შირპოტრებს“ წააგავდა.

– იდიოტ! – იყვირა ქალმა.

გაისმა დოლ-გარმონის ხმა...

კინოსტუდიის ეზოში აშენებულ სცენაზე ჩოხოსნები,
ხმლების ქნევითა და ცეცხლოვანი ტემპერამენტით ცეკვა-
დნენ „მთიურულს“. ჩვენი მინისტრი ბელგიის კულტურის მი-

ნისტრს რაღაცას უხსნიდა, თანმხლები პირები ოდნავ მოშორებით იდგნენ და ბატონ ბენოს შესცქეროდნენ.

ბატონმა ბენომ თავის მოადგილეს ჰკითხა:

– ბელგიაში შესაკეთებლად წასაღებელი ჩვენი კინოაპარატურა შეფუთეთ?

– შევფუთეთ და უკვე ბელგიის მინისტრის მანქარაში დევს, ბატონო ბენო!

– ძალიან კარგი!

სცენას მოშორდნენ თუ არა სტუმრები, ჩოხოსნებმა იმ წუთსავე შეწყვიტეს ცეკვა და ცხვირსახოცები ამოიღეს ოფლის მოსაწმენდათ.

ბელგიის კულტურის მინისტრი და თანმხლები პირები, სტუდიის ეზოს ათვალეიერებდნენ, გაუარეს თუ არა შადრევანს, წყალი იმწამსვე გადაკეტა ვილაცამ.

ტუალეტის შესასვლელთან ტურაზოვი იდგა გაჯგიმული, სულ რაღაც ერთი წამით ჩასთვლიმა ტურაზოვმა და უცებ ტუალეტიდან წყლის ჩაშვების ხმა მოესმა. შევარდა ტურაზოვი ტუალეტში და იქიდან პანჩურის კვრითა და დედის გინებით შარვალჩახდილი კაცი გამოათრია. კაცს გული შეუწუხდა და კედელს მიეყრდნო. ეს კაცი ბელგიის მინისტრი გახლდათ.

მედპუნქტი.

გულშეწუხებულ ბელგიის მინისტრს კინოსტუდიის მედპუნქტში, ნემსი გაუკეთეს და ცოტა მოასულიერეს, გონს რომ მოვიდა, რაღაც გაუგებარ ენაზე წაილაპარაკა.

მხლებელმა ქალმა თარგმნა:

– ბელგიის კულტურის მინისტრი კითხულობს – კიდევ ბევრი თუ დარჩა სანახავიო?

– არა, არა – დაამშვიდა ის ჩვენმა მინისტრმა – დღეისათვის ეს ვიკმაროთ.

უცებ ბელგიის მინისტრს ისევ შეუწუხდა გული (ალბათ, უკვე ნემსისაგან).

შირმის იქით ექთანი ტურაზოვს თავს უხვევდა.

– მეტი არაა ჩემი მტერი, ეგენი აქ ჩამომსვლენები აღარ იყვნენ – ამოიკვნესა ტურაზოვმა. – ვა, ეგ რა შარში ჩავვარდი!

– ყური ხომ არ მოაკვნიტე, ბიჭო? – ჰკითხა ექთანმა.
– ნეტაი შენ! – თქვა ტურაზოვმა და თვალები დახუჭა.
მეორე ნემსს სანამ გაუკეთებდნენ, ბელგიის მინისტრი წა-
მოხტა და სუფთა ქართულით თქვა:
– ერთი აქედან გავიდე და მაგ ტურაზოვს მ...ავ პასკის
ჯვარს.

ბატონი ბესო და თანხმლები პირები მოულოდნელობისა-
გან გაშეშდნენ.

ყველაფერს მიხვდნენ.
– აფერისტ! აფერისტ! – იყვირა ჩვენი მინისტრის მოადგი-
ლემ.

შავ-თეთრი გამოსახულება (კინო – კინოში)
ღამე, სოფლის პატარა მოედანზე – პიედესტალი. პიედეს-
ტალს ადამიანის ლანდი უახლოვდება. შემოუვლის, დაიხრება,
ვხედავთ იასონს. ის ბიუსტის აწევას ცდილობს. ცოტას ასწევს
კიდევ, მაგრამ დაბარბაცდება და თაბაშირი ხელიდან უვარ-
დება... და ახლა უკვე ცდილობს თვითონვე აცოცდეს პიედეს-
ტალზე...

შარაგ ზაზე დიდი სისწრაფით მოჰქრის „ვილისი“. საჭესთან
გრიშაა, გვერდით შერმადინი, უკანა სავარძელში ხუტა და აბე-
სალომი. შექეიფიანებულები არიან.

– რაც ცენტრიდან დეპეშა მიიღო „ვიხილავთ თქვენს სა-
კითხსო“, აღარ გვკადრულობს, – თქვა ბოლოს გრიშამ.... აღ-
დგენის იმედი აქვს, ეტყობა!

აბესალომი: – მაგის ამბავი მე მკითხეთ, აწი ნახეთ, რა ქნას!
გრიშა: – ვინ შეუწყო ხელი? ჩვენ ავნიეთ, ჩვენ შევქმენით,
მერე?

ხუტა: – მერე და მერე! ხომ გვასახელა! იასონი ჩვენი სია-
მაყეა!

შერმადინი: – შე უბედურო, იასონის ბრძანებით არ დაგა-
ობლეს? – მანქანა უეცრად დამუხრუჭდება. მგზავრები ერთმა-
ნეთს მიასკდებიან.

მოსჩანს მთელი ტანით აღმართული ძეგლი.
მანქანაში მსხდომთ ენა მუცელში ჩაუვარდებათ,

– მოდით აქ! – იტყვის ძეგლი.

შეშინებულები ერთმანეთს გადახედავენ. ფრთხილად ჩამოდიან მანქანიდან.

– იქეიფეთ? – შინაურულად კითხულობს ძეგლი. თავებს დაუკრავენ.

– რაშა-ორერა, რაშა-ორერა, რაშა-ორერა!.. – დაიწყებს სიმღერას ძეგლი.

ოთხი კაცი ამღერდება.

უცებ ძეგლი ხელს ასწევს.

სიმღერას უცებ შეწყვეტენ.

ძეგლი ისევ ხელს დაიქნევს.

იმწუთს ისევ ამღერდებიან.

– აბესალომ! – ამბობს ძეგლი, – ერთი შენი ბოლო ლექსი წამიკითხე.

– ბანკეტზე რომ გიკითხავდი? – გამოცოცხლდა აბესალომი.

– არა... სულ უკანასკნელი!

– უკანასკნელი არ მახსოვს!

– ძალიან კარგადაც გახსოვს!

აბესალომი (ვითომ იგონებს).

– „შენი ვარსკვლავი როდი ჩამქრალა...

ისევ მოგელის მჭუხარე ტაში...

დიდიხანია რაც ტრიბუნაზე...

არ მდგახარ შენი ჩინური პლაშით!“

ყველანი ტაშს უკრავენ. ეს ტაში თანდათან ოვაციაში გადაიზრდება.

ძეგლი ისევ ასწევს ხელს.

ისევ სიჩუმე ისადგურებს.

– ვაშა-ორერა, ვაშა-ორერა, ვაშა-ორერა! – იწყებს ისევ სიმღერას ძეგლი.

აყვებიან დანარჩენებიც.

– ტაში! – ამბობს ძეგლი.

ყველანი ტაშს უკრავენ.

– ცეკვა! – იყვირებს ძეგლი.

ოთხივენი ერთდროულად აცეკვდებიან.

– ტემპი! – ბრძანებს ძეგლი.

მატულობს ტემპი. ეხლა უკვე მთელის ძალითა და მონდო-
მებით ცეკვავენ ძეგლის გარშემო.

ქარი შეარყევს ბოძზე დაკიდებულ ნათურას და პიედეს-
ტალზე ხან იასონია, სამი ოქროს ვარსკვლავით გულზე, ხან
ისევ ძეგლი.

ოთხი კაცი ოფლად იღვრება, ცეკვის ტემპი კი ოდნავადაც
არ კლებულობს.

ხუტა სახეზე ხელს ჩამოისვამს, ნურნურით ჩამოსდის რა-
ღაც სითხე. იგივე ემართებათ სხვებსაც. გაკვირვებულები ის-
ვამენ სახეზე ხელებს და მაღლა იყურებიან.

და ახლა შორიდან ვხედავთ, როგორ აფსამს პიედესტალ-
ზე მდგომი იასონი თავის მორჩილ ამფსონებს.

– ხომ არ დაგავიწყდათ, როგორ ქუხდა იასონი! – იტყვის
ბოლოს ისევ ძეგლად ქცეული კაცი.

საშინელი ხმა იქაურობას გააყრუებს (ეტყობა, სადღაც მე-
ხი გავარდა... იასონი პიედესტალიდან ვარდება. თავით კიდეს
მიეხეთქება.

ამფსონები უცებ ქვებს მოიმარჯვებენ და იასონს დააყ-
რიან.

– რას შვრებით ხალხო! – ყვირის ხუტა – იასონი ჩვენი სია-
მაყა!

ხუტა იასონთან მიიჭრება. მივლენ დანარჩენებიც, მაგრამ
იქ... აღარავინაა.

– სად გაქრა? – იძახიან გაკვირვებულები ერთხმად.

აინთო სინათლე საპროექციო დარბაზში – დამთავრდა გა-
დაღებული მასალის ჩვენება (დამთავრდა შავ-თეთრი გამოსა-
ხულება).

საპროექციო დარბაზი.

წინა რიგში ორი ლამაზი ქალბატონი იჯდა.

ერთი ქერათმიანი გახლდათ. მეორე შავგვრემანი, – სახე-
ლად ზიზი, ძვირფასი ქურქების სახელოებში ხელები შეეყოთ
და იბუზებოდნენ. მათ გვერდით იჯდა „ინდი-მინდის“ პრეზი-
დენტი და ეძინა.

– საყინულეა. ბარაქალა თქვენს გაძლებას, – თქვა ქალბა-
ტონმა ზიზიმ – რაც შეეხება მასალას, – მიუბრუნდა ქალბატო-
ნი ქმარს, ხელი გაჰკრა, გააღვიძა და სიგარეტზე მიუთითა –

საინტერესოდ მეჩვენება, – თვალები დაუბრიალა ქმარს.
ქმარმა სიგარეტი მიაწოდა, გიგომ ასანთი გაჰკრა.

ქალმა საოცრად ლამაზად გააბოლა.

ქმარმა ისევ წაუძინა.

დარბაზში კინომექანიკოსი შემოვიდა და აკანკალებულმა
თქვა:

– მე წავალ, თუ შეიძლება! – კბილს კბილზე ურტყამდა.

– გაიყინე? – თანაგრძნობით ჰკითხა გიგომ.

– არა! – თქვა იმან და ნიკაპის ქვეშ ხელი მიიჭირა, კანკალი
შენწყვიტა.

გიგომ ჯიბეები მოიქექა, ფულთან ერთად დაკეცილი ქა-
ლალდი ამოყვა, ფული მექანიკოსს მისცა, ქალალდი მემონტა-
ჟე ქალს (ფუმფულას).

– მონტაჟის გეგმაა!

კინომექანიკოსმა ნიკაპს ხელი მოაშორა, ისევ აკანკალდა
და დარბაზიდან გაღიმებული გავიდა.

– პოეტისა არ იყოს – თქვა ქერათმიანმა – მგონი, ჩვენ ყე-
ლა ციმბირში ვართ გადასახლებული, მაგრამ ჯერ არ გვეუბ-
ნებიან.

– მაშინ ერთი დღე სამად მაინც ჩაგვითვალონ! – თქვა ფუმ-
ფულამ.

– სულ რამდენი გაქვთ გადასაღები? – იკითხა ფირმის პრე-
ზიდენტის ცოლმა.

– დაახლოებით ფილმის ნახევარი – წამოიწია თაზო სავარ-
ძლიდან.

ქალი ჩაფიქრდა.

– როგორც გითხარი... მასალა საინტერესოა, ოღონდ მა-
პატიეთ... სადღაც მინახავს რაღაც ამდგვარი! – თითქოს ნაც-
ნობია ეს ყველაფერი.

– ნაცნობია იმიტომ, რომ ეს ჩვენი წარსულია, ქალბატონო
– თქვა გიგომ.

– ბატონო გიგო, ეს რა მომეცით – ფუმფულამ ქალალდზე
წაწერი ნაიკითხა:

– ფხალი, ცოტა ჯონჯოლი, ცოტა პეტრუშკა, ლობიოს-
თვის, და თუ დაგრჩა ფული, ტუალეტის...

– ცოლის ხელწერაა – თქვა გიგომ – შემშლია... ჩუმად ჩა-
მიცურებს ხოლმე ჯიბეში.

გიგომ ჯიბეში ქექვა დაიწყო.

– კარგით, ბატონო გიგო – ქალბატონმა ზიზიმ სიგარეტი
საფერფლეში ჩასრისა, ქმარს ხელი ისევ გაჰკრა, ისევ გააღვი-
ძა და სტუმრები სავარძლიდან წამოდგნენ.

გიგო და თაზოც ადგნენ.

– საინტერესოა! საინტერესოა! – ესლა თქვა „ინდი-მინდის“
პრეზიდენტმა.

ქერათმიანმა ქალბატონმა რედიკიულიდან ცხვირსახოცი
ამოიღო, პიკანტურად ნესტოებს შეეხო.

– ეს ბანკეტები მოგკლავს შენ! – ჩუმად და ღვარძლიანად
ჩაულაპარაკა ზიზიმ ქმარს და ხელოვნურად გაუღიმა იქ
მყოფთ.

– ჩვენმა ფირმამ შეიძლება გამონახოს რაღაც სახსრები
თქვენი ფილმის დასამთავრებლად – თქვა პრეზიდენტმა, –
დაგვირეკეთ ორ-სამ კვირაში...

ფუმფულას სახეზე ირონიული ღიმილი დასთამაშებდა.

სტუმრებს სტუდიის ეზოში შინდისფერი „მერსედესი“
ელოდებოდა.

მძლოლმა მანქანის უკანა კარები გამოაღო, ქალბატონები
გიგოს და თაზოს დაემშვიდობნენ. თაზომ ქალბატონებს ხელ-
ზე აკოცა. „მერსედესი“ გასრიალდა და გამცილებლებს კვამ-
ლი შეაფრქვია.

გიგო და თაზო ფიქრიანად გაჰყურებდნენ „მერსედესს“.

– ტოჟე მნე... სპიაშჩაია კრასავიცა!“ – წაილაპარაკა გიგომ.

გიგო თავის სამუშაო ოთახში საბეჭდ მანქანას უჯდა.

ცოლი მტვერსასარუტს ახმაურებდა.

(იქვე ტრიალებდა „პუდელი“, რომელიც გიგოს ბინის სცე-
ნებში ფეხებში ედებოდა ყველას და ყეფით იკლებს იქაურობას).

გიგოს ვაჟი – ლუკა შემოვიდა შამპანურით ხელში და კავა-
რადოსის არია დასჭექა. მერე ბოთლი მაგიდაზე დადგა და თქვა:

– გთხოვთ, ფუჟერები!

– რა ხდება? – ქალმა მტვერსასრუტი გამორთო.

– ხდება ის, რომ ბარსელონაში ვარ მიწვეული მომღერალ-
თა მსოფლიო კონკურსზე.

– ვა, შენ აღარ ხუმრობ! – გიგომ სერვანტიდან სამი ფუფე-
რი გამოიღო.

დარეკა ტელეფონმა, გიგომ. ყურმილი აიღო.

– კულტურის განყოფილებიდან გირეკავთ – მოისმა ყურ-
მილში – ვიცით რომ უმუშევარი ბრძანდებით... კარტოფილი
ხომ არ გნებავთ, შელავათიან ფასებში?

გიგომ ყურმილს ხელი დააფარა.

– კარტოფილი გვინდა იაფად? – ჰკითხა ცოლს.

– გვინდა, გვინდა! – წამოიძახა ნატომ.

– გვინდა, გვინდა! – გაიმეორა გიგომ ყურმილში.

კინოს სახლთან.

თეთრ შენობათან უამრავ ხალხს მოეყარა თავი. ამდენი გა-
მოჩენილი კინომოღვაწე ერთად ფელინის ფილმების ჩვენება-
ზეც არ იყო ხოლმე. მათი „ვოლგებით“ და „ფიატებით“ გადა-
კეტილი იყო ქუჩა და მოედანი.

– რაზე გარჯილხართ? – ჰკითხა გიგომ ჩვენი კინოს ერ-
თერთ გამოჩენილ ოსტატს.

– მე მეკითხებით?! – გაიკვირვა მან.

– ხო, შენ.

შეეტყო მაინცდამაინც არ ესიამოვნა შეკითხვა.

– ხო!.. ფინეთში ვაპირებ წასვლას ჩემი ფილმით და საბუ-
თები მოვიტანე გასაფორმებლად.

– რაზე შეწუხებულხართ? – ჰკითხა გიგომ მეორეს.

– სანევრო გადავიხადე – მოუჭრა მან მოკლედ და გვერ-
დზე ყურება დაიწყო. ვითომ ვიღაცას ეძებდა.

მერე გიგო ცნობილ სცენარისტს შეეკითხა:

– თუ ძმა ხარ, გამაგებინე, რა ხდება?

– აქ არ ვიცი რა ხდება, მაგრამ მომკალი და არ შემიძლია
ამდენი ცდა, სცენარი მაქვს დასამთავრებელი... ფრანგული
ფილმების მოსაწვევებისათვის მოვედი... გიჟი არ იყო, ის ფილ-
მი ფრანგებს ჯერ მგონი არც კი გადაუღიათ.

გიგო უხერხულად შეიშმუშნა ამდენ ხალხში ის აღმოჩნდა ერთადერთი, კარტოფილისათვის რომ იყო მოსული.

თეთრი შენობიდან ვილაცა კაცი გამოვიდა და გამოაცხადა: – მეგობრებო! ეს ნუთია დაგვირეკეს, ტექნიკური მიზეზების გამო ჰუმანიტარული ორგანიზაცია დღეს კარტოფილს ვერ მოგვანვდის... ამ დღეებში გამოიარეთ.

– აუ!.. – ერთხმად აყაყანდა მთელი კინოელიტა.

გუნებანამხდარნი და დამცირებულნი მანქანებისაკენ წავიდნენ. ლანძღვით და გინებით ჩასხდნენ. გაბრაზებულებმა ბრაზუნით მიიკეტეს კარებები, „ვოლგები“ და „ფიატები“ ერთდროულად მოსწყდნენ ადგილს.

რატიანების ბინაში, მათი მეზობელი მადონა, გიგოს მეუღლე ესაუბრებოდა.

– სანოვაგეზე გავუშვი ბაზარში, ნასვამი დაბრუნდა. – პრა-ვიზია სად არის-მეთქი? – ღვინო შემხვდა იაფადო! წარმოგიდგენია.

– კარგი რა, დედა – თქვა ქალიშვილმა და დედას დაემუქრა – იცოდე, მამას ვეტყვი.

– თამუნა! უფროსების საუბარში ნუ ერევი! – დატუქსა დედამ. თამუნა გაჩუმდა.

– გიგო რომ არ სვამს, რა, დიდი შელავათია? – თქვა ნატომ. რალაცა კაპიკებს რომ აძლევდნენ სტუდიაში, იმის მაგივრად – გადაგვენახა, თანამშრომლებს ურიგებდა... ეს კინომე-ქანიკოსს, ეს მანქანის მძღოლსო, ეს იმას, ეს ამას... რა უბედუ-რი პროფესიაა, წყლის ნაყვია და მეტი არაფერი!

– ჩემი რა, შამპანურის საცობებს რომ აკეთებს ეს უმაღ-ლესდამთავრებული რეგვენი, ყრია მერე ამაში რამე? კანალი-ზაციაში მიდის ყველაფერი! ყოველ კვირას თითო ყუთ ცარი-ელი ღვინის ბოთლებს ვაბარებთ და ფული მაინც არ გვყოფ-ნის.

უცებ კარი გაიღო და გიგო შემოვიდა ტომრით ხელში.

– უი! – წამოიძახა მადონამ – წინილა დამენვა!

ქალიშვილს თვალით ანიშნა წავიდეთო.

სწრაფად გავიდნენ ოთახიდან.

- ნატო, რომელია უბედური პროფესია?! ჰკითხა გიგომ ცოლს, ტომარა მოისროლა და ჯიბიდან სიგარეტი ამოიღო.

- შენი პროფესია, გიგო!.. ცოტა ოჯახზეც არის საჭირო ზრუნვა.

- რას ბრძანებთ, ქალბატონო, საცობების ცეხი გნებავთ გავხსნა? მითხარი რა გინდა?!

- რა მინდა და... იცი თუ არა შენ, რომ ერთი ცნობილი აკადემიკოსი ნავთს ყიდის ბარნოვის ქუჩის კუთხეში!

- მე მეტიც ვიცი! ერთ ჭკუით სავსე „ნოვატორს“ სპეციალური დანადგარი გამოუგონებია, შიგ ჩვენს კლასიკოსებს ყრის, და იქიდან ტუალეტის ქაღალდი გამოდის!

- რა საშინელებაა!

- ხო და გამაგებინე, რა გინდა!.. ნავთი გავყიდო ბარნოვის კუთხეში თუ კლასიკოსები გადავამუშაო?!

- მე მინდა, რამე ბიზნესს მოკიდო ხელი!

- კი მაგრამ, კინოს რა ვუყო?

- ვინ რა თავში იხლის მაგ შენ კინოს, ვის რაში სჭირდება! შენ ის თქვი, არაფრის ნიჭი რომ არ მოუცია ღმერთს!

- ვაშა!!! „ბურნიე ოპლოდისმენტი!“ - გიგომ ტაში შემოკრა და ნერვიულად დაიწყო ადგილზე ქართული ცეკვა და ლეკურის მოტივი წაიმღერა.

ნატო სავარძელში ჩაენარცხა.

- ოცი წელიწადია ვემსახურები როგორც მონა!

- კარგი ბატონო... ჩათვალე რომ დღეიდან თავისუფალი ხარ მონობისაგან, წავალ!

- სად წახვალ? ვიწ რაში ჭირდება?

- არავის ხო?! არავის ვჭირდება ხომ! აწი მე ვიცი, როგორც მოვიქცევი, დავთვრები კიდეც, ქალებშიც ვივლი და ორგიებსაც მოვანყობ!

- ვერაფერსაც ვერ მოანყობ!

- რატომ ვითომ?

- მაგას ყველაფერს ფული სჭირდება და იმიტომ. ფული და მარიფათი.

- ჰა, ჰა, ჰა!

ნატო ოთახიდან გავარდა.

გიგო ერთხანს იდგა.

– მარიფათი! – თქვა მერე თავისთვის, ოთახში გაიარ-გამოიარა, ტომარას წამოედო და მთელი ძალით მოქნეული ფეხი გაჰკრა.

გიგოს ასისტენტი თაზო თავის სენაკში, დივანზე იყო წამოწოლილი და ფიქრიანად ჭერს მისჩერებოდა.

გიგო ფანჯარასთან იდგა და დურბინდით ქუჩას გაჰყურებდა.

– გენიალური აზრი მომივიდა – თქვა თაზომ – ფილმსაც დავამთავრებთ, ოჯახიც კმაყოფილი გეყოლება და უცხოურ მანქანებსაც დავირტყამთ, იცოდე!

– ცოლად როკფელერის ქალიშვილის მოყვანას ხომ არ აპირებ?

– არა! – განცხადებას ვაძლევ გაზეთში. პატივცემულო მკითხველებო, გთავაზობთ გამდიდრების უებარ რეცეპტს: „გვიგზავნით დოლარს, სულ რაღაც ერთ დოლარს, სამაგიეროდ ჩვენ გიგზავნით რეცეპტს. არ მოგწონთ რეცეპტი, დოლარს გიბრუნებთ უკან“. საქართველოს ნახევარი მოსახლეობა ჩვენ გვიგზავნის თითო დოლარს. ეს გიგო, დაახლოებით ორ-ნახევარი მილიონია!

– მერე, ჩვენ რა ბუს კვერცხებს ვუგზავნით იმ ნახევარ საქართველოს, – იკითხა გიგომ ისე, რომ დურბინდი თვალიდან არ მოუშორებია.

– რატომ ბუს კვერცხებს? – იწყინა თაზომ – ჩვენ მათ ვუგზავნით გარანტირებულ რეცეპტს.

– რა რეცეპტია ასეთი?

თაზომ პათეტიკურად წარმოსთქვა:

– მოიქეცით ისე, როგორც მოვიქეცით ჩვენ!

– დაანებე თავის სისულელეებს და მოდი, ნახე, რა ქალი დგას „მერსედესთან“.

– უცხოელს ელაპარაკება?

– რა იცი?

– ვიცი! ის ქალი ახლა იმ „მერსედესში“ ჩაჯდება.

გიგო დურბინდში ხედავდა.

ეშხით სავსე ლამაზმა ქალმა ფრთხილად მიიხედ-მოიხედა და მართლაც „მერსედესის“ გამოღებულ კარებში შეყო ფეხი. მანქანაში რომ ჯდებოდა, კაბა ჭიპამდე აენია.

– მეგი ჰქვია სახელად – ისმის თაზოს ხმა – ეგ ქალი უცხოელის გამოჭერაზეა, საზღვარგარეთ დათესვა უნდა.

– გავიცნოთ!

– ნურც იფიქრებ... ჩვენიანებს არ ეკარება.

– საიდან დაასკვენი?

– ფაქტებიდან.

„მერსედესი“ ადგილს მოსწყდა და გაუჩინარდა.

– ღვთაებაა! – თქვა გიგომ, დურბინდი ფანჯრის რაფაზე დადო, მაგიდასთან მივიდა! განახევრებული ბოთლდან კონიაკი დაისხა და გადაჰკრა.

– თაზო, ჩვენ მაგ ქალს გავიცნობთ, გაძლევ სიტყვას!.. არავითარი ფილმი! ვის ჭირდება ეს შენი კინო? არავის! არც შინაურს და არც გარეულს... და საერთოდ... არ არის ეს ჩვენი საქმე. ჩვენი საქმეა „ღვინო, დუდუკი და ქალები...“ თაზო! დღეიდან ჩვენ ვინყებთ სულ სხვა ცხოვრებას... ბოჰემურ ცხოვრებას. ამისათვის კი საჭიროა სულ ცოტა რამ?

– ფული!

– სწორია.

თაზო ჩაფიქრდა, მერე ოთახში ჩამოკიდებული ბრჭყვიალა ჭალს ახედა...

და უცებ გაქრა ჭერიდან ჭალი...

გიგოს სახლთან.

მთვრალი გიგო თავის სახლს უახლოვდებოდა. შორიდანვე შეამჩნია...

ფანჯარასთან მდგარი მეუღლე. ქალი, რასაკვირველია, მას ელოდებოდა.

„ეხლა დაინყება“ – აღმოხდა გიგოს.

კედელს აეფარა, მერე ამ კედელს ზუგშექცევით, ფრთხილად გაუყვა.

საბას ბინა.

კარი ჭალარა საბამ გაულო.

– გიგო, სადა ხარ, ბიჭო, დაკარგული! – გულიანად შეხვდა პალტომოხურული და კაშნემოხვეული საბა ჩვენს გმირს და პატარა, მყუდრო ბინაში შეუძღვა, რომლის მთელ ავლა-დიდებას კედელზე გაკრული, სცენაზე ნათამაშევი როლების ფოტოები წარმოადგენდა.

– შენ რა, ფილმის მეტი აღარაფერი გახსოვს? – როგორ არის შენი კინოს საქმე?

– ცუდად! – თქვა გიგომ, გაცრფცილ სავარძელში მოკალათდა და პრიმა ამოიღო – ვის უნდა შენი კინო! – ფული ენანებათ ხელოვნებისათვის.

საბამ დანყებული კარტოფილის თლა გააგრძელა.

– ყველა დროის ყველაზე აშკარა მსხვერპლი, ეს გახლავთ ინტელიგენცია! – თქვა საბამ, – დაქვეითებული, დაქცეული, დამდაბლებული და დამონებული ინტელიგენცია! განდევნილი, გაპირუტყვებული – რევოლუციის მიერ; პატივაცარილი, გამრუშებული, გამყიდველი და გაყიდული – რეჟიმის მიერ; თუმცა ჯერ კიდევ თავმომწონე, ურჩი, უტეხი, მაგრამ აღარაფერი – სახელის გარდა... აღარც ძალაუფლება, აღარც ავლა-დიდება და ძალიან ცოტა სისხლი...

– ეს შენი ახალი როლიდანაა საბა?

– როლიდან, რომლის თამაში აღარ დამცალდა, ჩემო გიგო! რაც ხმა დავკარგე, დავკარგე თეატრში ადგილი, ჯამაგირიც და მეგობრებიც... მათ შორი, მგონი შენც... როლს ვილა ჩივის... ვისლა სჭირდება ჩემი ყრუ, ჩახლეჩილი ხმა...

– ყრუ ბეთხოვენი, მაინც ბეთხოვენია! – წარმოსთქვა ღიმილით გიგომ და ისიც კარტოფილის თლას შეუდგა.

– ეგრეა ვითომ? – გაელიმა საბასაც და დანაოჭებული სახე კიდევ უფრო დაუნაოჭდა – ამას წინათ, რუსთაველზე წაეჩანჩალდი... სადღაა ის ხალხი?! სადღაა თბილისი?! მერე ქაშკაშით შევედი, ჩემს მარიამს სანთელი დავუნთე.

– რამდენი სიკეთე მახსოვს მისგან! – თქვა გიგომ.

– ძნელია ამ ასაკში... „იქეთ“ ყოფნა – თქვა საბამ და მის სახეზე ღიმილი გამოკრთა.

– გინდა ქეიფი, მაგარი ქეიფი?! – თქვა უცებ თავისი ჩახ-
ლეჩილი ხმით.

– ღვინოს ამოვიტან – შესთავაზა გიგომ.

– არავითარი მაგდაგვარი – თქვა საბამ, კარტოფილის თლა
მიატოვა და ტელეფონს მიაშურა. – ნახევარ საათში აქ ისეთი
ქეიფი ნავა, მთელი უბანი აზანზარდება.

ტელეფონის ნომრები აკრიფა და ყურმილში თქვა:

– ბიძინა ხარ? ჩემო კიკუშა, ახლა ჩემთან მეგობრები მო-
ვიდნენ, გადასარევი ღვინო მოიტანეს, სუფთა წარაფი, ცოტა
პურმარილი წამოიღეთ და სასწრაფოდ მოდით ჩემთან, სასწრა-
ფოდ...

ყურმილი დაკიდა, მერე ისევ აიღო, ახალი ნომერი აკრიფა.

– ოჩო, შენა ხარ! პურმარილი მაქვს, მეფეს შეშურდება...
ბიჭებს უთხარი, და ახლავე ამოდით ჩემთან, რამდენიმე ბოთ-
ლი ღვინო წამოიძღვანით... მოიცა, თუ ძმა ხარ, ვისლა უნდა
შენი დისერტაცია... აბა, ჰე, გელით – ყურმილი ისევ დაკიდა
და გიგოს შეხედა...

– ასე მგონია, საუკუნე არ მინახავხარ, შენ ოხერო!

მეგობრები სევდიანი ღიმილით უყურებდნენ ერთმანეთს.

გიგოს სახლის ფანჯარა.

გიგოს მეუღლე ისევ ფანჯარასთან იდგა და ქუჩას გაჰ-
ყურებდა.

უცებ მოესმა ომახიანი სიმღერა. ნატო უსმენდა სიმღერას.
თვალები აუწყლიანდა.

შუახანს გადაცილებული კაცები სუფრას უსხდნენ. საბა
დღეს ბედნიერი კაცი გახლდათ. ის თავის მეგობრებთან ქეი-
ფობდა. მღეროდნენ ეშხითა და გატაცებით.

წინწკლავდა.

მანქანამ გაანათა მარჯანიშვილის თეატრის თალქვეშ
მდგარი ბიჭები და სიბნელეში ჩაინთქა. იქიდანე გამოჩნდა ნას-
ვამი გიგო.

– ხომ არ მოგვანევენებ! – ჰკითხა ყველაზე ჯანიანმა, რო-
ცა გიგო ბიჭებს მიუახლოვდა. იქვე „ფოლქსვაგენი“ იდგა.

გიგომ ჯიბიდან “პრიმა” ამოიღო და გაუნოდა.

გამხდარმა ბიჭმა რამდენიმე ღერი სიგარეტი ამოიღო.

– ეს ბონდოს, ეს შაშუბეშა – შენ, და ესეც – მე! – გაანაწილა.

ლა ბიჭმა ნადავლი და ინტელექტი გამოაჩინა:

– აი, იმ სახლში გალაკტიონი ცხოვრობდა!

– წრიპა, უზრდელად იქცევი! – უთხრა ბონდომ ბიჭს.

– რაზეა ლაპარაკი, ძმაო?

– იმაზე! მადლობა, მეგობარო!

მოსათქმელად იქვე მოაჯირზე ჩამოჯდა.

ქუჩის ბოლოს ქოლგიანი კაცი დაილანდა. ბონდომ მას თვალი მოაშორა და რატომღაც იკითხა:

– შეგიძლიათ ერთი დარტყმით კაცის ნაქცევა?

გიგო ყურადღებად იქცა.

– კაცს გააჩნია – თქვა წრიპამ.

შაშუბეშამ ალმაცერად გახედა ბონდოს.

– შენ ბიჭო, რა მუდამ რალაცნაირი აზრები მოგდის მაგ პატარა თავში (თავი ბონდოს ზომაზე დიდი ჰქონდა).

გიგო იჯდა და ენეოდა.

შაშუბეშამ ხელი გაჰყო ქუჩაში.

– ვა, წინწკლავს, ჩემი დედა...

– ვინც ერთი დარტყმით, ამ ქუჩაზე გამვლელს მიწაზე ტრაკით დასვამს არა! – თავისას არ იშლიდა ბონდო – პურმარილს ვკისრულობ.

– ერთი დარტყმით? გამოცოცხლდა პურმარილის ხსენებაზე წრიპა.

– ერთი დარტყმით! – გაიმეორა ბონდომ.

– რომ მოკვდეს? – თქვა შაშუბეშამ.

– მოკვდეს არა ტო, ნოკაუტი რა! – ბონდომ თავისი ვეება მუშტი ლოყაზე მოუცაცუნა შაშუბეშას.

შაშუბეშა ნაბარბაცდა.

– იდიოტობაა!

– კასიუს კლეი იდიოტია.

– არა ბიჭო, ლევ ტოლსტოია!

ქუჩის ბოლოს ქოლგიანი კაცი გამოჩნდა.

– შენ იკისრებ? – ჰკითხა წრიპამ ბონდოს.

– რატომაც არა! თქვენ პურმარილი იკისრეთ!

– პურმარილი საიდან? – იკითხა წრიპამ.

– ღვინო მე მაქვს – თქვა შაშუბეშამ – ბაბუაჩემმა ჩამოიტანა სოფლიდან.

– ჭადს მე დავაცხოვ... – თქვა წრიპამ, – ბაბუამისი ფქვილსაც ჩამოიტანდა.

ქოლგიანი კაცის სილუეტი სულ ახლოს იყო.

ბონდოს შეეტყო, ღელავდა.

გიგოც – არანაკლებ.

სილუეტი მათ მიუახლოვდა.

„საფარიდან“ ბონდო გამოვარდა და თავისი ვეება მუშტი ქოლგიანს ხეთქა. ქოლგიანი მოცელილივით დაეცა ტროტუარზე.

ბონდო, შაშუბეშა და წრიპა მანქანაში ჩასხდნენ და „ფოლკსვაგენი“ ადგილს მოსწყდა...

– რას სჩადიხართ, თქვე ვირისშვილებო! – იყვირა გიგომ.

ჩაირთო სინათლე. განათდა ქუჩა.

გიგო მივიდა დაცემულის წამოსაყენებლად. გაშტერდა, მიწაზე ეგდო... კინემატოგრაფიის მინისტრი – ბატონი ბენო.

– აქ რას აკეთებთ? – ჰკითხა დაბნეულმა გიგომ იდიოტივით.

– თათბირს ვატარებ! – უპასუხა მინისტრმა ენის ბორძიკით. გიგომ ნაქცეული დიდის ვაივაგლახით წამოაყენა.

– ფეხები მეკეცება – თქვა ტალახში ამოსვრილმა მინისტრმა.

გიგომ ის ზურგზე მოიკიდა და მისამართი ჰკითხა.

– მოიცა, მოიცა... მოვისაზრო! – თქვა მინისტრმა, ახლალა გიცანით.

შეეტყო, ვერ იყო კარგად.

ერთხანს უხმოდ მიდიოდნენ. უხმოდ და ბანცალით.

– პეროვსკაიას ცხრა – მოაგონდა უცებ ბატონ ბენოს – შვილის საძებნელად გამოვედი... ვილაცა ხულიგანმა ისეთი მხეთქა, გონება დავკარგე. თქვენ რომ არა...

მერე შეეკითხა:

– ფილმის საქმე როგორ არის?

– ეს მე თქვენ უნდა გკითხოთ, ბატონო ბენო!

– ნიჭიერი კაცი ბრძანდებით... რად გინდათ ეს დრომოჭმული... გადაიღეთ რამე წინა სურათის მაგვარი... – თქვა მინისტრმა სვენებ-სვენებით, – მაშინ ალბათ, სპონსორიც გამოჩნდება!..

ვერის ხიდი.
ხიდს რომ გადადიოდნენ, მოაჯირს მიეყრდნენ. გიგომ მტკვარს გახედა.

- როგორ ადიდებულა! - ჩაილაპარაკა თავისთვის.
- რა?! - იკითხა მინისტრმა.
- მტკვარი.

იმან თავი მოატრიალა და შეშინებულმა მდინარეს ჩახედა. ადიდებული მტკვარი რისხვით მოედინებოდა.

- ხომ არაფერს აპირებთ? - იკითხა მინისტრმა.
- რას უნდა ვაპირებდე? - ვერ გაიგო გიგომ მინისტრის ნათქვამი.

- რა ვიცი... ხალხნი ვართ... მობრძანდით ხვალ ჩემთან... შეიძლება რაღაც სახსრები გამოვნახოთ... მობრძანდით, გენაცვალე, მობრძანდით, - წამოიძახა გულწრფელად. - ისე, ერთი პატრა ჩინური სუფრა თქვენზეა, ბატონო გიგო!

- რატომ ჩინური? - ერთი დიდი ქართული სუფრა, თავისი პურმარილით და მრავალჟამიერით! - თქვა გიგომ.

- შორიახლოს პოლიციის მანქანა გაჩერდა.
- რა ხდება? - მიმართა მათ პოლიციის თანამშრომელმა.
- მე კინემატოგრაფიის მინისტრი გახლავართ! - წამოიძახა თავმომწონედ გიგოს ზურგზე მოკიდებულმა მგზავრმა.

- თქვენ ალბათ კინორეჟისორი, არა? - ნიშნის მოგებით იკითხა პოლიციელმა.

- ათიანში მოარტყით - თქვა გიგომ.
- ესენი ლეტნათ არიან! - თქვა მძლოლმა. - ფსიქიატრიულიდან გამოპარულები უნდა იყვნენ! - თქვა პოლიციელმა და ორივენი მანქანიდან გადმოვიდნენ - ფრთხილი ნაბიჯებით უახლოვდნებოდნენ კინემატოგრაფისტებს.

(მაგარი სანახავი კი იყვნენ: კინორეჟისორი, ზურგზე მოკიდებული კინემატოგრაფიის მინისტრით).

უცებ სტაცეს ხელი და ორივენი მანქანაში შეაგდეს. მანქანა ადგილს მოსწყდა.

- სარდაფი.
- შაშუბეშას სარდაფში ბიჭები ქეიფობდნენ.
- შემეცოდა ტო! - თქვა წრიპამ.

– აბა რა! – ჩემი დედა...

შაშუბეშამ ბონდოს გახედა.

– ასე გამეტებით როგორ გაარტყი – თქვა ისევ წრიპამ. ბონდომ წრიპამ ყანყრატოში ხელი წაავლო და ხმა დაიწვრილა.

– პურმარილი კარგია, შე ბოზო შენა!

წრიპამ ხელი აუკრა:

– დაასხი რა!

– ხასიათი გამიფუჭა ტო! – თქვა ბონდომ და იყვირა – გამორთე ეგ შენი მაგნიტოფონი!

შაშუბეშამ ჭიქები შეავსო.

წრიპამ მაგნიტოფონი გამორთო.

ბონდომ ჭიქა ასწია.

– ეს იმით გაუმარჯოს, ვინც ჩვენ გზაზე დაგვაყენა, ვინც კაცებად გვაქცია... მშობლებს გაუმარჯოს!

შაშუბეშას უცებ სიცილი წასკდა.

– რას იცინი? – ბონდო მთვრალი იყო – რას იცინი? – გაიმეორა.

– არაფერს!.. მეცინება და ვიცინი!

თენდებოდა.

პეროვსკაიას ქუჩაზე „ფოლკსვაგენმა“ დაამუხრუჭა.

ბონდო ბარბაცით გადმოვიდა მანქანიდან და ნომერ ცხრა სახლის სადარბაზოში შევიდა.

აიარა კიბე, ბინის კარზე დარეკა.

კარი თავნაკრულმა მოხუცმა ქალმა გაუღო და უცებ შეიცხადა:

– ბონდო... მამაშენი...

– რა მამაჩემი?

– საავადმყოფოდან დარეკეს... მარჯანიშვილის თეატრთან ვილაც ნაძირალას რაღაც უგლეჯია თავში... მოდი, ბებია, წნევა გამიზომე.

ბონდო გაშტერებული იდგა.

– არა, ისეთი არაფერია – სცადა ბონდოს გამხნეება ქალმა – ტვინის შერყევა აქვსო.

– დედა სად არის?

– მამაშენთან... საავადმყოფოში.

კაუზა.

და უცებ ბონდომ იღრიალა:

– არ გამიტრაკა საქმე ამ თავის წნევით?

კროსპექტზე ნელი ნაბიჯით მოდიოდა ჩაფიქრებული გიგო. ლიმუზინები მუხრუჭების ზრჭიალით შეჩერდნენ. მანქანებიდან ჟივილ-ხივილით გამოვიდნენ შეზარხოშებული მამაკაცები და ქალბატონები.

– მეგობრებო! ჩვენს წინ არის ქართული კინოს ცნობილი კინორეჟისორი, გიგო რატიანი. – თქვა ლაბადიანმა. – სულს ლაფავს ქართული კინო! ჩვენ ამას შთამომავლობა არ გვაპატიებს.

ლაბადა გაიხადა, ღილები შეუკრა, ბოლო გადაუნასკვა – რალაც „ტომრისმაგვარი“ გააკეთა და წამოიძახა:

– დავეხმაროთ მსოფლიოში აღიარებულ ჩვენს ქართულ კინოს!

მერე თვალები დახუჭა და „ტომარა“ წინ გაიშვირა.

და მოხდა სასწაული:

ჯიბიდან ამოღებული მოზრდილი საფულეებიდან „ტომარაში“ დაიწყო „დოლარცვენა“.

– ჩემი ათასი!

– ჩემი ორი ათასი!

– ორიათას ხუთასი!

ქალებმა ძვირფასი სამაჯურები მოიხსნეს ხელებიდან...

გაიხსნა რედიკიულები...

დოლარებით სავსე ლაბადა გაშტერებულ გიგოს ხელში მიაჩეჩეს და... ლიმუზინები საბურავების ღრჭიალით ადგილს მოსწყდნენ.

(დამთავრდა გახუნებული თეთრი გამოსახულება. დამთავრდა სიზმარი).

ღრჭიალითვე გაიღო პოლიციის განყოფილების კარები.

გიგოს გამოელვია.

შემოვიდა თანამშრომელი.

– თორმეტ საათზე გაუშვი! – უთხრა თანამშრომელმა კარებთან აყუდებულ პოლიციელს და უკანვე გავიდა.

კარებთან აყუდებულმა პოლიციელმა გიგოს ჰკითხა:

– აბა სახეზე შემხედე, მეტყობა ფრჩილებით ნაკანრი?

– ისე, რა! – თქვა გიგომ და თვალები მოიფშვნიტა. შეხედ-
ვით კი არ შეუხედავს.

პოლიციელმა განაგრძო:

– ერთი მითხარი, თუ ძმა ხარ... პოლიციელის ცოლს ეკად-
რება ჭიპამდე ჩაჭრილი კაბა!

– პოლიციელის ცოლს?

– ხო, პოლიციელის ცოლს.

– გამიშვი და გეტყვი.

სახედაკანრულმა მაჯის საათზე დაიხედა.

– ჯერ ექვსი წუთი აკლია... თორმეტზე გაუშვიო – ასეთია
ბრძანება.

– თორმეტზე რა, ახალი წელია და სალუტს ელოდებით?

– ბედი შენი რომ ლეიტენანტი არ ჩივის. კარგა მაგრა გი-
ხეთქია!

– არც იმან დამაკლო!

– ცოლთან გიჩხუბია? – უეცრად იკითხა პოლიციელმა.

– არასოდეს – გიგომ ჩალურჯებული თვალი ხელით მოი-
სინჯა.

– როგორ ახერხებ?

– ინგლისური მეთოდით.

– რა მეთოდია ასეთი?

– გამიშვი და გეტყვი!

– მითხარი და გაგიშვებ!

გიგომ პოლიციელი გაანათლა.

– ინგლისელმა ცოლი რომ ითხოვა, ერთცხენიანი ფაიტონ-
ით ფერმის ირგვლივ გაასეირნა, ცხენი უცებ გაჩერდა და ად-
გილიდან ფეხს არ იცვლიდა. ინგლისელმა სამამდე დაითვალებს:
„ერთი!“ ... – ცხენი არ დაიძრა. – „ორი!“ – ისე ისევ ჯიუტად იდ-
გა. „სამი!“ – არც ეხლა დაიძრა ცხენი ადგილიდან. მაშინ ინგლი-
სელმა შოლტი ამოიღო და ცხენს გადაუჭირა. მასშემდეგ, რო-
ცა კი ცოლი ხმას აუწევდა... ინგლისელი იწყებდა თვლას „ერ-
თი!“ და მორჩა, ქალი მთელი თვით მუწუდებოდა.

– ვა, ეგ რა კარგი რამეა!.. – თქვა პოლიციელმა, მაგრამ უკვე გვიანია... და მერე, ჩემს ცოლს დაასწრებ შენ „ერთის“ თქმას? იყავი მერე მთელი თვე დამუწეხებული! პოლიციელმა ისევ დაიხედა საათზე.

წვერგაუპარსავი და თვალდაღლილად მდგომი გიგო მილიციის განყოფილებიდან გამოვიდა და ჟანგბადი ღრმად შეისუნთქა. იქვე კუთხეში ცოლი ელოდებოდა. ნელი ნაბიჯით გაუყვანენ ქუჩას.

გიგოს ბინა.

გიგომ საინიდან ლობიო მოასუფთავა და წყალი დააყოლა. ცოლმა მაგიდიდან საინი აიღო, სამზარეულოს ონკანთან მივიდა. წყალი მოუშვა და ღიმილით თქვა:

– როგორ გითხრეს პოლიციაში? ადიდებულ მტკვარს რატომ გახედო?

– ფული უნდოდათ რა! – თქვა გიგომ.

– ეს ოხერი ცხელი წყალი გვექნება როდისმე?! – წაიანჩხლა ქალმა. მერე ქმარს გახედა.

– მოდი ბინა ამერიკელებს მივაქირავოთ!

– ვის უნდა შენი ბინა! ისინი „ასაბნიაკებს“ ქირაობენ!

– აბა, რა ვქნათ? სურათი ხომ უნდა დაამთავრო!

– მაგით რას დაამთავრებ!

– მაშინ გავყიდოთ და უფრო პატარა ბინა ვიყიდოთ!

– ნატო, მოეშვი ფანტაზიორობას!

– მაშინ დაანებე თავი ყველაფერს და დავჯდეთ „ბუტკებში“.

– შენ დაწყნარდი, ყველაფერი მოგვარდება.

– ოცი წელია მაგას გაიძახი... გაყოლოდი ნეტა შენს მედიცინას.

დღეს ყველას უჭირს, ნატო! – თქვა გიგომ და სიმღერა წამოიწყო. „ჩიტი-გვრიტი მოფრინავდა ჰოუ რანუნი-ი“ – მერე უცებ გაჩუმდა.

– შეიძლება მართალიც იყო ის მდივანი ქალი – თქვა ნალვლიანად.

სამზარეულოში ლუკა შემოვიდა და მშობლებს ახარა:

– ტელევიზორში ენერგეტიკის მინისტრმა, სინათლე და სიტბო მთელი ზამთარი გექნებათო.

სამივენი სასტუმრო ოთახში გავარდნენ.

„...ასე რომ, ჩვენს მოსახლეობას შეუძლია მშვიდად იძინოს“. – ისმოდა ტელეეკრანიდან მინისტრის ხმა – ჩვენ იმდენი ელექტროენერგია გვექნება, რომ შეგვეძლება...

– უკაცრავად – აწყვეტინებს კორესპოდენტი – ამ საღამოს, სინათლე რომ ყველა რაიონს აქვს, ეს თქვენ გამოსვლასთან დაკავშირებით ხდება თუ...

– როგორ გეკადრებათ, როგორ გეკადრებათ, ეს უბრალო დამთხვევაა, სწორედ დღეს ჩაირთო იტალიაში შეძენილი დიდი სიმძლავრის ელექტროაგრეგატები, რაც სრულ გარანტს იძლევა, რომ...

და ამ დროს ჩაქრა სინათლე.

სიბნელეში ლუკამ წაიმღერა:

– წომნაია ნოჩ, ტოლკო პული სვისტიათ პო სტეპი...“ გიგო ხელის ცეცებით ფანჯარათან მივიდა, გარეთ გაიხედა, მთელი ქალაქი უკუნეთ სიბნელეშია ჩაძირული, მოისმა ბრახვანი და ნატოს „ვაიმე!“

გიგომ ჯიბიდან ასანთი ამოიღო და გაკრა.

ნატო იატაკზე იყო გაშხლართული, ხელი შუბლზე მიედო. გიგო და ლუკა მივარდნენ, წამოაყენეს. გიგოს ასანთი ჩაუქრა. ისევ აანთო.

– რა მოგივიდა?

– რა და ჯანდაბა! სანთელი კარადის უჯრაშია... რალაცას წამოვედე...

გიგო კარადასთან მივიდა, სანთელი მოძებნა და აანთო.

– პირსახოცი დამისველეთ – თქვა გუნებანამხდარმა ქალმა. გიგომ სააბაზანოში პირსახოცი აიღო და ონკანი მოუშვა.

ონკანიდან მხოლოდ შიშინი გაისმა.

– წყალი არ მოდის! – გასძახა ნატოს.

– კარგი სანახავი ვიქნები ხვალ კათედრაზე, კოპიანი შუბლით! – თქვა ნატომ.

– ამტკიცე მერე, რომ სახლში ტაისონი არ გყავს – თქვა ლუ-

კამ.

– ჭეიშვილებთან დარეკეთ... ექნებათ ნყალი – თქვა ნატომ.
ლუკამ ტელეფონის ყურმილი აიღო.

ტელეფონიც გათიშულიყო.

ლუკამ ყურმილი დაკიდა და მთელი ხმით დასჭექა მეფის-

ტოფელის არიის დასაწყისი:

– ლიუდი გიბნუთ ზა მეტალ,

სატანა ტამ პრავით ბალ!

და უცებ ისევ აინთო სინათლე.

– ვაშაა-ააა! – დაიძახა ყველამ ერთად.

– ვაშა-ააა! ისმოდა განათებულ მთელ ქალაქში.

და უცებ ისევ გამოირთო სინათლე. ისევ ჩაბნელდა ქალა-

ქი. ჩამოვარდა სიჩუმე.

მინისტრის კაბინეტის მოსაცდელი.

გიგო კინოს მინისტრის კაბინეტიდან გამოვიდა.

მდივან ქალს ჯემპრის ქსოვა თითქმის დაემთავრებინა.

– ბატონო კინორეჟისორო, რამე ახალი ფოკუსი ხომ არა-

ფერი იცით? – ჰკითხა მან გიგოს.

– როგორ არა, მომეცით ეგ ჯემპრი, აქ!

– ჯემპრი არა ის! – ქალბატონმა ვერამ ნაქსოვს ხელები

დააფარა.

გიგომ ქალს თავი ზრდილობიანად დაუქნია და ის და თა-

ზო სამდივნოდან გავიდნენ.

თაზომ ქუჩაში ჰკითხა გიგოს.

– არაფერი?

– აბსოლუტურად! არა აქვთ ფული და რა ქნან?

– ჩვენ რაღა ვქნათ?

– იშოვეთ ფული და გადაიღეთო!

– კი მაგრამ, სად და როგორო?

– როგორ და, როგორც ევროპაში და ამერიკაში, ისეო.

– თუ ვერ ვიშოვეთ?

– მაშინ ნუ გადაიღებთ, ქვეყანა არ დაიქცევას!

– უპორთფელო მინისტრი გამიგია – თქვა თაზომ – უფუ-

ლო მინისტრი რაღა უბედურებაა?!

– „ჟიგულის“ რომ მიუახლოვდნენ, საბარგულზე ბენზინის ბაკის თავსაცავს მოკრეს თვალი.

– რა ხდება? – თქვა თაზომ, ბაკის თავსაცავი აიღო.

– არაფერი – ვილაცამ ჩვენგან ბენზინი ისესხა – თქვა გიგომ.

თაზომ მანქანა გასაღებით სწრაფად გააღო და ბენზინის აღმრიცხველი შეამოწმა.

– რაც იყო, ბოლომდე „ამოუნრუპავთ“!

მანქანები არხეინად მოსრიალებდნენ ქუჩაში.

თაზო გაშვერილი ვედროთი იდგა. გიგო შლანგით ხელში და ორივენი მუდართი გაჰყურებდნენ მძღოლებს. ისინი კი ვერც ამჩნევდნენ მათ.

უცხოური მანქანები, „ვოლგები“ თუ „ჟიგულები“, დინჯი მედიდურობით უვლიდნენ გვერდს.

ბოლოს, ერთი დანჯღრეული „ზაპოროჟეცი“ გაჩერდა, იქიდან ქუსლმონგრეული მძღოლი გადმოვიდა, საბარგული ახადა თავის მანქანას, კანისტრა გადმოიღო:

– აქერთი-ორი ლიტრაა, სახლამდე მიგიყვანთ! – თქვა და თაზოს ძაბრმომზადებულ მანქანაში თვითონვე ჩაასხა ბენზინი.

– დიდი მადლობა, მეგობარო! – გადაგიხდით თუ შეიძლება! – თაზომ ხელი ჯიბისაკენ წაიღო.

– როგორ გეკადრებათ! – თქვა „ზაპოროჟეცის“ მძღოლმა და გიგოს შეეკითხა:

– „კოდაკი“ არ გინდა იაფად?

– რა „კოდაკი“?

– კინოფირი, რა!

– ხო, არა, არა!

– „ზაპოროჟეცის“ მძღოლი სწრაფად ჩაჯდა მანქანაში – „ენკი-ბენკი-სიკლისა“! – გასძახა ფანჯრიდან კინემატოგრაფისტებს და გაუჩინარდა.

წითელი „ჟიგული“ ბენზინის გასამართავ სადგურთან შეაჩერეს. „კალონკასთან“ რამდენიმე მანქანა იდგა უპატრონოდ.

– ძია კაცო, რა, ბენზინი არ არის? – შეეკითხა თაზო ტროტუარზე მჯდომ მოხუცს.

– ბენზინი კი არის, სინათლე არ არის! – თქვა მოხუცმა მთავარ „გესზე“ დიდი ავარია მომხდარა!

თაზომ მანქანა „კალონკასთან“ მდგომ მანქანებს მიუყენა. იქვე, სკვერში ბავშვები ომობანას თამაშობდნენ. დაუნდობლად ურტყამდნენ ერთმანეთს. საფარად პატარა პიედესტალს იყენებდნენ. (ზოგი ზედაც ადიოდა) სადაც ადრე ვილაცის ქანდაკება იდგა, ეხლა მტრედების სკინტლით იყო მოსვრილი.

მოპირდაპირე სახლის მესამე სართულზე ახალგაზრდა ქალი ფანჯრის მინას რეცხავს, ქარი სიფრიფანა კაბას უფრიალებს და ბაყვებს უჩენს. რამდენიმე მანქანა ამუხრუჭებს. მძღოლები ქალს უყურებენ.

თაზომ ქალს თვალი მოაშორა და გიგოს შეხედა.

– ის ჩვენი აბდულ-ბუდულ მეგი, ბოლოს და ბოლოს, გაჰყოლია ვილაც ამერიკელს – თქვა თაზომ – აუჩემებია, მხოლოდ და მხოლოდ ჰოლივუდში უნდა ვიცხოვროო, ბოლოს, ლამის იყო თავი მოუნამლავს!

– ჰოლივუდში?

– არა, საქმე მადამდე არ მისულა. აქ, თბილისში!

– გაკოტრებული შეხვედრია ვილაცა უბედურის ერთი, „აქაური ხალხი ძალიან მომწონს, აქედან ფეხს არ მოვიცვლიო!“ მეგი კი ჰოლივუდში გაფრენას მოითხოვს, როგორია, ა? – იღიმებოდა თაზო.

გიგომ ფიქრიანად შეხედა თაზოს და მისდა გასაკვირად თქვა:

– როგორია და... სატირელი!

ლამე.

„ბენზოკალონკასთან“ მსუბუქი ავტომანქანების უსაშველოდ გრძელ რიგში, გიგო და თაზო მანქანაში ისხდნენ. თაზოს ეძინა, გიგო თვლემდა. „მრავალჟამიერი“ სულ უფრო ხმამაღლა ისმოდა.

გიგომ თვალები გაახილა.

ხალხი ძველ „პობედასთან“ შეკრებილიყო და ტკბილად მღეროდა მამა-პაპურ სიმღერას.

გიგო მანქანიდან გამოვიდა, მათ მიუახლოვდა.

– მობრძანდით, მეგობარო...

მანქანის საბარგულზე დაფენილ გაზეთებზე ეყარა კიტრი, პამიდორი, პური, რომელსაც მანქანის ფარები ანათებდნენ. გაუპარსავმა ზონზროხა კაცმა ბოციდან ჭიქაში ღვინო ჩამოასხა და გიგოს გაუწოდა.

– დაგვლოცეთ!

გიგომ ჭიქა გამოართვა.

– პურს, სიყვარულს და ფანტაზიას გაუმარჯოს! – თქვა და დალია.

ვინღა არ იყო აქ! კახელი მეღვინე, სტუდენტი ბიჭები, უნივერსიტეტის პროფესორი, მანქანის მძღოლი, ანაფორიანი მღვდელი, კაცი კოზიროკიანი ქუდით – სტალინი რომ იხურავდა, ისეთით, და სხვანი. ისმოდა ნასვამი ხალხის მოკლე-მოკლე, პათეტიკური რეპლიკები:

გაუმარჯოს მეგობრობას!

– ურთიერთგამტანობას!

– სიყვარულს!

– „კონსოლიდაცია“, „კონსოლიდაცია!“ – გაჰყვიროდა შეზარხოშებული პროფესორი.

– იქნებ გაგვეცნო, მეგობრებო, ერთმანეთი! – თქვა მძღოლმა.

– მე ბესო მქვია.

– მე ამირანი!

– მე რუბენა!

– მე კაკო!

– მე ვარლამი, ამხანაგებო! – თქვა კიტელიანმა.

– მე მამა სერაფიონი... – თქვა ანაფორიანმა.

უცებ განათდა „ბენზოკალონკა“ (მოვიდა სინათლე). სუფრა თვალის დახამხამებაში ყველამ მიატოვა. ატყდა ალიაქოთი. დაიწყო, მაგრამ რა დაიწყო!

დაიწყო მეორედ მოსვლა.

აყვირდა ყველა ერთად და ერთად ეცნენ ბენზინის „პისტოლეტს“. „კალონკის“ ორივე მხრიდან ერთი თავის კანისტრისაკენ ექაჩებოდა, მეორე თავისისაკენ.

ერთიანად გამხეცდა იქაურობა.

მუჯღუგუნები.

ლანძღვა-გინება.

პიჯაკის ჩამოხეული ბორტები.

თავიდან მომძვრალი ქუდები.

„ნავიდა მეოთხეში ოცი ლიტრა“ – აღრიალდა რეპროდუქტორი..

აყვირდა ამირანი, რუბენა, კაკო:

– შენ ვინა ხარ? შენ საიდან გაჩნდი აქ?!

– მე რუბენა ვარ?!

– ამ ჩემს ფეხებს თუ არა ხარ!

ნაქცეული მოხუცის ტანზე გადადიოდა ჯან-ლონით სავსე ბრბო.

ამ დავიდარაბაში მღვდელმა – სერაფიონმა, თავისი დაკარგული ქუდის მაგივრად, იპოვა კოზიროკიანი „სტალინის ქუდი“ და თავზე ჩამოიცვა.

– რას სჩადიხართ! – ყვიროდა ის – ღვთის რისხვის გეშინოდეთ! ღმერთი არ გნამთ?!

– ამხანაგო, ერთი წუთით! – ხელი მოჰკიდა ილლიაში ვილაცამ გიგოს, გვერდზე გაიყვანა (ამ „ვილაცას“ დაკარგული სტალინის ქუდის მაგივრად, მამა სერაფიონის ჯვარმოქარგული ქუდი ეხურა, ტანზე კი კიტელი ეცვა).

– ხედავთ, რა ხდება?

– დიახ!

– მერე რას გავს ეს?

– საშინელებაა!

მღვდლის ქუდიანმა და კიტელჩაცმულმა გიგოს ყურში „უჩურჩულა“, მაგრამ რატომღაც საკმაოდ ხმამაღლა:

– მაგარი ხელია საჭირო, მაგარი ხელი! თქვენ კი სატირის გადაღებას აპირებთ! – მერე ირონიით წარმოსთქვა:

– „ტოტალიტარიზმი!“, „დიქტატურა!“ – ბოლოს, მკაცრად დაამატა – დიახ, „დიქტატურა“ და მხოლოდ „დიქტატურა!“ – ეს თუ უშველის ამ ბრბოს, დიახ – ბრბოს! მათთვის ორი მეთვალყურე არსებობს, ორად-ორი თვალი! კაგებეს თვალი და ღვთის თვალი! აირჩიეთ ბატონო, აირჩიეთ!

– კი მაგრამ – დაბნეულად თქვა გიგომ – ხომ არსებობს რაღაც მორალიც?

– მორალი არა, ის! – აგდებულად თქვა კაცმა – თქვენ რა, ციდან ჩამოვარდით, ამხანაგო!

– უკაცრავად, თქვენ ვინ ბრძანდებით?

– მე ბიკენტი გახლავართ „სტალინის“ საზოგადოებიდან – გახსოვთ, ერთხელ დაგირეკეთ!

გიგომ ბიკენტის თავზე დახურულ მღვდლის ქუდს შეხედა და რაღაცა ღიმილისმაგვარი გამოკრთა მის სახეზე.

– ალბათ ისიც გახსოვთ, რა ადვილი იყო კომუნისტების დროს ფილმის გადაღება? – თქვა ისევ ბიკენტი.

– როგორ არა... მშობლებს დაგიჭერდნენ, დაგიხვრეტდნენ, და ფილმსაც გადაგაღებინებდნენ... კომუნიზმზე!

ბიკენტიმ ხელი „ბენზოკალონკისაკენ“ გაიშვირა...

– ეს ჯობია, აბა? რომ გაჰკივით „დემოკრატიად“. ეს არის თქვენი დემოკრატია?

– რას იზამთ, ეს გარდაუვალი პროცესია – თქვა გიგომ.

– რას ერჩოდით ამ კაცს? – ბიკენტიმ ხელი ეხლა პიედესტალისკენ გაიშვირა.

კინოკამერა ნელი სვლით უახლოვდება ცარიელ პიედესტალს.

ჩაბნელება.

ჩაბნელებიდან (შავ-თეთრი გამოსახულება – კინო – კინოში).

სამსართულიანი რეკლამებით აჭრელებული მდიდრულად ნაშენები მონუმენტური სასახლე.

სახლთან ავტომატიანი მცველები დგანან.

ლამაზ, წინვნარიან ეზოში გაშლილ სუფრას უსხედან. შერმადინი, გრიშა, ხუტა და აბესალომი. უშველებელი ეზო წითელი, დანაყული აგურიით არის მოკირწყლული.

შერმადინს ღვინით სავსე ჭიქა უჭირავს ხელში, ლაპარაკობს:

– ბუქნარს სამჯერ ხვდა წილად უდიდესი... სიმწარე. ერთხელ როდესაც იასონი დაიბადა, მეორედ, როდესაც იგივე იასონი ჩვენს საწარმოს ხელმძღვანელობდა, და მესამე იქ, მაღლა – თანამდებობაზე რომ დანიშნეს.

ჩვენ ყველაფერი გვახსოვს, ჩვენ არაფერი არ გვაგინწყდება, გვახსოვს ისიც. როგორ გვამცირებდა!

- ერთხელ თავზეც კი დაგვაფსა... - ამბობს აბესალომი.
- მაგას რა დაგვაგინწყებს! - ამბობს გრიშა.
- საჭირო იყო და, დაგვაფსა! - ჯიუტობს ხუტა.
- შენ ხმა ჩაიკმინდე - ამბობს შერმადინი. გაისმის მანქანის მუხრუჭების ხრჭიალი.

ყველანი გალავნის კარებისაკენ გაიხედავენ.

იასონის ყოფილი სასახლე.

უცხოური მარკის ძვირადღირებული ლიმუზინი ჭიშკართან ჩერდება.

მის უკან ჯავშანტრანსპორტიორი.

მანქანიდან გადმოდის თანამედროვე, ფართხუნა კოსტიუმში გამოწყობილი, უშველებელი მამაკაცი - რაციით ხელში, მერე გადმოვა იასონიც, მასაც ფართხუნა შარვალი აცვია.

სუფრასთან მდგომნი გაოგნებულნი შესცქერიან იასონს.

იასონი მოლანდებასავით დგას ალაყაფის კარებში.

ყველანი ფერდაკარგულნი მისჩერებიან იასონს და ხმას ვერ იღებენ.

ჯავშანტრანსპორტიორიდან თავს ამოყოფს შლემიანი კაცი.

- ეს ჩემი სასახლეც მიისაკუთრეთ არა?! - კბილებში გამოსცრის იასონი და შლემიანს გახედავს.

ჯავშანტრანსპორტიორის ლულა ამოძრავდება...

გაფითრებული სახეები.

ბრუნავს ლულა, სამიზნეს გაუსწორდება, ჩერდება.

- საიქიოსაც დიდხანს გეყოლებით ტვინებში ჩაჭედილი - ამბობს იასონი და ხელს ჩამოიქნევს:

- პლი!!!

ავრორასავით იქუხებს ჯავშანტრანსპორტიორი.

ავტომატიანი მცველები საპასუხო სროლას ატეხავენ.

ჯავშანტრანსპორტიორის უკანა მხრიდან გამოვარდებიან თავიდან ფეხებამდე შეიარაღებული, გაურკვეველი სამხედრო ტანსაცმელში ჩაცმული ნიღბიანები. ისვრიან ორივე მხრიდან.

ბრძოლა კულმინაციას აღწევს.

ინგრევა სასახლე, კვამლი დაფარავს იქაურობას.
სიჩუმე, აბსოლუტური სიჩუმე.

იფანტება კვამლი. ვხედავთ გაუკაცრიელებულ მიდამოს,
ალარც ხალხი, ალარც შენობა.

სიჩუმეს არღვევს ყვავ-ყორნების შემზარავი ხმები.
უპატრონო ეკლესიას თავს დასტრიალებენ ყვავები.

კინოს სახლი.

ინთება სინათლე, ისევ გრძელდება შავ-თეთრი გამოსახუ-
ლება (ტაშს უკრავს ფეხზე ამდგარი ხალხი – გატენილ დარ-
ბაზში ფილმის მონაწილენი სცენაზე ადიან (ეს ჩვენი ფილმის
გმირებია), ძლიერდება აპლოდისტიმენტები.

მსახიობებს თაიგულებით ამკობენ.

და ბოლოს, სცენაზე ადის გიგო... სმოკინგში გამოწყობი-
ლი და ბაფთიანი... აპლოდისმენტები ოვაციაში გადადის. გი-
გო დგას სცენაზე აღელვებული და ბედნიერი. მთავრდება გი-
გოს სიზმარი. მთავრდება შავ-თეთრი გამოსახულება.

სწორედ ამ წუთს, ამ ბედნიერ წუთს, გიგოს აღვიძებს ცოლი:

– გიგო, ადექი, ხალიჩის მყიდველები მოვიდნენ. გიგო თვა-
ლებს იფშვნეტს, მაგრამ ყურებში აპლოდისმენტები მაინც ესმის.
ოჯახში გიგოსთან ვაჭრობაა გაჩაღებული.

იყიდება ხალიჩა, მყიდველები ორი თათარია, გამყიდველე-
ბი გიგო და მისი ცოლი – ნატო.

– არა, ხაზეიკაჯან, მაგისი ყველაზე დიდი ფასი 50 დოლა-
რია.

– როგორ გეკადრებათ – ამბობს ნატო – ეს ჩემი საგვარე-
ულო ხალიჩაა, სულ ცოტა სამი საუკუნისაა, ხელით მოქსოვი-
ლი. სუფთა შალია... ჯერ მარტო ფერებს შეხედეთ! მინიმუმ ასი
დოლარი...

ფერები კი, ქალბატონო-ხაზეიკაჯან... ორი დირკა რომ
აქვს? რესტავრაციაში დიდი ფულის მიდის... ტამოჟნაშიც. მე-
ტი არ ღირს!

მეზობელი ოთახიდან ტელეფონის ხმა მოისმა. გიგო ოთა-
ხიდან გავიდა

მეორე ოთახში შევიდა, ყურმილი აიღო.

– ბარსელონა! დიახ, დიახ! გელოდებით – გიგომ პაპირო-
სი ამოიღო, მოუკიდა... ლუკა, შენ ხარ! – იყვირა უცებ – რა ამ-
ბებია, ბიჭო? სერიოზულად?!

სასტუმრო ოთახში კი ვაჭრობა გრძელდება:

– არა, სამოცდაათ დოლარზე ნაკლებად, არავითარ შემ-
თხვევაში! – ამბობდა გიგოს მეუღლე.

– ორი ღირკა აქვს ქალბატონო-ხაზეიკაჯან! ორი ღირკა!

ამ დროს სასტუმრო ოთახში გიგო შემოვიდა და კატეგო-
რიულად თქვა:

– ათი ათასი დოლარი!

ყველამ გაკვირვებით შეხედა.

– ეს ხალიჩა ღირს ათი ათასი დოლარი, რასაც კაპიკი არ
დააკლდება.

– ხუმრობ, ხაზეინ?

– ათი-ათასი დოლარი და მორჩა ბაზარი!

ბოლო ფრაზა ისეთი მრისხანებით წარმოსთქვა გიგომ, შე-
შინებული ვაჭრები სახლიდან გავარდნენ.

– გიგო, რა ბზიკმა გიკბინა! – გაუწყრა ნატო – ხვალ-ზეგ
ბიჭი ჩამოდის ესპანეთიდან. ელემენტარული სადილი არ და-
ვახვედროთ?

– რატომ ელემენტარული! – თქვა გიგომ ამაყად – გილო-
ცავთ, ქალბატონო ნატო, თქვენმა ბიჭმა ბარსელონაში „გრან-
პრი“ მიიღო!

– არ გადამრიო! – თვალები გაუფართოვდა ნატოს – საი-
დან! ეს შენ საიდან?

– იქიდან – „ქალბატონო-ხაზეიკაჯან“, იქიდან! წელან ლუკა
იყო ტელეფონზე, ბარსელონადან დარეკა, „გრან-პრი“ მიიღო.

– „გრან-პრი“, გიგო.

– დიახ, ქალბატონო ნატო, „გრან-პრი“ და ოცი ათასი დო-
ლარი!

– რა ბედნიერებაა! როდის ჩამოდის.

– ზეგ თბილისში ვიქნებით!

.

მანქანის (ტაქსის) სალონი.

ნახევრად განათებულ აეროპორტის გზაზე ტაქსი მოჰ-
ქროდა.

უკანა სავარძელში ლუკა და მისი მეგობარი დათო ისხდნენ. რადიომიმღებიდან უცხოური სიმღერა ისმოდა.

– არა... ჩვენი სიმღერები უფრო მაგარია! – თქვა მძლოლმა.

– ეგ „ჩვენი“ რომელი, – ჰკითხა დათომ.

– ჩვენი ქართული რა!

– მაინც რომელი მოგნონთ?

– ნაპრიმერ, „თბილისო“ – თქვა მძლოლმა, რადიოს ჩაუნია და წაიძღვრა: „თბილისო... მზის და ვარდების მხარე“-ო. უშენოდ, ცხოვრება არ მინდა-ააა“ რა, ფინთია?!

– არა, რატომ ფინთი, კარგია – თქვა დათომ და სიმღერა გააგრძელა... ოღონდ სასტიკად დაამახინჯა მოტივი. ლუკას გაეღიმა.

– მოიცა... შენ ეგ რას მღერი, – იკითხა მძლოლმა.

– როგორ რას, – გაიკვირვა დათომ – „თბილისოს“.

– აბა, კიდევ მიდი!

და დათომ უფრო გრძლად იმღერა და რალაცა გაურკვევლი, მერე ლუკაც აჰყვა სიმღერაში და ისინი დუეტით და „ჩახლეჩილი“ ხმებით ისე ამახინჯებდნენ ამ შესანიშნავ სიმღერას, სიტყვები რომ არა, ვერ მიხვდებოდით, რას მღეროდნენ.

– „მეღვედ ნა უხო ნასტუპილო“, ეგრეა რა თქვენი საქმე! – თქვა მძლოლმა და ამ „უსმენოებს“ დაუწყო სიმღერის სწავლება.

– ეგრე არა, არა, დამიგდეთ ყური... „უშენოდ ცხოვრებაც არ მინდა-აა“.

მეგობრები კი თავისას არ იშლიდნენ და ისევ წინანდებურად მღეროდნენ.

– არა, ეგ თქვენ რალაც ახალი მოტივი მოგიგონებიათ – უკვე სერიოზულად გაბრაზდა მძლოლი და ხელი ჩაიქნია.

და უცებ ბიჭებმა ისეთი სიმღერა დასჭექეს, ისე გულიანად იმღერეს „თბილისო“, რომ მძლოლი კინალამ ატირდა.

– ო, თქვე ბემურაზებო, თქვენა! მომღერლები ხართ?

– კონსერვატორიის სტუდენტები – თქვა დათომ – აი ამ კაცს რომ უყურებ, არა, ესპანეთიდან მოდის, მომღერალთა მსოფლიო კონკურსზე მთავარი პრიზი მიიღო – „გრან-პრი“.

– კარგი რა!

– შენ თავს ვფიცავარ! – თქვა დათომ, ლუკა იღიმებოდა.

– მართლა კაცო? – მძლოლმა ლუკას გახედა.

– წინ უყურე ბიძაჩემო! – თქვა დათომ – „გრან-პრი“ არ დაგეგია!

გვიმტვრიო!

– თანა გაქვთ?

– აბა, სადა!

– ასე ენგელსით შეგიძლია ახვიდე – თქვა ლუკამ.

– ავიდეთ ენგელსით! გინდათ მარქსით... გინდათ ლენინით!

ოღონდ ავიდეთ – თქვა მძლოლმა დინჯად და იკითხა:

– შენ იძახი, მსოფლიო კონკურსი იყო არა. ნიუჟელი ქართველ კაცზე უფრო მაგრად ვერავინ იმლერა? არ გენყინოს, რა!

– ტამუე ი იტალიანცი ბილი, არა?

– იტალიელები „ჰეჩ“ – თქვა ლუკამ – ერთი მაგარი მომღერალი იყო სან-ფრანცისკოდან, გაცივდა და ფინალში ველარ იმლერა, თორემ მერხეოდა, „გრან-პრი“ ნაღდი იმის იყო.

– ვინ იყო რო? – იკითხა მძლოლმა და სმენად იქცა.

– ვინ იქნებოდა სან-ფრანცისკოდან – თქვა დათომ – სომეხი, კანერნა!

– ვახ, რა ჯიგარი ხარ! – მძლოლმა გულიანად გადაიხარხარა.

მანქანა ხუთსართულიან სახლთან გაჩერდა, მძლოლმა თავი მოიკლა და ბიჭებს ფული არ გადაახდევინა.

– თქვენ ისეთი ჯიგრები ხართ!

დათომ მაინც დაუდო ფული „ბარდაჩოკზე“.

მძლოლს დაემშვიდობნენ, მანქანიდან გამოვიდნენ და სადარბაზოში შევიდნენ.

ჩაბნელებულ კიბეებზე რომ ადიოდნენ, ვილაცამ ფანრით გაანათა ბიჭების სახეები.

– ეგ არი, ეგ! – თქვა ნამთვრალევემა ხმამ.

აიარეს თუ არა რამდენიმე საფეხური, შემზარავად მოესმათ:

– დოლარები, თორემ გაგათავებთ.

ლუკამ და დათომ მარჯვნივ მიიხედეს, მოკლე ავტომატის კაცი დალანდეს ნილაბში.

მეორე მხარეს გაიხედეს, იქითაც იდგა ტიპი, ისიც ავტომატით. მერე მესამეც გამოჩნდა...

გიგო, მისი მეუღლე, თაზო, საბა და ლუკას ერთი მეგობარი, გახარებულები ელოდებოდნენ „გრან-პრის“ მფლობელს. დიდ ოთახში გაშლილ სუფრას ჩიტის რძე არ აკლდა. გაისმა ზარის ხმა. კარი გიგომ გააღო და ოთახში მყოფნი სიხარულით აღივსნენ.

კარებში იდგა ლუკა და მისი მეგობარი. ბიჭები დაბნეულები ჩანდნენ, მაგრამ ეს მხოლოდ რამდენიმე წამს. მერე უცებ ისეთი სიმღერა დასჭექეს, კაციშვილი ვერ მიხვდებოდა, თუ მათ რაიმე შეემთხვათ.

– ჩემო კარგო ქვეყანავ, რაზე მოგიწყენია...

და ეს სიმღერა უცებ სხვა სიმღერაში გადაიზარდა, ყველანი სუფრას უსხდნენ.

მერე სიჩუმე ჩამოვარდა.

სიჩუმეში გაისმა საბას ჩახლეჩილი ხმა:

– ეს მარტო თქვენი გამარჯვება არ გახლავთ, ჩემო გიგო და ქალბატონო ნატო... ბედნიერია ერი, სადაც მოყვასს სხვისი გამარჯვება, თავისად მიაჩნია, ჩვენ სიყვარული გადაგვარჩენს, ჩემო კარგებო!

უნდა გენახათ, რა თვალებით უყურებდა დედა შვილს. აქ იყო სიხარულიც და სევდაც.

დილა იყო მზიანი

გიგო სამუშაო მაგიდასთან იჯდა, დაუმთავრებელი ფილმის კადრიერებზე მუშაობდა. ოთახში ლუკა შემოვიდა ტრუსებისამარა და თქვა:

– მამა, „მარშრუტკის“ ფული მომეცი რა!

– შე მამაძაღლო, ოცი ათასი დოლარი პრემია შენ მიიღე და ფულს მე მთხოვ!

– ხო კარგი, თუ მაძლევ, მომეცი.

– კი მაგრამ...

– კაი რა, მამა... ის ფული შვეიცარიის ბანკშია!

– რომელ ბანკში? – გიგომ შეატყუო, რომ ვაჟი რაღაცას მაღავდა. არადა, ეს მას არ ეხერხებოდა.

გიგო თითქოს რაღაცას მიხვდა. პაპიროსი ამოიღო, ასანთი გაკრა.

პაუზა.

- ლუკა სკამზე ჩამოჯდა. მონყენილი ჩანდა. ეს გიგომ მხოლოდ ეხლა შეამჩნია.
- მამა... ის დოლარები გუშინ წამართვეს.
- პაუზა...
- წუხელ... ჩვენს სადარბაზოში.. სამნი იყვნენ... ავტომატებით.
- პაუზა...
- გიგო სავარძლიდან წამოდგა და ოთახიდან გავიდა. მეუღლის ოთახში შევიდა.
- ნატოს ეძინა. კედელზე მისი საგვარეულო ხალიჩა ეკიდა. ფეხაკრებით მივიდა ხალიჩასთან, ფრთხილად ჩამოხსნა და სანამ ოთახიდან გავიდოდა, ცოლს ისევ გახედა.
- ოცდაათი დოლარია მაგისი ფასი... ჩრჩილის შეჭმულია – თქვა ხალიჩების შემსყიდველმა პუნქტის თანამშრომელმა – მრგვალსახიანმა ქალმა.
- ქალბატონო, ეს სარგვარეულო ხალიჩაა. ორმოცდაათ დოლარს გვაძლევდნენ, – თქვა გიგომ.
- უნდა მიგეცათ.
- პაუზა.
- კარგი, ჯანდაბას! – იყოს ოცდაათი.
- ამდროს უკანა კარებიდან ქალიშვილი გამოვიდა, გიგო რომ დაინახა, მრგვალსახიანს ქალს რაღაცა უჩურჩულა, მრგვალსახიანი გიგოს დააკვირდა და მერე დოლარები მიუთვალა.
- აქ ორმოცდაათია! – თქვა გიგომ.
- თქვენ ხომ ორმოცდაათი გნებავდათ! – თქვა ქალმა უკვე ღიმილით.
- მადლობის ნიშნად გიგომაც გაუღიმა, თავი დაუკრა და ქუჩაში გავიდა.
- ყველაფერი რიგზეა! – უთხრა მან ლუკას, ქუჩის კუთხეში რომ ელოდებოდა და ისინი პროსპექტს გაუყვნენ.
- ხალიჩების შემსყიდველ პუნქტში ქალიშვილი მრგვალსახიანს საყვედურობდა:
- როგორ ვერ იცანი, დედა! არ გახსოვს, კინოსინჯებზე რომ მიმიყვანე!

- უსათვალოდ ვერაფერს ვხედავ.
- ხალიჩა ჩრჩილის შეჭმულიაო - კარგად დაინახე?!
- ხო... რა ვიცი!
- ძალიან კარგადაც იცი! ეგ ხალიჩა ბევრად მეტი რომ ღირს, ისიც იცი! ერთადერთი, რაც არ იცი, პატრონის მისამართია და მაგასაც გაგიგებ!
- რა ოხრად მინდა?
- ხალიჩას დასაბრუნებლად! - თქვა ქალიშვილმა და მშობლის სალაროდან ათდოლარიანი ანაპნა, ჯიბეში ჩაიცურა.

მინისქვეშა გადასასვლელი.

გიგო და ლუკა მიჰყვებოდნენ გადასასვლელს.

მოისმა „ავე-მარია“.

მამა-შვილი შეჩერდნენ. მინისქვეშა გადასასვლელის კუთხეში ქალი ვიოლინოზე უკრავდა. 7-8 წლის ბიჭუნას, თვალეები დაეხუჭა და საოცარი ხმით მღეროდა საქვეყნოდ ცნობილ „ავე-მარიას“. გიგო და ლუკა მონუსხულივით უსმენდნენ ბიჭუნას.

ირგვლივ ხალხი შეკრებილიყო.

დედა უკრავდა.

ბიჭი მღეროდა...

აპარატი ნელი სვლით უახლოვდებოდა პატარა, ბრმა „ვენდერკინდს“.

კაფე პროსპექტზე.

გიგო და ლუკა რუსთაველზე, საზაფხულ კაფეში ისხდნენ, თეთრ მაგიდასთან.

ლუკამ ყავა მოსვა და წამოდგა.

- წავედი!

- გული არ გაიტეხო! - უთხრა მამამ,

- არა! - თქვა მოკლედ - დედას არაფერი უთხრა - პროსპექტს გაუყვა.

გიგო უყურებდა მიმავალს... თვალეები აუწყლიანდა, მერე ფინჯანს დაუნყო ტრიალი...

დიდხანს უყურებდა ყავის ნარჩენებს...

(შავ-თეთრი გამოსახულება).

სახლის კარი სადღესასწაულოდ გამონყობილმა ნატომ გა-
ულო და გიგოს ახარა:

– გიორგი, სასიხარულო ამბავი! გამოჩნდა სპონსორი, რო-
მელიც შენ ფილმს დააფინანსებს...

– არ გადამრიო?! – წამოიძახა გიგომ და ნატოს გადაეხვია.

– მოიცა, ეს დაწყობილი თმა არ ამიშალო! – თქვა ქალმა –
დღეს საღამოს შენი ჯგუფის მთელი შემადგენლობით „ინდი-
მინდის“ პრეზიდენტთან ვართ მიპატიჟებული, გესმის გიორ-
გი! შენ, ფილმს დაამთავრებ!!!

ტელევიზორში შტრაუსის ვალსი ისმოდა. შევიდნენ თუ არა
ოთახში, გიგომ ნატო ხელში აიტაცა და მუსიკის თანხლებით
ოთახში დიდხანს ტრიალებდნენ გახარებულები.

და ისევ ვალსი, ოღონდ უკვე „ინდი-მინდის“ პრეზიდენტის
დიდ დარბაზში.

სუფრა – „ალა-ფურშეტი“.

ჩაცმულობა – სადღესასწაულო.

განწყობილება – საზეიმო.

ვალსი – ზღაპრული.

მიკროფონთან დგანან სადღესასწაულოდ გამონყობილი
„ინდი-მინდის“ პრეზიდენტი და მისი მეუღლე.

მუსიკის ფონზე ლაპარაკობს პრეზიდენტი:

– ჩვენ დაგვაფინანსდა, რომ წინა თაობებში იყვნენ შესანიშ-
ნავი მეცენატები – სარაჯიშვილები, ზანდუკელები, ზუბალაშ-
ვილები და სხვები. ჩვენ უნდა ავალორძინოთ ეს ტრადიცია, რო-
მელიც ბუმერანგით დაუბრუნდებათ ჩვენ შვილებს, შვილიშ-
ვილებს! მე ამ საზეიმო ვითარებაში მინდა გადავცე ჩვენი კონ-
ტრაქტი კინოჯგუფ „ძეგლს“ და მჯერა რომ ისინი ღირსეულად
დაამთავრებენ თავიანთ ფილმს...

გაისმის აპლოდისმენტები, მერე ისევ ვალსი.

და ისევ ცეკვები...

დარბაზში ვხედავთ გიგოს დაუმთავრებელი ფილმის მსა-
ხიობებს. აქ არიან ჩვენი ფილმის გამირებიც, ისინი ცეკვით აპა-
რატს ჩაუვლიან. დროდადრო ისმის რეპლიკები:

„და! და! და!“ – ეს რასაკვირველია თაზოს „რეპლიკაა“.

„ხომ არ დაგავიწყდათ როგორ ქუხდა იასონი!“ – ეს იასონის ფრაზაა.

– ჩვენს მშობლებს გაუმარჯოს! – ეს ბონდოა.

– „ენკი-ბენკი-სიკლისა“ – ეს რასაკვირველია „ზაპოროჟე-ცის“ მძღოლია.

და ბოლოს ისმის მამა სერაფიონის ხმა: – გწამდეთ ღმერთი, ხალხო!

მუსიკა მთელი ხმით აჟღერდება.

(დამთავრდა შავ-თეთრი გამოსახულება).

საზაფხულო კაფე რუსთაველის პროსპექტზე.

– მეგობარო! – ხელით შეეხო გიგოს ოფიციანტი.

მუსიკა უცებ შეწყდა.

გაქრა მოჩვენებაც.

გიგომ თვალები გაახილა.

ის ისევ ზაფხულის კაფეში იჯდა, რუსთაველის გამზირზე.

– კაფე იკეტება – თქვა ოფიციანტმა, მაგიდიდან ყავის ორი ფინჯანი აიღო და წავიდა.

კინორეჟისორი გიგო რატიანი ფსიქიატრის კაბინეტშია.

– მაინც რაში გამოიხატება თქვენი „აკვიატებული იდეა?“ – ჰკითხა ექიმმა.

– რა მომდის, იცით! – თქვა გიგომ – მინდა სხვა რამეზე ვიფიქრო, არ გამოდის... ისევ ჩემს დაუმთავრებელ სურათზე ვფიქრობ. ქუჩაში, სახლში, გარეთ... დღისით, ღამით.. ყველგან აჩრდილივით დამდევის... ეს უკვე აუტანელი ხდება. შეიძლება უბრალოდ შეიშალო!

– მხატვარი ბრძანდებით?

– რეჟისორი!

– ქალებს როგორ უყურებთ? – ჰკითხა უეცრად ფსიქიატრმა.

– ქალებს... როგორც საჭიროა.

– მაინც?

– არა, აქ ყველაფერი რიგზეა.

– ჩემი აზრით ქალი ყურადღების გადატანის უნიკალური საშუალებაა!

გიგოს გაელიმა.

– ეჭვიანი ცოლი მყავს!

ექიმმა ლათინურად რაღაც წაილაპარაკა თავისთვის და გააგრძო:

– მაშინ, იცით რა... „ამირანში“ გადის საკმაოდ სულელური, მაგრამ სასაცილო კინოკომედია – „ენკი-ბენკი-სიკლისა“. თუ არ გინახავთ, ნახეთ აუცილებლად... იცინებთ, იმხიარულებთ, გულს გადააყოლებთ... გაერთობით ფილმით და...

– მე მაგ ფილმით უკვე საკმარისად გავერთე! – თქვა გიგომ და სავარძლიდან ჯიქურ წამოდგა.

– ეგ როგორ გავიგოთ?

– კარგად!

– მაინც?

– ჩემი გადაღებული ფილმია!

ექიმი შეცბა.

ჩამოვარდა უხერხული სიჩუმე.

– ენკი-ბენკი-სიკლისა?! – ჩაეკითხა ფსიქიატრი.

– დიახ! ენკი-ბენკი-სიკლისა! – თქვა გიგომ და რაღაც – „განდაგანის“ მაგვარი წაიცეკვა ადგილზე, მერე უცებ იკითხა:

– რამდენი უნდა მოგართვათ?

კორიდორში რამდენიმე უცნაური პაციენტი იჯდა. ერთ-ერთი მათგანი ცხვირნინ, არარსებულ ბუზებს „იჭერდა“, მუშტი ყურთან მიჰქონდა და ბზუოდა: „ბზ-ზ-ზ... ერთი მათგანი კამფეტებს არიგებდა – „ჰუმანიტარენ“, „ჰუმანიტარენ“ – გაიძახოდა და ხითხითებდა. ერთიც ექსცენტრიულად იქნევდა ხელებს – ბეთხოვენის სიმფონიას დირიჟორობდა თვალდახუჭული.

გიგო ფსიქიატრის კაბინეტიდან გამოვიდა, პაციენტებს ჩაუარა და „ბუზების დამჭერს“ გამოაჯავრა: „ბზ-ზ-ზ“, ჯერ ხელები ფრთებივით აფარფატა. მერე დირიჟორობა დაიწყო მუსიკის თანხლებით, რომელიც ბარაბნის ხმამ დააგვირგვინა. გიგომ თავი დაუკრა პაციენტებს და თქვა:

– თქვენ გაკლტრება გელით, თანამემამულენო – გარეთ გავიდა.

– გიჟი არ არის ახლა ეს? – თქვა „ბუზების დამჭერმა“.

– ლამზირა! – გასძახა ფსიქიატრმა ცოლს.

კაბინეტში ქალი შემოვიდა.

– სად გაქრა ჩემი იაპონური მარაო, იმპერატორმა რომ გვაჩუქა?

– ეგ შენს გიჟებს ჰკითხე – თქვა ქალმა და მანაც დირიჟო-
რობა დაიწყო. ისევ დასჭედა მუსიკამ.

მუსიკის თანხლებით გიგო ხალხმრავალ ქუჩაში მიაბიჯებ-
და და იაპონური მარაოთი სახეს იგრილებდა.

– უკაცრავად! – თქვა უცებ და შეჩერდა.

მის წინ ხნიერი, „არისტოკრატი“ ქალი იდგა გაშვერილი ხე-
ლით.

– ეს თქვენ ჩემგან! – გიგომ მარაო ქალს გაუწოდა.

– რას ბრძანებთ? – გაიკვირვა ქალმა – მე თქვენ არ გიც-
ნობთ! ეს ალბათ ძალიან ძვირფასია!

– ქალზე ძვირფასი ამ ქვეყნად არაფერია, ქალბატონო! –
თქვა გიგომ პათეტიკურად, მარაო ქალს მიაჩეჩა და გზა გააგ-
რძელა.

დასასრული

ევგენი
მორგუნოვი
და მე.
(ჩვენი
ბოლო
შეხვედრა)

მეტროპო-
ლიტენ-
მუზეუმში

ნინა კრაჩ-
კოვსკაია

* * *

ნინა კრაჩკოვსკაიას

უპოვარ სტუდენტს ერთი გოგო მიყვარდა მაშინ,
მახსოვს, მოსკოვში იმ წელს იდგა მკაცრი ზამთარი,
თუ დამიჯერებთ, არ მცოდნა ყინვიან დარშიც,
მეგობრებით და სიყვარულით ვიყავ გამოთბარი.
დაბადების დღე იყო მისი იანვრის ათში,
ბოშა შემომხვდა, ჩემი პალტო გავყიდე წამში,
მე იმ გროშებით თაიგული ვიყიდე გზაში,
და შეყვარებულს მოკრძალებით ვეახელ სახლში.
უპალტოოდ რომ დამინახა – მკითხა – რა ხდება?!

„ასეთ ყინვაში, ასეთ ქარში, რამ გადაგრია!“
გავიფიქრე კი, და რატომღაც, აღარ ვუხთარი;
„თუ გადვირიე, ეს ხომ მხოლოდ შენი ბრალია“.
ო, რა დრო იყო... უზრუნველი და უდარდელი!
იმ რომანტიკულ ნათელ დღეებს შეეჭრა ფრთები,
ვიგონებ წარსულს, მოგონებათა ნექტარით ვთვრები,
„შეჩერდი, წამო, რა კარგი ხარ, რა მშვენიერი!“

P.S.

გართიმული, ნამდვილი ამბავია. ჩემი.

კინოფესტივალზე ლიტვაში. (მარცხნიდან მესამე რ. ჩხეიძე, პირველ რიგში ლამაზმანების შორის – მე)

ნატურის
შერჩევა

1 მაისი
მოსკოვში
(სტუდენტო-
ბა). პირველი
გია ჭუბაბრია,
მეორე პავლიკ
არსენოვი.
ბოლოს გია
გერსამია
და მე

გადასაღებ
მოედანზე.
კ.ფ. „ფე-
დია“.
ელადიმერ
მენშოვი
(„ოსკარის“
მფლობელი)
ჩემს ფილ-
მში „ფედია“

ქ. ფრუნზე.
საკავშირო
კინოფეს-
ტივალი.
დოდო
აბაშიძე, მე
და აკაკი
ძიძიგური

გადასაღებ
მოედანზე.
კინოოპერა-
ტორი ჟორა
ჭელიძე
და მე

ელდარ
შენგელია,
მე, ტიტო
კალატო-
ზიშვილი,
ნანა
პირველი

გადასაღებ მოედანზე. „სი-
ნათლე ჩვენს ფანჯრებში“

ნოდარ მექმარიაშვი-
ლი და მე

რეზო ქარხალაშვილი
და მე

კადრი ფილმიდან „ვარ-
სკვლავები ფრთებზე“
(კიევის კინოსტუდია)

გო, ევგენი
მორგუნოვი
და მე

ჯონ
კენედის
საფლავთან
(ვაშინგტონი)

ალიკა მეძმარიაშვილი, მე,
ჟანრი ლოლაშვილი, მურ-
მან ლებანიძე

კადრი ფილმიდან „სი-
ნათლე ჩვენს ფანჯრებ-
ში“. დოდო აბაშიძე

სხვადასხვა

ფელიქს
ვისოცკის-
თან ერთად

გადასაღებ
მოედანზე.
„სინათლე
ჩვენს
ფანჯრებ-
ში“. გრიშა
ნიტაიშ-
ვილთან და
კაკი ჭაფჭა-
ვაძესთან
ერთად

მხ. ფ.-ის
„ვარსკე-
ლავები
ფრთებზე“
გადაღების
დროს.
(კიევის
კინოსტუდია)

კ.ფ. „ბაგ-
რატიონი“
(გადაღების
წინ)

სტუმრად
ნოდარ
მეძმარიაშ-
ვილთან.
ალიკ მეძმა-
რიაშვილი,
ნოდარი,
სულიკო
ჟღენტი და
მე

ლია ელიავა.
კ. ფ. „არ ადიჯერო,
რომ აღარა ვარ“

ლიას

აღარ ინათებს ვარსკვლავთა შორის...
კაცები ცრემლებს ვერ იკავებდნენ,
ციდან ისმოდა ზარები გლოვის,
დღეს სილამაზეს ასაფლავებდნენ.
რა ძალამ შექმნა – არავინ იცის,
ნიჭი, ხატი და სულის სინაზე,
„საიდან მოდის, ან საით მიდის
ამოუხსნელი ეს სილამაზე?“
ფირსაცავეები ინახავს შენს სულს,
შენს მშვენიერ და სევდიან წარსულს,
შეუდარებელ შენს ქალურ ღიმილს,
შენს სიხარულს და შენს გულისტკივილს.
მოენატრები მეგობრებს როცა,
მიაშურებენ კინო-დარბაზებს,
იქ გიხილავენ შენ მარად ცოცხალს,
შენს ღვთიურ სახეს და სილამაზეს.

ნარსული ყოველთვის ჩვენთანაა

სცენარი, რომელსაც შემოგთავაზებთ, მოგონებაა სტუდენტურ წლების, რაზეც მე ფილმიც გადავიღე (მგონი დაიწვა, ხანძრის დროს „ქართულ ფილმში.“). ეს იყო ფილმი იმ წლებზე, რასაც მეხსიერებიდან ვერაფრით ამოშლი.

მკითხველისგან ვითხოვ პატიებას და სცენარს რუსულ ენაზე შემოგთავაზებთ, როგორც ეს ფილმშია.

P.S. სცენარში, თქვენთვის უკვე ნაცნობ ზოგიერთ ეპიზოდსაც შეხვდებით. ზოგიც ავტორის ფანტაზიის ნაყოფია.

ПРОШЛОЕ ВСЕГДА С НАМИ

В темноте виден дальний огонек, который постепенно приближается. Все громче становится стук колес поезда. В конце светящаяся фара электровоза вместе с тревожным гудком ослепляет весь экран.

В купе вагона врывается свет.

Их пятеро. Четверо мужчин и одна женщина: Резо, Сулхан, Джаба, Гия и Этери.

Из рук в руки переходит пожелтевшая фотография. На ней группа молодых людей, снятых зимой на Красной площади. Широкие брюки, широкоплечие, длинные пальто. Лица молодые, худые, улыбающиеся. (Очень тихо издалека слышим музыку сороковых годов).

- Савле здесь нет, - говорит Этери, - тогда его уже не было в Москве. А вы знаете, он был лучше и добрее нас всех. А это Сулхан. Какой ты здесь смешной! А Гиины только поллица, вот он. А это Медзмаришвили Нодар - в ушанке.

- Резо, неужели это ты? - смеется Джаба, - а рядом в сванской шапке - Гриша Маргиани.

- А где здесь ты? - спрашивает Сулхан у Джаба.

- А вот и я! - тычет в фотографию пальцем Джаба.

- Это ты? Не может быть!

- Красивый я, правда?

- Ужасный, - говорит Этери.

(И все лица наших далеко не молодых героев будут чередоваться молодыми лицами на фотографии).

- Боже, сколько знаменитостей в одном купе и все с одного общежития! - говорит Джаба, оглядывая друзей.

- Скажите, - говорит Резо, - отдали бы вы свое положение, все свои регалии, взамен студенческим годам?!

- Чтоб опять пройти через все, что прошли?! Нет уж, нет!

- А если без Цицика? - спросил Гия, прищурив глаза.
Все лукаво посмотрели на Сулхана.

- А, без Цицика? - притворно задумался Сулхан, - тогда надо подумать!

- Он по сей день не может простить Цицику, как тот спер струну от его виолончели, чтоб использовать для своих ботинок вместо шнурка. Помните?

- Он таким и остался до конца, - сказал Сулхан. - Правильно кто-то сказал, если ты до двадцати не поумнел, до тридцати не разбогател, и еще что-то, считай, что так дальше и будет.

- Как бы не так, - сказал Гия, - насчет поумнеть не знаю, а богатым он как раз и стал- будь здоров живет - дача, Мерседес.

- Какие удивительные все-таки были наши студенческие годы!

Этери еще раз смотрит на фото и после, положив ее в сумку, щелкает замком. - И наше общежитие, и наш Васмих, и Шура- все, все.

Она улыбается, и в ее улыбке уже уловима грусть. Она смотрит то на одного, то на другого, останавливает свой взгляд на Резо.

- А помните, как Резо пригласил в Японское посольство Савле?.. Резо расскажи! - взмолилась Этери.

Все смотрят на Резо.

- Не могу себе простить, - сказал Резо, как мы Савле разыграли! В этих шутках часто была какая-то жестокость.

- Какая там жестокость! Были молоды, дурачились, - сказал Сулхан.

Наступила тишина.

Отчетливее слышался стук колес.

- Боже, как это было давно! - говорит после Резо.

- И совсем недавно! - говорит Гия. - Расскажи!

- Я и Антонио готовились к приемным экзаменам во ВГИК-овском общежитии, где тогда жил Антонио, - начал Резо. - Решили разыграть Савле. Звоним в наше общежитие грузинских студентов. Просим Савле к телефону. Антонио говорит ему,

что он и его друзья испанцы находятся в Японском посольстве в гостях.

Медленный наплыв изображения переносит нас в те далекие годы.

- Мы находимся в Японском посольстве! - говорит Антонио в телефонной трубке. Рядом стоит Резо.

Они оба молоды. Почти юные. Улыбаются, предвкушая удовольствие от розыгрыша (в коридоре то и дело проносятся абитуриенты).

- Где находитесь? - переспрашивает Савле с другого конца провода, из общежития грузинских студентов.

- Записывай адрес!... - говорит в трубке Антонио.

- Записываю, - отвечает Савле и, зажимая трубку между щекой и плечом, приготавливается к записи.

- Скатертный переулок, дом 14. Японское посольство! Записал?

- Записал!

- Резо правда нет дома? Ты хорошо посмотрел? (Антонио подмигивает Резо).

- Посмотрел, конечно.

- Знаешь что! Приезжай один. Оденься в свой чесучовый костюм и приезжай. А Резо оставь записку. Такая кухня - с ума можно сойти!

- Лягушки? - спрашивает Савле.

- Какие лягушки? Мы же не во французском, а в Японском посольстве!

- Ку-цю, му-тью, - для убедительности приобщается к трубке Резо.

- Слышишь? - говорит Антонио, - это атташе говорит, чтоб ты обязательно приехал. Я о вас рассказывал.

- Это серьезно?

- Что не слышал, что ли?

- Ку-цю, лю-тью, - не исчерпан запас японского языка у Резо.

- Слышишь? Это я что ли? - кричит в трубку Антонио.

- Скатертный переулок, четырнадцать! Я правильно записал?

- Сейчас я уточню у атташе, - говорит Антонио и обращается к Резо. - Четырнадцать?

- Да, - говорит Резо.

- Да, четырнадцать, - подтверждает Антонио и добавляет - захвати обязательно одеяло!

- Одеяло! Зачем?

- Японцы кутят долго- блюд-то сколько, может придется здесь ночевать! А у них тонкие одеяла! Японский шелк, сам понимаешь!

Резо делает знак, чтоб Антонио повесил трубку, (можно переборщить).

Антонио вешает трубку.

- Не пойдет! - говорит он.

Резо делает рукой свой привычный жест.

- Еще как пойдет! Увидишь сам.

Уверенным шагом, с газетным большим свертком подмышку, Савле подходит к Японскому посольству.

На противоположной стороне улицы, за колонной, прячутся Антонио и Резо. Наблюдают исподтишка.

- Кого вы хотите, товарищ? - спрашивает у Савле майор милиции.

- Испанцы пригласили меня - говорит Савле.

- Какие испанцы? Здесь Японское посольство, и что это у вас в руках?

- Одеяло, может придется переночевать!

- Где переночевать? - опешил майор.

- В Японском посольстве! - отвечает Савле.

Резо и Антонио от смеха чуть не валятся с ног.

Подходит другой товарищ из охраны, который слышал, видимо, весь этот разговор, и что-то говорит майору. После поворачивается к Савле, говорит ласково:

- Идите, товарищ, со своим одеялом домой. Там вас ждут.

Резо и Антонио уже не в состоянии смеяться. Обессиленные, смотрят как удаляется Савле с истрепанной газетой, откуда торчит кусок одеяла.

В общежитии грузинских студентов абитуриенты готовились к приемным экзаменам.

Кто-то играет на фортепьяно.

Нодар и Гия, разбросав книги по всей комнате, читают, зажав уши руками.

Этери на кухне варит обед, держа в одной руке ложку, в другой - раскрытую книгу.

Савле в своей комнате декламирует Галактиона.

Джаба испытывает зубы, ломает ими орехи и ритмично пожевывает.

Резо рисует, делает зарисовки.

Сулхан в банном халате вышел из душевой, причесывая волосы, застыл на месте.

Высокий, здоровенный парень в сванской шапке вел к выходу красивую голубоглазую блондинку. У Сулхана расческа так и застряла в волосах.

И вдруг из резко распахнувшихся дверей в коридор буквально высыпались чуть ли не полдюжины девушек.

Блондинка вскрикнула и вмиг стала некрасивой. Смущенный сван быстро взял ее под руку и юркнул с ней в дверь.

Вывалившиеся абитуриентки, смеясь над самими же собой, быстро поднялись и ретировались.

- Это Майя нас толкнула! - слышалось из-за захлопнувшихся дверей.

- Не будете подглядывать! - сказал Сулхан нравоучительным тоном, зачесывая волосы.

Зайдя к себе в комнату, Сулхан разложил на пюпитре ноты и собирался играть, как вдруг обнаружил, что на виолончели нет четвертой струны (вместо четырех их три).

Он буквально обалдел!...

Пробили кремлевские куранты.

Савле стоял у окна. Отсюда хорошо была видна Красная площадь. Ночью ярко-красными рубиновыми звездами она особенно красива.

До Савле донесся мужской крик.

Выйдя в коридор, он увидел, как несколько абитуриентов сле сдерживают не на шутку разгневанного Сулхана.

- Сапожник ты. Сапожник и больше никто! - кричит бледный Сулхан на рыжеволосого парня, которого тоже почему-то держали два абитуриента, хотя тот и не намеревался ни на кого нападать.

- Пустите меня, я расшемлю пустую его голову, - не угомаивался Сулхан.

- Паганини, между прочим, играл на одной струне! - нашелся что сказать рыжеволосый, начиная отшнуровывать из снятого с ноги ботинка струну от виолончели.

- Что происходит? - пробрался через собравшихся в коридоре абитуриентов Резо.

- Ты понимаешь, - сказал Сулхан, - завтра у меня экзамен, а струна от моей виолончели на ботинке у этого идиота, вместо шнурка!

Смех грянул с такой силой, что не удержался и сам Сулхан. Когда абитуриенты разошлись, Резо сказал Савле:

- Слушай, кстати, о птичках. Хочешь взять реванш у Антонио?

- А как? - заинтересовался Савле.

- Я придумал. Пошли!

Резо набирает телефон. Передает трубку Савле.

- Попросите Антонио, - басит тот в трубку.

- Он спит, - отвечают с того конца.

- Спит! - Савле смотрит на Резо.

- Пусть разбудят, - говорит Резо шепотом.

- Разбудите, - говорит Савле.

Резо довольный, кивает головой.

- Это я, Антонио, - слышится после в трубке.

- Антонио! Это я Савле. Одевайся и быстро приходи в Арагви. Здесь с друзьями, грузинами.

- Я же сплю! Я сплю, Савле!

- Ты со мной разговариваешь, значит ты не спишь!

Резо машет головой, мол, великолепно.

- Третий стол налево. Мы тебя ждем- третий стол! Такое лобно с орехами! Ркацители.

- Неплохо, конечно! Третий стол, говоришь?

И Савле вешает трубку.

Резо потирает руки:

- Придет Антонио в Арагви, а там никого! Вот тебе и реванш: грузинская кухня за японскую! Здорово?

И сам отвечает:

- Конечно!

А дальше на экране видим следующее:

Аккуратно выбритый и зачесанный Антонио подходит к Арагви, заходит туда и минуя раздевалку, спускается вниз, в зал. Остановившись, смотрит.

Слева от него, за третьим столом, сидят грузины и напевают старинную грузинскую песню. Никакого Савле среди них, конечно, нет. Когда заканчивается песня, Антонио подходит к ним, но не успевает произнести и слово, как не то что пьяный, а бесконечно веселый молодой человек вручает ему полный бокал с вином Ркацители и говорит:

- Пей, пожалуйста, за любовь!

И начинает очень тихо, крином, петь песню, как бы создавая фон для произношения тоста.

- А где Савле? - спрашивает и оглядывает сидящих.

- Ты слушай меня! - говорит бесконечно веселый человек, - ты пей пожалуйста, за любовь, а Савле твой придет. И вдруг, - слушай, ты случайно не испанец?

- Испанец, - улыбается Антонио, - и не случайно!

- Вива республика Аделанте, - вскрикнул рядом сидящий курчавый красавец и, вскакивая с места, чуть не силой усадил Антонио на свое место. И потом крикнул: - Официант!

А в общегитии Савле и Резо ждуг, когда позвонит Антонио и закати́т им такое! А они будут ликовать!

А в это время на авансцене в Арагви Бату Нацвлишвили поет "Гинд медзинос."

За третьим столом пьется тост за Антонио.

А сам он в объятиях с обеих сторон.

В общежитии улеглись спать все. Все, кроме Савле и Резо, (Резо дремлет). Они все ждут звонка.

В Арагви за третьим столом гремит Мравалжамиери.

Савле один дремлет за книгой и все еще ждет звонка.

В Арагви гремит песня республиканской Испании. Все стоят. Антонио готов разрыдаться.

Утром Савле сам позвонил к Антонио.

Тот не дал ему сказать и слова!

- Слушай, Савле, куда ты девался? - сказал Антонио заспанным голосом. - Мы так здорово покутили с твоими друзьями. Так было здорово! Танцевали, пели грузинские песни, испанские. А какие пили тосты! Потрясающие ребята, эти твои друзья.

- Какие мои друзья?! - мрачно спросил Савле.

- Слушай, Савле - продолжал Антонио, - там был один худощавый Тархан-Моурави. Я правильно произношу? Он говорил, что он потомок грузинских царей. Или он меня разыгрывал?

- Слушай, Антонио, - буркнул в телефонную трубку Савле. - я уже на знаю кто кого разыгрывает.

Библиотеки, картинные галереи, выставочные залы были набиты абитуриентами.

Читали в скверах, в трамваях, в троллейбусах.

Начиналась горячая пора приемных экзаменов.

У одной из аудиторий Института кинематографии было скопление абитуриентов. Худые лица, скромная одежда, некоторые в выцветших гимнастерках. Один даже на костылях.

- Савле Петриашвили, - крикнула похожая на девочку женщина с косичками, высунувшись из дверей аудитории.

Худой, высокий грузин, покрасневший от волнения, сперва резко кинулся к дверям, а потом вдруг остановился.

- Ни пуха, ни пера! - крикнул кто-то из обступивших его абитуриентов, и Савле почти силой втокнули в аудиторию.

Комиссия, принимающая приемные экзамены, состояла из солидной кинематографической элиты.

- Представьтесь, пожалуйста! - сказал председатель экзаменационной комиссии.

- Савле Петриашвили из Кобулети, - пробасил смущенный абитуриент.

И посыпались вопросы со всех сторон:

- Почему вы решили стать актером?

- Надо же кем-нибудь стать?

- Только потому?

- Не только.

- А что еще?

- Мне говорили, что у меня актерские данные.

- Кто говорил?

- Ну, в школе.

- А если бы в школе вам сказали, что у вас данные математика?

- Говорили.

- А почему вы не решили стать математиком?

- На это у меня есть свое мнение.

- А-а! У вас уже есть свое мнение?

Члены комиссии стали тихо переговариваться.

- Ну хорошо! - сказал после председатель экзаменационной комиссии. - Что вы прочтете?

Савле прокашлялся:

- Я прочту... Я прочту то, что читал на предыдущем туре.

- А что вы читали на предыдущем туре?

- То, что прочту сейчас! - улыбнулся Савле. И так непосредственно, что члены комиссии тоже заулыбались.

- Пушкин, "Элегия" - объявил абитуриент и наступила тишина.

- Мой путь уныл. Сулит мне труд и горе

Грядущего волнуемое море.

Джаба, прижавшись ухом к дверям аудитории, был весь внимание.

- Но не хочу, о други, умирать;
Я жить хочу, чтоб мыслить и страдать;
И ведаю, мне будут наслажданья
Меж горестей, забот и треволненья:
Порой опять гармонией упьюсь,
Над вымыслом слезами обольюсь,
И может быть - на мой закат печальный
Блеснет любовь улыбкою прощальной.

Савле читал на полном серьезе, но члены комиссии почему-то все улыбались (наверное, сильному грузинскому акценту абитуриента). Улыбались все, кроме одного. Когда Савле закончил читать, этот один, с огромным лбом, вытер влажные глаза и почти про себя проговорил:

- Это поразительно!

Человек с густыми, черными бровями, с налетом армянского акцента спросил:

- А почему вы выбрали это стихотворение?
- Оно мне нравится.
- Просто нравится?
- Нет. Не просто. - Это любимое стихотворение моей матери.
- А как папочке? - съехидничал кто-то. Послышались смешки.
- А у меня нет отца.
- Он что?
- Он репрессирован.

Наступила тишина, она длилась довольно долго.

И потом вдруг что-то грохнуло.

Все посмотрели в сторону дверей.

Это ввалился в аудиторию Джаба.

- Опять это он! - схватился за голову человек с черными бровями.

Джаба быстро поднялся и юркнул обратно в дверь.

Савле и Джаба медленно шли по залитому солнцем Арбату.

- Не огорчайся! Не попал в этом году, попадешь в следующем. Ведь вот, некоторые три года подряд сдают! - сказал Джаба. - Г-г-главное нас-с-стойчивость! (Он заикался, когда волновался, а волновался он почему-то всегда).

- Дорогой Джаба, - глаза у Савле вдруг повлажнели, - ведь так и жизнь пройдет!

Они прошли мимо афиши, рекламирующей фильм "Клятва".

- Фильм Чиаурели! - сказал Джаба.

Савле остановился, оглянулся на рекламу.

На фасаде кинотеатра висело огромное черно-белое фото: Сталин (Геловани), наклонив голову перед седой русской женщиной (Гиацинтовой), целует ей руку.

- Какой удивительный портрет матери, как-то грустно сказал Савле.

Джаба взглянул на Савле. Увидел, что он все еще в шоке, вдруг его осенило:

- И-идея! Пойдем в Сандуновку. Попаримся. Настроение сразу станет как бахчисарайский фонтан!..

- Какой фонтан?

- Петергофский!

- Это же дорого стоит, Сандуновка!

- Я приглашаю! - развел руки Джаба и стукнул рукой по карману.

- Одолжил у Гии Маргвелашвили. Он же книгу издал. Смотри, такой молодой и уже писатель!

- Слушай, Джаба, - остановился Савле. Ты правда такой добрый, или притворяешься?

- Доброта, между прочим, - сказал Джаба, - больше удовольствия доставляет тому, кто ее делает, чем тому, кому это делают!

- Кто это так хорошо сказал?

- Это сказал Гия, одалживая мне деньги. А до него еще Лев Толстой.

В парной комнате Сандуновской бани они изо всех сил били себя веником.

Облаженная молодость! Как будто и не было никакого огорчения. Резвились, смеялись, опрокидывали на себя полные горячей воды шайки. (Правда, временами Савле сникал).

После, невзрачный с виду человек с бритой головой, положив свою шайку, устроился третьим рядом с ребятами.

- Ну-ну-ка, давай отсюда - сказал Джаба с напускной строгостью, весь в мыльной пене.

- Ребята, я не помешаю.

- Давай, давай, здесь положено два человека! В-в-вон там место свободное, - показывал свой характер Джаба.

Савле толкнул его локтем, мол, неудобно. Джаба жестом остановил его и, взяв шайку, всучил ее в руки невзрачному на вид человеку.

Тот не стал спорить, даже улыбнулся и отошел.

После плавали в старинном мраморном бассейне с зеркальными стенами, что построил знаменитый Сандунов вместе с этой сказочной баней.

- Здорово! - говорил Джаба, кувыркаясь в чистой, прозрачной воде, где даже было видно дно, с кафельными плитами светло-голубого цвета.

В первый послевоенный год это было такой роскошью!

В раздевалке, кутаясь в свежие простыни, Джаба вдруг застыл на месте.

Савле проследил за его взглядом.

Невзрачный на вид человек заканчивал застегивать пуговицы генеральского мундира. А два банщика, один с бутылкой пива "Двойное золотое", второй - с тарелкой с бутербродами крутились вокруг него.

- Г-генерал! - прошептал Джаба.

- Генерал! - повторил Савле.

- Надо извиниться! - сказал Джаба.

- Обязательно надо! - сказал Савле.

У генерала вся грудь была заполнена орденскими планками.

Джаба медленным шагом подошел к генералу и робко сказал:

- Т-товарищ генерал, извините нас, мы...

ЗАРУБЕЖНОЕ
ЗАБЫРИЕ

Генерал одним глазом взглянул на Джабу, сделал вид, что не заметил и расправив плечи пробубнил: - заикаться, да еще с армянским акцентом? - И, взяв свой портфель и повернувшись к нему спиной, гордо зашагал к выходу...

Джаба стоял растерянный.

- Во-первых не а-армянским, а грузинским, - сказал Джаба, - во-вторых, мы что, не имеем права з-заикаться?

Савле улыбался.

Когда они вышли из бани, Джаба предложил:

- Пойдем к Моргунову. Женина мама делает потрясающие пельмени.

• Савле шел задумавшись.

- Савле, ты любишь пельмени? - продолжал Джаба.

Савле очнулся.

- Какие пельмени?

- Хорошие! Любишь?

- Надо дать телеграмму маме! - сказал Савле.

- Надо, - согласился Джаба.

- Но какую?

- Хорошую!

Они сидели за столом. Ели вареную картошку. Потрясающих пельменей правда не было, но Женя делал потрясающие фокусы: он глотал то вилки, то ножи, и все кричал: алле-гоп.

Савле, правда, улыбался, но Джаба заметил, что ни Сандуновка, ни Женины фокусы не помогли ему забыть о провале на экзамене.

Женина мама, маленькая, седая и уютная женщина, ловко манипулируя руками, на круглой деревянной болванке вязала что-то.

- Это парик, - объяснил Женя Моргунов и почему-то посерьезнел. - Мама работает гримером на Мосфильме (он произнес это так, будто мама работала, по крайней мере, послом в Англии).

Джаба перестал есть и смотрел, как виртуозно вяжет жен-
щина парик.

Когда человек с густыми бровями вошел в деканат, там он застал седобородого старика.

- Я дедушка Петриашвили, - сказал старик и с трудом встал со стула.

- Простите, кого дедушка? - не понял декан.

- Мой внук, Савле сдавал на актерский факультет. Провалили его!

- Значит, профнепригодный! - уверенно сказал декан. - Значит, нет способностей, дедушка!

Старик приложил руку к уху.

- Как?

- Нет способностей! - громче повторил декан.

- Как это нет! - взорвался дедушка. - Как вы можете так говорить! Вы, может, губите будущего Хорава, а может травмируете на всю жизнь талант. Убиваете его в самом начале.

- Ну уж прямо талант! - рассердился декан. Это вы, дедуся, губите будущего инженера, а может, химика, а может, самого Эйнштейна?

- А может, Чаплина, Чарли Чаплина?

- Ну уж, прямо Чаплина! - развел руками декан. Вы знаете, дедушка, кто его экзаменовал? Сам Кагарлицкий! Мигулько! Шафран!

- Шафран, я знаю, яблоки. А Савле талант. И об этом знает весь Кобулет - он играл Комбле, и Сирано собирается играть.

- Ну пусть себе играет на здоровье! - стал рыться в бумагах декан.

- Он не спит ночами, для него это кошмар.

И вдруг дед, схватившись за сердце, откинул голову.

- Вам что, плохо? - перестал рыться в бумагах декан.

- Скорую! - с трудом выговорил дед.

Декан бросился сперва к телефону, после кинулся к двери и выскочил из комнаты.

Побежал вниз по лестнице.

Вбежал в медпункт.

- Быстрее! - задыхаясь, сказал декан. Там умирает человек, быстрее!..

Женщины в белых халатах и с медицинским чемоданом бежали вверх по лестнице. За ними бежали сотрудники института и еще абитуриенты.

Вбежали в деканат.

Дедушке дали что-то выпить.

Чуть приоткрыв глаза, дедушка стал медленно вставать со стула и рухнул на пол.

Декан вскрикнул нечеловеческим голосом.

Женщины-медики кинулись на дедушку, стали нащупывать пульс.

Дед одно время лежал неподвижно, после открыл один глаз, потом второй, и оглядев окружающих, стал смеяться молодым, звонким смехом.

Никто не мог понять, что происходит.

И вдруг дед встал, сорвал с себя бороду. Содрал парик и перестал смеяться.

Все смотрели на высокого молодого человека. Это был Савле. Савле Петриашвили, одетый и загримированный под дедушку.

Декан протер глаза.

Женя Моргунов и Джаба ждали в коридоре, когда Савле выскочил из деканата, они все втроем бегом спустились по институтским лестницам.

Деканат был набит сотрудниками института и абитуриентами.

Все смотрели на декана. Абитуриенты ликовали.

- Это хулиганство! - заорал вдруг декан. - Форменное хулиганство. - И набрав в легкие воздух, он сдул со стола остатки седой бороды.

Джаба хохотал так, что прохожие на улице останавливались.

- С-слушай, его сейчас наверняка примут! - Джаба был в восторге. - Моргунов, ты гений, ему завтра же нужно пойти к ректору.

- Во-первых, никто меня никуда не примет, - вдруг грустно сказал Савле. А если даже примут, я не хочу!

- К-как это? - удивился Джаба.

- Не знаю.

- К-как это, не знаешь, что ты дурака валяешь? Объясни! - не отставал Джаба.

- Даже объяснить не могу!

- Молодец! - крикнул почему-то Моргунов своим поставленным, гортанным голосом и театральным жестом руки указав в сторону Савле, повторил: - молодец!..

У входа дома Союза писателей висело объявление:

"В четверг, 6-го августа в 16 часов в актовом зале Союза писателей состоится обсуждение романа Эренбурга "Буря".

- Это сегодня! - воскликнул Моргунов и взглянул на свои ручные часы марки "Победа".

- Но это, наверно, для писателей? - сказал Савле.

- Не только, - сказал Моргунов. - Их дети тоже имеют кое-какие права! Пошли!

Моргунов поднялся по мраморным лестницам дома Союза. Джаба и Савле следовали за ним.

У входа в актовый зал стояла здоровая женщина-контролер и следила за прохожими. С некоторыми она здоровалась, обращаясь по имени и отчеству.

Ребята стояли невдалеке, у мраморной колонны. Моргунов все оглядывал вновь пришедших. А Джаба и Савле смотрели на Моргунова.

Появился полный человек с огромной шевелюрой. Видимо, знаменитость, так как все вдруг замешкались и стали с ним почтительно кланяться. Знаменитость, отвечая на поклоны, с большим достоинством направился в сторону актового зала.

- Пошли, - сказал Моргунов, покуривая папироску, и сам зашагал вслед за знаменитостью. А Джаба и Савле за Моргуно-

вым. Когда знаменитость миновал контроль, Моргунов остановился перед самой контролершей и крикнул:

- Папа, я сейчас докурю и приду!

Моргунов пару раз затыкнулся и бросив папиросу там же в урну, обратился к контролерше.

- Они со мной!

И Моргунов прошел. А за ним последовали Джаба и Савле.

Женщина-контролер только и сделала, что посмотрела им вслед.

Моргунов, Джаба и Савле сидели на галерке, в последнем ряду.

С трибуны выступали ораторы. Поносили роман Эренбурга "Бурю". Ругали, как могли. Зал гудел. Временами аплодировал. Последнее слово дали Эренбургу. Он медленно поднялся на трибуну, отпил из стакана глоток воды и заговорил тихим, глуховатым голосом:

- Я не знаю. Я немного растерян. - Он стал передвигать стакан с места на место, рыться в карманах. Достал какие-то бумаги.

- Здесь беспощадно критиковали мой роман. - Он нашел бумагу, которую искал, остальное положил обратно в карман и медленным взглядом обвел зал:

- Я прочту вам телеграмму, которую получил буквально, как идти сюда.

Он надел очки и стал читать:

- Прочел ваш роман, очень понравился, желаю дальнейших успехов, - и здесь Эренбург сделал большую паузу. И после еще тише добавил:

- Сталин.

Зал замер. Воцарилась тишина. Абсолютная тишина. И длилась она долго.

Эренбург медленно спустился с трибуны, прошел через партер и вышел из зала.

Никто не шевельнулся.

На галерке Моргунов, Джаба и Савле сидели как вкопанные.

Голос Джаба: - А через несколько дней в литературной газете роман этот восхваляли и поднимали до небес, в основном те, кто накануне так безжалостно громил его.

Это нас тогда поразило.

По радио Марк Бернес пел "Темную ночь."

Савле лежал на кровати, не раздевшись. Смотрел все в одну точку - в потолок.

Из темноты появляется маленькая женщина. Это мама Савле. Мальчишки, худющие все как один, встают с лестниц, уступая ей дорогу. Она устало улыбается ребятам (им, как и Савле, по тринадцать-четырнадцать лет).

- Проголодался? - спрашивает мать у сына. Тот молчит. - пойдем домой, пойдемте все, пить чай со сгущенным молоком, - женщина достает из сумки банку.

Ребята оживляются.

Она поднимается по лестнице. Четверо идут за ней.

- Между сменами зашла на базар, сравнительно недорого продавали сгущенку, 210 рублей банка. Иногда можно позволить такую роскошь.

Женщина ставит на керосинку чайник. После свежей ска-тертью накрывает стол. Ребята, точно проглотили коня, стоят в углу полупустой, но довольно просторной комнаты. По отпечаткам на стене можно предположить, что вещей (и картин) когда-то здесь было больше, чем сейчас.

Женщина достала чайный сервиз.

- Джемал, есть какие-нибудь вести от отца?

- Никаких, - отвечает мальчик.

- Как началась война, ни разу не пользовались этим сервизом. - Она расставляет на столе сервиз. - Но раз есть сгущенное молоко, почему же не пить чай из красивых чашек! Что скажете?

Ребята стоят не шевелясь.

- Давайте за стол.

Ребята вмиг, как один, садятся за стол.

Настает торжественный момент - открывание банки. Предоставляется это Савле. Но что это?! Как-то не так открывает-

ся банка - он не верит своим глазам. В банке вместо сгущенного молока оказывается земля. Самая настоящая земля.

Савле протягивает банку матери. Она берет, смотрит и медленно опускается на стул.

Сидящие за празднично накрытым столом растерянно смотрят на женщину.

Единственное, что произнесла она, (ползарплаты, наверное, отдавшая за эту банку) были слова: - Чтоб он был проклят, этот Гитлер!

- Ты идешь, или не идешь? - послышался девичий голос.

Прервалось воспоминание.

В открытых дверях стояла нарядно одетая Этери.

- Там все купаты уже съели! - сказала она так, что можно было понять, что дело здесь не только в купатах. Савле как-то виновато улыбнулся. После подошел к радио. Выключил.

Теперь было слышно, как пели в девичьей комнате.

Идя по переулку, Савле почему-то вдруг оглянулся назад и увидел, что следом за ним идет маленькая, лохматая собачка. Савле остановился и улыбнулся ее смешному виду. Она тоже остановилась и не спускала с него глаз.

Савле продолжил путь и после опять оглянулся.

Собачка продолжала идти за ним.

Савле одно время глядел на нее, потом спросил:

- Чего тебе, дружок?

Собачка тоже остановилась и все смотрела на Савле.

Савле подошел к ней, присел на корточки.

- Хочешь есть? Я понимаю. Ну накормил я тебя, а дальше?

Взять-то с собой я тебя не могу, некуда!..

Она смотрела на Савле, удивительными своими глазами.

На тротуар упали капли.

Дождь пошел внезапно, прямо как весной.

Темнело. Савле бежал по коридору Торгового двора к общежитию. Вдруг его окликнули:

- Молодой человек!

Савле остановился.

У одного проходного парадного (а в этом торговом дворе их было множество), прислонившись к стене, стояла молодая девушка, промокшая насквозь. Облегаемая мокрым платьем фигура ее не могла не привлечь внимание.

- Помогите мне!

Девушка, стоя на одной ноге, держала в руке черную туфлю - лодочку с отломанным каблуком. Она протянула туфлю Савле.

Савле взял туфлю и смущенно спросил.

- А что с этим надо делать?

- Если вы мужчина, сделайте что-нибудь!

Савле крутил туфлю и не мог сообразить, что надо делать.

- Ну ладно! - сказала вдруг девушка и взяла туфлю обратно. - Помогите мне добраться до дому. Я здесь же, рядом! - И она оперлась на Савле. И тут же спросила:

- Вы грузин, я угадала?

- Вы угадали.

"Тамара часто у окна сидит в раздумье одиноким и смотрит вдаль"... - начала она читать Лермонтова, и прильнув к Савле, вдруг испуганно вскрикнула:

- Ой, что это?

- Не бойтесь, она не кусается.

Под пиджаком у Савле ютилась собачка. Была видна только ее головка.

- Не кусается?

- Нет. Что вы!

- Где вы ее взяли?

- Купил на птичьем рынке.

Она расхохоталась и опять прильнула к Савле да так, что он до самого ее дома не мог вымолвить и слова.

Также чинно вела себя собачка под пиджаком.

- Меня звать Марианна! - сказала она и остановилась. - Вот здесь я живу. Потом как-то испытывающе посмотрела на него, погладила собачку по головке и сказала.

- Если хотите, зайдите!
- В таком виде? - Савле посмотрел на собачку, потом на промокшие свои ботинки.
- Пустяки!..

Он сидел на старом диванчике и все смотрел на свои ботинки. После поднял голову. Его глаза вдруг озаарились тем удивительным светом, что бывает при виде чего-то неожиданно-необыкновенного.

Перед ним стояла девушка редкой красоты. Он привстал со стула. После темноты он впервые увидел ее на свету и был поражен.

- Сидите, сейчас мы будем пить чай.
- Она двигалась по комнате, как пантера.
- Я накормила ее и она уснула, бедняжка, на кухне, а Савле, это грузинское имя?
- Древнегрузинское.

Она стала накрывать на стол. - Вам повезло, - она поставила на стол бутылку шампанского, - у меня вчера был день рождения!

Вела она себя свободно и, как ни странно, эта ее раскованность все больше смущала и сковывала его, он не знал, куда девать руки, куда их класть.

- Откройте! - сказала она и подала ему бутылку.
- Он помучился изрядно, пока открыл бутылку.
- Она ждала терпеливо и чуть улыбаясь.

Наконец, с шумом выскочила пробка. И шампанское разлилось на скатерть.

- А вы не смущайтесь, - сказала Марианна и подставила стакан.

И когда Савле залпом осушил бокал, ему сразу стало легче.

- Вчера вам исполнилось восемнадцать лет? - спросил Савле, почувствовав себя свободнее.

- Почему именно восемнадцать? - засмеялась она и вдруг посерьезнела:

- О, если б только. Целых двадцать два! Это уже так много! Я сейчас проводила дядю. Он гостил в Москве пару дней. Он всегда приезжает в этот день! Вот он.

Она показала на фото, висевшее на стене.

- Он священник, а я учусь в театральном институте и снимаюсь на Мосфильме в главной роли, - выпалила она все сразу и поправила волосы.

Савле был окончательно сражен. Он познакомился с очаровательной девушкой. Да еще будущей звездой.

- А вы где учитесь? - спросила после Марианна. Возьмите печенье.

- Спасибо. Я на дипломатическом, - сказал Савле и опустил голову. - Поступил сейчас.

- Конкурс был наверное большой?

- Очень большой. Помогло знание иностранных языков.

- Вы полиглот?

- Что вы? - не понял Савле. И после сразу - да, конечно.

- Многими языками владеете?

- Я? Это, японским, албанским и Сан-Мария, есть такая страна, слышали?

Она отрицательно помотала головой.

- Вот этим еще- почти в совершенстве! - вошел в роль Савле. - Отец там работал послом, еще до войны.

- А я рисую еще. Вот видите на стене.

(На стене висел рисунок Модильяни).

Савле взглянул на рисунок. Он был действительно прекрасен.

- А больше всего на свете я люблю балет и красные розы! - сказала она и покрутилась на месте так, что у Савле закружилась голова. Он увидел ее очаровательные ножки во всей их наготe.

Студенческое общежитие на улице Разина опустело с утра. Начались занятия в ВУЗах. Ушли все, все, кроме Савле. Он ходил по коридору, не находя себе места. Потом снял с себя сорочку, зашел в кухню, наполнив таз водой, Савле стал стирать сорочку.

- Что ты мучаешься, - сказала курносая женщина, натираяющая пол. - Оставь, я постираю.

- Спасибо, Шура. Я сам. Я и так тебе задолжал.

- Брось дурака валять, - сказала Шура.

Скрипнули тяжелые входные двери. Вошел Васмих (так называли коменданта общежития Василия Михайловича). Он всегда старался быть очень серьезным, даже строгим.

Нам надо серьезно поговорить! - сказал он Савле, войдя на кухню.

(Шура тут же вышла из кухни).

- В чем дело, Васмих? - насторожился Савле.

- Ты почему не уезжаешь? Меня строго предупредили, чтобы ни один человек, не попавший в институт, не ночевал здесь. Ты понимаешь?

- Понимаю!

- Ведь зона особая. Центр. Красная площадь рядом. Я тебя серьезно предупреждаю!

Голос Джабы:

“И так Васмих в течение целого месяца серьезно предупреждал Савле. А после Васмиху надоело это и он делал вид, что вовсе не замечает его - уж очень ему нравилось вино “Одесса”, которое присылала мама Савле из Кобулет. А если говорить серьезно, Васмиху нравился сам этот парень. И не только Васмиху. Всем, живущим здесь! Нравилась его доброта, щедрость, доверчивость. Наверное, поэтому он и был объектом частых розыгрышей.

Однажды, например, Савле выстирал свой единственный чесучовый костюм, повесил на кухне.

Не давая ему высохнуть, ребята снимали костюм с веревки, опять мочили в воде, выжимали и вешали обратно на веревку.

Уверенный, что костюм уже высох, Савле шел на кухню и видел - костюм опять мокрый. И так несколько дней.

Савле спрашивал у ребят, почему так долго сохнет костюм.

Сговорившись, все в один голос отвечали, что чесучовый материал имеет свойство сохнуть три, а то и четыре дня. Савле наивно верил в это.

На третий день он утюгом высушил костюм и повесил над газетом, чтобы он окончательно высох. Когда ему опять намочили высушенный костюм, тогда, наконец, Савле все понял. Понял и очень обиделся. Но никому, кроме меня, и словом не обмолвился.

Дело в том, что Марианна пригласила его в Большой театр на премьеру балета "Ромео и Джульетта". А единственный его костюм был мокр.

По моей инициативе, он перемерил почти все костюмы всего общежития, но все они ему были или коротки или очень широки.

Тогда он пошел на премьеру в своем спортивном костюме из бумазеи.

И когда по залу разлилась полная света и торжества любви мелодия Прокофьева, Марианна, вначале так шокированная этим нарядом Савле, сразу забыла о нем.

Уланова Джульетту танцевала так, что об этом забыл сам Савле.

Правда, когда после спектакля они выходили из зала, ему напомнили об этом."

(И здесь изображение уже идет без комментариев Джабы).
Один тип перебросился с друзьями фразой:

- А интересно, куда он девал свои лыжи? Правда, интересно? Друзья громко захохотали.

Савле был готов провалиться сквозь землю.

- Лыжи можно купить в любом спортивном магазине, - сказала Марианна, а вот где можно приобрести средства против хамства, я бы вам посоветовала, но не знаю.

Тип не нашелся, что ответить. Компания растворилась в толпе.

- Хотите я его побью? - только и нашелся Савле с опозданием.

- Не стоит, - сказала Марианна, - тем более, что их уже нет!
- и она улыбнулась своей обворожительной улыбкой.

Они шли по аллее Чистых прудов. По воде грациозно плыли белые лебеди. С осенних деревьев падали пожелтевшие листья, осыпая дорожку, осень подходила к концу.

Скрипнули тяжелые входные двери общежития. Вошел лейтенант милиции и в холле наткнулся на Савле, который просматривал газеты.

- Здесь живет - лейтенант взглянул в бумажку, - Савле Петриашвили?

- Здесь! - пробасил Савле и, уткнувшись в газеты, быстро добавил. - Только его нет дома.

- Ничего. Я подожду! - сказал лейтенант и присел к столу напротив Савле.

Из дверей девичьей комнаты, находившейся слева от входных дверей, то и дело выходили девушки, то со сковородкой, то с утюгом, а то и просто выглядывали, чтобы взглянуть на сидящих в холле лейтенанта и Савле.

С правой стороны, куда тянулся коридор и где жила мужская половина студентов, доносились звуки рояля.

- Здесь живут и из консерватории? - спросил лейтенант.

- И не только! Почти со всех ВУЗов Москвы! Лучшие студенты! - ответил Савле, не отрываясь от газеты.

- А что, этот Петриашвили тоже считается лучшим студентом?

- А вы не знаете?

- Откуда мне знать?

- Придет - расскажет!

- Придет ли?

- Иногда приходит.

- Бывает, что не приходит?

- Мало ли друзей в Москве!

Зазвонил телефон. Савле поднял трубку.

- Медзмариашвили к телефону! - крикнул он.

Появился Нодар в шлепанцах и красной сорочке. В руке он держал раскрытую тетрадь.

Он искоса посмотрел на лейтенанта и взял трубку.

Поговорив по телефону, он присел на корточки рядом с Савле и спросил по-грузински.

- Требуется помощь? - и для конспирации добавил: - что-то здесь не получается!

Савле взял из рук парня карандаш и тетрадь и стал делать вид, будто что-то там исправляет и, говоря о предполагаемой ошибке (тоже по-грузински), между делом сказал, чтобы тот не называл его по имени и чтобы предупредил об этом остальных.

Лейтенант кинул взгляд на тетрадь.

Когда Нодар ушел, лейтенант спросил:

- Вы на математическом?

- Это он на математическом.

- А вы, если не секрет?

- Почему секрет? Я на дипломатическом!

- И вы ему помогли по математике?

- Я человек вообще талантливый, - сказал Савле и после, как бы между прочим, добавил:

- А вы что, понимаете по-грузински?

- Нет! - улыбнулся лейтенант. - Я просто человек талантливый.

Лейтенант встал и прошелся по коридору. На одной из комнатных дверей была нарисована шахматная ладья. Вернувшись обратно, лейтенант спросил:

- Играете в шахматы?

Савле удивился.

- Откуда вы знаете?

- Я не знаю, я спрашиваю.

- Играю немного.

Первый ход сделал лейтенант.

Савле сделал ответный.

Сидели они в комнате с нарисованной на двери ладьей, где жил Савле.

Рядом с шахматной доской лежала сковородка с пережаренной котлетой. Савле переставил сковородку на подоконник и сделал очередной ход.

Послышался скрип входных дверей общежития.

Лейтенант вскочил с места, чуть приоткрыв двери комнаты, взглянул в коридор и позвал Савле:

Савле подошел и тоже выглянул из-за дверей.

- Он? - спросил шопотом лейтенант.

- Нет, - шепотом же ответил Савле.

Вернулись на место.

Продолжили играть.

- Будущий дипломат значит? - только было сказал лейтенант, как опять послышался скрип входных дверей.

Вскочил и Савле.

Подошли к дверям. Приоткрыли и осторожно выглянули в коридор.

- Он? - спросил лейтенант.

Тот очень внимательно присмотрелся к идущему по коридору.

- Нет! Не он!

Игра продолжалась.

Лейтенант весь ушел в игру, схватившись за голову.

Савле тоже держался за голову, но, конечно же, по другой причине.

Еще несколько раз повторялся скрип входных дверей, но лейтенант сам уже не вставал, а посылал Савле, чтобы он взглянул, а сам думал об очередном ходе.

Савле вскакивал, подходил к двери и, чуть приоткрывая, очень внимательно присматривался к идущему по коридору.

- Он? - спрашивал лейтенант, не подымая головы от шахмат.

- Нет! Не он! - конспиративно отвечал Савле и возвращался на место.

- А что это за парень? - спросил после лейтенант.

- Кто?

- Ну, этот Петриашвили.

- О-оо! - сказал Савле.

- Что? - насторожился лейтенант.

- Как вам сказать, парень как парень. И Савле стал рассказывать лейтенанту, как Савле встает раньше всех и для всех покупает свежие газеты и, не дай бог, заболит кто, он мечется по аптекам и ищет нужное лекарство, или приезжает из Грузии чья-нибудь родня из студентов, он обязательно их встретит, и интересно, что Савле говорил всю правду, и говорил так, как будто Петриашвили не он, а кто-то другой.

Они уже доиграли третью партию, а Петриашвили все не появлялся и вдруг...

И вдруг из коридора донесся голос Этери:

- Савле Петриашвили!

Савле вздрогнул.

- Савле к телефону!

- Нет его дома! - постарался изменить он голос.

Лейтенант поднял голову.

Открылась дверь, вошла Этери.

Меня нет дома, - пробубнил Савле по-грузински и улыбаясь, будто разговаривает совсем о другом.

Этери сразу все поняла, спросила время и вышла.

- Я сейчас уйду и больше приходить не буду, - сказал лейтенант. - Передайте Савле, что приходил участковый, и чтобы он перестал дурака валять и...

- Может доиграем?

- Передай, чтобы он, - продолжал лейтенант, - чтобы он уехал. Уехал к себе домой, в Кобулет и как можно скорее! Понял?

- Понял! - сказал Савле.

Вставая и надевая фуражку, лейтенант взглянул на шахматную доску.

- У меня впечатление, что вы нарочно проигрываете.

Савле улыбнулся. Правда, не очень естественно.

- Что вы!

- Ну да! - лейтенант внимательно взглянул на него. - Грузинское гостеприимство.

Савле развел руками.

Лейтенант ушел.

Тут же появился ждавший этого Нодар.

- Все в порядке? - спросил он, беспокоясь о Савле.

Савле развел руками.

Было солнечно.

Савле подошел к киоску Союзпечати, купил журнал "Кино" и стал рассматривать. Молодой худощавый парнишка, лу-

каво улыбаясь, подкрался к Савле сзади и закрыл ему руками глаза. Савле освободился от объятия и радостно воскликнул:

- Вайншток! Здравствуй!

- Здравствуй, Савле! - не сходила улыбка с лица паренька, - куда ты исчез?! В институте только и было шуму и разговору о твоём дедушке. Слушай, ты талант.

Савле молчал и тоже улыбался. После спросил:

- Ты поступил?

- Я поступил, - сказал Вайншток и стал вдруг громко хохотать.

- Что с тобой? - спросил Савле.

- Пока ничего. А вот что будет со мной через часок, вот этого пока не знаю.

- А что с тобой может быть через часок?

- Хочешь посмотреть? Хочешь увидеть, как из меня сделают котлетку?

- Что с тобой Вайншток? Что за кулинарный невроз.

- Видишь? - он поднял правую руку, в которой держал маленький потрепанный чемоданчик. - Здесь майка, трусы и тапочки. Их выдали мне на кафедре физкультуры, чтобы я защитил честь института. - Вайншток посмотрел на часы. - Буквально через час начинается первенство ВУЗов по боксу, а чуть позже мое избиение.

- А ты вообще занимался боксом? - спросил Савле, искоса поглядывая на парня, тонкого, как тростник.

- Никогда в жизни, мухин вес такой дефицит. Единица пропадает. Выручать надо!

- Кого?

- Институтскую команду. - А это все, - Вайншток хлопнул по чемоданчику, - трусы, майка, тапочки остается в собственности боксера! Понимаешь?

- Я - то понимаю, но тебя же избьют!

- А трусы, а майка, а тапочки?! Шутка что-ли? Пойдем со мной, все равно делать нечего!

- Сперва зайдём в аптеку, купим клизму и пузырь для льда.

-
- Я понимаю - пузырь это от сотрясения. А клизму зачем?
- Это я в шутку, Вайншток!

В спортзале стоял невероятный гул. На ринге дрались обесиленные боксеры тяжелого веса. Один был в красной майке, другой в голубой.

(Савле и Вайншток наблюдали из-за кулис. Вайншток был уже в форме. Она была ему велика и он выглядел смешным. А рядом чернявый парень тоже в форме. Пританцовывая разминался, готовясь к бою).

Бой, как будто, был равный, но вдруг боксер в голубом исключительно по собственной инициативе наткнулся на перчатку противника и блуждая по всему рингу, рухнул на пол.

Болельщики оглушили зал.

Вайншток испуганно взглянул на Савле. Тот ободряюще похлопал его по плечу:

- Держись! - Но было видно, что Савле волновался не меньше, чем Вайншток.

Когда, наконец, боксеры покинули ринг, гул затих, наступила тишина, и диктор торжественно объявил:

- На ринг вызывается следующая пара: боксер наилегчайшего веса, Вайншток Лев Борисович. Институт кинематографии.

На ринге появилась худенькая фигурка Вайнштока. Лицо у него было довольно-таки бледным.

Выйдя на середину ринга, Вайншток старался держаться молодцом. Рука, которую он закинул вверх, приветствуя зрителя, дрожала.

А в это время Савле говорил с чернявым парнем.

- Слушай, дружок, по всему видно, что ты профессионал.

А диктор продолжал:

- На ринг вызывается боксер наилегчайшего веса, Шахбазов Руслан Рашемович. Биохимический институт.

Вайншток на ринге покачнулся.

Шахбазова что-то не было видно.

Замешкались боковые судьи.

Вайншток крутил головой, озираясь по сторонам, а его противник все еще не появлялся.

Судья на ринге подошел к судейскому столу.

Вайншток глупо улыбался и от волнения делал какие-то непонятные движения.

Еще немного посоветовавшись, судья вернулся на ринг и объявил:

- По решению судейской коллегии, ввиду неявки соперника, чемпионом ВУЗов Москвы по наилегчайшему весу объявляется Вайншток Лев Борисович!

Вайншток чуть было не рухнул на пол, его вовремя подхватил судья на ринге и руку его направил вверх.

Зал взревел.

Они прощались у метро. Целый и невредимый Вайншток и Савле, с довольно солидным синяком под глазом.

- Так держать, Вайншток! - сказал Савле и пожал ему руку, - до следующей олимпиады! Всемирной!

В одной руке Вайншток держал потрепанный чемоданчик, в другой - грамоту. На борту костюма висела золотая медаль. (А костюм на Вайнштоке висел, как на вешалке).

Савле вдруг стало жалко этого парня.

- Вайншток, а тебе из дома помогают?

- Кому помогать? Я круглый сирота, - почему-то улыбнулся Вайншток.

Когда Вайншток ушел, Савле посмотрел ему вслед и у него сжалось сердце.

Дул ветер и чемпиона покачивало по сторонам.

В вагоне поезда метро он сидел на том месте, где была надпись: "Для детей и инвалидов Отечественной войны."

Савле сидел с закрытыми глазами. В ушах стоял гул, сопровождающий его со спортивного зала. И мерещилась ему стоящая посередине ринга одинокая фигура. А гул почему-то перерос в чаплиновскую мелодию из "Огней большого города".

На светло-сером фоне затуманенных зрителей четко выделялись черные трусы, майка, черные боксерские ботинки.

А потом все затуманилось и в воображении отчетливо всплыл осенний деревенский рынок. На рынке полно народу. Кто стоит у прилавка с продуктами, а кто ходит по базару с разным барахлом: старым пальто, плащем, костюмами, брюками, простынями, перекинутыми через руки или плечо. И Савле тоже ходит по этому базару грузинской деревни вместе с матерью и меняет старые вещи на картошку, лук, лобио, чеснок- разные сельские продукты. А у входа на базар безногий моряк на гармошке играет чаплиновскую мелодию. А напротив базара деревянный домик с большим траурным портретом совсем молодого парня на фасаде.

А после битком набитый людьми общий вагон поезда. И вдруг побледневшее лицо матери, обнаружившей, что полный продуктами рюкзак куда-то исчез. Савле, с трудом пробиваясь сквозь людей, заполнивших весь вагон до отказа, увидел, как их защитного цвета рюкзак, как бы сам по себе, (кто его тянул, не было видно) ползет между ног пассажиров. Ползет к выходу. Была такая теснота, что Савле никак не успевал за своим рюкзаком, по чьей-то воле, так настойчиво пробивавшем дорогу к выходу. И только у дверей вагона, когда поезд уже остановился на какой-то станции, Савле догнал ползущий рюкзак и дернул в свою сторону и так сильно, что чуть не оторвал у него ручку. Савле опять дернул его к себе и с таким остервенением, что невидимый вор отпустил рюкзак.

Савле потащил рюкзак обратно.

Мать такая же бледная сидела на своем месте и, увидев рюкзак, улыбнулась сыну. И улыбнулась так, как это умеет только мать и никто больше. И было видно по ней, что здесь дело не только в рюкзаке, а в чем-то еще другом, более для нее важном.

- Товарищ, уступите место! - крикнул кто-то в вагоне поезда метро.

Савле очнулся. Тут же, вскочив, он уступил место человеку, который был на костылях, и как-то виновато улыбнулся.

Моросило.

Савле шел по улице Горького своей размашистой походкой, крутя в руке авоську с пачкой пельменей.

У Пушкинской площади он лицом к лицу столкнулся с лейтенантом милиции.

- Здравствуй, дипломат! - сказал лейтенант, он не был в форме, но Савле сразу узнал его и хотел было ускользнуть, но было уже поздно.

- Как живете? - только и нашелся что сказать Савле и взглянул на ручные часы.

- Торопишься? - спросил участковый.

- Да нет.

Участковый взглянул на авоську с пельменями.

- Как там Петриашвили, уехал?

- Уехал - сказал Савле поспешно. - Тут же после вашего прихода. - И, покручивая и глядя на авоську, покраснел. - Захотел почему-то пельмени!

Лейтенант как-то странно и в то же время задумчиво глядел на него.

Перед ним стоял высокий, худой детина с маленькой пачкой пельменей в потрепанной авоське.

- Пойдем в Арагви - предложил вдруг лейтенант. - Здесь же рядом!

- Знаю! - сказал Савле, не переставая крутить авоську. - Я не одет!

- Что значит - не одет? Не во фраке, что ли?

- Предположим!

- Денег что ли нет?

- Ну, предположим!

- Но ведь я приглашаю!

- Как это?

- Да вот так, брат! - и лейтенант положил свою большую руку на плечо Савле.

Они сидели в ресторане Арагви чуть навеселе.

Играла музыка. Певец пел грузинскую песню, модную в ту пору.

Савле и лейтенант слушали.

Когда песня кончилась, лейтенант вдруг сказал:

- Слушай, Савле!

Савле вздрогнул.

- Савле Петриашвили!

- Я вас слушаю, товарищ лейтенант! - с какой-то скрытой обидой сказал Савле.

- Ведь непристойно, дорогой Савле, скрывать свою личность!

- Вы думаете, дорогой лейтенант, более пристойно делать вид, что вы не знаете эту личность?

- Ответ, достойный начинающего дипломата, хоть вы и не дипломат. Нехорошо, нехорошо.

- А кто говорит, что хорошо?

- А ты знаешь, что меня чуть с работы не сняли?! Ведь без прописки. Ведь просил же я тебя уехать. Просил же!

- Не могу! - сказал Савле уже серьезно.

- Почему это? Что значит, не могу! Мать же там у тебя в Кобулеті. Ведь там она одна. Думает, что ты учишься. Посылает тебе посылки, деньги, из кожи, наверное, лезет. Живешь здесь полуголодным.

- Кто это вам сказал? Откуда вы знаете?

- Уезжай, моя к тебе просьба!

Савле опустил голову.

- Ну! Объясни! Ведь не можешь. Нет этому объяснения!

- Есть!

Савле зажег недокуренную папиросу и замолчал.

- У меня уже предупреждение, - продолжал лейтенант, - нельзя там жить без прописки.

- Я уеду, - сказал Савле. - Начнутся студенческие каникулы, уеду!

- Любовь, что-ли? - спросил лейтенант.

Савле не ответил.

Лейтенант прикурил папиросу. Затянулся. Курил и все поглядывал на Савле.

- Что? На каникулы уезжает и она?

Савле молчал.

Лейтенант затушил в пепельнице только начатую папиросу.

су.

- Да!.. - произнес он и лицо его стало каким-то другим. - И мы когда-то были рысаками, - и потом уже строго сказал:
- Тогда, брат, до каникул придется тебе пожить в тесноте.
- Как в тесноте! - вздрогнул Савле.
- Да! А что! - сказал лейтенант, - так, по крайней мере, мне будет спокойнее.

Когда Савле уже несколько дней не стал появляться в общежитии, ребята не на шутку забеспокоились. Спрашивали друг у друга, не обидел ли его кто.

Васмих сказал, что немедленно надо звонить по больницам и в отделения милиции.

- Не мог же он забрать свой чемодан с собой в больницу или еще в эту Бутырскую тюрьму! - не на шутку рассердился Гия, ходя взад-вперед по комнате.

- А что, чемодана в комнате нет?! - наострил уши Васмих, - проверили?

- Да, проверили. Нет! - нервничал Гия.

- Надо организовать штаб! - сказал Васмих командным тоном, стараясь захватить инициативу.

- Какой еще там штаб! - воскликнул Гия.

Здесь Резо не выдержал, расхохотался так, что заразил этим всех.

- Вы что? - рассердилась Этери, - разве нам до смеха?

- А может он вообще уехал! - сказал Сулхан.

- Не попрощавшись? - сказал Резо, - нет, это на него не похоже.

- Надо дать телеграмму в Кобулети! - опять вмешался Васмих.

- Мать сойдет с ума, - сказала Этери, посмотрела на Нодара и твердо добавила:

- Смени эту тореадорскую сорочку и пошли!..

Этери и Нодар вернулись в общежитие поздно вечером.

Гия встретил их с улыбкой. Те на это не обратили внимания.

- Обошли все больницы, милицейские участки, - сказала Этери, и там же, в коридоре, опустилась на стул. И вдруг заплакала.

- Не плачь, - все улыбался Гия. - Нашелся без вести пропавший! Звонил, сказал, что на днях придет и все расскажет.

- Ты серьезно? - расширились зрачки у Этери.

- Клянусь Васмихом, - сказал Гия, - говорит, когда вещи забирал, предупредил Шуру. А Шура болеет.

Этери облегченно вздохнула.

- Ух, как бы я его измордовал! - сказал Гия.

- Ты его? - Этери, наконец, улыбнулась.

Савле появился с улыбкой и небольшим посылочным ящиком подмышкой. Все хором набросились на него.

- Изверг, - кричала Этери.

- Как этот твой поступок именовать? - еле сдерживался Резо.

- Это так легкомысленно! - нервно потирал руки Гия. Один Джаба улыбался.

- Что вы хотите? Ведь живой, да еще с посылкой.

Но Резо никак не мог успокоиться:

- Ну-ка безродный космополит, выкладывай все!

- Сперва пусть он выкладывает то, что в посылке, - сказал Сулхан.

- Она для этого и предназначена, - сказал Савле.

- Для тебя тоже кое-что предназначено! - сказал здоровенный сван, засучив рукав и поднял свой громадный кулак вверх. Но лицо у него было такое доброе, что Савле только улыбнулся.

- Слушай! - вдруг осенило рыжеволосого (того самого, кто отвергал труднодоставаемые шнуры, предпочитая им виолончельные струны) - ты случайно не женился?

Савле как-то косо посмотрел на него, и потом объявил уже всем.

- Я переехал на временное жительство к нашему участковому!

- К милиционеру? - удивился Гриша (так звали свана).
- А он без формы довольно симпатичный! - сказал Савле.
- Он же намеревался тебя выслать!
- Бывают парадоксы, - сказал Нодар - в Грузии был случай, когда прокурор отправил в тюрьму близкого друга, а его осиротевших детей взял на воспитание.
- И что ты собираешься дальше? - спросил Резо.
- А дальше, - и Савле, почувствовав, что он уже помилован, не без гордости заявил: - Скоро вся Москва узнает мое имя!
- Каким образом? - прищутив глаза, не без лукавства спросил Резо, - ну-ка, ну-ка- интересно.
- Очень просто. Я буду готовить фольклорный ансамбль.
- Фольклорный ансамбль?! - Сулхан развел руками и закатил вверх глаза.
- Я собрал соседских ребят участкового и буду обучать их нашим песням и танцам. - Савле это сказал так, будто этим делом он занимался с самого детства.
- А-у! - загудели все хором.

Сулхан перебирал аккорды на гитаре.
Теперь уже все сидели в большой и светлой девичьей комнате.
Персики, черный виноград, айва и рассеченные гранаты на белой скатерти создавали удивительный натюрморт.

Слышались тихие аккорды гитары.
Савле, Этери и Нодар в три голоса пели протяжную грузинскую песню из Ишхнелиады.

Вошел Гия с чайником в руках и объявил тоном, как это было принято на высокосветских балах:

- Пожаловали Гурам Асатиани, Тамаз Коньяк и Антонио Сальварес!

И весело загудели все!

- С каких пор Тамаз Мелиава стал Тамазом Коньяк? - улыбнулась Этери.

- Ведь есть Михаил Ромм, - объяснил Джаба, - а он Тамаз Коньяк, только и всего.

В дверях появились (не появились, а влетели) бесконечно веселые Гурам, Тамаз и Антонио.

- Ва-а-а! - теперь еще громче была реакция сидящих за столом.

ჩაანწყვეთ რიგში ცამეტი ტყვია
ცამეტჯერ უნდა მოვიკლა თავი...

С пафосом стал декламировать Тамаз, а Гурам тут же подхватил:

და წავალ ქარში, როგორც მოცარტი
გულში სიმღერის მსუბუქ ზვირთებით...

И пошел каскад цитат из стихов Ладо Асатиани, Тициана, Галактиона, Блока, Есенина. Читали с задором, читали звучно, артистично, завязался турнир. Кто кого.

А после Антонио прочел стихотворение на своем языке. На слух оно звучало хорошо, (испанский язык ведь очень красив!)

Когда у Антонио спросили, о чем стихотворение, он сказал:

- Это стихотворение посвящается Мери.

- Что, есть испанский перевод Галактиона? - удивился Гия.

- Это оригинал, - сказал Антонио, - я посвятил его одной красивой грузинке, Мери.

Разразился смех.

- Антонио, ты гений! - кричала Этери.

- Слушайте! - сказал Резо, - я подозреваю, что у него что-то подобное написано и о Никорцминда!

- Очень может быть! - сказал Тамаз, глядя на стакан с чаем, поданный ему. - А нет ли у вас чего-нибудь покрепче?

- Есть! - сказала Этери.

- Что?

- Тот же чай, только покрепче. - Ира, добавь ему заварку!

- Не шути зло! - Тамаз отпил чай, сморщил лицо и продолжал, - если б вы знали, у кого мы были, лопнули бы от зависти.

- У кого?

- Мне они не поверят. Скажи, Гурам.

Гурам, приобщившийся к трио перестал пить и сказал:

- У самого Пастернака!

- Поклянись! - заблестели глаза у Этери.

- Клянусь нашим Васмихом!

- Нет, серьезно, и какой он?

- Гигант! - сказал Антонио.

- Как поэт, это известно. Но какой он в жизни? - не унималась Этери, - как человек?

- Ну какой! - сделал серьезное лицо Тамаз, - простой советский человек.

- С ними невозможно! - отвернулась Этери в сторону Антонио. - Антонио, скажи ты!

- Интеллигентнейший. Добрейший. Широкой души!

Тамаз достал из кармана пачку синих контрамарок. - Вы все приглашены во МХАТ на премьеру "Синей птицы". - И он, взмахнув рукой, вскинул контрамарки вверх. Они разлетелись в разные стороны над столом и все кинулись ловить их. А Тамаз, довольный своим жестом, со всем свойственным ему задором, запел известную в ту пору испанскую песню Кафе. Его подхватил Антонио, затем и остальные.

Задрожали стены от сильных, молодых голосов.

Голос Джабы:

- Это был праздник, когда они к нам приходили, красивые наши друзья. Это были вечера поэзии, вечера песен, вечера братства.

Тамаз!

Гурам!

Антонио!

Тихо, очень тихо зародилась песня "Вечерний звон". Пели высокие мальчишеские голоса. Слышалась откуда-то издали, будто из храма.

Хор состоял из семи или девяти мальчишек и дирижировал ими Савле. И это происходило уже в милицейском клубе.

А когда хор из курносых мальчишек запел Криманчули, то зал вначале же разразился аплодисментами. Это было действительно здорово. Ведь многоголосая песня эта, сложнейшая для исполнения.

Среди зрителей, кроме друзей по общежитию, был и лейтенант милиции - Валентин Страчков.

Он тоже аплодировал и улыбался вовсю. Среди артистов хора выделялся мальчуган с веснушчатым носом.

Голос Джабы: "Это был племянник лейтенанта Страчкова. Осиротевшего во время войны, Валентин взял его к себе на воспитание. Звали его Иваном."

Горел ночник.

Савле лежал у окна в большой комнате, со старинным книжным шкафом, забитым детективными и приключенческими книгами.

В другом конце комнаты спал Валентин.

Из соседней комнаты слышался тихий, но душесменяющий плач мальчика.

Савле слушал. Слушал и комок подступал к горлу.

Лунный свет из окна освещал висящие на стене портреты: рядом с двумя портретами двух мужчин, в военных гимнастерках, висел портрет молодой русской женщины.

- Валентин! - послышался в темноте голос Савле.

Тот не откликнулся.

- Валентин! - позвал Савле уже громче.

- Да? - проснулся Валентин.

- Ива плачет опять!

- Спи, спи, поплачет и уснет, мама же там.

- Валентин!

И после небольшой паузы.

- Я говорил тебе, что мой отец погиб на фронте. Я тебе сказал неправду. Мой отец погиб в тридцать седьмом году.

Валентин не ответил.

- У тебя могут быть неприятности, - сказал опять Савле.

Валентин молчал.

- Ты слышишь?

- И что ты предлагаешь? - послышалось после паузы.

- Может мне не надо жить у тебя?

Лунный свет из окна освещал портреты погибших.

Савле видел сон.

Было солнечное утро. Его разбудил стук. Вскочил. Открыл двери. В дверях стоял человек без лица. Вернее, с таким изуро-

дованным лицом, что были стерты все его черты. Одни только глаза. Нормальные человеческие глаза, только воспаленные. И эти глаза впились в мальчика.

- Можно войти? - сказал человек без лица и, не дожидаясь ответа, вошел в дом. Сел. Долго молчал. Медленно оглядывая каждую вещь в комнате, спросил:

- Где мама?

- Мама ушла за хлебом.

Опять молчание. Долгое молчание. После:

- Отца помнишь?

- Помню!

Глаза у человека заблестели. Он опять долго вглядывался в мальчика. После:

- Мы были в ссылке вместе с твоим отцом. Он жив.

Открылась дверь. Вошла женщина.

- Мама, - сказал Савле. - Отец жив!

Человек привстал.

Женщина растерянно смотрела на человека с изуродованным лицом... И вдруг узнала..., узнала по голосу.

Человек стиснул скулы.

- Он просил передать вам, чтоб вы о нем не беспокоились!

Женщина опустилась на диван.

- Беспокоился он о сыне! До свидания.

Человек пошел к выходу. Затем остановился, медленно повернулся.

- Он просил его поцеловать!

Человек медленно подошел к мальчику, как-то неуклюже взял его за шею, притянул и поцеловал в головку.

Хлынули слезы.

Удары стенных часов прервали сон.

Часы ударили четыре раза.

Лунный свет из окна освещал портреты погибших.

Стоял ноябрь. В Москве похолодало.

Савле шел по Неглинной улице быстрым шагом, все поглядывая на вывески. На нем было черное суконное пальто с очень широкими плечами, (тогда такие были в моде). остано-

вившись у дверей с вывеской "Скупочный пункт", Савле вошел туда.

Теперь он шел с букетом красных роз и без пальто. Прохожие оборачивались.

- Ты что, воспаление легких хочешь получить? Ведь ноябрь! - крикнул ему постовой милиционер, стоящий на углу Куйбышевской улицы.

Савле с поднятой рукой и улыбкой поздоровался с постовым и, не останавливаясь, завернул в коридор старого торгового двора. Ясное дело, - он шел к Марианне.

- Гамарджоба - громко окликнули его. Это был Женя Моргунов. Он был выпивши.

Савле остановился, почему-то спрятав розы за спину. Женя поцеловал его, (он любил следовать грузинским привычкам).

- Куда девал пальто? В ломбард?

- Кто его в ломбард бы принял! - сказал Савле. - Ты не в общежитии у нас был?

- Кроме вашего общежития, - сказал Моргунов, чуть заплетаясь языком, - в этом дворе миллион учреждений, - и вдруг он посерьезнел, - был здесь у одной, ведь что холостому человеку делать! Надо же иногда...

Женя недоговорил и запел во весь голос: - О Марианна, твои очи прекрасны, (была такая песня в ту пору).

Савле побледнел.

- Ты был, - комок в горле не дал ему договорить фразу.

Женя ничего этого не заметил.

- Ну, будь здоров, дружок, - сказал он, - приходи в воскресенье на пельмени. Ты же знаешь, мама делает мировые пельмени - Женя еще раз чмокнул Савле и ушел.

Савле все продолжал стоять на одном месте.

Откуда-то издали послышалась музыка из балета "Ромео и Джульетта". В изображении - финальная сцена, где завершается повесть, печальнее повести которой нет на свете.

А в середине битком набитого зрительного зала два свободных места.

А в это время под моросящим дождем стоит девушка с раскрытым зонтиком, стоит одиноко у огромного здания Большого театра, отражаясь в мокром асфальте, среди старинных лампионов.

А Савле в это время сидит на ступеньках лестниц, в парадной, прислонивши голову к стене.

А девушка с зонтиком все продолжает стоять среди громадных белых колонн. А дождик все моросит.

- Савле! Что это с тобой? - спросил Валентин, увидев Савле, сидящего на ступеньках лестниц своего парадного.

Савле поднял голову. Не ответил.

- Что происходит? - повторил Валентин.

- Ничего.

- Так почему ты сидишь здесь? Что это за фокусы?

- Это не фокусы, Валентин, честное слово, это не фокусы!

Они сидели на кухне, за столом. Валентин и Савле.

Савле все молчал и смотрел в одну точку.

- Ты что ничего не ешь? - сказал Валентин, - и вообще, можешь, наконец, сказать, что с тобой?!

- Валентин! - сказал Савле, не глядя на него - Давай уедем. Уедем в Кобулет. Заберем с собой Иву и уедем!

Валентин искоса посмотрел на Савле.

- Но ведь каникулы еще не начались? Что произошло? Она уехала что ли?

- Она умерла, - сказал вдруг Савле.

Валентин изменился в лице.

- Как, как умерла?!

- Ее больше не существует!..

- Объясни толком, что произошло? Что ты все ребусами разговариваешь, изменила что ли?

Савле сидел с опущенной головой.

Валентин отодвинул тарелку и долго молчал. Потом у него вырвалось:

- Шлюха!

Савле стал белым, как полотно. Так он изменился в лице, что Валентин заволновался.

Савле поднял голову и сказал медленно и тихо:

- Не надо о ней так говорить!

Это он сказал так, как может сказать человек, влюбленный до сумасшествия.

С пронзительным криком и грохотом, на бешеной скорости мчится в темноте пассажирский поезд, то переезжая железнодорожные мосты, то ныряя в туннель, то опять появляясь среди скалистых гор.

Савле лежал на полке купейного вагона с открытыми глазами.

Откуда-то издалека слышалась музыка из прокофьевского балета.

Бежит босая Марианна по берегу бушующего моря и Савле никак не может догнать её, уставший, он останавливается. Опускается на песок. Отдышавшись, снимает с себя обувь. Но что это? У него в руках черная туфля с отломанным каблуком. Он смотрит в сторону, куда побежала Марианна, но она оказывается совсем рядом. Здесь же. Она смотрит на него и заливается смехом. Медленно подходит, целует Савле в губы. После скидывает с себя все и обнаженная бросается в бушующее море.

- Марианна! - кричит Савле с остервенением.

- Марианна! - Проносится по всем волнам, по всему морю, до самых берегов, во всех направлениях.

Медленный наплыв.

И опять море. Но теперь спокойное. И уже из окна вагона. Все то же купе, что в начале рассказа.

- В Москву Савле больше не ездил, - говорит Джаба, - учился в Тбилиси. Закончил педагогический институт. Потом приехал к себе в Кобулет, преподавал детям в начальных классах математику. Я летом ездил иногда к нему отдыхать. Помните нашего участкового Валентина? И он часто отпуск проводил в Кобулет, у Савле, как-то в одно лето он приехал в Кобулет уже в чине майора.

- При нас же он приезжал! - сказал Гия.

- И помнишь, как Савле все подшучивал над ним: "Слушай, Валентин, когда же ты, наконец приедешь генералом?"

А Валентин ему: "А что!.. приеду и генералом". И он почти сдержал слово- приехал к Савле полковником... На похоронах, помните, наверное.

Наступила тишина. В тишине щелкнул замок. Этери, раскрыв сумку, достала платок.

- Рано он ушел из жизни, - сказал Сулхан.

- Сердце не выдержало, - сказал Гия. Подробности я забыл.

- Тонул человек, пьяница какой-то, - сказал Джаба, - Савле бросился спасать. Человека этого потом спасли, - а Савле... говорят судорога. Зимой же было.

Джаба встал, вышел в коридор вагона. Подошел к окну.

Все медленнее проплывал безлюдный, мокрый, зимний пляж. Слышался разговор. В коридоре спорили два совсем молодых человека.

- Что это? Судьба? Кто-то рождается в белой рубашке, а кто-то нет? Неужели все это решено заранее там, где-то наверху?

- И судьба, конечно!

- Персы говорили: "Если даже все изменится, все будет так, как должно быть"...

По коридору шел молодой человек с перекинутым на плечо полотенцем.

- Почитайте древних философов и поймете все сразу, - сказал он, подходя к товарищам и причесывая мокрые волосы. - Вот, например, Декарт говорил, что порядок освобождает мысль. Давайте приведем себя в порядок, нам скоро сходить.

- Очень ты знаешь, что говорил Декарт!

- Я знаю то, что я ничего не знаю! - с пафосом сказал парень с полотенцем.

- Браток вы мой, - вмешался Джаба, - знаете сколько надо знать, чтобы это сказать!

Когда поезд остановился на батумском вокзале, друзья сошли с вагона и стали оглядываться по сторонам.

- А может, до открытия фестиваля сходим на кладбище? - сказал Джаба. - Отсюда до Кобулету полчаса езды!

Щелкнул замок. Этери раскрыв сумку, достала платок.

- Это все хорошо, но почему нас никто не встречает? - явно нервно начал Сулхан.

В это время на перроне появились нарядно одетые люди, с букетами роз.

- Успокойся, встречают! - сказала Этери.

Букеты цветов заполнили весь экран.

Этери положила на могилу ярко - красные розы.

С моря дул ветерок. Шелестели тополя. Среди друзей, которые кто стоял у могилы, а кто сидел там же рядом, на скамейке, был кладбищенский работник, который заканчивал приводить в порядок могилу. Рядом была старая, лохматая собака.

- А мать умерла два года тому назад, - сказал работник.

- Мы этого не знали! - сказал Джаба. Он как-то осторожно поглядел на своих друзей, как бы говоря им: разве можно было нам не приезжать!

- А сын Савле ходил на кладбище? - спросил у работника Джаба.

Работник ничего не ответил.

Закончив работу, он взял лопату, лейку и собрался уходить. Джаба подошел к нему и что-то положил ему в карман. Работник молча поблагодарил и уходя, (собака следовала за ним), по дороге сорвал засохший сорняк. Потом работник остановился, повернулся. Джаба смотрел в его сторону.

- Вас можно на минуточку, - позвал работник хриплым, пропитым голосом. Он удивительно напоминал старого Жан Габена. И было в работнике кладбища что-то такое, что внушало уважение. Может быть, изборозженное глубокими морщинами его лицо и скрытая скорбь в глазах.

Джаба подошел к нему и только сейчас заметил, что работник был выпивши.

- Вы хорошие люди, что вспомнили, а ведь никто не ходит. Только женщина одна иногда приходила.

- А что за женщина? - спросил Джаба.

- А бог ее знает. Я и не спрашивал. Это давно было.

Работник несколько раз подряд затыкнул сигаретой и уперся глазами в землю.

Собака смотрела на него.

- То что я вам скажу, - работник выбросил сигарету, - мало кто знает. А может и никто. А бедная его мама унесла это в могилу. Савле был моим соседом. Я в том же доме живу. Он часто ко мне заходил. Особенно последнее время, - и работник почему-то перешел на шепот и, достав из пачки новую сигарету, стал ее мять. - Не думайте, что я его пристрастил к спиртному, о нет! Мало что люди говорят, он разочаровался в жизни, был повод! Был, был! Говорили, что он погиб, спасая кого-то! Да. Внешне все так. Только внешне! А по сути все по-другому- это мало кто тогда понимал. Он был доверчивый и очень легко ранимый. Он постарел в один день! Хотите верьте, хотите нет- в один день! Я же знаю, как это было- он прокашлялся, выбросил только что начатую сигарету. - Послушайте... Он присел на могилу. - Их вызвали в одно заведение, вернее вызвали мать, Наталью Давидовну, царство ей небесное, хорошая была женщина. Ну и Савле пошел с ней. Там в приемной у нее подкосились ноги, стало плохо, и в кабинет начальника зашел Савле. Это он сам мне рассказывал, мы любили с ним поговорить. Ну и там говорят ему: "Отец ваш реабилитирован, ни в чем не виновен, извините мол, мы его зря расстреляли, вы понимаете, зря расстреляли! А теперь даем вам его двухмесячную зарплату. "Мать слегла в больницу! И работник еле внятно добавил: "А Савле сильно страдал... он стал попивать. А в один прекрасный день он... А это все, все, что тогда говорили- все это ложь. Если по правде, он покончил с собой. Это я вам по секрету, я вас еще с похорон помню". И он опять уперся глазами в землю.

Собака сидела рядом.

Джабе показалось, что работник кладбища плачет.

- Я помню, как вы все хлопотали тогда, во время похорон. Я вам открою еще одно- он был единственным моим другом, работник взглянул на собаку.

- Бывало, он тащил домой бездомных собак. А жена все ругала его за это. Я предложил ему свой сарай. С этого наша

дружба и началась. - Работник встал, достал из кармана что-то и резко положил в карман Джабе, - там неудобно было, - и он быстрым шагом удалился.

Собака поплелась за ним.

Джаба достал из кармана то, что положил ему работник кладбища. Это были деньги. Джаба посмотрел на удаляющегося работника_

Шелестели тополя.

Сидели немолодые люди на кладбище.

Сидели и думали. Каждый думал о своем. А может быть об одном.

Откуда-то издалека послышалась музыка сороковых годов. Запись, правда, старая и фонограмма трещит, то тем не менее она выворачивала душу. И появляется на экране пожелтевшая фотография. На ней группа молодых людей, снятых на Красной площади. Широкие брюки, широкоплечие, длинные пальто. Лица молодые, улыбающиеся. На фотографии нет только Савле и еще нет Тамаза Мелиава, Гурама Асатиани, Антонио Сальвареса- они появляются на экране методом стоп-кадр, выхваченным из эпизода вечеринки нашего фильма.

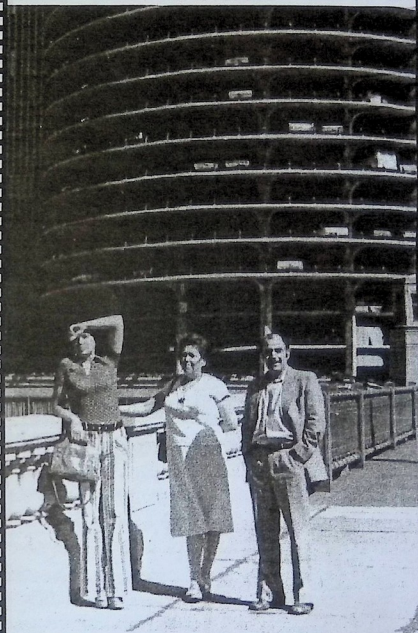
Слышим голос Гурама:

და ნავალ ქარში, როგორც მოცარტი
გულში სიმღერის მსუბუქ ზვირთებით...

В тумане бегут мальчишки. Бегут и все больше и больше отдаляются он нас.

ვაშინგტონში. ნელი დოლიძესთან და ლია მაჭუტაძეს-
თან ერთად

შუკშინასთან და ნელი დოლიძესთან ერთად (ვაშინგ-
ტონში – თეთრ სახლთან)

ნიუ-იორკში

ბევრი ფილმი გადავიღე, ზოგმა დროს გაუძლო, ზოგმა
ვერა...

ერთ ფილმს კიდევ გადავიღებდი, მოკლემეტრაჟიანს,
რომლის სცენარიც სულ რამდენიმე გვერდს იტევს.

კიდევ წაგართმევთ ორიოდ წუთს და შემოგთავაზებთ.

მისი ოცნება – „დისნეილენდი“

ჰოლივუდის ოდესღაც ცნობილი მსახიობი, განგსტერე-
ბის როლების შემსრულებელი, ახლა კი ყველასაგან მივიწყე-
ბული, სამოცდახუთ წელს მიღწეული ჯეკი ფორმანდი უიმე-
დოდ იყო ავად.

საავადმყოფოს ორსაწლიან პალატაში ჯეკთან ერთად
ცხრა წლის შავკანიანი ბიჭუნა იწვა ატლანტას „პრიუტიდან“.
ბიჭუნას ტომი ერქვა. საავადმყოფოში ის რომელიღაც საქველ-
მოქმედო საზოგადოებას მოეთავსებინა.

როგორც ექიმები ამბობდნენ, ორთავეს სულ რამდენიმე
თვის სიცოცხლე ჰქონდათ დარჩენილი.

ჯეკი ფორმანდი ბიჭს ძილის წინ სხვადასხვა ისტორიებს
უამბობდა, ხან სიუჟეტებს ფილმებიდან, რომლებშიც ის ოდეს-
ღაც მონაწილეობდა. ბიჭს კი ყველაზე უფრო მოსწონდა ამბა-
ვი პატარა პრინცისა.

ინურებოდა ღვინობისთვე.

ხშირად სეირნობდნენ ყვითელი ფოთლებით მოფენილ სა-
ავადმყოფოს ხეივანში და ეტყობოდათ, უკვე დიდი მეგობრე-
ბიც იყვნენ. მიუხედავად ასაკში დიდი სხვაობისა, ტოლებად
ეჭირათ თავი. საუბარს მხოლოდ მაშინლა შეწყვეტდნენ, როცა
საავადმყოფოს ეზოდან მორგის მანქანა გაბრაზუნდებოდა.

ბიჭი მოუთმენლად ელოდა შელამებას, რომ კიდევ ერთხელ
მოესმინა ამბავი პატარა პრინცისა, ერთხელ კიდევ წარმოედ-
გინა თავი მის ადგილზე და უკვე მერამდენედ ეცხოვრა უფ-
ლისწულის ცხოვრებით.

გადიოდა დღეები.

ერთხელ ჯეკმა ბიჭს უამბო, თუ როგორ მოხვდა ის, ოც-
დაშვიდი წლის ოყლაყი, პირველად დისნეილენდში, უამბო, რა
306

ანტრაქციონებია იქ, რა საოცარი სანახაობაა იმ ზღაპრულ სამყაროში.

ტომი უსმენდა სუნთქვაშეკრული და, როცა ჯეკმა თხრობა დაამთავრა, ბიჭი კედლისაკენ მიბრუნდა. საბანი თავზე გადაიხურა.

ჯეკი მიხვდა, რომ დაუშვა შეცდომა.

დერეფნიდან, დროდადრო ისმოდა სანიტარული საკაცის ბორბლების ღრჭიალი. ახალ ავადმყოფს თუ მოაგორებდნენ.

შუალამეა. სძინავს საავადმყოფოს. სძინავთ უიმედოდ განწირულებს, ჯეკი ინვა და ერთ წერტილს მისჩერებოდა. თვალები წაენამა. მერე უცებ წამოდგა ლოგინიდან, ანთო სინათლე. ეცა ტანსაცმელს, დაიწყო ჩაცმა, ჩუმი, ჩახლესილი, მაგრამ მბრძანებლური ხმით გასძახა თავის პატარა მეგობარს.

– ტო-ო-მ!

ბიჭს გაელვია.

რა მოხდა! – იკითხა შეშინებულმა.

– ადექი ტომ, ჩაიცვი.

ტომს ვერ გაეგო, რა ხდებოდა.

ჯეკმა სკამიდან ბიჭის ტანსაცმელი აიღო და ლოგინზე დაუდო – მივდივართ – დისნეილენდში მივდივართ ტომ, დისნეი-ლენდში!!!

.....

.....

სავადმყოფოს ხეივანში, ხელიხელჩაკიდებულმა ორმა ლანდმა გაიელვა.

.....

.....

შემოდგომის მზემ რომ ინათა, ზღვისპირა ქალაქის ონკოლოგიური სავადმყოფოს ყველა ბინადარი შეწუხებული ჩანდა. ორი მძიმე ავადმყოფი უკვალოდ გამქრალიყო.

...მატარებელი წარმოუდგენელი სისწრაფით მიჰქროდა.

ზომაზე დიდ ტანსაცმელში გამოწყობილი ტომი სასაცილოდ გამოიყურებოდა. ის ვაგონის ფანჯარასთან იდგა და სიცრცეს გაჰყურებდა.

ზეჯისხილისფერ ბიჭის თვალებში კალიფორნიის ვრცელი
ბალნარი ირეკლებოდა.

ჯეკი ტომს უყურებდა...

ლოს-ანჯელესის რკინიგზის სადგურს ნელი სვლით უახ-
ლოვდებოდა მატარებელი...

...თავბრუდამხვევი ანტრაქციონები დისნეილენდისა ერ-
თმანეთს ენაცვლებოდნენ.

ბიჭი სანახაობით გაოგნებული ჩანდა.

დისნეილენდში მათ რამდენიმე დღე გაატარეს.

დილიდან საღამომდე „მოგზაურობდნენ“, საოცარ სამყარო-
ში. დაჰქროდნენ „ლეოპარდთა“ და „ზვიგენებს“ შორის; უცებ რა-
ღაცა ძალა მალდა, ცისკენ აიტაცებდა, მერე „ჩანჩქერებში“ ჩას-
რიალდებოდნენ, ალენილ სახეებს შხეფები უგრძელებდათ. მერე
თავბრუდამხვევი მოგზაურობა ქათქათა „ღრუბლებში“, „ოკეა-
ნებში“ – ბეჰემოტებსა და თეთრ დათვებს შორის და ისევ ღრუბ-
ლებში... სისარულს თითქოსდა არ ჰქონდა საზღვარი.

ჰოლივუდის ყველაზე ფეშენებელური რესტორნის არცთუ
მრავალრიცხოვან კლიენტთა ყურადღებას იპყრობდა კუთხის
მაგიდასთან მსხდომი ჯეკი და ტომი.

ბიჭი ნაყინს დიდის გულმოდგინებით შეექცეოდა.

ჯეკი ვისკის სვამდა, ერთ წერტილს მისჩერებოდა, ექიმე-
ბის მიერ აკრძალულ სიგარეტს აბოლებდა და ლაპარაკობდა
იმაზე, რომ ბევრი რამ ამ ცხოვრებაში ლატარეაა, ბედზე და
შემთხვევაზეა აგებული; რომ სწორედ ამ შემთხვევის წყალო-
ბით გახდა ის ცნობილი მსახიობი „ჰოლივუდისა“ და რომ ეს
ცხოვრება ერთი გაელვებაა მხოლოდ, და მთავარია, ეს „გაელ-
ვება“ იცხოვრო ღირსეულად და დატოვო კეთილი კვალი...

ჯეკი უკვე მაგრად იყო ნასვამი, მაგრამ არ გამოჰპარვია,
რომ ბიჭს სახე თანდათან ეცვლებოდა... სევდა ეძალებოდა.

უყურებდა დიდხანს.

ჩუმი ხმით უკრავდა მუსიკა.

ჯეკიმ სახე ხელებში დამალა. ჩუმად, თავისთვის ტიროდა
ძველი მსახიობი, განგსტერების როლების ყოფილი შემსრუ-
ლებელი, ჯეკი ფორმანი.

უკან თვითმფრინავით ბრუნდებოდნენ.

ორივე დაღლილი ჩანდა. ტომი ილუმინატორში იყურებოდა.

ჯეკი თვლემდა.

მონოტონურად გუგუნებდნენ „ბოინგის“ ტურბინები.

ზღვისპირა ქალაქის პატარა ბანკის შენობაში ჯეკი რაღაც ბლანკებს ავსებდა.

მერე პრიალა ქალაქზე შემდეგი დაწერა:

„მთელ ჩვენს ფინანსებს, რაც კი ანგარიშზეა, მე და ტომი ვჩუქნით თავშესაფრის ბავშვებს და თხოვნაა ჩვენი, რომ ისინი დისნეილენდში წაიყვანონ... რომ აუცილებლად იხილონ მათ დისნეილენდი.“

28 ოქტომბერს ისინი ონკოლოგიურში დაბრუნდნენ.

ბიჭი გარდაიცვალა 4 ნოემბერს.

ჯეკი რამდენიმე დღის შემდეგ.

მათი საფლავები სულ რამდენიმე მეტრითაა ერთმანეთს დაშორებული.

ბავშვები თავშესაფრიდან მოდიან ხოლმე სასაფლაოზე, სადაც განისვენებენ ცნობილი კინომსახიობი ჯეკ ფორმანდი და შავკანიანი უფლისწული – ტომი.

.....

.....

...და მე მჯერა, რომ ამ ფილმს მე გადავიღებ.

გადავიღებ იმიტომ, რომ მიყვარს ტომიც და ჯეკიც.

გადავიღებ იმიტომ, რომ მაოცებს ამ ორი ადამიანის მეგობრობა, ამ გაუსაძლის, ნარკოტიკებით გაჟღენთილ სამყაროში.

სარჩევი

მზე და ღრუბელი -----	5
ალიანდრა -----	19
ბონდო -----	22
პირველი საშუალო სკოლა -----	24
გრიბოედოვის ქუჩა №1 -----	25
თეატრალური შესახვევი -----	26
ბუხანკა პურიტ – მოსკოვში -----	27
ჩვენი კურსი და კურსელები -----	31
რაზინის ქუჩა №3 -----	37
თამარა სუმბატოვნა -----	38
გენერალი -----	40
„ახალგაზრდა გვარდია“ -----	42
ომგადახდილი -----	44
აი, რა გელით! -----	45
ნათელა, ბონდარჩუკი და „კომპოტი“ -----	46
„მემაროყნე“ ქალი -----	48
„ქარბუქი“ -----	49
რეჟისორის ბედი -----	51
მუჯღუგუნები -----	52
ჩხუბი „ავრორაში“ -----	54
დედა -----	55
როგორ „შთანთქა“ ჩვენი კეთილი სურვილი შიმშილმა -----	56
როგორ ურეკავდა მორგუნოვი კრემლიდან ცოლს -----	57
დღეგამოშვებით -----	58
შარლ სპააკი და პლაგიატები -----	59
ჩესუჩის პიჯაკი -----	60
ლევ კულიჯანოვი -----	61
ვიოლინოს სიმი -----	64

ვაინშტოკი -----	65
სანყალი სუმ-ხუ! -----	66
მიშა კალიკი -----	68
გრიშა მარგინი და სვეტლანა ჯულაშვილი -----	70
მსახიობის დიპლომით – კინოსტუდიის შტატში -----	71
ფიასკო თეატრში -----	73
თენგიზ აბულაძე -----	75
შეხვედრა მატარებელში -----	77
Здравствуй, Ломакин! -----	78
ჰა ბურთი და ჰა მოედანი! -----	80
„ციცინათელა“ -----	90
წითელ სტენდთან -----	93
უკანასკნელი შეხვედრა გერასიმოვთან -----	97
„გოსკინოში“ -----	99
ფარაჯანოვი -----	105
დავით რონდელი -----	108
სპარტაკი -----	110
კონო ამაშუკელი -----	111
მიშა კობახიძე -----	112
დიმა -----	113
იპოლიტე -----	114
ბედნიერება და მწუხარება -----	116
ეროსი -----	117
ჟანი მიქაძე -----	119
ალექსანდრე რაქვიაშვილი -----	120
სიხარული ბადებს სიხარულს -----	122
ოცი წლის შემდეგ -----	123
რა აღარ ხდება ქვეყნად შემთხვევით! -----	125
რაინდი -----	135
„ჩაკლული სული“ -----	138
სტუმრად ემიგრანტთან -----	142
„ფესვების“ გადაღებაზე პარიზში -----	143
ნებაყოფლობითი პატიმრობა -----	145
ალექსანდრიელი -----	149

2017/24

გოი მგელაძე -----	162
ეს ზღაპრული კინოსამყარო -----	166
ლონდონის ფესტივალზე -----	168
„ენკი-ბენკი-სიკლისადან“ – „გაჭედილებამდე“ -----	193
„ენკი-ბენკი-სიკლისა“ -----	195
*** (ნინა კრაჩკოვსკაიას) -----	246
*** (ალარ ინათებს ვარსკვლავთა შორის) -----	253
წარსული ყოველთვის ჩვენთანაა -----	254
Прошлое всегда с нами -----	255
მისი ოცნება – „დისნეილენდი“ -----	306

ნარსული

გუგული
მგელაძე

ანაყო

გოი მგელაძე
ობერჰ-
აუზენში
გრან-პრის
მიღების
დროს

მომავალი

ლუკა
მგელაძე

24
74.00

F 94.372
3
APR 1994
JAN 1994